खत्याड गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना (२०७७-२०८१)

Water, Sanitation and Hygiene (WASH) Plan of Khatyad Rural Municipality (2020-2025)

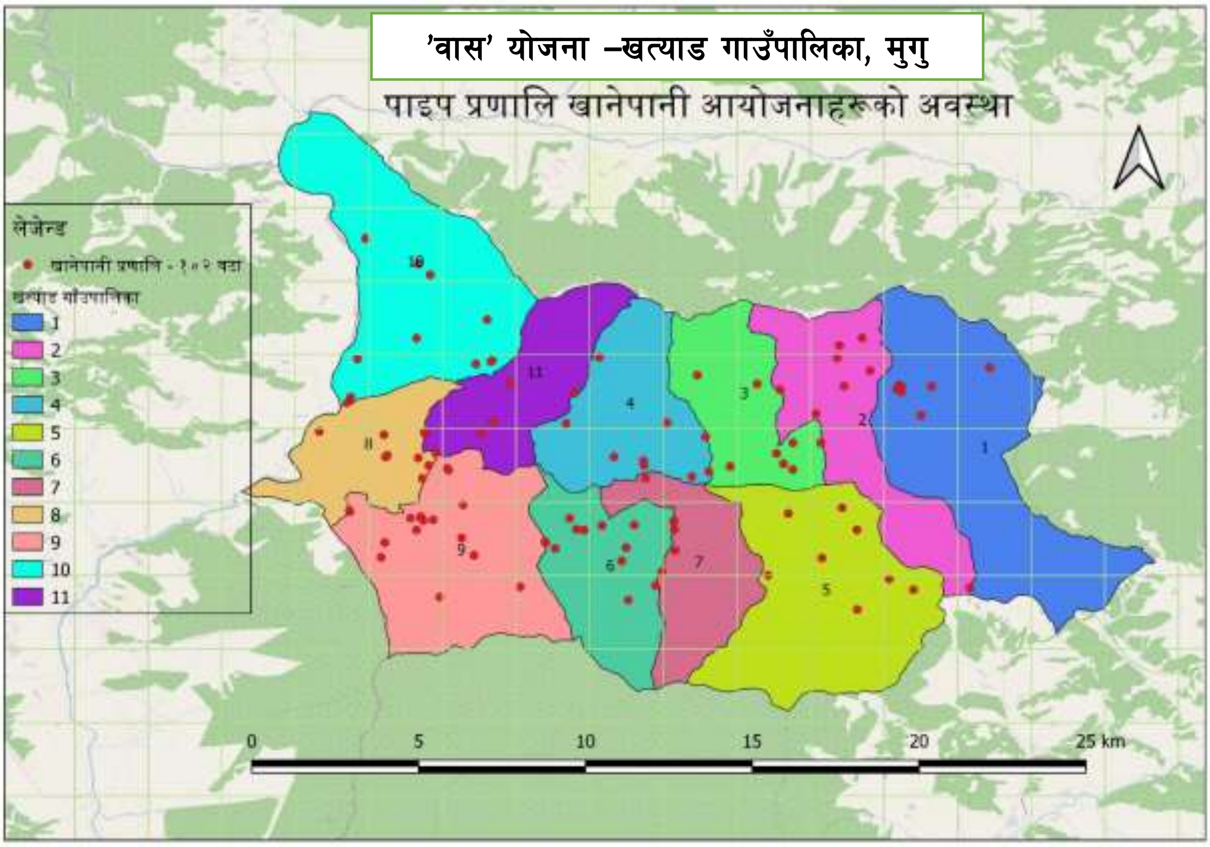

प्रकाशक	खत्याड गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
सर्वाधिकार	प्रकाशकमा
प्राविधिक सहयोग	unicef for every child Himali Rural Youth Social Development Center (HIRYSDEC), Mugu हिमाली ग्रामीण युवा समाज विकास केन्द्र (हिरिसडेक), मुगु
मिति	२०७७ मंसिर
वेबसाइट	http://www.khatyadmun.gov.np/

“समृद्ध र समुन्नत खत्याड हाम्रो चाहाना, सुरक्षित खानेपानीको विस्तार तथा सरसफाइ प्रवर्द्दनमा नगरौ कुनै बाहाना ”

खत्याड गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, माझचौर, मुगु
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

शुभकामना

जलश्रोत मानव लगाएत सम्पुर्ण जीवित प्रणालीका लागि एक अनिवार्य शर्त हो । पानी विना न त मानव जिवनको कल्पना गर्न सकिन्छ, न त कुनै जिवित प्राणीको । यो मानव जातिको जन्मसिद्ध अधिकार हो, जसको परिपुर्ति गर्नु राज्यको दायित्व भित्र पर्दछ । सुरक्षित र गुणस्तरिय खानेपानी र पुर्ण सरसफाई अभावका कारण विश्वले ठुलो क्षति बेहोर्नु परिरहेको अवस्थालाई मध्येनजर गर्दै विभिन्न मुलुकहरुले खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा लगानी वृद्धि गर्ने मात्र होईन यसका क्षेत्रमा उल्लेखनिय उपलब्धी समेत हाँसिल गर्दै आइरहेको अवस्था छ । नेपालको सन्दर्भमा, नेपाल सरकार, यस क्षेत्रमा कृयाशिल सरकारी तथा गैहसरकारी निकाय, निजि क्षेत्र र सरोकारवालाहरुको अथक प्रयासका बावजुत खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा उल्लेखनिय उपलब्धि भैरहेको कुरा जगजाहेरै छ । यसका लागि आवश्यक निति निर्माणको तर्जुमा, सांगठनिक संरचना निर्माण तथा एकिकृत कार्य योजना र सामाजिक अभियान लगाएतका कार्यबाट सुरक्षित र गुणस्तरिय खानेपानी मात्र होईन सरसफाइ प्रवर्द्धनको क्षेत्रमा समेत उल्लेखनिय उपलब्धि हासिल हुन सकेको हो ।

सन् २०३० सम्मका लागि तय गरिएको दिगो विकास लक्ष्य अनुसार सम्पुर्ण नागरिकलाई सुरक्षित तथा गुणस्तरिय खानेपानी तथा सरसफाइमा न्यायोचित पहुंच र उचित व्यवस्थापनमा जोड दिनु पर्ने छ । यस प्रकारका राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय लक्ष्य तथा प्रतिवद्धताहरुलाई आत्मसाथ गर्दै खत्याड गाउँपालिकाले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्ताका क्षेत्रमा आवश्यक नीति तथा कार्यक्रम बनाउने कार्यको थालनी गर्नुका साथै खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको विकासका लागि बजेट बिनियोजन गर्दै आइरहेको र युनिसेफ नेपाल लगायत अन्य विकास साझेदार निकायहरुसंग सहकार्य गरि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको विकास र सुरक्षित खानेपानीको आपुर्तीका लागि खानेपानी योजनाको निर्माण, मर्मत सम्भार, खानेपानी सुरक्षा योजना, विद्यालय र स्वास्थ्य संस्थामा वास सम्बन्धि प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरु, आपतकालिन अवस्थामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्वन्धि कार्यक्रमहरु संचालन गर्दै आइरहेको छ । आगामी बर्षहरुमा पनि यसै क्रमलाइ निरन्तरता दिई खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा यथेष्ट बजेट बिनियोजन गरेर कार्यान्वयन प्रकृयामा प्रभावकारीता ल्याउने प्रतिबद्धता पनि व्यक्त गर्दछु ।

अन्तमा, खानेपानी सरसफाई तथा स्वछता योजना निर्माणमा सहयोग गर्ने बिभिन्न सरकारी तथा गैहसरकारी निकाय, समग्र गाउँपालिका परिवार, खत्याड गाउँपालिकाको प्रमुख विकास साझेदार निकाय युनिसेफ नेपाल, गाउँपालिका अर्न्तगत रहेको खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता कार्यक्रम कार्यान्वयन ईकाई लगाएत यस खानेपानी, सरसफाई तथा स्वछता योजना निर्माण कार्यमा प्राविधिक सहयोग पुऱ्याउने हिमाली ग्रामिण युवा समाज विकास केन्द्र (हिरिसडेक) समेत धन्यवादका पात्र रहेका छन् । खत्याड गाउँपालिकालाई पूर्ण सरसफाइ युक्त गाउँपालिका बनाउने दीर्घकालीन सोचका साथ सन् २०३० सम्मको लागि निर्माण भएको यस खानेपानी सरसफाई तथा स्वछता योजनाको लक्ष्य प्राप्तीका लागि यसको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न सम्बद्ध सबै पक्षबाट सहयोगको अपेक्षा गर्दछु ।

धन्यवाद ।

उज्जन वहादुर शाही
अध्यक्ष
खत्याड गाउँपालिका, मुगु

खत्याड गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना, २०७७

"समृद्ध र समुन्नत खत्याड हाम्रो चाहाना, सुरक्षित खानेपानीको विस्तार तथा सरसफाइ प्रवर्द्दनमा नगरौ कुनै बाहाना "

खत्याड गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, माझचौर, मुगु

कर्णाली प्रदेश, नेपाल

शुभकामना

नेपालको संविधान - २०७२ मा खानेपानी, सरसफाइ र स्वास्थ्यलाई प्रत्यक नागरिकको मौलिक हकको रूपमा प्रत्याभूत गरिएको छ। स्थानीय सरकार जनताको सबैभन्दा नजिकको सरकार भएकाले यो अधिकार उपलब्ध गराउने दायित्व निर्वाह गर्न गाउँपालिकाको पनि महत्वपूर्ण जिम्मेवारी रहेको छ। नेपालको संविधान र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले स्थानीय सरकारले यससम्बन्धमा खेल्नुपर्ने भूमिका निर्देशित गरेको छ। त्यसैले आफ्ना नागरिकहरूलाई यो आधारभूत अधिकार दिलाउन खत्याड गाउँपालिका सदैव तत्पर र क्रियाशील रहेको छ।

आफ्नो कार्यक्षेत्रका नागरिकहरूको स्वास्थ्यमा सुधार ल्याउनका लागि स्वच्छ एवम् सुरक्षित ढङ्गको खानेपानी उपलब्ध गराउनु जरुरी छ। राम्रो स्वास्थ्य भएका नागरिकहरूले नै आफ्नो जीवनस्तरमा दीर्घकालीन सुधार ल्याउन सक्ने हुन्छन्। यस तथ्यलाई मनन गर्दै खत्याड गाउँपालिकाले गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना २०७७-२०८१' तयार पारेको छ। यस योजनाले खानेपानी, सरसफाइ र स्वास्थ्यका क्षेत्रमा पालिकाले कसरी के कस्ता कामहरू गर्दै अगाडि बढ्नु पर्दछ भन्ने कुरामा दिशा निर्देश गर्नेछ। खत्याड गाउँपालिकाको सीमित स्रोत-साधन र त्यसलाई पनि विभिन्न क्षेत्रमा लगाउनु पर्ने हुँदा गाउँपालिका एक्लैले यो योजना अगाडि बढाउन कठिन छ तर यस योजनाले नै हामी कसरी विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रसँग के कस्ता सहकार्य गर्दै अगाडि बढ्न सक्दछौं भन्ने मार्ग निर्देश पनि गरेको छ। त्यसैले सबै सरोकारवाला निकायहरूले यसमा होस्तेमा हैसे गर्ने नै छन्। अनि, सबैभन्दा ठूलो कुरा त प्रत्येक खत्याड स्वयंले जागरूक भई खानेपानीको साथ, सहयोग र सहकार्य गर्ने हो भने असम्भव छैन। यस कार्यमा पालिकाकाले विभिन्न किसिमका अन्य कार्यक्रम सहित जनचेतना मुलका कार्यक्रम संचालन गरी यो योजना कार्यन्वयनमा सहयोग गर्ने छ, भने स्थानीय बासिन्दाहरूले पनि सघाउनु पर्ने हुन्छ। आशा छ, सबै सरोकारवाला निकाय तथा सहयोगीहरूले हामीलाई यो योजना कार्यान्वयनका लागि सघाउनु हुनेछ। स्थानीय नागरिकहरूले पनि आफ्नो स्वास्थ्यको ख्याल गर्दै आफ्नो शरीर एवम् वरपरको वातावरणलाई सफा र स्वच्छ बनाउने कर्तव्य निर्वाह गर्नुका साथै र यस क्षेत्रमा आफ्नो तर्फबाट पनि यथोचित लगानी गर्दै यो सुस्वास्थ्यको अभियानमा सक्रिय सहभागिता जनाउनु हुनेछ। त्यसो भएको खण्डमा यो योजनाले निर्दिष्ट गरेको लक्ष्य सफलतापूर्वक हासिल गर्न कुनै अप्ठ्यारो हुने छैन। त्यसैले म यस अभियानमा सम्बद्ध सबै सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्र र गाउँपालिकावासीको सक्रिय सहभागिताका लागि हार्दिक अनुरोध गर्दछु।

यो महत्वपूर्ण योजना निर्माण गर्ने कार्यमा सहयोग गर्नुहुने नेपाल सरकार/खानेपानी मन्त्रालय, खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभाग, विकास साझेदार निकायहरू, युनिसेफ नेपाल तथा हिमाली ग्रामीण युवा समाज विकास केन्द्र (हिरिसडेक) एवम् यस पालिकाअन्तर्गतका सबैमा हृदयदेखि नै कृतज्ञता व्यक्त गर्न चाहन्छु।

धन्यवाद।

(जयनन्दा रावल)

उपाध्यक्ष

खत्याड गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना, २०७७

"समृद्ध र समुन्नत खत्याड हाम्रो चाहाना, सुरक्षित खानेपानीको विस्तार तथा सरसफाइ प्रवर्द्दनमा नगरौ कुनै बाहाना "

खत्याड गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, माझचौर, मुगु
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

शुभकामना

खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता मानव स्वास्थ्यको अपरिहार्य विषय भएकोले यसको समुचित विकासका लागि सबै पक्षले ध्यान दिनुपर्ने हुन्छ। सरसफाइ क्षेत्रको विकासका लागि राष्ट्रिय सरसफाइ गुरुयोजना, २०६८ तर्जुमा भएर यसैको मर्मअनुसार जिल्ला तथा स्थानीय तहमा सरसफाइ प्रवर्द्धनका अभियानहरू सञ्चालन भई खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताको अवस्थामा उल्लेखनीय सुधार आई खुला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा भएका छन्।

मुगु जिल्लाका साबिकका २४ वटा गा.वि.स.हरू तथा जिल्लास्थित सम्पूर्ण सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूको सक्रियतामा अन्तिम गा.वि.स.का रूपमा २०७२ जेठ २ गते फोतु गा.वि.स.लाई खुला दिसामुक्त गा.वि.स.का रूपमा घोषणा गरी समग्र जिल्लालाई समेत ५५ औं खुला दिसामुक्त जिल्लाको रूपमा घोषणा गर्न समेत यो गाउँपालिकाको पनि महत्वपूर्ण योगदान रहेको छ। सरसफाइको वर्तमान स्थितिको दिगो व्यवस्थापन गरी आगामी पाँच वर्षभित्र गाउँपालिकालाई पूर्ण सरसफाइयुक्त गाउँपालिकाका रूपमा घोषणा गर्न विद्यमान खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था र देखिएका समस्याहरूको विश्लेषण गरी खत्याड गाउँपालिकास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको नेतृत्व र सबै सरोकारवाला निकायहरू विशेष गरेर हिरिसडेक/युनिसेफको सहयोगमा निर्माण गरिएको यो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना समयसापेक्ष र अत्यन्तै सान्दर्भिक रहेको छ।

तसर्थ, यस खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको सफल कार्यान्वयन तथा दीर्घकालीन लक्ष्य र उद्देश्यअनुसारको प्रगति हासिल गर्नका लागि आफ्नो तर्फबाट गर्नुपर्ने सहयोगको प्रतिबद्धता गर्दै सफल कार्यान्वयनका लागि हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु।

धन्यवाद।

(..............................)
बासुदेव कार्की
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
नि.प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

unicef | for every child

मितिः २०७७/११/२०

शुभकामना

स्वास्थ्य नै ठूलो धन हो, सुरक्षित खानेपानी तथा सुधारिएको सरसफाइ सुविधा बिना स्वस्थ र प्रतिष्ठित जीवन सम्भव छैन । यही यथार्थलाई मनन् गर्दै सरकारी, ग्रैहसरकारी तथा नीजि क्षेत्रको सहकार्य र आम जनताको सहभागिताको माध्यमबाट राष्ट्रिय सरसफाइ गुरुयोजना, २०६८ को सफल कार्यान्वयन गरी यस मुगु जिल्लाले वि.स. २०७५ जेठ २८ गते आफूलाई ५७ औं खुला दिसामुक्त जिल्लाको रूपमा घोषणा गर्न सफल भएको थियो । जिल्ला खुला दिसामुक्त क्षेत्रका रूपमा विकास भए पनि यसको दिगोपना कायम गर्नु, सरसफाइ क्षेत्रको उचित व्यवस्थापन गर्नु, ठोस तथा तरल फोहोरको व्यवस्थापन गर्नु, जोखिमपूर्ण समयमा साबुन-पानीले हात धुने आनीबानीमा अझ सुधार गर्नु, संस्थागत (विद्यालय र स्वास्थ्य संस्थामा) खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधाको उचित व्यवस्थापन गर्नु र सुरक्षित खानेपानीमा समुचित पहुँचको अवस्था विकास गर्नु यस क्षेत्रका मुख्य चुनौतीका रूपमा रहेका छन् ।

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रका उपलब्धिहरूलाई संस्थागत गर्दै यसको दिगोपना कायम गर्न र विद्यमान समस्याहरूको समाधानका लागि थप सुधार गर्न यस खत्याड गाउँपालिकाले "समृद्ध र समुन्नत खत्याड हाम्रो चाहाना, सुरक्षित खानेपानीको विस्तार तथा सरसफाइ प्रवर्द्दनमा नगरौ कुनै बाहाना " भन्ने मूल नाराका साथ सङ्घीय खानेपानी मन्त्रालय, युनिसेफ नेपाल र खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागसंगको समन्वयमा गाउँपालिका स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (वास) योजना, २०७७ तर्जुमा गरेकोमा अत्यन्तै खुशी लागेको छ ।

दिगो विकास लक्ष्यको मर्मअनुसार यस गाऊँपालिकाले सबै जनतालाई सुरक्षित खानेपानी तथा सरसफाइमा न्यायोचित पहुँच अभिवृद्धि गर्दै विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाहरूमा पनि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन र उचित व्यवस्थापन गर्न तर्जुमा गरिएको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (वास) योजना, २०७७ को सफल कार्यान्वयन तथा लक्षित नतीजाहरूको प्राप्तिका लागि हार्दिक बधाइ ज्ञापन गर्दै सुरक्षित खानेपानी तथा पूर्ण सरसफाइ यात्रामा निरन्तर सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता जनाउन चाहन्छु । साथै यस रणनीतिक योजनाले बृहत् दिगो विकास लक्ष्यको सरसफाइ र खानेपानीसँग सम्बन्धित लक्ष्यहरूका आधारमा नेपाल सरकारको १५औं योजनामा समाहित र आबद्ध भइ खत्याड गाउँपालिकाले लिएका लक्ष्य तथा नतीजाहरूको सहज परिपूर्ति हुन सकोस् भन्ने सफलताको शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद ।

UNITED NATIONS CHILDREN'S FUND ★ NEPAL ★

....

दीपक श्रेष्ठ
प्रमुख
युनिसेफ, क्षेत्रीय कार्यालय, नेपालगञ्ज ।

United Nations Children's Fund
UN House
P.O. Box 1187
Kathmandu, Nepal

Telephone: 977-1-5523200
Fax: 977-1-5527280 / 5535395
Email: kathmandu@unicef.org
www.unicef.org/nepal

विषय-सूची

अध्याय १. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको परिचय ०–४

१.१. पृष्ठभूमि १

१.२. औचित्य २

१.३. खासस्व योजनाको उद्देश्य २

१.४. अध्ययनका सीमा २

१.५. तयारी विधि र प्रक्रिया ३–४

१.५.१ खासस्व योजनाको ढाँचा, सर्वेक्षण औजार र आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन ३

१.५.२ गाउँपालिका स्तरीय अभिमुखीकरण गोष्ठी तथा सहमति निर्माण ३

१.५.३ गणकहरूको छनोट एवम् अभिमुखीकरण ३

१.५.४ तथ्याङ्क संकलन तथा लेखाजोखा ....=........ ३

१.५.५ तथ्याङ्क प्रशोधन, विश्लेषण र मस्यौदा तयारी ४

१.५.६ खासस्व योजना प्रमाणीकरण गोष्ठी ४

१.५.७ खासस्व योजना तयारी तथा सार्वजनिकीकरण ४

अध्याय २ : खत्याड गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण ५–१०

२.१ भौगोलिक अवस्थिति र बनोट ५

२.२ पहुँच ६

२.३ भू-उपयोग तथा वातावरण ६–७

२.४ जनसांख्यिक विवरण ७–८

२.५ जातजाति र जनसांख्यिक विवरण........ ८

२.६ आर्थिक गतिविधि र पेशा ८–९

२.७ जनसंख्याको गतिशीलता र बसाइ-सराइ ९

२.८ भौतिक पूर्वाधार ९

२.९ गाउँपालिकामा उपलब्ध अन्य कार्ययोजनाहरू र खासस्व योजनाको सम्बन्ध........ १०

२.१० खासस्व क्षेत्रमा कार्यरत विकासका साझेदारहरू........ १०

अध्याय ३ : खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता स्थिति ११–४४

३.१ खत्याड गाउँपालिकाको खानेपानीको अवस्था

३.१.१ गाउँपालिकामा खानेपानीका प्राथमिक स्रोतहरू, सेवा प्राप्त गर्ने घरधुरी र जनसंख्या ११

३.१.२ खानेपानीको पर्याप्तता........ ११

३.१.३ गाउँपालिकामा सुरक्षित खानेपानीको स्तर १२–१३

३.१.४ खानेपानी आयोजनाको प्रकार र नियमितताको अवस्था १४–१५

३.१.५ वडागत रूपमा खानेपानी आयोजनाको संख्या र लाभान्वित घरधुरी १७

३.१.६ योजनाको आयुको आधारमा खानेपानी आयोजनाको संख्या १७

३.१.७ मौजुदा खानेपानी प्रणालीहरूको कार्यक्षमता तथा सुचारूपना १७

३.१.८ खानेपानी आयोजनाहरूको 'इन्टेक' लगायत अन्य भौतिक संरचनाको अवस्था १७

३.१.९ खानेपानी आयोजनाहरूको सञ्चालन तथा मर्मत-सम्भारको अवस्था........ १९

३.१.१० खानेपानी प्रणालीहरूको दिगोपना १९–२०
३.१.११ निर्माणाधीन खानेपानी प्रणालीहरू.. २१
३.१.१२ खानेपानीको गुणस्तरको अवस्था २१
३.१.१३ खानेपानीको गुणस्तर २१
३.१.१४ हालसम्म खानेपानी पहुँच नपुगेका बस्तीहरूको अवस्था २१

३.२ शैक्षिक संस्थाहरूको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था
३.२.१ विद्यालय, विद्यार्थी, शिक्षक तथा कर्मचारी २२–२३
३.२.२ विद्यालयहरूको समग्र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता स्थिति २३
३.२.३ विद्यालयहरूमा खानेपानीको अवस्था २३–२४
३.२.४ विद्यालयहरूमा शौचालयको अवस्था २५–२६
३.२.५ महिनावारी स्वच्छता २७
३.२.६ विद्यालयमा समूहगत हात धुने व्यवस्था २७
३.२.७ वातावरणीय सरसफाइ.. २८
३.२.८ व्यवस्थापन तथा संस्थागत अवस्था २९
३.२.९ बाल विकास केन्द्रमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवाको अवस्था ३०

३.३ स्वास्थ्य संस्थाहरूमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था
३.३.१ स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानीको अवस्था...३१–३२
३.३.२ स्वास्थ्य संस्थाको शौचालय र यसको सरसफाइको अवस्था...३३–३४
३.३.३ स्वास्थ्य संस्थाको फोहोर व्यवस्थापन...३४–३५
३.३.४ प्रसूति केन्द्रहरूमा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताको अवस्था.. ३६

३.४ सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था
३.४.१ घरायसी सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था ३७
३.४.२ सरसफाइ सेवाको स्तर ३७–३८
३.४.२ महिनावारी हुँदा चर्पीको प्रयोग...३८
३.४.४ घरायसी शौचालय सरसफाइको अवस्था ३९
३.४.५ घरायसी दिसाजन्य पदार्थ सरसफाइको अवस्था ३९
३.४.६ घरायसी ठोस पदार्थको व्यवस्थापन..४०
३.४.७ हात धुने स्थानको अवस्था ४०
३.४.८ सार्वजनिक र सामुदायिक शौचालय ४०

३.५ विपद् जोखिम तथा जलवायु परिवर्तनको असर
३.५.१ विपद्को ऐतिहासिक समय-रेखा...४१
३.५.२. वडागत रूपमा बाढी-पहिरोको उच्च जोखिम रहेका स्थानहरू...४१
३.५.३. प्रकोप पात्रो.. ४१-४२

३.६ योजना कार्यान्वयनमा जनताको चासो र योगदानका लागि तत्परता.. ४२
३.७ खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता क्षेत्रमा भए गरेका राम्रा प्रयासहरू, देखिएका समस्या/चुनौती, सम्भावना तथा अवसरहरू ४३–४४
अध्याय ४ : राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय नीति, योजना तथा लक्ष्यहरूसँगको तादात्म्यता ४५–४८
अध्याय ५ : खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता : लक्ष्य र रणनीति ४९–५२
५.१ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको सोच, परिलक्ष्य तथा लक्ष्य**ङ्कचचद्धच! ख्द्दण□कचण थद्व□ घङ्गद्दत्रथङ्गघ.**४९
५.२ खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता योजनाका लक्ष्य ४९
५.३ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको उद्देश्य ४९
५.४ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको रणनीति ५०
५.५ गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाका निर्देशक सिद्धान्तहरू ५१–५२

अध्याय ६ : संभागअनुसार रणनीति, अपेक्षित उपलब्धि, नतिजा तालिका र क्रियाकलापहरू ५३-७२
६.१ विषयगत क्षेत्र: सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच र आयोजनाहरूको दिगोपना तथा सुरक्षा
६.१.१ उद्देश्य ५३
६.१.२ कार्यनीतिहरू ५३
६.१.३ सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच र आयोजनाहरूको दिगोपना तथा सुरक्षा क्षेत्रको नतिजा एवम् लक्ष्य-तालिका ५४
६.१.४ कार्ययोजना, प्रमुख क्रियाकलाप तथा वित्तीय स्रोत विश्लेषण.................................. ५५-५६
६.१.५ नयाँ निर्माण हुने योजनाहरूको प्राथमिकता क्रम ५७
६.१.६ सामान्य मर्मत-सम्भार गर्नुपर्ने योजनाहरूको प्राथमिकता क्रम ५७-५८
६.१.७ ठूलो मर्मत-सम्भार तथा विस्तार गर्नुपर्ने योजनाहरूको प्राथमिकता क्रम ५८-५९
६.१.८ पुनर्निर्माण तथा विस्तार गर्नुपर्ने योजनाहरूको प्राथमिकता क्रम.....................................५९
६.२. सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र
६.२.१ उद्देश्य ६०
६.२.२ कार्यनीतिहरू.. ६०
६.२.३ नतिजा तथा लक्ष्य-तालिका ६१
६.२.४ सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन कार्ययोजना, क्रियाकलाप तथा वित्तीय स्रोत विश्लेषण ६२
६.३ संस्थागत (विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थामा) खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन
६.३.१ उद्देश्य ६३
६.३.२ कार्यनीतिहरू ६३
६.३.३ तीन तारे नमुना विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाका नतिजा, सूचक र लक्ष्य-तालिका ६४-६५
६.३.४ विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनका क्रियाकलाप र वित्तीय स्रोत विश्लेषण ६५-६६
६.४ संस्थागत क्षमता विकास
६.४.१ उद्देश्य ६७
६.४.२ कार्यनीतिहरू ६७
६.४.३ संस्थागत सुदृढीकरण तथा क्षमता विकासको लक्ष्य-तालिका ६७
६.४.४ संस्थागत सुदृढीकरण र क्षमता विकाससम्बन्धी क्रियाकलाप र वित्तीय स्रोत विश्लेषण ६८
६.५ जलवायु परिवर्तनको असर न्यूनीकरण एवम् विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा
६.५.१ उद्देश्य ६९
६.५.२ कार्यनीतिहरू ६९
६.५.३ जलवायु परिवर्तन तथा जोखिम न्यूनीकरणका नतिजा, सूचक र लक्ष्य-तालिका ६९
६.५.४ जलवायु परिवर्तन तथा जोखिम न्यूनीकरणको कार्ययोजना तथा क्रियाकलाप ७०
६.६. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास)को मूलप्रवाहीकरण
६.६.१ उद्देश्य ७१
६.६.२ कार्यनीतिहरू ७१
६.६.३ लैससासको नतिजा तथा लक्ष्य-तालिका ७१
६.६.४ लैससासका लागि कार्ययोजना, क्रियाकलापहरू र वित्तीय स्रोत विश्लेषण ७२
अध्याय ७ : लागत अनुमान तथा स्रोत व्यवस्थापन ७३-७६
७.१ लागत अनुमान ७३-७५
७.२ आर्थिक स्रोत व्यवस्थापन ७५
७.२.१ विगत तीन वर्षमा खत्याड गाउँपालिकाद्वारा खासस्व क्षेत्रमा विनियोजन गरेको बजेट विश्लेषण ...७६
७.३ मानवीय स्रोत-साधन पहिचान र परिचालन ७६

अध्याय ८ :. खासस्व योजनाको कार्यान्वयन/अनुगमन **७७–७९**

८.१ खासस्व योजनाको कार्यान्वयन

८.१.१ योजना कार्यान्वयन अवधारणा ७७

८.१.२ योजना परिमार्जन ७७

८.२ अनुगमन योजना

८.२.१ अनुगमन ढाँचा तथा पद्धति ७७

८.२.२ सूचक ७७

८.२.३ अनुगमनको तह ७७

८.२.४ अनुगमन विधि ७७–७८

८.३ निष्कर्ष तथा भावी कार्यदिशा ६८

८.३.१ सिकाइहरू ७८

८.३.२ खासस्व योजना स्वीकृति र अवधि ७८

८.४ गाउँपालिकाको खासस्व संरचना ७८

८.५ गाउँपालिकामा खासस्व संयुक्त कोष ७८

८.६ संस्थागत संरचना तथा क्षमता विकास आवश्यकता

८.६.१ संस्थागत संरचना ७९

८.६.२ संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि ७९

अध्याय ९ : संस्थागत संरचना, सरोकारवालाहरूको भूमिका र जिम्मेवारी **८०–८१**

९.१ सरोकारवालाहरूको भूमिका र जिम्मेवारी........ ८०–८१

अनसूचीहरू........

अनुसूची १ -वडागत रूपमा खानेपानीको सेवा स्तर ....

अनुसूची २ -खानेपानी आयोजनाहरूको मुख्य भौतिक संरचनाको अवस्था ....

अनुसूची ३ -मौजुदा खानेपानी आयोजनाको विवरण ....

अनुसूची ४ -विद्यालय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको सूचकगत विवरण........

अनुसूची ५ -विद्यालय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको विवरण........

अनुसूची ६ -पालिकास्तरीय योजना तर्जुमा प्रारम्भ कार्यशाला गोष्ठीका बैठकका निर्णय प्रतिलिपि, गाउँपालिकाको योजना तर्जुमा गोष्ठीको माइन्युट ....

अनुसूची ७ -वडास्तरमा संकलित तथ्याङ्कको वैधता तथा वडास्तरीय योजना तर्जुमा कार्यशाला बैठकका निर्णयका प्रतिलिपीहरू ....

अनुसूची ८ -खासस्व योजना स्वीकृति सम्बन्धमा गाउँकार्यपालिकाबाट भएका निर्णयका प्रतिलिपिहरू ....

अनुसूची ९ -खासस्व कार्यदलका सदस्यहरूको विवरण ....

अनुसूची १० -नयाँ तथा पुनर्निर्माण हुने खानेपानी आयोजनाको लागत अनुमान ....

अनुसूची ११ - खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तर्जुमाका सन्दर्भका केहि फोटोहरु ....

तालिका सूची

तालिका नं. १ : गाउँपालिकाको गठन

तालिका नं. २ : खत्याड गाउँपालिकाको भू-उपयोगको अवस्था

तालिका नं. ३ : वडागत घरपरिवार तथा जनसंख्या विवरण

तालिका नं. ४ : जनघनत्व

तालिका नं. ५ : जाति र धर्मका आधारमा घरपरिवार र जनसंख्या विवरण

तालिका नं. ६ : प्रमुख पेशा अनुसार जनसंख्या

तालिका नं. ७ : 'वास' क्षेत्रमा कार्यरत विकासका साझेदारहरू

तालिका नं. ८ : खानेपानीको स्तर (दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा)

तालिका नं. ९ : खानेपानी सेवा स्तरको वर्गीकरण

तालिका नं. १० : खानेपानी आयोजनाका प्रकार र नियमितताको विवरण

तालिका नं. ११ : वडागत रूपमा खानेपानी आयोजनाको संख्या र लाभान्वित घरधुरीको विवरण

तालिका नं. १२ : योजनाको आयुको आधारमा वडागत रूपमा खानेपानी आयोजनाको संख्या र लाभान्वित घरधुरीको विवरण

तालिका नं. १३ : खानेपानी आयोजनाहरूको 'इन्टेक' लगायत अन्य भौतिक संरचनाको अवस्थाको विवरण

तालिका नं. १४ : खानेपानी आयोजनाहरूको दिगोपनाको अवस्था

तालिका नं. १५ : निर्माणाधीन खानेपानी प्रणालीहरूको विवरण

तालिका नं. १६ : खानेपानीको पहुँच नपुगेका बस्ती र घरधुरीको विवरण

तालिका नं. १७ : विद्यालयको विवरण

तालिका नं. १८ : विद्यालयहरूको समग्र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता स्थिति ('तारा' पद्धति) को विवरण

तालिका नं. १९ : विद्यालयमा खानेपानी सेवा आपूर्ति अवस्था

तालिका नं. २० : विद्यालयहरूमा शौचालयको अवस्थासम्बन्धी विस्तृत विवरण

तालिका नं. २१ : महिनावारी स्वच्छतासम्बन्धी विवरण

तालिका नं. २२ : वातावरणीय सरसफाइसम्बन्धी विवरण

तालिका नं. २३ : व्यवस्थापन तथा संस्थागत अवस्थासम्बन्धी विवरण

तालिका नं. २४ : बाल विकास केन्द्रको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता विवरण

तालिका नं. २५ : स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानीको अवस्थाको विवरण

तालिका नं. २६ : स्वास्थ्य संस्थामा शौचालय र यसको सरसफाइको विवरण

तालिका नं. २७ : स्वास्थ्य संस्थामा फोहोर व्यवस्थापनको विवरण

तालिका नं. २८ : प्रसूति केन्द्रहरूमा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सुविधाको अवस्थाको विवरण

तालिका नं. २९ : विभिन्न समयमा विपद्बाट भएको क्षति

तालिका नं. ३० : 'खासस्व' क्षेत्रमा देखिएका समस्या/चुनौती, सम्भावना तथा अवसरहरू

अध्याय - १

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको परिचय

१.१. पृष्ठभूमि

खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता एक-अर्कासँग अन्तर्सम्बन्धित विषयगत क्षेत्र हुन् । एउटाको अभावमा अर्कोमा स्वतः प्रभाव पर्दछ । यी तीनवटा क्षेत्रको अन्तर्सम्बन्धलाई एउटा पूर्ण प्रणालीका रूपमा अङ्गीकार गर्दा एक-अर्कामा परिपूरक रहेका छन् र मानव जीवनमा तथा अर्थपूर्ण जीवनशैलीका लागि पनि त्यत्तिकै मात्रामा जरुरी छन् । जसले मानव स्वास्थ्य, शिक्षा, जनजीविका, प्रतिष्ठा, विकास निर्माण, सामाजिक सशक्तीकरण र समृद्धिमा समेत प्रत्यक्ष प्रभाव पार्दछ । खानेपानी तथा सरसफाइलाई जनताको मौलिक अधिकारको रूपमा स्थापित गर्ने विश्वका केही देशहरूमध्ये नेपाल पनि एक हो । नेपालको संविधान, २०७२ को भाग ३ को मौलिक हक र कर्तव्यको धारा ३५ को उपधारा ४ मा प्रत्येक नागरिकलाई खानेपानी तथा सरसफाइमा पहुँचको हक हुनेछ भन्ने व्यवस्था गरिएको छ । संविधानमा परिकल्पना गरिएअनुसारको खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा सबै नागरिकको पहुँचसम्म पुऱ्याउनका लागि तीन तहका सरकारको संरचनागत सुदृढीकरण तथा क्षमता अभिवृद्धि गरी ती सरकारहरूले अख्तियार गर्ने नीति तथा कार्यक्रममा समेत उल्लिखित क्षेत्रहरूलाई उच्च प्राथमिकतामा राख्नुपर्ने अपरिहार्यता देखिन्छ ।

नेपालले क्षेत्रीय र अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चहरूमा व्यक्त गरेको प्रतिबद्धता र हस्ताक्षरकर्ताको रूपमा खानेपानी र सरसफाइको लक्ष्य प्राप्ति र दिगो व्यवस्थापनका लागि अहिलेसम्म गरिएका प्रयत्नहरूमा थप तीव्रता दिनुपर्ने देखिन्छ । संयुक्त राष्ट्र संघद्वारा प्रतिपादित दिगो विकास लक्ष्य नं. ६ को १ र २ मा सन् २०३० सम्ममा विश्वका सम्पूर्ण जनतालाई स्वच्छ दिगो खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाको उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने उल्लेख गरिएको छ । नेपाल सरकारले संयुक्त राष्ट्र संघद्वारा प्रतिपादित दिगो विकास लक्ष्य कार्यान्वयनका लागि प्रतिबद्धता जनाइसकेको सन्दर्भमा स्थानीय सरकारहरूले दिगो र व्यवस्थित खानेपानी तथा सरसफाइको सुनिश्चितताका लागि योजनाबद्ध तवरले अगाडि बढ्नु अपरिहार्य देखिन्छ ।

सबै नागरिकहरूलाई सधैं सुरक्षित, पर्याप्त, सुलभ, स्वीकार्य र खर्च वहन सामर्थ्ययोग्य खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सेवा प्रदान गरी जीवनस्तरमा सुधार गर्नु नेपाल सरकारको खासस्व क्षेत्रको प्रमुख लक्ष्य रहेको छ । सो लक्ष्य प्राप्तिका लागि नेपाल सरकारको खानेपानी मन्त्रालयले नेपाल खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्र विकास योजना (Sector Development Plan) २०७४-२०८७ तयार गरेर योजनाबद्ध रूपले खानेपानी र सरसफाइको पहुँच जनतासम्म पुऱ्याउने रणनीतिहरू तय गरेको छ। त्यस्तै पूर्ण सरसफाइ मार्गदर्शन, २०७३ अनुसार पूर्ण सरसफाइका क्रियाकलापलाई सफा र स्वच्छ क्षेत्र एवम् पूर्ण सरसफाइउन्मुख क्षेत्र गरी दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ र उक्त अवस्था हासिल गर्न तोकिएका सातवटा मुख्य सूचक तथा उपसूचकहरूको अवस्था हासिल भएको हुनु पर्दछ । जसको पहिलो खुट्किलाको रूपमा योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन रहेको छ जुन अति महत्वपूर्ण र अन्य सूचकहरूलाई प्रभावित पार्ने विषय हो भन्न सकिन्छ ।

नेपाल सरकार खानेपानी मन्त्रालय/खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागको प्रगति प्रतिवेदनमा आधारभूत स्तरको खानेपानीको पहुँच ८९ प्रतिशत र आधारभूत स्तरको सरसफाइको पहुँच १०० प्रतिशत घरधुरीमा पुगेको छ भनिएको छ । यसैगरी ७७ वटै जिल्ला खुला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा भइसकेका छन् र आश्विन १३, २०७६ मा देशलाई नै खुला दिसामुक्त देश घोषणा गरिएको छ । यसरी अबको अभियान सुरक्षित खानेपानी सेवा सहितको पूर्ण सरसफाइको हुनेछ । सो अभियानलाई सार्थक बनाउन सरकारी, निजी तथा गैरसरकारी निकायहरूबाट हुने कामहरू थप प्रभावकारी बनाउन प्रत्येक स्थानीय तहमा सहभागितात्मक प्रकृया अपनाई एकीकृत खासस्व योजनाको तर्जुमा हुनु आवश्यक देखिन्छ ।

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका क्षेत्रमा नेपाल सरकारले अवलम्बन गरेको नीति तथा दीर्घकालीन योजना खत्याड गाउँपालिकाको वर्तमान अवस्था र विद्यमान साधन-स्रोतहरूका आधारमा आगामी वर्षहरूमा यस क्षेत्रमा गाउँपालिका कहाँ र कसरी पुग्ने भन्ने कुराको मार्गदर्शक दस्तावेजको रूपमा विकास गरिएको यो योजनाको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पूर्वाधार, सक्षमता, चुनौती र त्यसले सिर्जना गर्ने अवसरसम्मका कुराहरूलाई मध्यनजर गरिएको छ । योजना मार्गदर्शक मात्र होइन, व्यक्ति तथा संस्थाको कार्य गर्न सक्ने तत्परता र गन्तव्यलाई जोड्ने सेतु पनि हो । यसले पूर्वनिर्धारित लक्ष्यमा पुग्नका लागि सबैभन्दा उत्तम मार्ग निर्देश गर्दछ । यसर्थ, योजनाको सफल कार्यान्वयन मार्फत सम्पूर्ण जनतामा सुरक्षित खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन कृयाकलाप सञ्चालनका लागि हालको खानेपानी तथा सरसफाइको अवस्था, सम्भावित स्रोतहरू, सार्वजनिक तथा संस्थागत खानेपानी तथा सरसफाइको अवस्था र समुदायको स्वच्छतासम्बन्धी आनीबानी सम्बन्धमा सर्वेक्षण, अध्ययन, छलफल

गरी उपलब्ध तथ्यहरू र सूचनाहरूका आधारमा खानेपानी तथा सरसफाइ मन्त्रालयको क्षेत्र विकास योजना, २०७४-२०८७ सँग तादात्म्यता मिलाएर खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण र बजेटसमेत आकलन गरी खत्याड गाउँपालिका, मुगुले यो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना तयार गरेको छ ।

१.२.औचित्य

खत्याड गाउँपालिका स्थानीय तह पुनर्संरचनाका क्रममा साविक सेरी, श्रीकोट, खमाले, गम्था, सुकाढिक, कोटडाँडा र ह्याङलु गरी ७ वटा गाविसलाई समेटेर एघार वटा वडाहरू सहितको गाउँपालिका घोषणा भएको हो । यो गाउँपालिका घोषणा भएपश्चात समायोजन भएका स्थानहरूको खानेपानी र सरसफाइको अवस्था तथा वस्तुस्थिति समावेश भएको कुनै आधिकारिक दस्तावेज नभएको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको वास्तविक अवस्था र भावी योजनाहरू तय गर्नका लागि यो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको आवश्यकता महसुस गरिएको हो । खानेपानी तथा सरसफाइ जनताको नैसर्गिक अधिकारको रूपमा संविधानमा व्यवस्था गरेअनुसार नै गाउँपालिका क्षेत्रका जनताको सर्वसुलभ, सुरक्षित र दिगो खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाको पहुँचमा अभिवृद्धि गर्नु गाउँपालिकाको कर्तव्य तथा जिम्मेवारीभित्र पर्दछ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ३ मा गाउँपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकार शीर्षकको दफा ११ को उपदफा ‘ध’ मा ‘स्थानीय खानेपानीसम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना कार्यान्वयन र नियमन’ को व्यवस्था भएबमोजिम तथ्यगत र वस्तुगत आधारमा समुदायसँगको सहभागितात्मक छलफल र स्वीकार्यतालाई समेत मध्यनजर गरी सेवाबाट वञ्चितिमा परेका समुदायहरूलाई प्राथमिकतामा राखेर योजनाबद्ध रूपमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको विकास गर्नु अत्यावश्यक रहेको छ ।

१.३. खासस्व योजनाको उद्देश्य

खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) को क्षेत्रमा खत्याड गाउँपालिकाभित्रका सम्पूर्ण मौजुदा सुविधा र संरचनाहरूको यथास्थिति र अवस्था ‘एन-वास एप्स’ (WASH APPS) को प्रयोगद्वारा संकलन तथा अभिलेखीकरण गरी आगामी दिनहरूका लागि सबै सुलभ र सुरक्षित खासस्व सेवाको सुनिश्चितताका लागि मार्गदर्शन प्रदान गर्नु नै (खासस्व) योजनाको उद्देश्य हो ।

खासस्व योजनाका अन्य विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन् :

- खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्र विकास योजनाले परिकल्पना गरेको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको स्तरमा पुग्नका लागि नयाँ निर्माण तथा स्तरोन्नति गर्नुपर्ने खासस्व सेवाहरूको प्रस्ताव, प्राथमिकीकरण, आवश्यक अनुमानित बजेट र उपलब्ध स्रोत-साधनहरूको लेखाजोखासहितको रणनीति र कार्ययोजना बनाउनु ।
- गाउँपालिकाको खानेपानी तथा सरसफाइको समस्या पहिचान गरी गाउँपालिकाका सम्पूर्ण घरपरिवारलाई सर्वसुलभ र गुणस्तरयुक्त खानेपानी उपलब्ध गराउन र पूर्ण सरसफाइयुक्त गाउँपालिका घोषणाका लागि स्थानीय स्रोत-साधनका अतिरिक्त प्रदेश, सङ्घीय सरकार र दातृ निकायबाट सहयोग जुटाएर नेपाल सरकारको खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको लक्ष्य तथा दिगो विकासका लक्ष्यबमोजिमको उपलब्धि हासिल गर्न योजनाबद्ध तरिकाले कार्य गर्नु ।

१.४. अध्ययनका सीमा

यस खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तयार पार्ने क्रममा खानेपानी योजनाको विवरण बाहेकका गाउँपालिकास्तरीय अन्य सरसफाइ र स्वच्छतासम्बन्धी सूचनाहरू गाउँपालिकाका निर्वाचित पदाधिकारीहरू, कार्यरत कर्मचारीहरू, विद्यालयका शिक्षक तथा स्वास्थ्य केन्द्रका कर्मचारीका अलावा महिला स्वास्थ्य स्वयम्सेविकाहरूसँग छलफल गरी संकलन गरिएको हो । घरपरिवार तहको सरसफाइ र स्वच्छताको वर्तमान अवस्थासम्बन्धी सूचनाहरू संकलन गर्न सम्पूर्ण घरपरिवारमा नै गई सूचनाहरू संकलन गर्न नसकिएकाले १० प्रतिशतको अन्तरालमा नमुना संकलन (Random Sampling Method) विधिबाट सूचनाहरू संकलन गरिएको तथा प्राप्त तथ्यहरूलाई सामान्यीकरण गरिएको छ ।

तथ्याङ्कहरू संकलनका लागि स्थानीय प्राविधिक तथ्याङ्क संकलकको अभाव भएकाले कतिपय प्राविधिक सूचनाहरू समेत गैरप्राविधिक तथ्याङ्क संकलकहरूको माध्यमबाट संकलन गरिएको थियो । गाउँपालिकामा खानेपानी तथा सरसफाइको भरपर्दो सूचना प्रणालीको स्थापना भइनसकेकोले गाउँपालिकाको खानेपानी तथा सरसफाइसम्बन्धी पर्याप्त जानकारी उपलब्ध हुन नसक्दा खासस्व योजना निर्माणका क्रममा मौजुदा तथ्याङ्कहरूको विश्लेषणमा केही कठिनाइ उत्पन्न भएको थियो ।

१.५. तयारी विधि र प्रक्रिया

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना तयारीमा तपसिलका चरण र प्रक्रियाहरू अवलम्बन गरिएको थियो ।

१.५.१ खासस्व योजनाको ढाँचा, सर्वेक्षण औजार र आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन

नेपाल सरकार, खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागद्वारा प्रस्तावित ढाँचाअनुरूप नै यो खासस्व योजना तयारी गरिएको छ । सो ढाँचामा प्रस्तावित विषयवस्तु तयारीका लागि फिल्ड सर्वेक्षणका रुजु सूची र प्रश्नावलीहरूका अलावा नेपाल सरकार, खानेपानी मन्त्रालयबाट तयार गरिएको 'एन-वास मोबाइल एप्स' विधि अवलम्बन गरी सूचना संकलन गर्ने विधि तय गरिएको थियो । फिल्डमा सर्वेक्षणका लागि खटिने टोलीहरू गाउँपालिकाको समन्वयमा तयार गरी उनीहरूका लागि 'एन-वास मोबाइल एप्स' बाट तथ्याङ्क संकलन गर्ने विधिसम्बन्धी तीन दिने तालिम सञ्चालन गरिएको थियो ।

१.५.२ गाउँपालिकास्तरीय अभिमुखीकरण गोष्ठी तथा सहमति निर्माण

खत्याड गाउँपालिकामा खासस्व योजना अभिमुखीकरण गोष्ठी मिति २०७६।०७।३० मा पालिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, गाउँ कार्यपालिका सदस्यहरू र सरोकारवालाहरूको सहभागितामा आयोजना गरिएको थियो । गोष्ठीमा खानेपानी, सरसफाइ, स्वच्छता (खासस्व) योजनाको आवश्यकता र महत्वका विषयमा छलफल भई तयारी प्रक्रियामा सरोकारवालाहरूको भूमिकाका विषयमा छलफल भएको थियो । अन्तमा खासस्व योजना तयारी प्रक्रियाको अनुगमन तथा समन्वयका लागि कार्यदल समेत गठन गरिएको थियो ।

१.५.३ गणकहरूको छनोट एवम् अभिमुखीकरण

यसका अतिरिक्त खानेपानी आयोजना, विद्यालय र स्वास्थ्य संस्था, घरधुरी एवम् समुदायस्तरको 'वास'सम्बन्धी विस्तृत सूचना संकलनका लागि गाउँपालिकासँगको समन्वयमा प्राविधिक ज्ञान एवम् खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता क्षेत्रमा अनुभव हासिल गरेका पाँचजना (६ पुरुष र ४ महिला) गणक छनोट गरी 'मोबाइल एप्स'बाट 'एन-वास' तथ्याङ्क संकलनसम्बन्धी २०७६ मङ्सिर १५ देखि १७ गतेसम्म तीन दिनको अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको थियो । उक्त तीन दिनको अभिमुखीकरणपश्चात् गणकहरूलाई उपरोक्त क्षेत्रका सूचनाहरू संकलनका लागि परिचालन गरिएको थियो ।

१.५.४ तथ्याङ्क संकलन तथा लेखाजोखा

तथ्याङ्क संकलनका लागि तपसिलका कामहरू गरिएको थियो ।

- गाउँपालिकामा उपलब्ध सन्दर्भ-सामग्री (जस्तैः गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण-२०७५, गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रमको कार्ययोजना-२०७५, गाउँपालिकाको वेभसाइट र युनिसेफ नेपालको सहयोगमा हिरिसडेक मुगुद्वारा विगतमा संकलन गरेको सरसफाइ र स्वच्छतासम्बन्धी तथ्याङ्क एवम् कार्यालयका प्रतिवेदनहरू) अध्ययन गरी द्वितीय तथ्याङ्कको रूपमा संकलन गरिएको थियो ।
- 'एन-वास मोबाइल एप्स'को माध्यमबाट गाउँपालिका क्षेत्रभरिका शतप्रतिशत खानेपानी र सरसफाइसँग सम्बन्धित विद्यमान भौतिक संरचनाहरूको प्राथमिक तथ्याङ्क लेखाजोखा गरिएको थियो ।
- सञ्चालन भइरहेका खानेपानी आयोजनाहरूको दिगोपना पनि लेखाजोखा गरिएको थियो ।
- घरपरिवार तहको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताको वर्तमान अवस्थाका सूचनाहरू संकलन कार्य १० प्रतिशतको अन्तरालमा विश्वसनीय स्तर (Confidence level) ९० प्रतिशत हुनेगरी नमुना संकलन (Random Sampling Method) विधिबाट गरिएको थियो ।
- शतप्रतिशत विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था तथा सार्वजनिक संस्थाहरूमा पुगी खानेपानी तथा सरसफाइसम्बन्धी अवस्था र भावी योजनाहरूसम्बन्धी सूचना प्राथमिक स्रोतबाट संकलन गरियो ।
- समुदायको ठोस तथा तरल फोहोर व्यवस्थापन, मानव दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन गरी स्रोतको पुनःर्प्रयोगसम्बन्धी समुदाय तहमा छलफल तथा अवलोकन गरी तथ्यहरू संकलन गर्ने कार्य भयो ।

- खानेपानीको पहुँचबाट वञ्चित भएका समुदायको खानेपानीका सम्भावित स्रोतहरू, तिनको वर्तमान अवस्था (क्षमता, गुणस्तर) र भविष्यमा स्तरोन्नति गर्न सकिने अवस्थाको समेत आकलन गरियो ।
- अन्य विकास साझेदारहरूका खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रमहरूको विवरण पनि संकलन गरियो ।

१.५.५ तथ्याङ्क प्रशोधन, विश्लेषण र मस्यौदा तयारी

मोबाइल एप्स, समूहगत छलफल र रुजू सूचीको आधारमा संकलन गरिएका सूचना तथा तथ्याङ्कहरूलाई सूचना प्रविधि (IT) विज्ञहरूको सहयोगमा प्रशोधन तथा विस्तृत विश्लेषण गरियो । तत्पश्चात निर्धारित लक्ष्य हासिल गर्न, हालको विद्यमान अवस्था र पुग्नुपर्ने स्थानबीचको अन्तरको चर्चा गर्दै स्पष्ट नीति, कार्यक्रम, बजेट र साझेदारहरूका बीचको सहकार्यको योजना सहितको नेपाल सरकार, खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागबाट सिफारिस गरिएको ढाँचामा मस्यौदा प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्य गरियो ।

१.५.६ खासस्व योजना प्रमाणीकरण गोष्ठी

मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी मिति २०७७।०६।२० देखि २०७७।०६।२७ सम्मा वडा तहमा छुट्टा छुट्टै योजना तर्जुमा गोष्ठीहरू सञ्चालन गरी प्रस्तावित खानेपानी तथा सरसफाइका दूरदृष्टि, परिलक्ष्य, लक्ष्य, रणनीति, अन्य विकास साझेदारहरूको संलग्नता, गाउँपालिकाका खासस्व कार्यक्रमहरूको बजेट, जलवायु परिवर्तनका असर र अनुकूलन योजना, विपद् व्यवस्थापनका योजना, संस्थागत क्षमता छलफलका अलावा प्राप्त सूचना र तथ्याङ्कहरूको पुष्टीकरण गर्ने कार्य गरियो । छलफल र गोष्ठीबाट प्राप्त सूचना, सुझाव तथा पृष्ठपोषणहरूलाई संलग्न गरेर खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको अन्तिम प्रतिवेदन तयार गरियो ।

१.५.७ खासस्व योजना तयारी तथा सार्वजनिकीकरण

अन्तिम खासस्व योजना मिति २०७७ फागुन २६ गतेको गाउँ कार्यपालिकाको बैठकबाट कार्यान्वयनको प्रतिबद्धता सहित स्वीकृत गरी आगामी गाउँसभाबाट पास गर्ने गरी प्रमाणीकरण र सार्वजनिकीकरण गरियो ।

अध्याय २

खत्याड गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण

२.१ भौगोलिक अवस्थिति र बनोट

विभिन्न समयमा मुलुकमा भएको राजनैतिक परिवर्तन सँगै राज्य सँरचनामा भएको परिवर्तन नेपालका लागि खासै नौलो ईतिहाँस होईन । मुलुकमा भएको पछिल्लो परिवर्तित राजनैतिक घटना सँगै सँवैधानिक रुपमा स्थापना भएको ३ तहको राज्य सँरचना पछि मुगु जिल्लाका ४ वटा स्थानीय तहहरु मध्ये खत्याड गाउँपालिका जिल्लाको दक्षिण पश्चिम भागमा अवस्थित रहेको छ । साविक सेरी, श्रीकोट, खमाले, गम्था, सुकाढिक, कोटडाँडा र ह्याङलु गरी ७ वटा गाविस मिलेर बनेको बनेको यो गाउँपालिका २८१.१२ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । स शितोष्ण हावापानी तथा उच्च पहाडी वैविक विविधता भएको भएको यो गाउँपालिका समुन्द्री सतहवाट करिब २५०० मिटर सम्मको उचाईमा रहेको छ । भौगोगिक अवस्थितिका हिसाबले २९ डिग्री २६ मिनेट १५ सेकेण्ड देखि २९ डिग्री ३७ मिनेट २० सेकेण्ड उत्तरीअक्षांश र ८१ डिग्री ४५ मिनेट ५५ सेकेण्ड देखि ८२ डिग्री २ मिनेट ४५ सेकेण्ड पुर्वी देशान्तरमा फैलिएको छ । खत्याड गाउँपालिका मुगु जिल्लाको जिल्ला दक्षिण पश्चिमी भागमा रहेको छ । यस गाउँपालिकाको पूर्वमा मुगुम कार्मारोङ्ग गाउँपालिका, पश्चिममा बाजुरा जिल्ला, दक्षिणमा कालिकोट र जुम्ला जिल्ला र उत्तरमा सोरु गाउँपालिकासँग सिमाना जोडिएको छ । गाउँपालिकाले जिल्लाको कुल क्षेत्रफलको ७.९५ प्रतिशत भुभाग ओगट्दछ । यो गाउँपालिका ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय महत्वको रारा ताल जाने मुख्य पद मार्ग खत्याड गाउँपालिका पनि हो । नेपालकै सवै भन्दा ठुलो राराताल वाट वग्ने खत्याड खोलाले गाउँपालिकाको माथिल्लो अर्थात पुर्व वाट पश्चिम सम्मकै भाग भएर वग्दछ यस गाउँपालिकाको तल्लो क्षेत्र भएर वग्ने कर्णाली नदीले गाउँपालिका र छिमेकी वाजुरा जिल्लाको सिमा छुट्याउने कार्य गर्दछ यि वाहेक कवा खोला, नहकोटी खोला, मुङग्राहा खोला, बिहानी खोला, बजेडी खोला यहाँका मुख्य नदी तथा खोला हुन । साविक गम्था गाविस मा रहेको खेस्या मालिका भगवतीको मन्दिर पनि यसै क्षेत्रमा पर्दछ । खेस्मालिकाको चुचुरोबाट रारा ताल, बाजुरा विमानस्थल, छायाँनाथ, सैपाल हिमाल, बडिमालिका लगायतका प्रमुख पर्यटकीय क्षेत्रको सहजै अवलोकन गर्न सकिन्छ । यहाँका धार्मिक महत्व राखेका अन्य तिर्थस्थलहरु तर्मालिका देवी, कवा मष्टा, दुल्लेन्नी माई, खिउरा मष्टा आदी समेत विद्यमान छन् । भौगोलिक हिसावमा अधिकाँश भिरालो भु-भाग भएको गाउँपालिकाको केही भाग पाटन तथा चरन क्षेत्र र केही भाग नाँगा तथा उजाड डाँडा पाखाले ओगटेको छ भने फेदी अर्थात खत्याड खोलाको सेरोफेरोमा समथर र खेती योग्य भुमि रहेको छ । भौगालिक विषेशता समान रहेको साविक ७ वटा गाविस रहेको खत्याड क्षेत्रवाट गाउँपालिकाको नामाकरण गरिएको देखिन्छ ।

तालिका न. १ गाउँपालिको गठन तथा वडागत क्षेत्रफल

वडा नं.	समावेश साविक गाविस	क्षेत्रफल (बर्ग किमिमा)	प्रतिशत
१	सेरी (१-३ र ५)	४१.६७	१४.८२
२	सेरी (४ र ६-९)	२३.६६	८.४२
३	श्रीकोट (१-४)	१८.३१	६.५१
४	श्रीकोट (५-९)	२०.७३	७.३७
५	खमाले (१-९)	३६.७७	१३.०८
६	गम्था (१-४	१९.८७	७.०७
७	गम्था (५-९)	१७.११	६.०९
८	सुकाढिक (१-३) र ह्याङलु (७-९)	१५.३७	५.४७
९	सुकाढिक (४-९)	३१.७६	११.३०
१०	ह्याङलु (१-६)	३७.८०	१३.४५
११	कोटडाँडा (१-९)	१८.०७	६.४३
जम्मा		**२८१.१२**	**१००**

श्रोत: संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, २०७४

२.२ पहुँच

१ नगरपालिका र ३ गाउँपालिका गरी कुल ४ वटा स्थानीयतह भएको मुगु जिल्लामा यो गाउँपालिकाको केन्द्र भौगोलिक हिसावमा केन्द्र पर्ने साविकको श्रीकोट गा.वि.स.को केन्द्र वाट सँचालित छ । जिल्ला सदरमुकाम गमगढी बजार वाट पश्चिममा पर्ने यस गाउँपालिका र जिल्ला सदरमुकाम सम्म जोड्ने सडक सँजालको विकास भईसकेको छैन भने २९४ किलोमिटरको कर्णाली राजमार्गवाट झण्डै २६४ किलोमिटर पार गरी सकेपछि जुम्ला जिल्लाको गोठिजिउँला वाट गाउँपालिका सम्म सडक सँजाल जोडि सिजनल रुपमै भए पनि यातायात सेवा विस्तार भएको छ । साविकको सुदुर पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रमा पर्ने छिमेकी वाजुरा जिल्ला हुदै राष्ट्रिय सडक सँजालमा गाउँपालिकालाई जोडिएको छ । हवाईसेवा पहुँचका हिसावमा जिल्लामा रहेको विमान स्थल भन्दा पहुँचको हिसावमा छिमेकी वाजुरा जिल्लाको विमानस्थल नजिक पर्ने गरेको देखिन्छ । गाउँपालिका वाट वाहिर वसाई सरी जाने दर त्यस्तै शैक्षिक तथा अन्य स्वास्थ्य सेवा उपयोगका लागि पनि साविकको सुदुर पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रवाटै गाउँपाालिका वासीहरुले वढि सुविधा उपयोग गरेको देखिन्छ । पुर्ववत मध्यपश्चिमाञ्चाल विकास क्षेत्रमा पर्ने कर्णाली अञ्चलमा रहेको यो गाउँपालिका लगायत अन्य ३ वटै स्थानिय तहलाई समेटी प्रतिनिधि सभा सदस्य निर्वाचन प्रयोजनका लागि जिल्लामा एउटा निर्वाचन क्षेत्र रहेको छ भने प्रदेश सभा सदस्यका लागि जिल्लालाई २ वटा निर्वाचन क्षेत्र कायम गरिएकोमा यो गाउँपालिका र छिमेकी सोरु गाउँपालिकालाई मिलाएर एउटा निर्वाचन क्षेत्र कायम गरिएको छ । कर्णाली प्रदेशको राजधानी विरेन्द्रनगर सुर्खेतबाट करिब ३०० कि.मि.पश्चिमतिर रहेको गाउँपालिका जिल्लाको दक्षिण पश्चिम भागमा अवस्थित रहेको छ ।

२.३ भू-उपयोग तथा वातावरण

गाउँपालिकाको तल्लो देखी माथिल्लो क्षेत्रमा विविधतायुक्त समशितोष्ण हावापानी भएको खत्याड गाउँपालिका एक उच्च पहाडी समग्रमा हिमाली पहिचानको रुपमा रहेको छ । गाउँपालिका क्षेत्रमा धरातलीय स्वरुपका हिसाबले अधिकांश भुभाग खेतीयोग्य, सामान्य भिरालो र चट्टानी क्षेत्रले ओगटेको छ । यस गा.पा. भित्र साविकका गम्था, श्रीकोट, सुकाढिक, कोटडाँडा, खमाले गाविसमा समथर जमिन पनि देख्न सकिन्छ भने सेरी, ह्याङल‍ु गाविस केही भिरालो र कम खतीयोग्य जमिन भएका क्षेत्रका रुपमा रहेका छन् । सामान्य अग्ला र भिराला पहाडी श्रृखलाले बनेको यस गाउँपालिकामा भिरपाखा बसोबासको क्षेत्र सहितको विविधतायुक्त धरातलिय अवस्थिति रहेको छ । अधिकांश भिरालो क्षेत्रमा वन जङ्गलले ढाकेको छ भने केही क्षेत्र उजाड डाँडाहरु रहेका छन् । गाउँपालिकालाई मुलप्रवाह क्षेत्र बनाएर अविरल रुपमा बगिरहने खत्याड खोला जसको उद्गम स्थल रारा ताल हो । यसैगरी अन्य खोला तथा नदीहरुमा कवा खोला, नहकोटी खोला, मुङग्राहा खोला तथा कर्णाली नदी यहाँको मुख्य प्राकृतिक सम्पदाहरु हुन् भने खानेपानीको मुख्य स्रोतका रुपमा समेत रहेका छन् । जैविक विवधताका हिसावले उच्च पर्वतीय चिसो हावापानीमा पाइने जीव तथा वनस्पतिहरुमा पाखनवेद, कटुकी, सतुवा, विषजडा, डाँफे, मुनाल, कालिज, काँडेभ्याकुर, घोरल, रेडपाण्डा मुख्य रुपमा रहेका छन् । यसका अलावा पहाडको माथिल्लो भागका अधिकांस स्थानमा वन तथा खर्कहरु रहेका छन् ।

यस गाउँपालिकाको उत्तरमा देखिने रमणिय हिमाली श्रृखलाहरुले यहाँको सुन्दरता बढाएको छ । बालुवा लगायतका खनिजहरु यस क्षेत्रमा पाइन्छ । गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफलको १३.३१ प्रतिशत क्षेत्रमा खेती गरिएको छ । वनक्षेत्रले ओगटेको क्षेत्र हेर्दा जंगल र झाडी गरी करिब ६२.९८ प्रतिशत, घाँसे मैदान वा चरण क्षेत्र २२.४७ प्रतिशत रहेको छ । गाउँपालिकाको खेती गरिएको जमिन, वन जंगल, घाँसे मैदान, ताल वा पोखरी, बाँझो जमिन, बलौटे जमिन, झाडी तथा जल क्षेत्र सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका 1: भुउपयोगको अवस्था

क्र.सं.	जमिनको प्रकार	क्षेत्रफल (बर्ग किमिमा)	प्रतिशत
ज्ञ	खेती गरिएको जमिन	३७.४३	१३.३१
द्द	वन जङ्गल	१५३.२०	५४.५०
घ	चरन एवम् घाँसे क्षेत्र	६३.१६	२२.४७
द्ध	बाँझो जमिन	०.२६	०.०९
छ	ताल-तलैया तथा नदी	०.०१	०.००
ट	बलौटे जमिन	२.३५	०.८४

क.सं.	जमिनको प्रकार	क्षेत्रफल (बर्ग किमिमा)	प्रतिशत
ठ	झाडी	२३.८३	८.४८
ड	जल क्षेत्र	०.८८	०.३१
	जम्मा	२८१.१२	१००.०

स्रोत : गाउपालिकाको वस्तुगत विवरण २०७६

२.४ जनसांख्यिक विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या १७११६ छ भने घरपरिवार सर्वेक्षण २०७४ अनुसार २१३४३ जनसंख्या रहेको छ। वडाअनुसार सबैभन्दा उच्च जनसंख्या वडा नं. ९ मा २५१० रहेको छ भने सबै भन्दा न्यून वडा नं. १ मा ९०१ रहेको देखिन्छ। राष्ट्रिय जनगणना २०६८ र घरपरिवार सर्वेक्षण २०७४ बीच जनसांख्यिक सूचकहरूको तुलना गर्दा घरपरिवार संख्या, जनसंख्या तथा औषत परिवार आकार बढेको देखिन्छ। जस अनुसार हालको औषत घरपरिवारको आकार ६.५२ र लैंगिक अनुपात ११३.२१ रहेको छ। जनसंख्याको वर्तमान अवस्थालाई वडागतरुपमा देहाय प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं ३: वडागत घरपरिवार तथा जनसंख्या विवरण

वडा नं.	राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार			घर परिवार सर्वेक्षण २०७४ अनुसार				
	जनसंख्या			जनसंख्या			औषत परिवार संख्या	लैंगिक अनुपात
	पुरुष	महिला	जम्मा	जम्मा	पुरुष	महिला		
१	४०९	४०६	८१५	९०१	४८७	४१४	५.८९	११७.६
२	७८५	७०७	१४९२	१८५७	९७४	८८३	६.१९	११०.३
३	९१५	९४६	१८६१	२४३०	१२६२	११६८	६.३१	१०८.१
४	९३१	८८४	१८१५	२३७६	१२८०	१०९६	६.८९	११६.८
५	९०८	८७७	१७८५	२१३४	११४९	९८५	६.२४	११६.७
६	५७२	५९४	११६६	१४३४	७५५	६७९	६.४६	१११.२
७	७३४	६९८	१४३२	१८६२	९८५	८७७	६.४	११२.३
८	८१३	७९४	१६०७	१५३४	७८७	७४७	७.२७	१०५.४
९	१०१६	१००७	२०२३	२५१०	१३६८	११४२	७.५१	११९.८
१०	६५५	६५३	१३०८	२०३४	१०६६	९६८	५.४५	११०.१
११	८९१	९२१	१८१२	२२७१	१२२५	१०४६	७.१	११७.१
जम्मा	८६२९	८४८७	१७११६	२१३४३	११३३८	१०००५	६.५२	११३.२

स्रोत: केन्द्रिय तथ्यांक विभाग २०६८ तथा घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७४

३.२ जनघनत्वको अवस्था

गाउँपालिकाको कूल क्षेत्रफल २८१.१२ व.कि.र जनसंख्या २१३४३ रहेको छ। वडागत रुपमा हेर्दा सबैभन्दा कम क्षेत्रफल वडा नं. ८ को १५.३७ वकिमी र सबैभन्दा बढी क्षेत्रफल वडा नं. १ को ४१.६७ व.कि.रहेको देखिन्छ। गाउँपालिकाको जनघनत्व ८५.८९ जना प्रति वकिमी रहेको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका नं : ४ जनघनत्वको अवस्था

वडा नम्बर	जनसंख्या विवरण		क्षेत्रफल विवरण		जनघनत्व (प्रति वकिमी)
	जनसंख्या	प्रतिशत	क्षेत्रफल (बकिमी)	प्रतिशत	
१	९०१	४.२२	४१.६७	१४.८२	२१.६२
२	१८५७	८.७०	२३.६६	८.४२	७८.४९
३	२४३०	११.३९	१८.३१	६.५१	१३२.७१
४	२३७६	११.१३	२०.७३	७.३७	११४.६२

वडा नम्बर	जनसंख्या विवरण		क्षेत्रफल विवरण		जनघनत्व (प्रति वकिमी)
	जनसंख्या	प्रतिशत	क्षेत्रफल (बकिमी)	प्रतिशत	
५	२१३४	१०.००	३६.७७	१३.०८	५८.०४
६	१४३४	६.७२	१९.८७	७.०७	७२.१७
७	१८६२	८.७२	१७.११	६.०९	१०८.८३
८	१५३४	७.१९	१५.३७	५.४७	९९.८०
९	२५१०	११.७६	३१.७६	११.३	७९.०३
१०	२०३४	९.५३	३७.८	१३.४५	५३.८१
११	२२७१	१०.६४	१८.०७	६.४३	१२५.६८
जम्मा	२१३४३	१००.००	२८१.१२	१००.००	८५.८९

स्रोत: संघीय मामीला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, २०७४ तथा घरपरिवार सर्वेक्षण २०७४

२.५ जातिगत आधारमा जनसांख्यिक विवरण

खत्याड गाउँपालिकाको जातजातिगत आधारमा ब्रामहण तथा क्षेत्रीहरुको वाहुल्यता भएको गाउँपालिका हो । गाउँपालिका क्षेत्रमा वसोवास गर्ने घरपरिवारहरु मध्ये पहाडी ब्रामहण/क्षेत्री ७६.९२ प्रतिशत अर्थात २५२० घरपरिवार रहेको देखिन्छ । यस्तैगरी पहाडी आदीबासी जनजाती ४ प्रतिशत , पहाडी दलित ७३३ र अन्य १९ रहेको छ । जातीगत आधारमा जनसंख्याको वनोटलाई हेर्दा पहाडी ब्रामहण/क्षेत्री ७८.८२ प्रतिशत, पहाडी आदिबासी जनजाती ०.०९, पहाडी दलित २१.०३ र पहाडी अन्य ०.०६ प्रतिशत रहेका छन् । जातजातिगत आधारमा घरपरिवार र जनसंख्यालाई वडागत रुपमा देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५: जातिगत आधारमा घरपरिवार तथा जनसंख्या विवरण

वडा नं.	जातजाती घरपरिवार विवरण					जातजाती अनुसार जनसंख्या विवरण				
	पहाडी क्षेत्री/ब्रामहण	पहाडी आदीबासी/जनजाती	पहाडी दलित	पहाडी अन्य	जम्मा	पहाडी क्षेत्री/ब्रामहण	पहाडी आदीबासी/जनजाती	पहाडी दलित	पहाडी अन्य	जम्मा
१	१०७	०	४६	०	१५३	६५४	०	२४७	०	९०१
२	१९१	०	१०७	२	३००	१२०२	०	६५४	१	१८५७
३	२८०	०	१०१	४	३८५	१८२३	४	६०१	२	२४३०
४	२५५	१	८९	०	३४५	१८१४	२	५५९	१	२३७६
५	३१०	०	३१	१	३४२	१९३६	०	१९६	२	२१३४
६	१८२	०	३७	३	२२२	१२१४	०	२१८	२	१४३४
७	२०२	०	८८	१	२९१	१२९४	०	५६८	०	१८६२
८	१७०	०	४१	०	२११	१२५७	०	२७६	१	१५३४
९	२४८	०	८२	४	३३४	१९७३	१	५३३	३	२५१०
१०	३०८	२	६०	३	३७३	१६८६	११	३३७	०	२०३४
११	२६७	१	५१	१	३२०	१९६९	१	३००	१	२२७१
जम्मा	२५२०	४	७३३	१९	३२७६	१६८२२	१९	४४८९	१३	२१३४३
प्रतिशत	७६.९२	०.१२	२२.३७	०.५८	१००	७८.८२	०.०९	२१.०३	०.०६	१००

स्रोत: घरपरिवार सर्वेक्षण, २०७४

२.६ आर्थिक गतिविधि र पेशा

गाउँपालिका क्षेत्र भित्र भएर वग्ने खत्याडखोलाले उपलव्ध गराउने भुमितगत सिचाई सुविधाले खाद्यवाली तथा तेलहन र अन्य फलफुल लगायतका नगदे वालीको उत्पादन जिल्लाका अन्य स्थानियतहहरुको तुलनामा राम्रै मानिन्छ , वनपैदावार ,गाई ,भैसी ,भेडा वाख्रा लगायतका पशुपालन पनि अर्थोपार्जनको मुख्य श्रोत हो। नेपाल जस्ता विकासशिल मुलुकहरुमा वाध्यता र रहर वनेको वैदेशिक रोजगारीमा जानेहरुको सँख्यात्मक स्थितीलाई हेर्ने हो भने यस

गाउँपालिकाबाट बैदेशिक रोजगारीका लागि अन्य राष्ट्रहरुमा जाने कुल ७६४ जना मध्ये सबैभन्दा उच्च संख्यामा भारत जाने ७९.१९ प्रतिशत रहेका छन् । खाडीमुलुक तथा मलेसिया जस्ता देशमा जाने १३६, युरोप, अमेरिका, अष्ट्रेलिया जाने ५ र जापान, कोरिया जानेको जनसंख्या २ जना रहेको छ ।

गाउँपालिका क्षेत्र भित्र वैंक तथा वित्तिय क्षेत्र भित्रको विस्तार तथा गाउँपालिका भित्र स्थापना भई विकास भएका वजारहरुले गर्दा यहाँका वासिन्दाहरुको आर्थिक गतिविधी वृद्धी हुने देखिन्छ । गाउँपालिकाको कूल जनसंख्या २१३४३ मध्ये ८८४१ अर्थात ४१.४२ प्रतिशत जनसंख्याको मुख्य पेशा कृषि तथा पशुपालन रहेको छ । जस अनुसार अध्ययन गर्नेहरुको जनसंख्या ५२८३ अर्थात २४.७५ प्रतिशत रहेको छ भने ज्याला मजदुरीलाई प्रमुख पेशा गराउने जनसंख्या १३५ रहेको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६ : प्रमुख पेशा अनुसार जनसंख्या

वडा नं	कृषि तथा पशुपालन	नोकरी	उद्योग तथा व्यापार	ज्याला/ मजदुरी	व्यवसायिक कार्य	वैदेशिक रोजगारी	विद्यार्थी (अध्ययनरत)	गृहणी	वेरोजगार	कम उमेर	अन्य
१	३७१	१३	१५	४	३	७	२२३	०	८	२५६	१
२	८५४	३०	१२	०	१४	१०	४४२	२	५	४८८	०
३	९७९	४८	१७	१२	४	११	५७६	८	४८	६७२	५५
४	९९२	४२	७४	२५	४	३४	४८४	३२	३४	६४०	१५
५	९३५	३२	११	०	१	११	५०६	५	१	६३२	०
६	६०९	२७	१३	६	३	१९	३१४	०	१०	४३०	३
७	६२१	५४	७०	७१	१५	१४	४८९	८	१७	४९९	४
८	६७०	७८	१८	२	५	१४	३८४	०	२	३५८	३
९	१०१९	४३	४१	६	१०	४६	६८६	०	४९	५९५	१५
१०	१००३	८	५	०	२	२	५०९	०	१	५०४	०
११	७८८	११८	२९	९	३	९	६७०	१२९	३७	४७९	०
जम्मा	**८८४१**	**४९३**	**३०५**	**१३५**	**६४**	**१७७**	**५२८३**	**१८४**	**२१२**	**५५५३**	**९६**
प्रतिशत	**४१.४२**	**२.३१**	**१.४३**	**०.६३**	**०.३०**	**०.८३**	**२४.७५**	**०.८६**	**०.९९**	**२६.०२**	**०.४५**

स्रोत : गाउँपालिका वस्तुगत विवरण २०७६

२.७ जनसंख्याको गतिशिलता र बसाइँ सराई

यस गाउँपालिकामा २०७५ चैत्र मसान्त सम्म विवरण अनुसार गाउँपालिकामा कुल १०९० जन्मदर्ता, १२९ मृत्युदर्ता, ४५ विवाह दर्ता भएको देखिन्छ। यसैगरी अंश पाउन तथा घर जग्गा अन्यत्र भएका कारण ८९ घरपरिवार बसाईसराई गरी अन्यत्र गएको र व्यापार तथा स्थायी बसोबास रहेका कारण ४ घरपरिवार बसाईसराई गरी आएको देखिन्छ ।

२.८ भौतिक पूर्वाधार

यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र चल्ने सवारी साधनहरुमा मुख्य साधनका रुपमा जीप, ट्र्याक्टर तथा खच्चड रहेको देखिन्छ । गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न खोला तथा खोल्साहरुमा रहेका झोलुंगे तथा काठेपुलहरुले गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानहरुलाई जोडेका छन् । यस गाउँपालिकामा रहेका अधिकतम काठे पुलहरुको अवस्था जिर्ण रहेको देखिन्छ । गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका विभिन्न वडा र वस्तीहरु पैदलमार्गले जोडिएका छन भने यहाँ रहेका सबै पैदल मार्गहरुको कुल योग ४६६.६० किलोमिटर रहेको छ । यी पैदल मार्गबाट करिब ११०६६० जनसंख्या लाभान्वित हुने गरेको पाइन्छ यस गाउँपालिका क्षेत्रमा कुल सडक सञ्जालको लम्बाई १६९ किलोमिटर रहेको छ। यहाँ रहेका सडक खण्ड मध्ये सबैभन्दा लामो वडा नं. ७ मा रहेको पाँचे चौर रुम्दाकाद सडकको करिब ३० किलोमिटर लामो रहेको छ भने यस सडकबाट करिब २७६०० जनसंख्या लाभान्वित हुने रहेको पाइन्छ सञ्चारका क्षेत्रमा गाउँपालिकामा कुल ७ वटा अतिरिक्त हुलाक तथा एउटा ईलाका हुलाक कार्यालय रहेको छ त्यसैगरी नेपाल टेलिकमले ३ वटा स्थानमा टावर राखी सेवा प्रदान गर्दै आईरहेकोछ भने स्थानीय खेस्ममालिका रेडियो स्टेशनले प्रशासरण सेवा आरम्भ गरी गाउँपलिकावासीहरुलाई सुचनाको पहुँचमा जोडेको छ ।

२.८ गाउँपालिकामा उपलब्ध अन्य कार्ययोजनाहरू र खासस्व योजनाको सम्बन्ध

यस खत्याड गाउँपालिकामा दुई वर्षका लागि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्ययोजना, २०७५-२०७६ तयार गरिएको छ र सो कार्ययोजना र कार्यक्रमहरूलाई पनि यो खासस्व योजनामा समावेश गरी खानेपानी तथा सरसफाइको अवस्थामा स्तरोन्नति गर्ने लक्ष्य राखिएको छ ।

२.९ खासस्व क्षेत्रमा कार्यरत विकासका साझेदारहरू

यस गाउँपालिकामा रहेका सरकारी निकायहरू खानेपानी तथा सरसफाइ शाखा, गाउँपालिका र वडाहरूबाट खानेपानी र सरसफाइको कार्य हुँदै आएको छ भने खानेपानी, सिँचाइ तथा ऊर्जा विकास कार्यालयबाट खानेपानी, सरसफाइसम्बन्धी जनचेतनामूलक क्रियाकलाप लगायत संस्थागत स्तरमा भौतिक सुविधा निर्माण हुँदै आएको छ । त्यसैगरी नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, ग्रामीण पुननिमर्ण तथा अनुसन्धान विकास केन्द्र, ग्रामीण सामुदायिक विकास केन्द्र, आई.एन.एफ, के.पि.ए.डि.एफ, हिरिन्डेक नेपाल, हिमाली ग्रामीण युवा सामाजिक विकास केन्द्र, किर्डाक नेपाल तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरू खानेपानी सरसफाइ र खानेपानी सुरक्षा योजना कार्यान्वयनका लागि क्रियाशील रहेका छन् । अन्य राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका गैरसरकारी निकायहरूमा युनिसेफ नेपाल लगायतका निकायहरुले आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउँदै आएका छन् ।

तालिका नं. ७: 'वास' क्षेत्रमा कार्यरत विकासका साझेदारहरू

सरकारी कार्यालयहरू	गैरसरकारी कार्यालयहरू
• गाउँपालिका, वडा कार्यालयहरू, • शिक्षा इकाई र विद्यालयहरू, • स्वास्थ्य शाखा र स्वास्थ्य संस्थाहरू, • खानेपानी, सिँचाइ तथा ऊर्जा विकास कार्यालय,	• युनिसेफ नेपाल, ग्रामीण पुननिमार्ण तथा अनुसान्धान विकास केन्द्र, ग्राम्रीण सामुदायिक विकास केन्द्र,आई.एन.एफ, के.पि.ए.डि.एफ, हिरिन्डेक नेपाल, हिमाली ग्रामीण युवा सामाजिक विकास केन्द्र, किर्डाक नेपाल, नेपाल रेडक्रस • सहकारी संस्था, खानेपानी उपभोक्ता समूह, सामुदायिक वन समूह आदि • क्लबहरू, महिला तथा आमा समूहहरू

स्रोत : समूह छलफल, २०७६

अध्याय ३

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता स्थिति

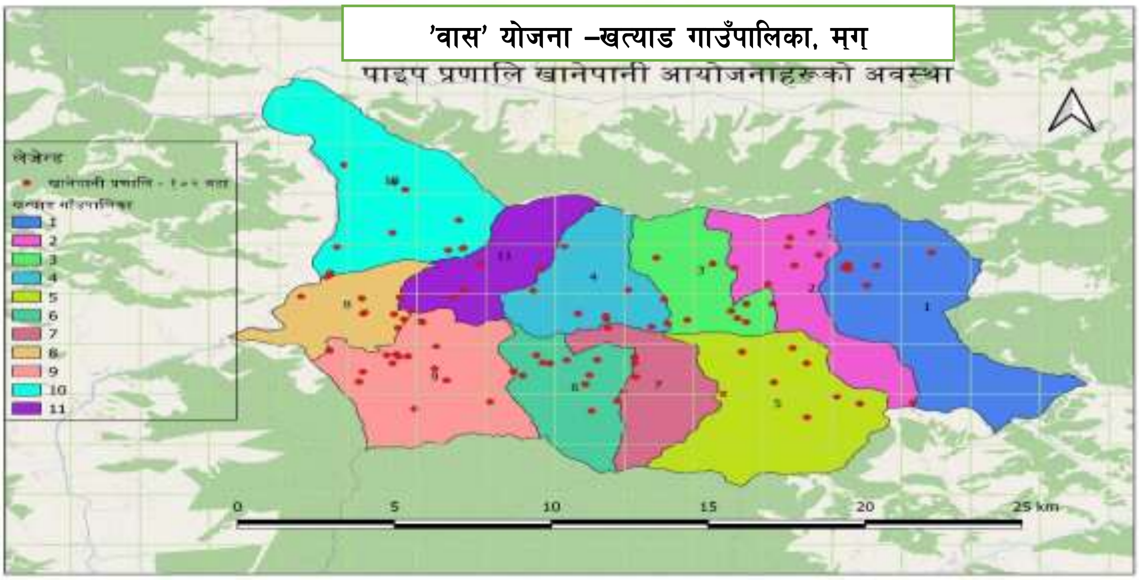

३.१ खत्याड गाउँपालिकाको खानेपानीको अवस्था

३.१.१ गाउँपालिकामा खानेपानीका प्राथमिक स्रोतहरू, सेवा प्राप्त गर्ने घरधुरी र जनसंख्या

खत्याड गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माणका लागि तथ्याङ्क संकलनको क्रममा गरिएको नमुना घरधुरी सर्वेक्षणमा गाउँपालिकाका एघार वटै वडाका कुल ३५१ घरपरिवारको सर्वेक्षण गर्दा ९७.४४ प्रतिशत घरपरिवारहरूले पाइप प्रणालीबाट र २.५६ प्रतिशत घरपरिवारहरूले अन्य खानेपानीका स्रोतबाट पानी प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ । यसैगरी वडागत रूपमा हेर्ने हो भने वडा नं. १,३,४,५,७,८,१० र ११ का शतप्रतिशत घरधुरीले पाइप प्रणालीबाट खानेपानी सेवा प्राप्त गरेको देखिन्छ भने वडा नं. २,६ र ९ का घरधुरीहरूले अन्य स्रोतबाट खानेपानी सेवा प्राप्त गरेको देखिन्छ । यसको विस्तृत विवरण तलको तालिकाअनुसार रहेको छ ।

चित्र नं. ३.१ खानेपानीका मुख्य स्रोतहरु

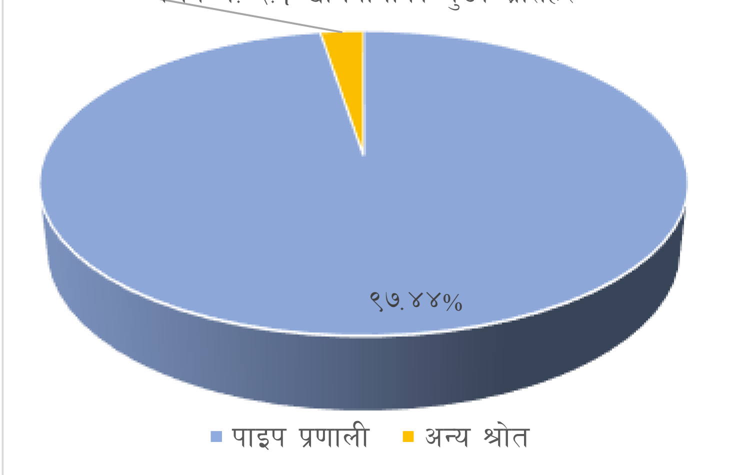

स्रोत : 'एन-वास' द्वारा नमुना घरधुरी सर्वेक्षण २०७६

३.१.२ खानेपानीको पर्याप्तता

खत्याड गाउँपालिकाका एघार वटै वडाको नमुना घरपरिवार सर्वेक्षणमा पानीको पर्याप्तताको सर्वेक्षण गर्दा सबै कामका लागि पानी पुग्छ भन्ने घरपरिवार २१.९४ प्रतिशत, पिउन, भान्सा तथा सरसफाइ गर्न पुग्छ भन्ने १९.६६ प्रतिशत, पानी पिउन र भान्साको कामका लागि मात्र पुग्छ भन्ने २९.९१ प्रतिशत, पिउन मात्र पुग्छ भन्ने २७.९२ प्रतिशत छन् र ०.५७ प्रतिशत परिवारलाई पानी नपुगेको देखिन्छ ।

चित्र नं. ३.२ खानेपानीको पर्याप्तता

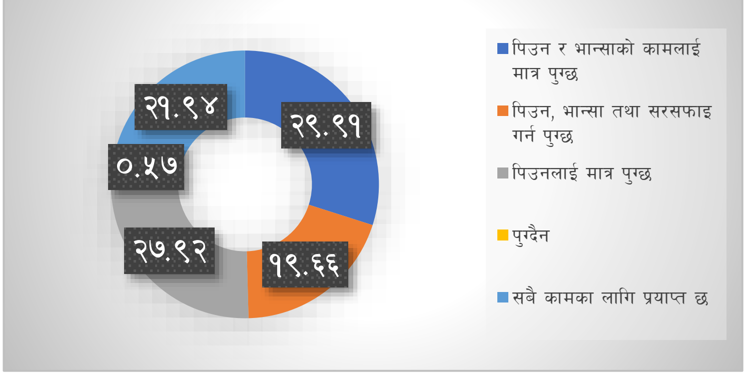

३.१.३ गाउँपालिकामा सुरक्षित खानेपानीको स्तर

नेपाल खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता क्षेत्र विकास योजना (२०७४-२०८७) का आधारमा खानेपानी सेवाको स्तर वर्गीकरण गर्दा ‘एन-वास’ घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६ बाट प्राप्त सुरक्षित व्यवस्थित खानेपानी सेवाको तथ्याङ्कलाई आधार मानी गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरणअनुसार सामान्यीकरण गरिएको छ। सामान्यीकरण गरिएको तथ्याङ्का आधारमा १.७८ प्रतिशत घरपरिवारले सुरक्षित तरिकाले व्यवस्थापन गरिएको खानेपानी प्राप्त गरेको, ९४.९७ प्रतिशत घरपरिवारले आधारभूत खानेपानी सेवा प्राप्त गरेको, २.२६ प्रतिशत घरपरिवारले सीमित खानेपानी सेवा प्राप्त गरेको र ०.९९ प्रतिशत घरपरिवारले सेवा नै प्राप्त नगरेको देखिन्छ। विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. ८ : खानेपानीको स्तर (दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा)

खानेपानीको स्तर	सुरक्षित व्यवस्थित सेवा	आधारभूत सेवा	सीमित सेवा	सेवा छैन
प्रतिशत	१.७८	९४.९७	२.२६	०.९९
घरपरिवार	५८	३१११	७४	३३
जनसंख्या	३७१	२०२७५	४७२	२२६

स्रोत : ‘एन-वास’ घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रगत विकास योजनाअनुरूप खानेपानी सेवाको स्तरलाई निम्नबमोजिम वर्गीकरण गरेको पाइन्छ। जसलाई तलको तालिकामा स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरिएको छ।

खानेपानी सेवाको परिभाषा तथा सूचकहरू

सुरक्षित तरिकाले व्यवस्थापन गरिएको खानेपानी (Safely Managed): आधारभूत खानेपानी स्रोत जुन घर परिसरभित्र जतिबेला पनि उपलब्ध छ र दिसाजन्य तथा अन्य प्रमुख रासायनिक प्रदूषणबाट (जस्तैः ‘आर्सेनिक’बाट) मुक्त छ।

आधारभूत खानेपानी सेवा (Basic Service): सुधारिएको खानेपानीको स्रोत र पानी संकलन समय ३० मिनेट भन्दा कम लाग्ने।

सीमित खानेपानी सेवा (Limited Service): खानेपानीका असुरक्षित स्रोत र पानी संकलन समय ३० मिनेट भन्दा बढी लाग्ने।

असुरक्षित खानेपानी सेवा (Unsafe Service/ No Service): सतही पानीको स्रोत

स्रोतः संयुक्त अनुगमन कार्यक्रम (Joint Monitoring Program)

तालिका नं. ९ : खानेपानी सेवा स्तरको वर्गीकरण

परिमितिहरू		*सेवाको स्तर*			
		निम्न	*आधारभूत*	*मध्यम*	*उच्च*
आवश्यकता	*परिमाण (एल.पि.सि.डी.)*	*२५-४५*	*४५-६५*	*६५-१००*	*१००-१५०*
	स्वच्छता	*नभएको*	*सबै आधारभूत व्यक्तिगत र खाद्य स्वच्छता सम्भव, कपडा धुन र नुहाउन अपुग*	*सबै आधारभूत व्यक्तिगत र खाद्य स्वच्छता सुनिश्चित, कपडा धुन र नुहाउन पनि सुनिश्चित*	*सबै स्वच्छताका आवश्यकताहरू पुरा हुने*
गुणस्तर		*पिउन योग्य*	*राष्ट्रिय गुणस्तर मानक (ग्रामीण मापदण्ड) पुरा गर्छ*	*राष्ट्रिय गुणस्तर मानक पुरा गर्छ*	*राष्ट्रिय गुणस्तर मानक पुरा गर्छ*

सुलभ पहुँच		२५% भन्दा कम उपभोक्ताले निजी धारा जडान गरेको	२५% भन्दा बढी उपभोक्ताले निजी धारा जडान गरेको	१००% उपभोक्ताले निजी धारा जडान गरेको	१००% उपभोक्ताले निजी धारा जडान गरेको
विश्वसनियता	वितरण अवधि घण्टा/दिन		८ घण्टा (अधिक माग समयमा)	१२ घण्टा (दिनको समयमा)	२४ घण्टा
	निरन्तरता		एक महिनामा एक पटकसम्म सेवा अवरुद्ध	तीन महिनामा एक पटकसम्म सेवा अवरुद्ध	बाह्र महिनामा एक पटकसम्म सेवा अवरुद्ध
लचकता			अवरुद्ध सेवा दुई दिनभित्र सुचारू हुने	अवरुद्ध सेवा एक दिनभित्र सुचारू हुने	अवरुद्ध सेवा एक दिनभित्र सुचारू हुने
अधिक माग धान्ने क्षमता				अचानक १०% अधिक माग धान्ने	अचानक १०% अधिक माग धान्ने
सेवा सन्तुष्टि स्तर		नगरेको	नगरेको	७५%	९०%

३.१.४ खानेपानी आयोजनाका प्रकार र नियमितताको अवस्था

यस खत्याड गाउँपालिकामा हाल अस्तित्वमा रहेका १०२ वटा खानेपानी आयोजनाहरूमा सम्पूर्ण आयोजनाहरू ‘ग्राभिटी सिस्टम’का रहेका र उक्त आयोजनाहरूको स्रोतमा १०२ वटै खानेपानी आयोजनाको स्रोत मूल रहेको देखिन्छ । ९३ वटा खानेपानी आयोजनाहरूमा पानी वर्षभरि नै प्रवाह भएको र ९ वटा आयोजनाहरूबाट पानी प्रवाह बर्षभरि भएको देखिँदैन। उपरोक्त आयोजनाहरूमध्ये ४७ वटा खानेपानी आयोजनाको स्रोत संरक्षण गरेको र बाँकी आयोजनामा स्रोतको संरक्षण नगरेको देखिन्छ। खानेपानी आयोजनाको प्रकार र नियमितताको अवस्थालाई विस्तृत रूपमा तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

चित्र नं. ३.३: खानेपानी आयोजनाका प्रकार र नियमितताको अवस्था

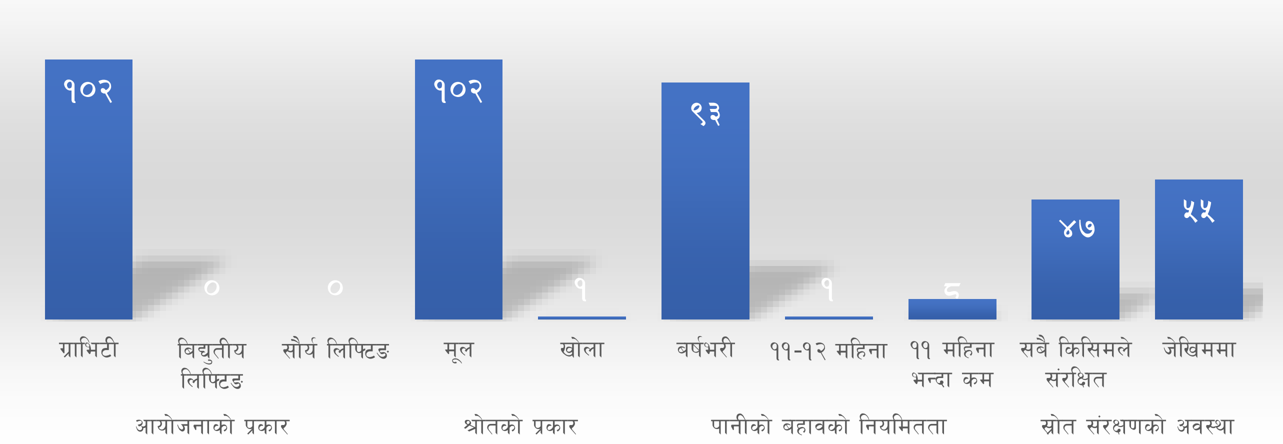

स्रोत : ‘एन-वास’ घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६ र खानेपानी योजना सर्वेक्षण, २०७६

तालिका नं. १० : खानेपानी आयोजनाका प्रकार र नियमितताको विवरण

वडा नं.	हाल सञ्चालनमा रहेका खा.पा. योजना संख्या	आयोजनाको प्रकार				स्रोतको प्रकार			पानीको बहावको नियमितता			स्रोत संरक्षणको अवस्था	
		ग्राभिटी	विद्युतीय लिफ्टिङ	सौर्य लिफ्टिङ	कुवा	मूल	खोला	नदी	वर्षभरि	११-१२ महिना	११ महिनाभन्दा कम	सबै किसिमले संरक्षित	जोखिममा
१	८	८	०	०	०	८	०	०	८	०	०	३	५
२	६	६	०	०	०	६	०	०	६	०	०	६	०
३	८	८	०	०	०	८	०	०	८	०	०	५	३
४	८	८	०	०	०	८	०	०	८	०	०	६	२
५	९	९	०	०	०	१०	०	०	१०	०	०	९	१
६	१०	१०	०	०	०	९	०	०	८	०	१	३	६
७	७	७	०	०	०	७	०	०	६	०	१	२	५
८	१७	१७	०	०	०	१७	०	०	१४	०	३	२	१५
९	११	११	०	०	०	११	०	०	८	१	२	३	८
१०	८	८	०	०	०	९	०	०	८	०	१	४	५
११	१०	१०	०	०	०	९	०	०	९	०	०	४	५
जम्मा	१०२	१०२	०	०	०	१०२	०	०	९३	१	८	४७	५५

स्रोत : 'एन-वास' घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६ र खानेपानी योजना सर्वेक्षण, २०७६

३.१.५ वडागत रूपमा खानेपानी आयोजनाको संख्या र लाभान्वित घरधुरी

खत्याड गाउँपालिकामा हाल अस्तित्वमा रहेका तथा सञ्चालनमा भएका १०२ वटा खानेपानी आयोजनाहरूमध्ये सबैभन्दा बढी सत्रवटा खानेपानी आयोजनाहरू वडा नं. ८ मा र छवटा आयोजना वडा नं. २ मा रहेकोमा वडा नं. ८ को एउटा योजना निर्माणाधीन रहेको पाइन्छ। त्यसैगरी निजी धाराको पानी प्रयोग गर्ने घरधुरी २४ र अन्य घरधुरीहरुले संस्थागत तथा सबसार्वजनिक धाराको पानी प्रयोग गर्ने गरेको देखिन्छ। यस गाउँपालिकामा छवटा खा.पा. आयोजनाहरू निर्माणाधीन अवस्थामा रहेका र योजना सम्पन्न पश्चात् ५१३ घरधुरी लाभान्वित हुने देखिन्छन्। बाँकी विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

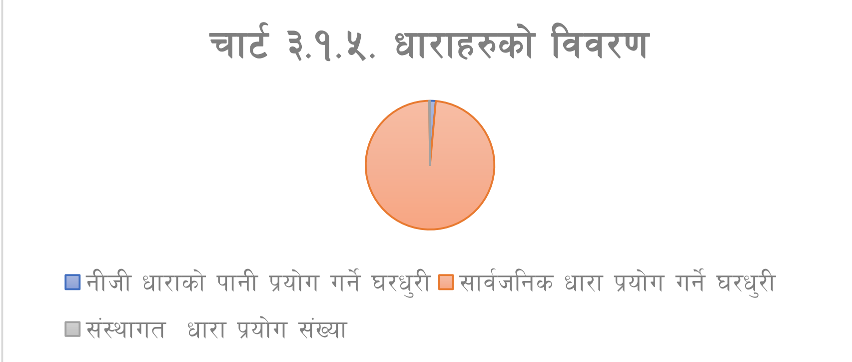

तालिका नं. ११ : वडागत रूपमा खानेपानी आयोजनाको संख्या र लाभान्वित घरधुरीको विवरण

वडा नं.	जम्मा घरधुरी	खानेपानी आयोजनाको संख्या	लाभान्वित घरधुरीको संख्या				निर्माणाधीन खानेपानी आयोजनाको अवस्था		कैफियत
			निजी धाराको पानी प्रयोग गर्ने घरधुरी	सार्वजनिक धारा प्रयोग गर्ने घरधुरी	संस्थागत धारा प्रयोग संख्या	जम्मा घरधुरी	खानेपानी आयोजनाको संख्या	लाभान्वित घरधुरीको संख्या	
१	२१७	८	१	२१६	०	२१७			
२	४१९	६	०	४१९	०	४१९			
३	५०६	८	०	५०६	०	५०६			
४	५१३	८	६	५०७	०	५१३			
५	३६५	९	०	३६५	०	३६५			
६	३२२	१०	०	२९१	३१	३२२	२	१३०	
७	४३९	७	०	४३९	०	४३९	१	१३९	
८	५४४	१७	०	५४३	१	५४४	१	११५	
९	४३०	११	७	४२२	१	४३०			
१०	३३६	८	०	३३६	०	३३६			
११	४६६	१०	१०	४५३	३	४६६	२	१२९	
जम्मा	४५५७	१०२	२४	४४९७	३६	४५५७	७	५१३	

स्रोत : 'एन-वास' घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६ र खानेपानी योजना सर्वेक्षण, २०७६

३.१.६ योजनाको आयुको आधारमा खानेपानी आयोजनाको संख्या

गाउँपालिका क्षेत्रमा विगतदेखि हालसम्म निर्माण भएका १४० वटा खानेपानी आयोजनामध्ये ९६ वटा खानेपानी आयोजनामात्र सञ्चालनमा आएका, छवटा निर्माणाधीन भएका र बाँकी ३८ वटा खानेपानी आयोजनाहरू अस्तित्वमा नै नरहेको देखिन्छ । चौवालीसवटा आयोजना ० देखि ५ वर्षसम्म, सत्ताईसवटा आयोजनाहरू ६ देखि १० वर्षसम्म, पन्ध्रवटा आयोजनाहरू ११ देखि १५ वर्षसम्म, तीनवटा आयोजनाहरु १६ देखि २० वर्षसम्म र तेह्रवटा आयोजनाहरू २० वर्षभन्दा माथि दिगो रूपमा सञ्चालन हुँदै आइरहेका छन् । विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. १२: योजनाको आयुको आधारमा वडागत रूपमा खानेपानी आयोजनाको संख्या र लाभान्वित घरधुरीको विवरण

वडा नं.	खानेपानी आयोजनाको कुल संख्या	कुल लाभान्वित घरधुरी	०-५ वर्ष		६-१० वर्ष		११-१५ वर्ष		१६-२० वर्ष		२० वर्षभन्दा माथि	
			आयोजनाको संख्या	लाभान्वित घरधुरी	आयोजनाको संख्या	लाभान्वित घरधुरी	आयोजनाको संख्या	लाभान्वित घरधुरी	आयोजनाको संख्या	लाभान्वित घरधुरी	आयोजनाको संख्या	लाभान्वित घरधुरी
१	८	२१७	४	११४	०	०	३	५२	०	०	१	५१
२	६	४१९	२	९३	४	३२६	०	०	०	०	०	०
३	८	५०६	५	२६२	२	१०२	१	१४२	०	०	०	०
४	८	५१३	४	१३०	१	१३	१	६८	१	१०३	१	१९९
५	९	३६५	२	७६	५	१८२	०	०	०	०	२	१०७
६	१०	३२२	५	६७	१	६०	१	६५	१	६२	२	६८
७	७	४३९	४	७३	१	१४४	१	८२	०	०	१	१४०
८	१७	५४४	८	१६७	३	६२	३	१३४	१	७४	२	१०७
९	११	४३०	५	१२३	३	१०७	२	९६	०	०	१	१०४
१०	८	३३६	१	२०	३	१८०	२	४९	०	०	२	८७
११	१०	४६६	४	१५०	४	२०२	१	४५	०	०	१	६९
जम्मा	**१०२**	**४५५७**	**४४**	**१२७५**	**२७**	**१३७८**	**१५**	**७३३**	**३**	**२३९**	**१३**	**९३२**

३.१.७ मौजुदा खानेपानी प्रणालीहरूको कार्यक्षमता तथा सुचारूपना (Functionality status)

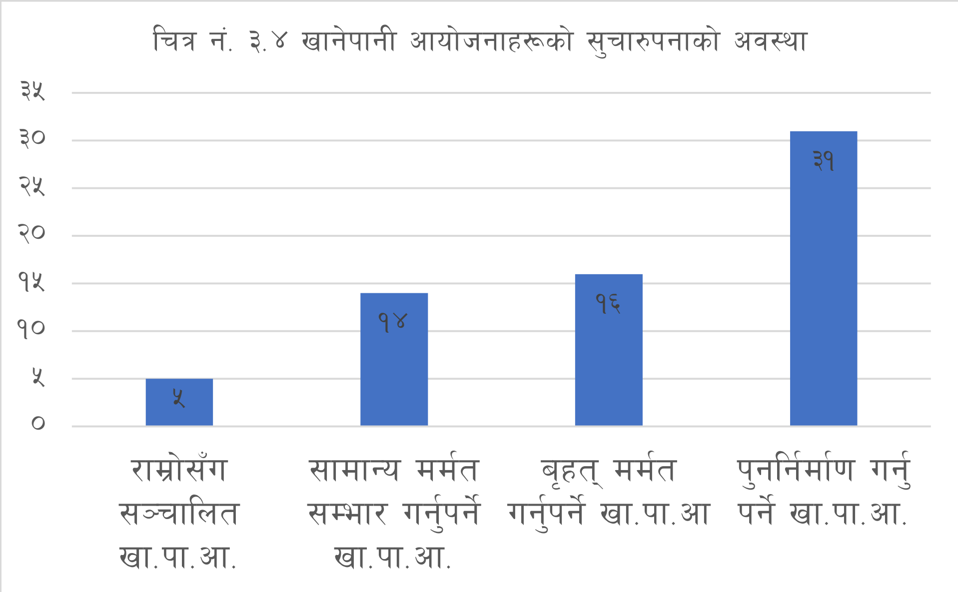

यस खत्याड गाउँपालिका भरि अस्तित्वमा रहेका १०२ वटा खानेपानी योजनाहरूको सुचारूपनाको अवस्थाको आकलन 'एन-वास एप्स'बाट प्राप्त तथ्याङ्क विश्लेषणका आधारमा गरिएको छ। तालिकामा दिइएको सुचारूपनाको अवस्था हेर्दा यस पालिकामा पाँचवटा मात्र खानेपानी आयोजना राम्रोसँग सञ्चालन भएका छन् भने चौधवटा खानेपानी आयोजना सामान्य मर्मत गर्नुपर्ने, स्रोहवटा खानेपानी योजना बृहत् मर्मत तथा एकतिसवटा खानेपानी पुनर्निर्माण तथा नयाँ निर्माण गर्नुपर्ने अवस्थामा रहेका छन् ।

३.१.८ खानेपानी आयोजनाहरूको 'इन्टेक' लगायत अन्य भौतिक संरचनाको अवस्था

कुल १०२ वटा खानेपानी आयोजनामध्ये सञ्चालनमा रहेका ९६ वटा योजनाका र निर्माणाधीन छवटा योजनाका गरी जम्मा १०२ वटा इन्टेक निर्माण भएको देखिन्छ। उक्त निर्माण भएका इन्टेकमध्ये एकतिस वटा राम्रो अवस्थामा रहेका, तेईस वटा इन्टेक सामान्य मर्मत-सुधार गर्नु पर्ने, तेईस वटा इन्टेकको बृहत् मर्मत सुधार गर्नु पर्ने र बाँकी पाँचवटा इन्टेकमा पुनर्निर्माणको आवश्यकता छ। यसैगरी ५२ वटा खानेपानी आयोजनामा आर.भी.टी. निर्माण भएकोमा छत्तिसवटा आर.भी.टी. राम्रो अवस्थामा रहेका, सातवटा आर.भी.टी. सामान्य मर्मत-सुधार गर्नुपर्ने, तीनवटा आर.भी.टी. बृहत् मर्मत-सुधार गर्नुपर्ने र बाँकी छवटा आर.भी.टी.मा पुनर्निर्माणको आवश्यकता रहेको देखिन्छ। यसैगरी पाइप लाइनलाई पनि मर्मत-सम्भार गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ। ९६ वटा सञ्चालित खानेपानी आयोजनामा कुल ३३९ वटा धारा निर्माण भई हाल पचासीवटा धारा राम्रोसँग सञ्चालनमा रहेका, चौतिसवटा धारामा सामान्य मर्मत-सुधार गर्नुपर्ने, एकसय छवटा धारामा बृहत् मर्मत-सुधार गर्नुपर्ने आवश्यकता छ भने एकसय चौधवटा धाराको पुनर्निमार्ण गर्नुपर्ने आवश्यकता छ। यससम्बन्धी वडास्तरीय विस्तृत विवरण अनुसूची २ राखिएको छ।

तालिका नं. १३: खानेपानी आयोजनाहरूको 'इन्टेक' लगायत अन्य भौतिक संरचनाको अवस्थाको विवरण

विवरण	एकाई	संख्या	राम्रोसँग सञ्चालित	सामान्य मर्मत-सुधारको आवश्यकता	बृहत् मर्मत-सुधारको आवश्यकता	पुनर्निर्माणको आवश्यकता
इन्टेकको अवस्था	वटा	१०२	३१	२३	२३	२५
आर.भी.टी.को अवस्था	वटा	५२	३६	७	३	६
पाइप लाइनको अवस्था	कि.मि.	६१४	३९४	५२	१५६	१२
धाराको अवस्था	वटा	३३९	८५	३४	१०६	११४

स्रोत : 'एन-वास', खा.पा.आ. सर्वेक्षण, २०७६

३.१.९ खानेपानी आयोजनाहरूको सञ्चालन तथा मर्मत-सम्भारको अवस्था

कुल १०२ वटा खा.पा. आयोजनामध्ये दुईवटा खा.पा. आयोजनामा मात्र सक्रिय उपभोक्ता समिति भएका, ५९ वटा आयोजना जलस्रोत समितिमा दर्ता भएका, १८ वटा आयोजनामा मर्मत-सम्भार कार्यकर्ता भएका, ४ वटा आयोजनामा मर्मत-सम्भार औजारको व्यवस्था भएका र कुनै पनि आयोजनामा पानी महसुलको व्यवस्था तथा मर्मत-सम्भार कोषको व्यवस्था रहेको पाइएको छ ।

चित्र नं. ३.५: खानेपानी आयोजनाहरूको सञ्चालन तथा मर्मत-सम्भारको अवस्था

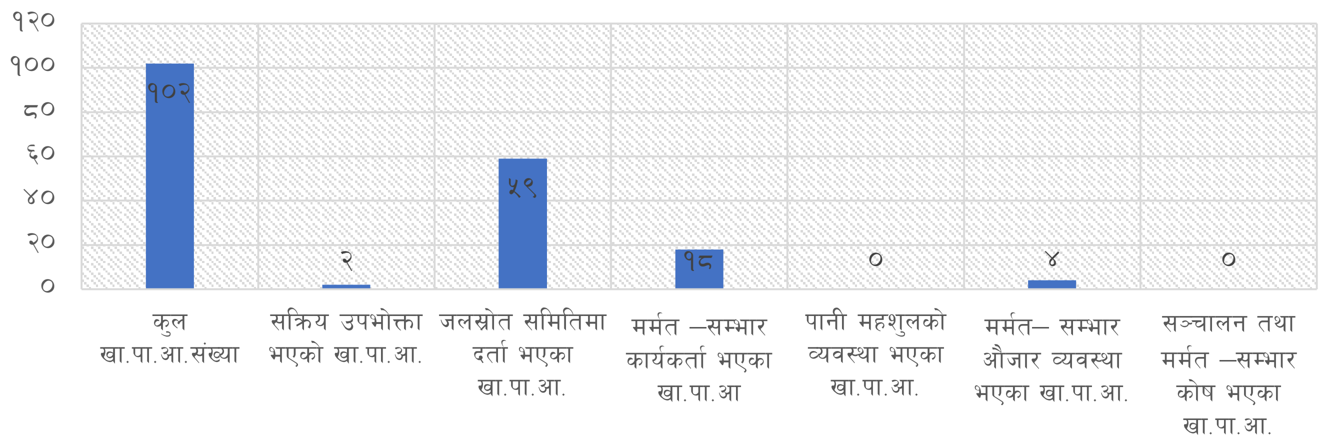

३.१.१० खानेपानी प्रणालीहरूको दिगोपना (Sustainability status)

खत्याड गाउँपालिका भित्रका १०२ वटा खानेपानी आयोजनाहरूको संस्थागत दिगोपना अध्ययन गरिएको थियो । जम्मा ५६ वटा खानेपानी आयोजनाहरू कम जोखिम वा जोखिममा छैनन्, ११ खानेपानी आयोजना केही जोखिममा छ भने ३५ वटा खानेपानी आयोजनाहरू बढी जोखिममा रहेका छन् ।

प्राप्ताङ्कका आधारमा योजनाहरूको दिगोपनाको वर्गीकरण

- ७० भन्दा बढी: कम जोखिम वा जोखिममा छैनन्
- ६० देखि ७०: केही जोखिममा छन्
- ६० भन्दा कम: बढी जोखिममा छन्

तलिका नं. १४ : खानेपानी आयोजनाहरूको दिगोपनाको अवस्था

वडा नं.	खा.पा.आ.हरूको कुल संख्या	सुचारूपनामा जोखिम नभएका/कम जोखिम भएका आयोजनाहरूको संख्या (अंक ७० भन्दा बढी)	केही जोखिम भएका आयोजनाहरूको संख्या (अंक ६०-७०)	उच्च जोखिम भएका आयोजनाहरूको संख्या (अंक ६० भन्दा कम)	कैफियत
१	८	४	३	१	
२	६	५	०	१	
३	८	४	०	४	
४	८	४	१	३	
५	९	५	१	३	
६	१०	५	१	४	

७	७	३	०	४	
८	१७	८	२	७	
९	११	८	२	१	
१०	८	५	१	२	
११	१०	५	०	५	
जम्मा	१०२	५६	११	३५	

स्रोत : **'एन-वास'** खा.पा.आ. सर्वेक्षण, २०७६

३.१.११ निर्माणाधीन खानेपानी प्रणालीहरू

खत्याड गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा ऊर्जा विकास कार्यालय, गाउँपालिका तथा अन्य निकायहरूबाट निर्माण गरिने छवटा खानेपानी तथा सरसफाइ योजनाहरू निर्माणाधीन रहेका छन् । उक्त योजनाहरूको उपभोक्ता समिति दर्ता र सिभिल इन्जिनियरिङ कार्य सम्पन भएको तथा इन्टेक र रिजर्भ्वायर ट्याङ्क निर्माणाधीन रहेको योजनामा बाँकी अन्य संरचनाहरू क्रमागत रूपमा निर्माण हुने बताइन्छ ।

तालिका नं. १५: निर्माणाधीन खानेपानी प्रणालीहरूको विवरण

क्र. सं.	खानेपानी योजनाको नाम	लाभान्वित क्षेत्र	प्रकार	वडा नं.	लाभान्वित			
					घर	पुरुष	महिला	जम्मा
१	भैसीतार्न खा.पा. रासकोटिबाडा	समुदाय तथा विद्यालय	ग्राभिटी पाइप प्रणाली	६	७२	१८२	१८९	३७१
२	आरपाटा खा.पा.लाम्रु	समुदाय	,, ,,	६	५८	१४५	१४९	२९४
३	बिहानी खोला खापा थारा	समुदाय	,, ,,	७	१३९	३४२	३५४	६९६
४	वाडु वडाल्ना खा.पा. रिगा ठामलेख	समुदाय	,, ,,	८	११५	२८१	२९७	५७८
५	भुवाढुस्का खा.पा.रिखिया	समुदाय	,, ,,	११	६४	१५७	१६४	३२१
६	दुधेखोला खा.पा. रिखिया	समुदाय	,, ,,	११	६५	१६१	१६६	३२७
	जम्मा				५१३	१२६८	१३१९	२५८७

स्रोत : 'एन-वास' खा.पा.आ. सर्वेक्षण, २०७६

३.१.१२ खानेपानीको गुणस्तर

खत्याड गाउँपालिकाका एघारवटै वडामा नमूना सर्वेक्षणको क्रममा खानेपानी पिउन योग्य छ छैन भनी गरिएको सर्वेक्षणमा ७३.५० प्रतिशत घरपरिवारले पिउन योग्य छ, ९.४० प्रतिशत परिवारले पिउन योग्य छैन भने र १७.०९ प्रतिशत परिवारले थाहा छैन भन्ने जवाफ दिए । तर खानेपानी पिउनभन्दा पहिले शुद्धीकरण गरिन्छ कि गरिँदैन भनी गरिएको धारणा सर्वेक्षणमा १.९९ प्रतिशत घरपरिवारले मात्र सधैँ पानी शुद्धीकरण गरी प्रयोग गर्ने गरेको, २३.६५ प्रतिशत घरपरिवारले पानी कहिलेकाहीँ मात्र शुद्धीकरण गरेर प्रयोग गर्ने गरेको र ७४.३६ प्रतिशत परिवारले सधैँ शुद्धीकरण नगरी प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ ।

चित्र नं. ३.३ खानेपानी पिउन योग्य छ छैन तथा पानीको शुद्धीकरण गर्ने घरपरिवार

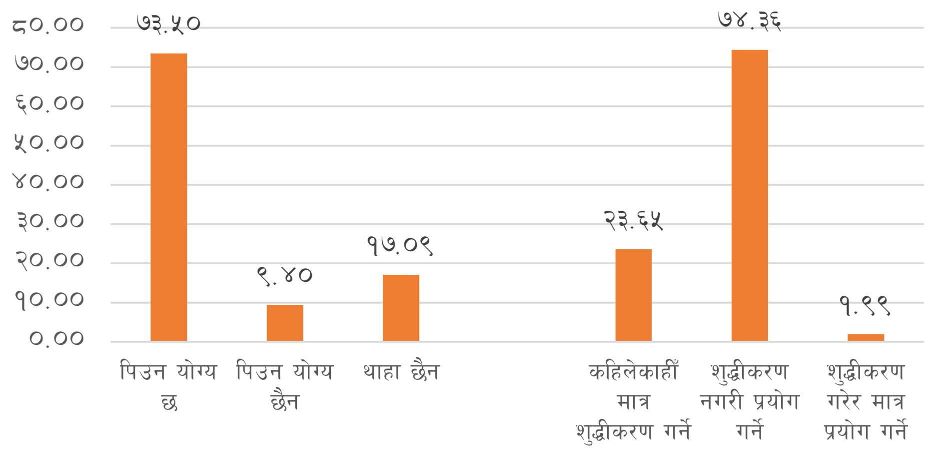

३.१.१३ हालसम्म खानेपानीको पहुँच नपुगेका बस्तीहरूको विवरण

खत्याड गाउँपालिकाका एघारवटा वडामा कुल ७२ बस्ती रहेका र उक्त बस्तीहरूमध्ये ७० वटा बस्तीमा पाइप प्रणालीद्वारा खानेपानीको पहुँच पुगेको देखिन्छ भने बाँकी दुईवटा बस्तीका ३३ घरधुरीमा हालसम्म खानेपानीको पहुँच पुग्न सकेको छैन जसमा ३३ वटै घरधुरी ब्राह्मण-क्षेत्री जातिका मानिसहरू रहेका छन् । विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

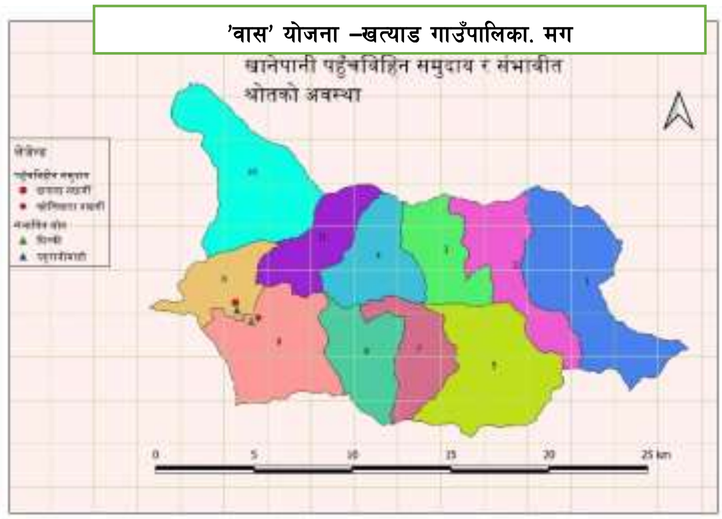

तालिका नं. १६ : खानेपानीको पहुँच नपुगेका बस्ती र घरधुरीको विवरण

क्र.सं.	बस्तीको नाम	जम्मा घरधुरीहरू	दलित घरधुरी	जनजाति घरधुरी	ब्राह्मण /क्षेत्री घरधुरी	कैफियत
१	खोलिवाडा नखर्जी	२१	०	०	२१	
२	खतेना नखर्जी	१२	०	०	१२	
	जम्मा	३३	०	०	३३	

स्रोत : खा.पा.आ. नमुना सर्वेक्षण, २०७६

३.२ शैक्षिक संस्थाहरूको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताको अवस्था

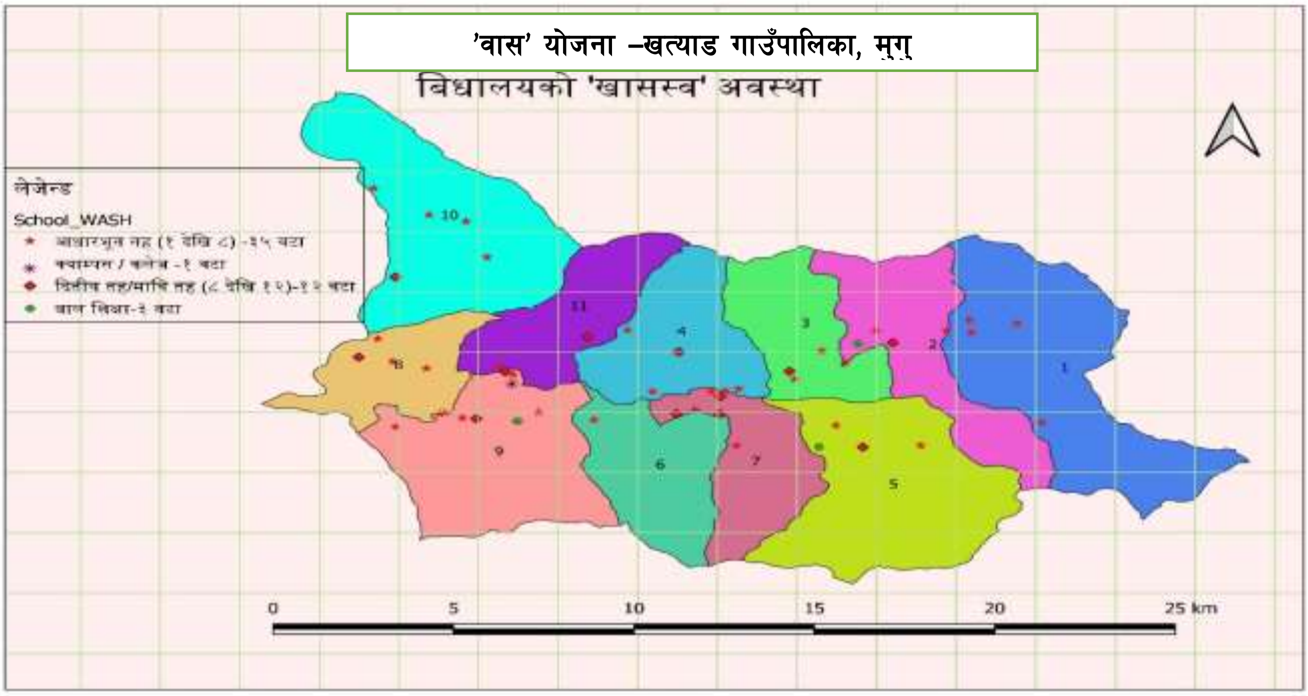

३.२.१ विद्यालय, विद्यार्थी, शिक्षक तथा कर्मचारी

खत्याड गाउँपालिकाअन्तर्गत ४५ वटा सामुदायिक र ५ वटा संस्थागत गरी जम्मा ५० वटा विद्यालयहरू सञ्चालनमा छन् । ३ वटा बाल विकास केन्द्र, ३५ वटा आधारभूत तहका विद्यालय, ११ वटा माध्यामिक तहको विद्यालय र एउटा क्याम्पसमा कुल ६,९३७ विद्यार्थीहरू अध्ययनरत छन् भने २९८ जना शिक्षक-शिक्षिकाहरू अध्यापन गर्दै आइरहेका छन् । यी सम्पूर्ण विद्यालयहरूमा खानेपानी तथा सरसफाइको पर्याप्त सुविधा पुग्न सकेको छैन । विस्तृत विवरण अनुसूची ५ मा राखिएको छ ।

तालिका नं. १७ : विद्यालयको विवरण

वडा नं.	विद्यालय विवरण			तह				विद्यार्थी संख्या			शिक्षक तथा कर्मचारी संख्या		
	सामुदायिक	संस्थागत	जम्मा	बाल शिक्षा मात्र	आधारभूत तह (कक्षा ८ सम्म)	मा.वि. तह	क्याम्पस/कलेज	छात्रा	छात्र	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा
१	३	०	३	०	३	०	०	१५७	१५३	३१०	८	७	१५
२	३	०	३	०	२	१	०	२०९	१७७	३८६	१०	५	१५
३	४	०	४	०	३	१	०	४६०	३११	७७१	१२	५	१७
४	५	०	५	१	३	१	०	२४०	२१०	४५०	१६	६	२२
५	५	०	५	०	४	१	०	३०८	२७४	५८२	१४	१३	२७
६	२	०	२	०	१	१	०	२०८	१८४	३९२	१६	६	२२
७	३	३	६	१	४	१	०	७०४	७०७	१४११	३३	१५	४८
८	५	०	५	०	४	१	०	३१०	२२८	५३८	२६	५	३१

९	६	१	७	१	५	१	०	३२५	३५४	६७९	२३	९	३२
१०	५	०	५	०	४	१	०	१६२	१४७	३०९	२१	६	२७
११	४	१	५	०	२	२	१	५६८	५४१	११०९	३२	१०	४२
जम्मा	४५	५	५०	३	३५	११	१	३६५१	३२८६	६९३७	२११	८७	२९८

स्रोत : विद्यालय सर्वेक्षण, २०७६

३.२.२ विद्यालयहरूको समग्र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता स्थिति (तारा पद्धति)

गाउँपालिका क्षेत्रका ५० वटा विद्यालयमध्ये 'तारा पद्धति' अनुरूप मूल्याङ्कन गर्दा हालसम्म कुनै पनि विद्यालयले १ तारा समेत प्राप्त गर्न नसकेको देखिन्छ । बाँकी विस्तृत विवरण तल तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. १८ : विद्यालयहरूको समग्र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता स्थिति (तारा पद्धति) को विवरण

वडा नं.	विद्यालय विवरण			तारा स्तर				
	सामुदायिक	संस्थागत	जम्मा	१ तारा	२ तारा	३ तारा	कुनै तारा नभएका	जम्मा
१	३	०	३	०	०	०	३	३
२	३	०	३	०	०	०	३	३
३	४	०	४	०	०	०	४	४
४	५	०	५	०	०	०	५	५
५	५	०	५	०	०	०	५	५
६	२	०	२	०	०	०	२	२
७	३	३	६	०	०	०	६	६
८	५	०	५	०	०	०	५	५
९	६	१	७	०	०	०	७	७
१०	५	०	५	०	०	०	५	५
११	४	१	५	०	०	०	५	५
जम्मा	४५	५	५०	०	०	०	५०	५०
प्रतिशत	९०	१०	१००	०	०	०	१००	१००

स्रोत : विद्यालय सर्वेक्षण, २०७६

३.२.३ विद्यालयमा खानेपानीको अवस्था

शैक्षिक संस्थाको हकमा कुल १९ वटा विद्यालयहरूमध्ये जम्मा छवटा अर्थात् ३८ प्रतिशत विद्यालयमा मात्र खानेपानी सुविधा रहेको देखिन्छ। त्यस्तै २३ वटा अर्थात् ४६ प्रतिशत विद्यालयको खानेपानीको सुरक्षित स्रोत भएको, ११ वटा अर्थात् २२ प्रतिशत विद्यालयमा खानेपानी भण्डार सुविधा भएको, २ वटा अर्थात् ४ प्रतिशत विद्यालयमा खानेपानीको शुद्धीकरण गरी प्रयोग भएको तथा ४ वटा अर्थात् ८ प्रतिशत विद्यालयमा खानेपानीको नियमित गुणस्तर परीक्षण गर्ने गरेको पाइएको छ । स्रोतहरू र अन्य विस्तृत तथ्याङ्क अनुसूची ५ मा हेर्न सकिन्छ ।

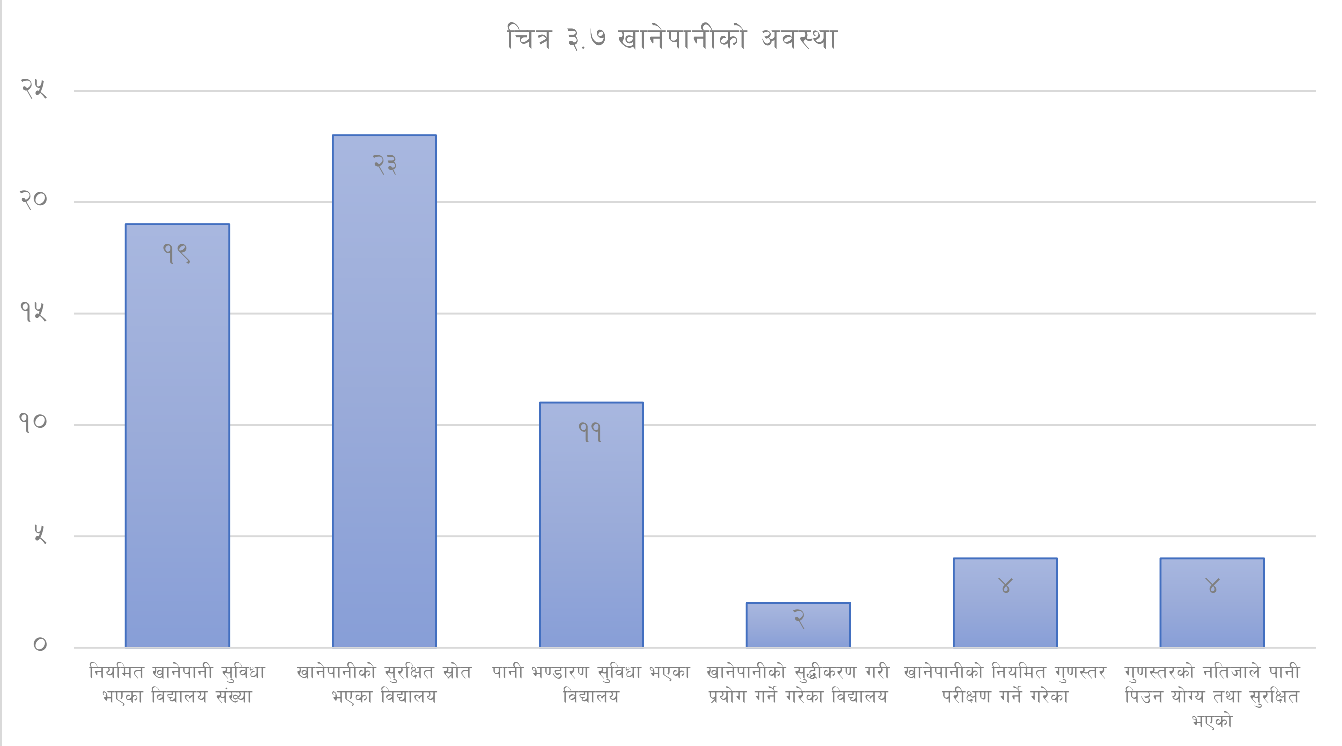

तलिका नं. १९ : विद्यालयहरूमा खानेपानी सेवा आपूर्ति अवस्था

वडा नं.	नियमित खानेपानी सुविधा भएका विद्यालय संख्या	खानेपानीको सुरक्षित स्रोत भएका विद्यालय	पानी भण्डारण सुविधा भएका	खानेपानीको शुद्धीकरण गरी प्रयोग गर्ने गरेका	खानेपानीको नियमित गुणस्तर परीक्षण गर्ने गरेका	गुणस्तरको नतिजाले पानी पिउनयोग्य तथा सुरक्षित भएको
१	३	२	१	०	२	२
२	२	२	१	०	०	०
३	१	०	१	०	०	०
४	२	२	०	०	०	०
५	१	२	०	०	०	०
६	२	२	२	१	०	०
७	४	५	५	१	२	२
८	२	३	०	०	०	०
९	१	२	१	०	०	०
१०	१	२	०	०	०	०
११	०	१	०	०	०	०
जम्मा	१९	२३	११	२	४	४
प्रतिशत	३८.००	४६.००	२२.००	४.००	८.००	८.००

स्रोत : विद्यालय सर्वेक्षण, २०७६

३.२.४ विद्यालयहरूमा शौचालयको अवस्था

सामुदायिक र संस्थागत गरी कुल ५० वटा विद्यालयमध्ये ३८ वटा विद्यालयमा शौचालयको सुविधा रहेको छ भने ३८ वटा विद्यालयमा छात्राका लागि छुट्टै शौचालयको व्यवस्था रहेको छ। ५ वटा छात्रा र ३ वटा छात्र शौचालयको राष्ट्रिय मापदण्ड अनुरूप ४० विद्यार्थीको अनुपातमा एक शौचालय रहेको देखिन्छ। १९ वटा विद्यालयका शौचालय लैङ्गिकमैत्री, २८ वटा विद्यालयका शौचालय बालमैत्री, ४ वटा विद्यालयको शौचालय अपाङ्गतामैत्री, ३ वटा विद्यालयको शौचालय वातावरणमैत्री रूपमा प्रयोगकर्तामैत्री रहेका छन्। ११ वटा विद्यालयमा छात्रा युरीनल (पिसाब फेर्ने ठाउँ), ८ वटा विद्यालयमा छात्र युरीनलको व्यवस्था छ भने छात्राहरू महिनावारी भएको बेलामा स्यानीटरी प्याड व्यवस्थापन गर्ने इन्सीनेटरको व्यवस्था १ वटा मात्र विद्यालयमा रहेको देखिन्छ। बाँकी विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

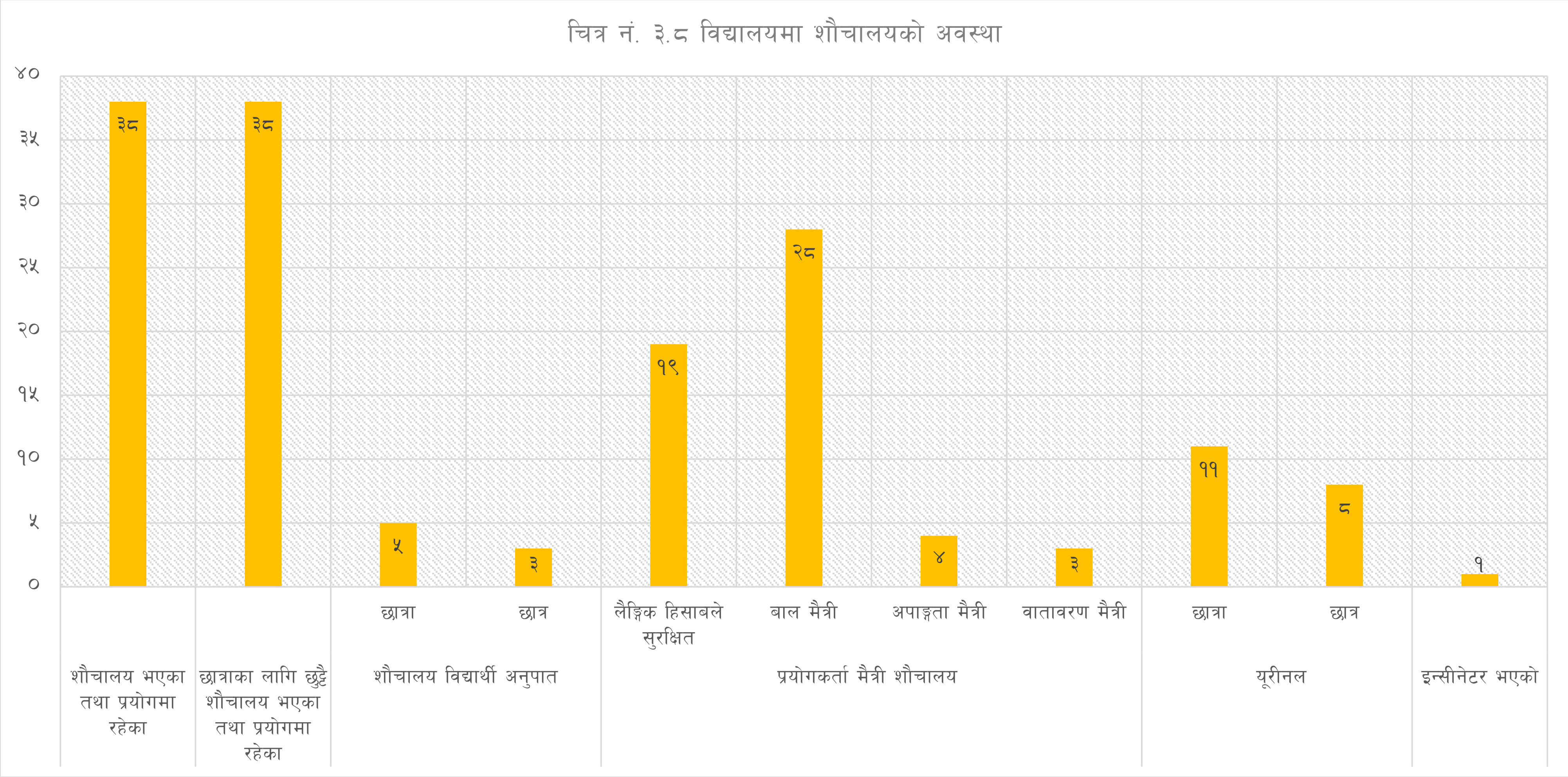

तालिका नं. २० : विद्यालयहरूमा शौचालयको अवस्थासम्बन्धी विस्तृत विवरण

वडा नं.	शौचालय भएका तथा प्रयोगमा रहेका विद्यालय	छात्राका लागि छुट्टै शौचालय भएका तथा प्रयोगमा रहेका विद्यालय	सुधारिएको शौचालय भएका तथा प्रयोगमा रहेका विद्यालय	राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसार शौचालय विद्यार्थी अनुपात (१:४०) भएका		शौचालय प्रयोगकर्तामैत्री भएका				यूरीनल सुविधा भएका विद्यालय संख्या		स्यानीटरी प्याड व्यवस्थापन गर्ने इन्सीनेटर भएको
				छात्रा	छात्र	लैङ्गिक हिसाबले सुरक्षित भएका	बालमैत्री रहेका विद्यालय	अपाङ्गतामैत्री रहेका विद्यालय	वातावरणमैत्री रहेका विद्यालय	छात्रा	छात्र	
१	२	२	२	१	१	०	०	०	०	०	०	०
२	३	३	३	१	०	१	२	०	०	०	०	०
३	२	२	२	१	१	१	२	१	०	२	१	०
४	४	४	२	२	१	३	३	१	०	१	१	०
५	५	५	३	०	०	२	४	०	०	०	०	०
६	२	२	२	०	०	१	१	१	१	१	१	०
७	५	५	५	०	०	५	५	०	०	३	२	१
८	२	२	२	०	०	२	२	०	०	०	०	०
९	५	५	४	०	०	१	३	१	०	२	२	०
१०	४	४	४	०	०	१	२	०	१	१	१	०
११	४	४	३	०	०	२	४	०	१	१	०	०
जम्मा	३८	३८	३२	५	३	१९	२८	४	३	११	८	१
प्रतिशत	७६.००	७६.००	६४.००	१०.००	६.००	३८.००	५६.००	८.००	६.००	२२.००	१६.००	२.००

स्रोत : विद्यालय सर्वेक्षण, २०७६

३.२.५ महिनावारी स्वच्छता

यस गाउँपालिकामा रहेका ५० वटा विद्यालयमध्ये हालसम्म १ वटा विद्यालय बाहेक कुनै पनि विद्यालयमा महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापनका लागि प्रयोग भएका स्यानीटरी प्याडको सुरक्षित व्यवस्थापन गर्न इन्सीनेटर र स्यानीटरी प्याडको व्यवस्था नभएको देखिन्छ भने यस पालिकाभित्र रहेका महिनावारी हुने उमेर समूहका किशोरीहरू अध्ययनरत १६ वटा विद्यालयहरूमा छात्राहरू महिनावारी भएको बेला समेत नियमित विद्यालयमा आउने गरेको पाइएको छ। वडागत रूपमा विद्यालयको महिनावारी स्वच्छता सम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. २१ : महिनावारी स्वच्छतासम्बन्धी विवरण

वडा नं.	जम्मा विद्यालय संख्या	स्यानीटरी प्याड व्यवस्थापन गर्ने इन्सीनेटर भएको	स्यानीटरी प्याड व्यवस्थापन गरेका विद्यालय	छात्राहरूलाई पुनः प्रयोग गर्न सकिने स्यानीटरी प्याड निर्माण तालिम प्रदान गरिएको	छात्राहरू सबै र सधैं विद्यालय आउने गरेका
१	३	०	०	०	१
२	३	०	०	०	१
३	४	०	०	०	१
४	५	०	०	०	१
५	५	०	०	०	२
६	२	०	०	०	१
७	६	१	०	०	३
८	५	०	०	०	०
९	७	०	०	०	१
१०	५	०	०	०	२
११	५	०	०	०	३
जम्मा	५०	१	०	०	१६
प्रतिशत	**१००**	**२.००**	**०**	**०**	**३२.००**

स्रोत : विद्यालय सर्वेक्षण, २०७६

३.२.६ विद्यालयमा समूहगत हात धुने व्यवस्था

खत्याड गाउँपालिका क्षेत्रका कुनै पनि विद्यालयमा समूहगत हात धुने सुविधा, साबुन-पानीको नियमित व्यवस्था तथा राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसार ५० विद्यार्थीको अनुपातमा एक धाराको व्यवस्था भएको पाइँदैन।

३.२.७ वातावरणीय सरसफाइ

विद्यालयको वातावरणीय सरसफाइको अवस्थालाई हेर्ने हो भने २९ वटा विद्यालयमा ठोस फोहोरलाई 'डस्टबिन'मा संकलन गरी सुरक्षित विसर्जन गर्ने गरेको, ४ वटा विद्यालयमा कुहिने र नकुहिने फोहोरको अलग-अलग संकलन गरी सुरक्षित विसर्जन र कुनै पनि विद्यालमा फोहोरको पुनः प्रयोग तथा पुनः चक्रण पद्धति लागू नगरिएको, ११ वटा विद्यालयको परिसरमा फूल रोपी बगैंचाको व्यवस्थापन गरिएको र १ वटा मात्र विद्यालयले खाली जमिनमा वृक्षरोपण, बगैंचा र करेसाबारी भने नबनाएको पाइएको छ । अन्य विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. २२ वातावरणीय सरसफाइ सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	जम्मा विद्यालय संख्या	ठोस फोहोरलाई डस्टबिनमा संकलन गरी सुरक्षित विसर्जन गर्ने	कुहिने र नकुहिनेको अलग-अलग संकलन गरी सुरक्षित विसर्जन गर्ने	फोहोरको पुनः प्रयोग तथा पुन चक्रण पद्धति लागू गरिएको	विद्यालय क्षेत्र खुला दिसामुक्त रहेको	विद्यालय परिसरमा फूल रोपी बगैंचाको व्यवस्थापन गरिएको	विद्यालयको खाली जमिनमा वृक्षरोपण, बगैंचा र करेसाबारी बनाइएको
१	३	२	०	०	३	०	०
२	३	१	०	०	३	०	०
३	४	२	०	०	४	०	०
४	५	१	०	०	५	१	०
५	५	४	०	०	५	२	०
६	२	२	२	०	२	२	०
७	६	४	२	०	६	३	०
८	५	३	०	०	५	०	१
९	७	३	०	०	७	२	०
१०	५	२	०	०	५	१	०
११	५	५	०	०	५	०	०
जम्मा	५०	२९	४	०	५०	११	१
प्रतिशत	१००	५८	८	०	१००	२२	२

स्रोत : विद्यालय सर्वेक्षण, २०७६

३.२.८ व्यवस्थापन तथा संस्थागत अवस्था

विद्यालयको व्यवस्थापन तथा संस्थागत अवस्थालाई विश्लेषण गर्दा ५६ प्रतिशत विद्यालयमा बालक्लब गठन भएको, २२ प्रतिशत विद्यालयमा 'वास' सम्पर्क शिक्षक तोकिएका, ५६ प्रतिशत विद्यालयमा 'वास' समिति गठन भएको, ४ प्रतिशत विद्यालयले मात्र 'वास' कार्ययोजना बनाएर 'एस.आई.पि.'मा समावेश गरी कार्यान्वयन गरेका, २४ प्रतिशत विद्यालयले 'वास'सम्बन्धी अङ्ग पद्धति लागू गरेका, ६ प्रतिशत विद्यालयमा मर्मत-सम्भार कोषको स्थापना, ४ प्रतिशत विद्यालयले विपद् जोखिम नक्साङ्कन गरेकोमा कुनै पनि विद्यालयले विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा नगरेको पाइयो ।

तालिका नं. २३ : व्यवस्थापन तथा संस्थागत अवस्थासम्बन्धी विवरण

वडा नं.	जम्मा विद्यालय संख्या	बाल क्लब गठन भएका	वास सम्पर्क शिक्षक तोकिएको	वास समिति गठन भएको	वास कार्ययोजना तथा कार्यान्वयन भएका	वाससम्बन्धी अङ्ग पद्धति लागू गरिएको	मर्मत-सम्भार कोषको स्थापना भएको	वास कर्नर स्थापना गरिएको	विद्यालयको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरिएको	खिम नक्साङ्कन गरिएको
१	३	१	०	१	०	०	०	०	०	०
२	३	२	१	२	०	०	०	०	०	०
३	४	३	१	३	०	०	०	०	०	०
४	५	३	०	३	०	२	०	०	०	०
५	५	२	०	२	०	४	०	०	०	०
६	२	२	२	२	१	१	०	०	०	१
७	६	५	३	५	०	३	२	०	०	१
८	५	४	१	४	१	०	०	०	०	०
९	७	३	२	३	०	०	०	०	०	०
१०	५	१	०	१	०	१	०	०	०	०
११	५	२	१	२	०	१	१	०	०	०
जम्मा	**५०**	**२८**	**११**	**२८**	**२**	**१२**	**३**	**०**	**०**	**२**
प्रतिशत	**१००**	**५६**	**२२**	**५६**	**४**	**२४**	**६**	**०**	**०**	**४**

स्रोत : विद्यालय सर्वेक्षण, २०७६

३.२.९ बाल विकास केन्द्र (कक्षा) मा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवाको अवस्था

खत्याड गाउँपालिकाअन्तर्गत रहेका कुल ३३ वटा बाल विकास केन्द्रमध्ये ३ वटा समुदायमा र बाँकी सबै बाल विकास केन्द्र विद्यालयमा आधारित रहेका छन् । जसमध्ये १३ वटामा सुरक्षित खानेपानी सेवा पुगेको, २१ वटामा शौचालयको सुविधा भएको तर कुनै पनि बाल विकास केन्द्रमा समूहमा हात धुने सुविधा नरहेको पाइएको छ । बाँकी विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. २४ : **बाल विकास केन्द्रको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता विवरण**

क्र.सं.	वडा नं.	समुदायमा आधारित बा.वि.के.				विद्यालयमा आधारित बा.वि.के.			
		संख्या	सुरक्षित खानेपानी सेवा भएका	शौचालय भएका	समूहमा हात धुने सुविधा भएका	संख्या	सुरक्षित खानेपानी सेवा भएका	शौचालय भएका	समूहमा हात धुने सुविधा भएका
१	१	०	०	०	०	३	३	२	०
२	२	०	०	०	०	२	२	२	०
३	३	०	०	०	०	३	०	१	०
४	४	१	०	१	०	३	१	२	०
५	५	०	०	०	०	४	१	४	०
६	६	०	०	०	०	१	१	१	०
७	७	१	०	०	०	१	१	१	०
८	८	०	०	०	०	४	२	१	०
९	९	१	०	०	०	४	१	३	०
१०	१०	०	०	०	०	४	१	३	०
११	११	०	०	०	०	१	०	०	०
जम्मा		**३**	**०**	**१**	**०**	**३०**	**१३**	**२०**	**०**
प्रतिशत		९.०९	०.००	३.०३	०.००	९०.९१	३९.३९	६०.६१	०.००

३.३. स्वास्थ्य संस्थाहरूमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था

३.३.१ स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानीको अवस्था

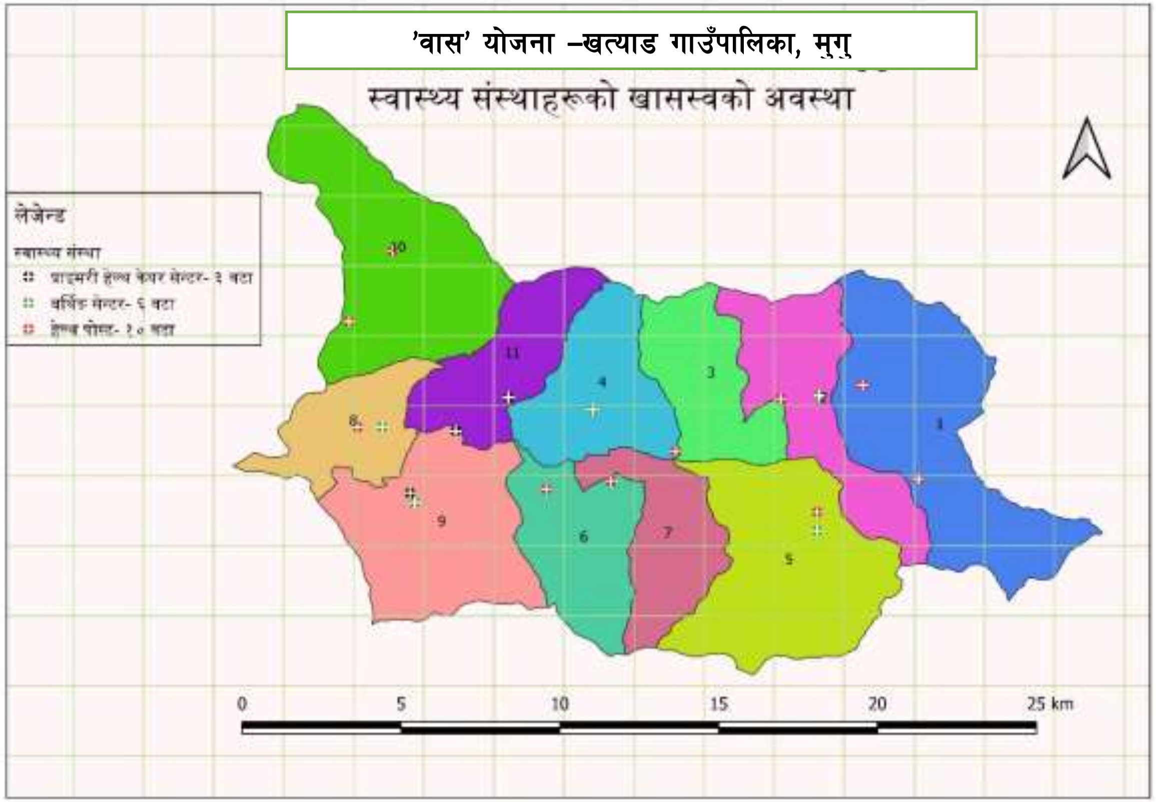

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र भएका १९ वटा स्वास्थ्य संस्थाहरूमध्ये १० वटा स्वास्थ्य संस्थामा सुरक्षित खानेपानी स्रोतबाट नियमित खानेपानी सेवा उपलब्ध छ भने बाँकी स्वास्थ्य संस्थामा निश्चित समयमा मात्र पानीको उपलब्धता भएको देखिन्छ । सो ४ वटा स्वास्थ्य संस्थामा मात्र पानीको शुद्धीकरण गरिएको छ । खानेपानी सेवा उपलब्ध भएका स्वास्थ्य संस्थाहरूमध्ये २ वटा स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानीको गुणस्तर भने परीक्षण गरिएको देखिन्छ । ९ वटा स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी भण्डारणको सुविधा रहेको छ ।

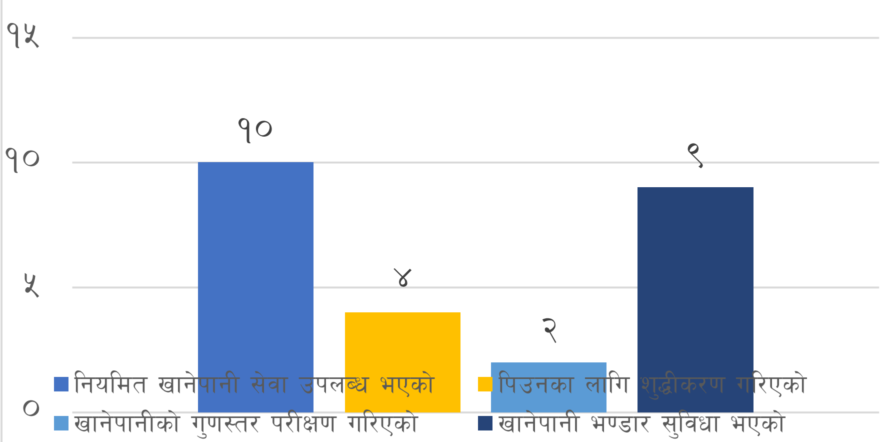

चित्र नं : ३.११ स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानीको अवस्था

तालिका नं. २५ :स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानीको अवस्थाको विवरण

क्र.सं.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	स्वास्थ्य संस्थाको प्रकार	वडा नं.	नियमित खानेपानी सेवा उपलब्ध भएको	२४ सै घण्टा खानेपानीको उपलब्धता भएको	सुरक्षित स्रोतको खानेपानी सेवा उपलब्ध भएको	पिउनका लागि शुद्धीकरण गरिएको	खानेपानीको गुणस्तर परीक्षण गरिएको	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई खानेपानीको सुविधा भएको	खानेपानी भण्डारण सुविधा भएको	खानेपानीको नियमित सेवा नभए वैकल्पिक स्रोतको पहिचान भएको	अनुमानित दूरी
१	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, मसाने	हेल्थपोस्ट	१	१	०	०	०	०	०	१	१	
२	बर्थिङ सेन्टर, तोलि	हेल्थपोस्ट	२	१	१	१	०	०	१	१	१	
३	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	हेल्थपोस्ट	२	०	०	०	०	०	०	०	०	

४	जिउका बर्थिङ सेन्टर	हेल्थपोस्ट	४	१	१	१	१	०	१	१	०	
५	श्रीकोट स्वास्थ्य चौकी, चिमाडुङ्ग्री	हेल्थपोस्ट	४	०	०	०	०	०	०	१	०	
६	स्वास्थ्य चौकी, खमाले	हेल्थपोस्ट	५	०	०	०	०	०	०	०	०	
७	बर्थिङ सेन्टर, कोटिल्ला	हेल्थपोस्ट	५	१	१	१	१	१	१	१	१	
८	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, चाकपाडे	हेल्थपोस्ट	५	०	०	०	०	०	०	०	०	
९	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, रासकोटिवाडा	हेल्थपोस्ट	६	०	०	०	०	०	०	०	०	
१०	स्वास्थ्य चौकी गम्था	हेल्थपोस्ट	७	०	०	०	०	०	०	०	०	
११	गम्था बर्थिङ सेन्टर	हेल्थपोस्ट	७	१	१	१	१	०	१	१	०	
१२	स्वास्थ्य चौकी, आम	हेल्थपोस्ट	८	०	०	०	०	०	०	०	०	
१३	ह्याङलु बर्थिङ सेन्टर, ठामलेख	हेल्थपोस्ट	८	१	१	१	०	१	०	१	१	
१४	आयुर्वेद औषद्यालय, नखर्जि	हेल्थपोस्ट	९	१	०	१	०	०	०	०	०	
१५	बर्थिङ सेन्टर, नखर्जि	हेल्थपोस्ट	९	१	१	१	०	०	१	१	०	
१६	स्वास्थ्य चौकी, ह्याङलु	हेल्थपोस्ट	१०	१	०	१	०	०	०	०	०	
१७	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, ढुमाना	हेल्थपोस्ट	१०	०	०	०	०	०	०	०	०	
१८	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, रिखियाँ	हेल्थपोस्ट	११	०	०	०	०	०	०	०	०	
१९	प्रथामिक स्वास्थ्य सेवा केन्द्र रातापानी, कोटडाँडा	प्राइमरी हेल्थ केयर सेन्टर	११	१	०	१	१	०	१	१	०	
	जम्मा			१०	६	९	४	२	६	९	४	
	प्रतिशत			५२.६३	३१.५८	४७.३७	२१.०५	१०.५३	३१.५८	४७.३७	२१.०५	

स्रोत : स्वास्थ्य संस्थाको वास सर्वेक्षण, २०७६

३.३.२ स्वास्थ्य संस्थाको शौचालय र यसको सरसफाइको अवस्था

सबै १९ वटा स्वास्थ्य संस्था मध्ये १४ वटा स्वास्थ्य संस्थाका ३२ सुधारिएका शौचालय भए पनि ३० वटा शौचालयहरु मात्र प्रयोगमा रहेका छन् । जसमध्ये ७ वटा स्वास्थ्य संस्थामा महिलाका लागि छुट्टै शौचालय र ४ वटा स्वास्थ्य संस्थामा हात धुने स्थानको व्यवस्था छ भने अन्य विशेष स्थानहरूमा चाहिँ यस्तो व्यवस्था नभएको देखिन्छ ।

चित्र नं. : ३.१२ स्वास्थ्य संस्थाको शौचालय र सरसफाइको अवस्था

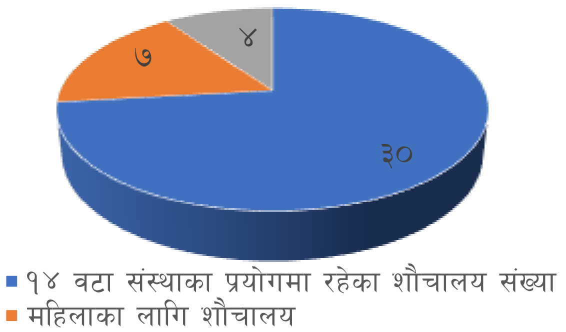

तालिका नं. २६ : स्वास्थ्य संस्थामा शौचालय र यसको सरसफाइको विवरण

क्र.सं.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	स्वास्थ्य संस्थाको प्रकार	वडा नं.	सुधारिएको शौचालय			शौचालय छ भने				युरिनलको व्यवस्था भएको		शौचालय प्रयोगकर्ता मैत्री भएको			शौचालयमा हात धुने ठाउँ भएको	स्वास्थ्य संस्थाका विशेष स्थानहरूमा हात धुने ठाउँ भएको
				छ	जम्मा संख्या	प्रयोगमा रहेको संख्या	महिलाका लागि…	बिरामीका लागि छुट्टै…	स्टाफका लागि…	सर्वसाधारणका ला…	महिला	पुरुष	बालबालिकाका…	महिलाका लागि…	अपाङ्गता…		
१	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, मसाने	हेल्थपोस्ट	१	१	५	५	१	२	१	२	०	०	०	१	०	१	०
२	बर्थिङ सेन्टर, तोलि	हेल्थपोस्ट	२	१	१	१	०	०	०	१	०	०	१	०	१	०	०
३	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	हेल्थपोस्ट	२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४	जिउका बर्थिङ सेन्टर	हेल्थपोस्ट	४	१	३	३	१	२	१	०	०	०	१	१	०	०	०
५	श्रीकोट स्वास्थ्य चौकी, चिमाडुङ्ग्री	हेल्थपोस्ट	४	१	३	२	०	२	०	१	०	०	०	०	[illegible]	०	०
६	स्वास्थ्य चौकी, खमाले	हेल्थपोस्ट	५	१	१	१	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०
७	बर्थिङ सेन्टर, कोटिल्ला	हेल्थपोस्ट	५	१	३	३	१	१	१	१	०	०	१	१	०	१	०
८	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, चाकपाडे	हेल्थपोस्ट	५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
९	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, रासकोटिवाडा	हेल्थपोस्ट	६	१	१	१	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०
१०	स्वास्थ्य चौकी गम्था	हेल्थपोस्ट	७	१	१	०	०	०	०	१	०	०	१	०	१	०	०
११	गम्था बर्थिङ सेन्टर	हेल्थपोस्ट	७	१	३	३	१	१	२	०	०	०	१	१	१	१	०
१२	स्वास्थ्य चौकी, आम	हेल्थपोस्ट	८	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१३	ह्याङलु बर्थिङ सेन्टर, ठामलेख	हेल्थपोस्ट	८	१	३	३	१	२	१	०	०	०	१	१	०	०	०
१४	आयुर्वेद औषद्यालय, नखर्जि	हेल्थपोस्ट	९	१	१	१	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०
१५	बर्थिङ सेन्टर, नखर्जि	हेल्थपोस्ट	९	१	३	३	१	२	१	०	०	०	१	१	०	१	०

१६	स्वास्थ्य चौकी, ह्याडलु	हेल्थपोस्ट	१०	१	१	१	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०
१७	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, ढुमाना	हेल्थपोस्ट	१०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१८	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, रिखियाँ	हेल्थपोस्ट	११	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१९	प्रथामिक स्वास्थ्य सेवा केन्द्र रातापानी, कोटडाँडा	प्राइमरी हेल्थ केयर सेन्टर	११	१	३	३	१	२	०	१	०	०	०	१	०	०	०
	जम्मा			१४	३२	३०	७	१४	७	११	०	०	७	७	३	४	०

स्रोत : 'एन-वास' स्वास्थ्य संस्थाको वास सर्वेक्षण, २०७६

३.३.३ स्वास्थ्य संस्थाको फोहोर व्यवस्थापन

१९ वटा स्वास्थ्य संस्था मध्ये ११ वटा स्वास्थ्य संस्थामा ठोस फोहोरको सुरक्षित संकलन गर्न बकेटहरूको लेवलिङ्ग सहित व्यवस्था गरिएको छ भने ११ वटा स्वास्थ्य संस्थामा जैविक प्रक्रियाबाट ठोस फोहोरको सुरक्षित निर्मलीकरण गर्ने गरिएको छ। यसैगरी ७ वटा स्वास्थ्य संस्थाको पुनः प्रयोग गर्न मिल्ने औजारहरूको निर्मलीकरण तथा बाफबाट शुद्धीकरण गर्न सिफारिश गरिएको उपकरण (Autoclave with prescribed equipment steam sterilization under pressure) बाट 'अटोक्लेभिङ्ग' गर्ने गरेको, १० वटा स्वास्थ्य संस्थाको स्थानीय प्रक्रियाबाट 'अटोक्लेभ' (Autoclave with local process) गर्ने गरेको र दुईवटा स्वास्थ्य संस्थामा रसा प्रयनिक प्रक्रिया अपनाएको देखिन्छ। बाँकी विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

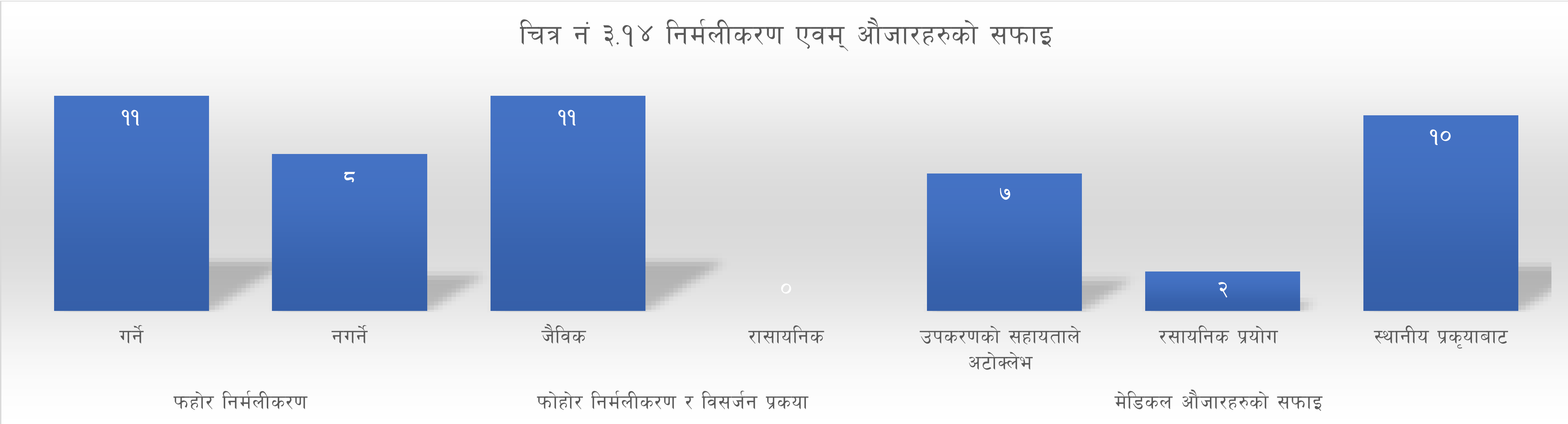

चित्र नं ३.१४ निर्मलीकरण एवम् औजारहरुको सफाइ

स्रोत : 'एन-वास',स्वास्थ्य संस्थाको 'वास' सर्वेक्षण, २०७६

तालिका नं. २७ : स्वास्थ्य संस्थामा फोहोर व्यवस्थापनको विवरण

क्र.सं.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	स्वास्थ्य संस्थाको प्रकार	वडा नं.	स्वास्थ्य संस्थाको ठोस फोहोरको सुरक्षित संकलन गर्न बकेटहरुको लेवलिङ्ग सहित व्यवस्था गरिएको	ठोस फोहोरको सुरक्षित निर्मलीकरण गर्न गरिएको	ठोस फोहोरको सुरक्षित रूपमा विसर्जन गर्ने गरेको	पून :प्रयोग गर्न मिल्ने औजारहरुको निर्मलीकरण तथा अटो अटोक्लेभिङ्ग गर्ने गरेको
१	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, मसाने	हेल्थपोस्ट	१	छ	गरिन्छ	जैविक प्रकृयाबाट	Autoclave with local process
२	बर्थिङ सेन्टर, तोलि	हेल्थपोस्ट	२	छ	गरिन्छ	जैविक प्रकृयाबाट	Autoclave with prescribed equipment Steam sterilization under pressure
३	आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	हेल्थपोस्ट	२	छैन	गरिंदैन		Autoclave with prescribed equipment Steam sterilization under pressure
४	जिउका बर्थिङ सेन्टर	हेल्थपोस्ट	४	छ	गरिन्छ	जैविक प्रकृयाबाट	Autoclave with local process
५	श्रीकोट स्वास्थ्य चौकी, चिमाडुङ्ग्री	हेल्थपोस्ट	४	छ	गरिन्छ	जैविक प्रकृयाबाट	Autoclave with prescribed equipment Steam sterilization under pressure
६	स्वास्थ्य चौकी, खमाले	हेल्थपोस्ट	५	छैन	गरिंदैन		Autoclave with local process
७	बर्थिङ सेन्टर, कोटिल्ला	हेल्थपोस्ट	५	छ	गरिन्छ	जैविक प्रकृयाबाट	Autoclave with prescribed equipment Steam sterilization under pressure
८	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, चाकपाडे	हेल्थपोस्ट	५	छैन	गरिंदैन		Chemical disinfection
९	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, रासकोटिवाडा	हेल्थपोस्ट	६	छैन	गरिन्छ	जैविक प्रकृयाबाट	Autoclave with local process
१०	स्वास्थ्य चौकी गम्था	हेल्थपोस्ट	७	छ	गरिंदैन		Autoclave with local process
११	गम्था बर्थिङ सेन्टर	हेल्थपोस्ट	७	छ	गरिंदैन		Autoclave with local process
१२	स्वास्थ्य चौकी, आम	हेल्थपोस्ट	८	छैन	गरिंदैन		Autoclave with local process
१३	ह्याडलु बर्थिङ सेन्टर, ठामलेख	हेल्थपोस्ट	८	छ	गरिन्छ	जैविक प्रकृयाबाट	Autoclave with prescribed equipment Steam sterilization under pressure
१४	आयुर्वेद औषद्यालय, नखर्जि	हेल्थपोस्ट	९	छैन	गरिंदैन		Autoclave with prescribed equipment Steam sterilization under pressure
१५	बर्थिङ सेन्टर, नखर्जि	हेल्थपोस्ट	९	छ	गरिन्छ	जैविक प्रकृयाबाट	Autoclave with local process
१६	स्वास्थ्य चौकी, ह्याडलु	हेल्थपोस्ट	१०	छ	गरिन्छ	जैविक प्रकृयाबाट	Chemical disinfection
१७	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, ढुमाना	हेल्थपोस्ट	१०	छैन	गरिंदैन		Autoclave with local process
१८	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, रिखियाँ	हेल्थपोस्ट	११	छैन	गरिन्छ	जैविक प्रकृयाबाट	Autoclave with local process
१९	प्रथामिक स्वास्थ्य सेवा केन्द्र रातापानी, कोटडाँडा	प्राइमरी हेल्थ केयर सेन्टर	११	छ	गरिन्छ	जैविक प्रकृयाबाट	Autoclave with prescribed equipment Steam sterilization under pressure

स्रोत : 'एन-वास',स्वास्थ्य संस्थाको वास सर्वेक्षण, २०७६

३.३.४ प्रसूति केन्द्रहरूमा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताको अवस्था

कुल १९ वटा स्वास्थ्य संस्थामध्ये १३ वटा स्वास्थ्य संस्थामा प्रसूति केन्द्रको सुविधा भएको पाइन्छ । ८ वटा प्रसूति केन्द्रमा सुरक्षित खानेपानी सुविधा र १२ वटा प्रसूति केन्द्रमा सुधारिएको शौचालय सुविधा भएको, ४ वटा प्रसूति केन्द्रमा हात धुने सुविधा भएको र १० वटा प्रसूति केन्द्रमा प्लासान्टा पिटको व्यवस्था भएको पाइन्छ ।

चित्र नं ३.१० प्लासान्टा पिटको अवस्था

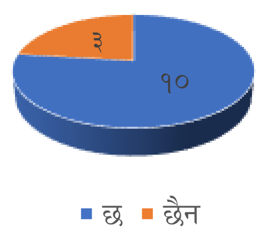

तालिका नं. २८: प्रसूति केन्द्रहरूमा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सुविधाको अवस्थाको विवरण

वडा नं.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	मासिक औसत डेलिभरी संख्या	सुरक्षित खानेपानी सुविधा भएको	सुधारिएको शौचालय सुविधा भएको	हात धुने सुविधा भएको	प्लासान्टा पिट भएको
१	स्वास्थ्य चौकी, खमाले	२	०	१	०	०
२	बर्थिङ सेन्टर, कोटिल्ला	४	१	१	१	१
३	बर्थिङ सेन्टर, तोलि	२	१	१	०	१
४	जिउका बर्थिङ सेन्टर	५	१	१	०	१
५	श्रीकोट स्वास्थ्य चौकी, चिमाडुङ्ग्री	५	०	१	०	१
६	सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, मसाने	५	०	१	१	१
७	गम्था बर्थिङ सेन्टर	५	१	१	१	१
८	स्वास्थ्य चौकी गम्था	३	०	१	०	१
९	स्वास्थ्य चौकी, ह्याङलु	२	१	१	०	०
१०	बर्थिङ सेन्टर, नखर्जि	५	१	१	१	१
११	स्वास्थ्य चौकी, आम	१	०	०	०	०
१२	प्रथामिक स्वास्थ्य सेवा केन्द्र रातापानी, कोटडाँडा	१०	१	१	०	१
१३	ह्याङलु बर्थिङ सेन्टर, ठामलेख स्वालीबगर	५	१	१	०	१
जम्मा		**५४**	**८**	**१२**	**४**	**१०**

स्रोत : 'एन-वास', स्वास्थ्य संस्थाको वास सर्वेक्षण, २०७६

३.४ सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था

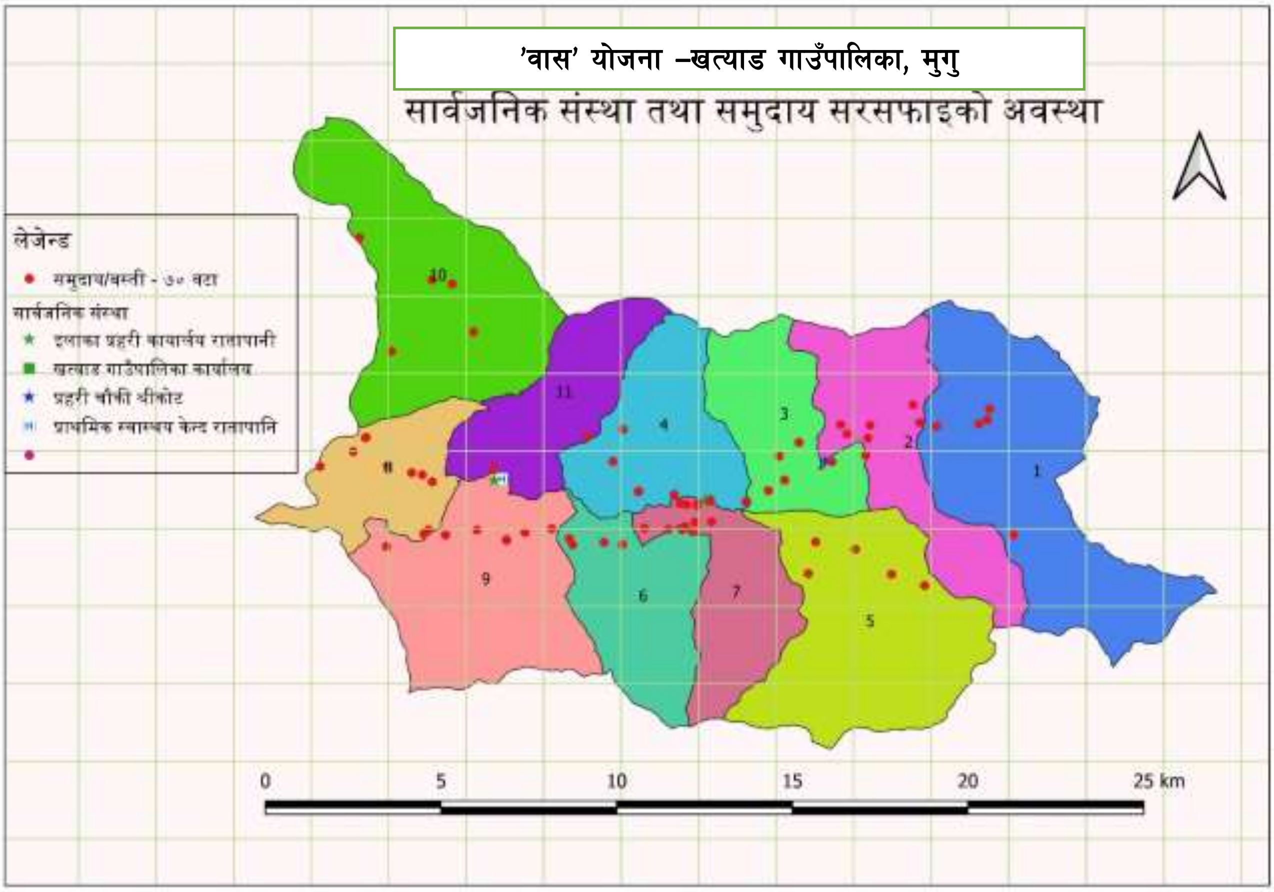

३.४.१ घरायसी सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था

खत्याड गाउँपालिकाका ३२७६ घरधुरीमध्ये खासस्व योजनाको तयारीका क्रममा ३५१ घरपरिवारको नमुना घरपरिवार सर्वेक्षण गरिएको थियो । सो नमूना घरधुरी सर्वेक्षणको तथ्याङ्कलाई आधार मानी गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण अनुसार सामान्यीकरण गर्दा शौचालय भएका घरधुरी ७८.०४ प्रतिशत, शौचालय नभएका घरधुरी २१.९६ प्रतिशत र ३१.०६ प्रतिशत घरधुरीमा मात्र सुधारिएको शौचालय भएको पाइएको छ ।

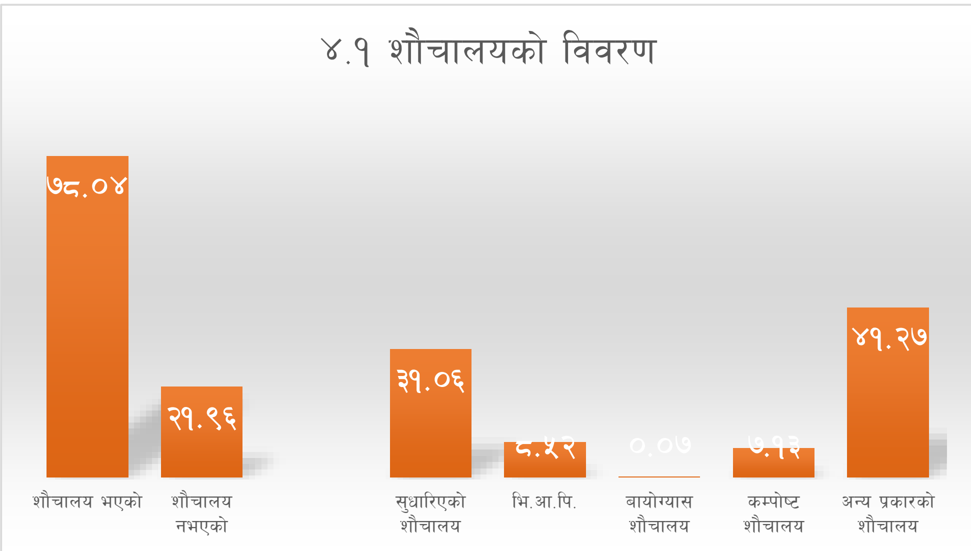

३.४.२ सरसफाइ सेवाको स्तर

खत्याड गाउँपालिकामा सरसफाइ सेवाहरूको स्तर दिगो विकास लक्ष्य (एसडीजी) का परिभाषाहरू प्रयोग गरी मूल्याङ्कन गरिएको थियो । व्यवस्थित सरसफाइमा गोबरग्याँस जडित र डबल पिट भएका शौचालयहरू पर्दछन् भने सेप्टिक ट्याङ्क भएका शौचालयहरूलाई आधारभूत सरसफाइ र कच्ची चर्पीहरूलाई नसुधारिएको सुविधामा राखिएको छ । गाउँपालिकाका एघार वटै वडामा सरसफाइ सेवाको स्तरसम्बन्धी नमूना घरधुरी सर्वेक्षणको तथ्याङ्कलाई आधार मानी गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरणअनुसार सामान्यीकरण गरिएको छ । सामान्यीकरण गरिएको तथ्याङ्कका आधारमा ११.८० प्रतिशत घरपरिवारमा आधारभुत सरसफाइ सेवा, ६६.२३ घरपरिवारमा सीमित सरसफाइ सेवा र बाँकी २१.९६ प्रतिशत घरपरिवारमा सरसफाइ सुविधा नै नभएको देखिन्छ । परिभाषाका लागि सँगैको बक्समा हेर्नुहोला ।

सुरक्षित रूपले व्यवस्थित सरसफाइ

दिगो विकास लक्ष्यले 'सुरक्षित रूपले व्यवस्थित सरसफाइ' लाई सुधारिएका सुविधाहरूको प्रयोग जुन अन्य परिवारसँग साझेदारी गरिएको छैन र जहाँ फोहोरलाई उत्पत्ति स्थानमै वा सुरक्षित रूपले फोहोर फाल्ने स्थानमा ढुवानी गरी व्यवस्थापन गरिएको' रूपमा परिभाषित गरेको छ । नेपालको सन्दर्भमा यो सामान्यतया डबल –पिट शौचालयहरूमा मात्र सम्भव हुन्छ जहाँ एउटा पिट भरिएको खण्डमा अर्को प्रयोग गरिन्छ र पिटमा कम्पोस्ट बन्दै गर्छ जसले गर्दा भरिएको पिट कच्चा रूपमा नै फोहोर निकालेर खाली गर्नु पर्दैन ।

सर्भे गर्दा प्रयोग गरिएका अन्य परिभाषाहरु निम्नानुसार छन् –

- आधारभूत **(Basic)** : पक्की शौचालय भएको तर अरु घरसँग साझेदारी नगरिएको एकल सेप्टिक ट्याङ्क भएका शौचालयहरू
- सीमित : **(Limited)** : पक्की शौचालय भएको तर अरू घरसँग पनि साझेदारी गरिएको
- नसुधारिएको **(Unimproved)** : कच्ची शौचालयहरू भएको
- खुला दिसा : शौचालय नभएको

स्रोत: JMP, https://washdata lorg/monitoring/sanitation)

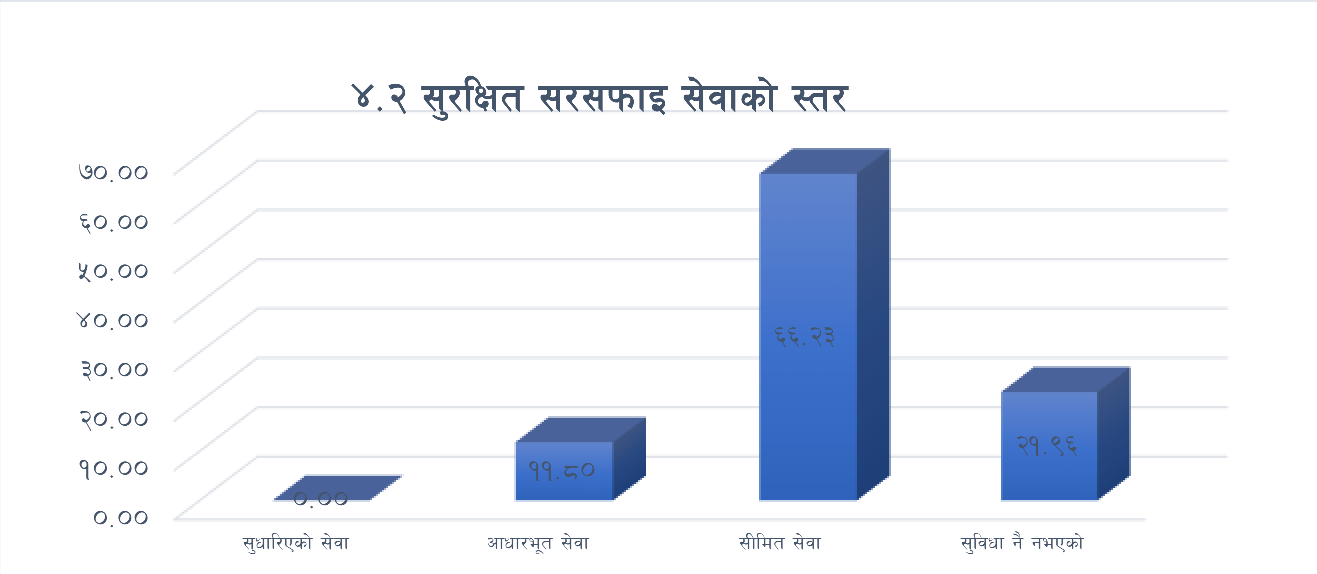

स्रोत : 'एन-वास', नमुना घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

३.४.३ : महिनावारी हुँदा चर्पीको प्रयोग

गाउँपालिकाका एघार वटै वडामा महिलाहरूले महिनावारी भएको बेलामा चर्पीको प्रयोग गर्छन् गर्दैनन् भनेर गरिएको नमुना सर्वेक्षणमा ६४.३९ प्रतिशत महिलाले चर्पीको प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ भने ३५.६१ प्रतिशत महिलाहरूले महिनावारी भएको बेलामा चर्पीको प्रयोग गर्ने नगरेको पाइएको छ जसलाई ग्राफबाट स्पष्ट पार्न खोजिएको छ ।

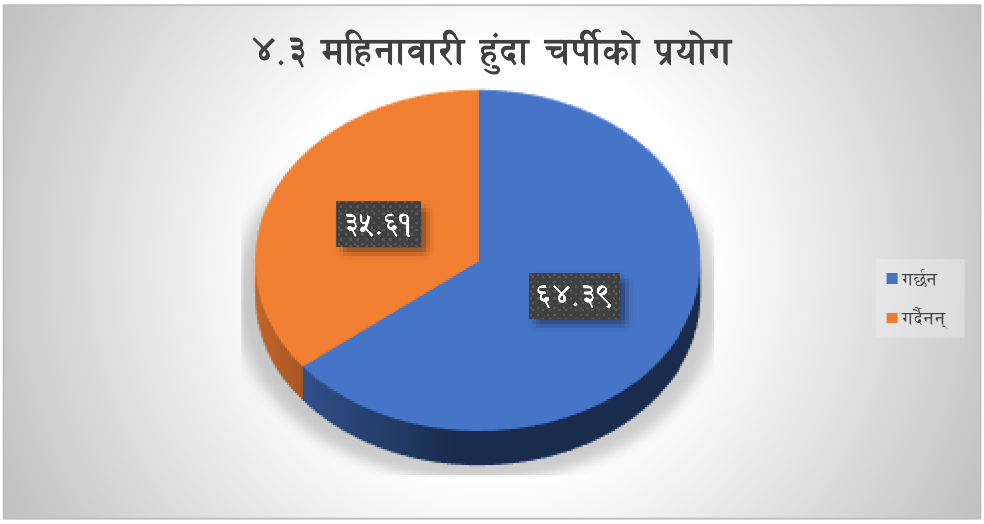

३.४.४ घरायसी शौचालयको सरसफाइको अवस्था

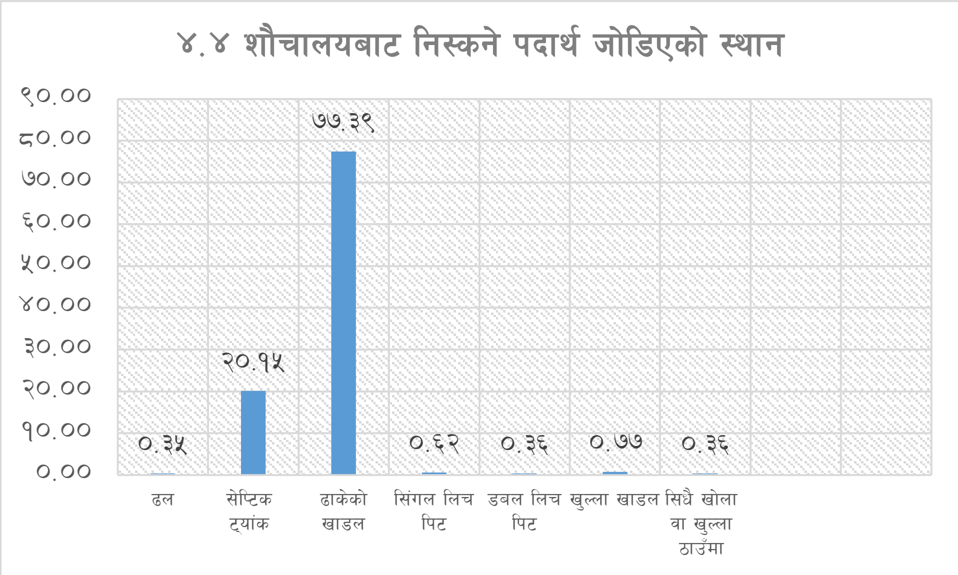

खत्याड गाउँपालिकाका ७८.०४ प्रतिशत घरपरिवारमा शौचालयको सुविधा रहेको छ भने बाँकी २१.९६ प्रतिशत घरपरिवार खुला स्थानमा दिसा गरिरहेको तथ्याङ्कले देखाउँदछ । निर्माण भएका शौचालय मध्ये करिब २०.४५ प्रतिशत शौचालय स्थायी प्रकृतिका र बाँकी अस्थायी प्रकृतिका छन् । शौचालयको बनोटलाई हेर्ने हो भने ३१.०६ प्रतिशत घरधुरीका शौचालय सुधारिएका शौचालय र बाँकी शौचालय सामान्य प्रकृतिका छन् । २०.१५ प्रतिशत शौचालयबाट निस्कने पदार्थलाई सेप्टिक ट्याङ्कमा खसाल्ने व्यवस्था गरिएको, ७७.३९ प्रतिशत शौचालयलाई ढाकेको खाल्डोमा जोडिएको र ०.७७ प्रतिशत शौचालय खुला खाडलमा जडान गरिएको छ ।

स्रोत : 'एन-वास', नमुना घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

३.४.५ घरायसी दिसाजन्य पदार्थ सरसफाइको अवस्था

यस खत्याड गाउँपालिकामा निर्मित शौचालयमध्ये १३.४१ प्रतिशत शौचालयको मात्र खाडल भरिएको र बाँकी शौचालयको खाडल हालसम्म भरिएको छैन । १३.५१ प्रतिशत खाडल निर्माण गरेको दुई वर्षभित्र, ३२.४३ प्रतिशत खाडल दुईदेखि चार वर्षभित्र, ३७.८४ प्रतिशत खाडल निर्माण भएको चारदेखि छ वर्षभित्र र १६.२२ प्रतिशत खाडल निर्माण छ बर्षपछि भरिएको पाइएको छ । भरिएका खाडलहरू सफाइ गर्ने सिलसिलामा ९७.३० प्रतिशतले नै आफैँले सफाइ गरेको देखिन्छ ।

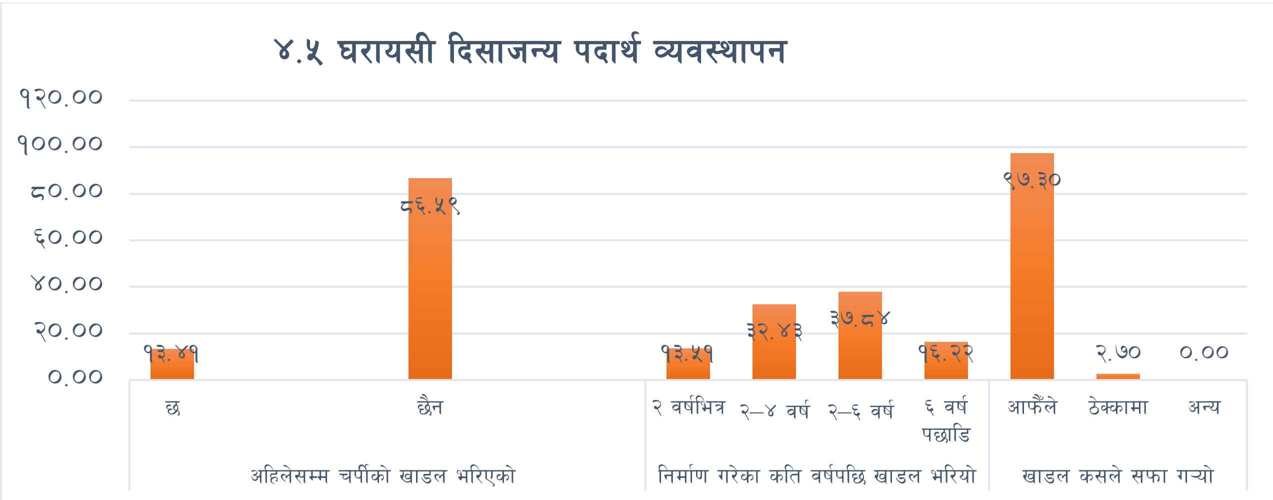

माथिका तथ्याङ्कहरूबाट खत्याड गाउँपालिकामा हालसम्म पनि २१.९६ प्रतिशत घरपरिवार शौचालय विहीन रहेको देखिन्छ । २०७६ असोज १३ गतेका दिनमा राष्ट्रलाई नै खुला दिसामुक्त राष्ट्र घोषणा गरिसकेको अवस्थामा खत्याड गाउँपालिकाले तदारुकताका साथ खुला दिसामुक्तको अवस्थाबाट पूर्ण सरसफाइको अवस्थामा पुग्नु अपरिहार्य भएको छ ।

३.४.६ : घरायसी ठोस पदार्थको व्यवस्थापन

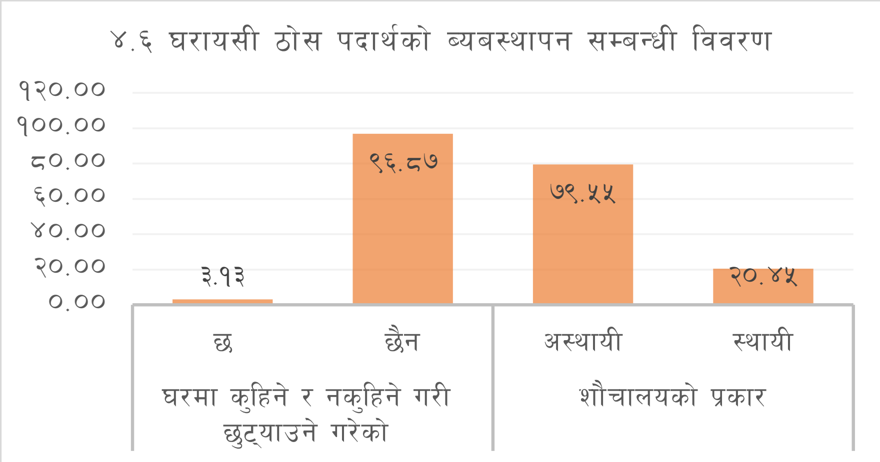

ठोस फोहोरको व्यवस्थापनसम्बन्धी नमूना सर्वेक्षणअनुसार घरबाट निस्केको फोहोरलाई ३.१३ प्रतिशत घरधुरीले कुहिने र नकुहिने गरी छुट्टयाउने गरेको र बाँकी ९६.८७ प्रतिशत घरपरिवारले फोहोर छुट्टयाउने नगरेको पाइयो । खत्याड गाउँपालिकाका प्रत्येक घरका आफ्नै स्थायी शौचालयका सन्दर्भमा पनि अब खाडल भरियो भने के गर्ने भन्नेबारेमा समेत सोच्ने समय आइसकेको छ, तर एउटा मात्र खाडल भएको शौचालयमा खाडलमा भएको फोहोर कम्पोष्ट हुन पाएको हुँदैन । त्यसैले यो भरिएमा खाली गर्न गाह्रो हुने भएकाले पूर्ण सरसफाइ कार्यक्रममा दुई खाल्डे चर्पीलाई प्रवर्द्धन गर्ने पनि एजेण्डा हुनुपर्छ जसले गर्दा सबै घरपरिवारलाई अर्को खाल्डो कहाँ खन्ने भनेर सोच्न प्रोत्साहित गरोस् । कुनै पनि घरमा वैज्ञानिक ढल-निकासको व्यवस्था नभएको तथा गाउँपालिकामा पनि फोहोर व्यवस्थापनका लागि ल्याण्डफिल साइट तथा ढल निकासको प्रबन्ध नरहेको पाइएको छ । घरबाट निस्केको तरल फोहोर करिब १.४२ प्रतिशत घरपरिवारले ढलमा, २७.९२ प्रतिशत घरपरिवारले करेसाबारीमा र ७०.६६ प्रतिशतले खुला ठाउँ वा जहा पाए तहीं छाडिदिने गरेका छन् ।

३.४.७ हात धुने स्थानको अवस्था

हात धुनका लागि स्थानको निर्माण र साबुन-पानीको व्यवस्था भए नभएको सम्बन्धी नमूना सर्वेक्षणमा करिब ७८.६३ प्रतिशत घरमा हात धुने निश्चित स्थान भएको र ८.३३ प्रतिशतमा हात धुने निश्चित स्थानमा साबुन-पानीको समेत व्यवस्था भएको पाइन्छ ।

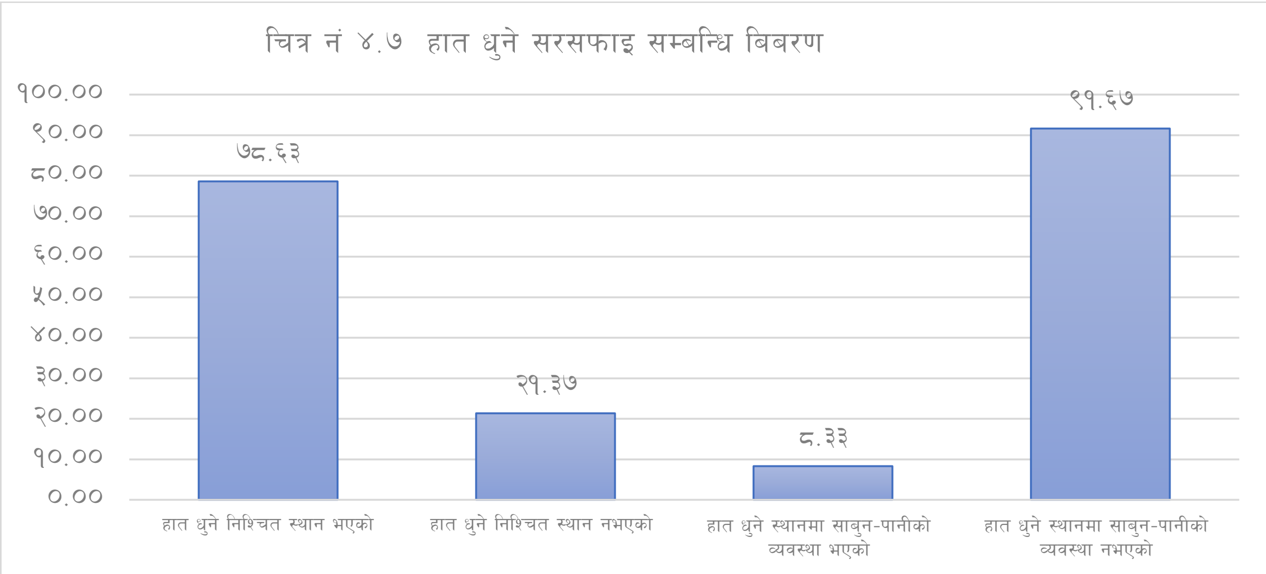

स्रोत : 'एन-वास' सर्वेक्षण, २०७६

३.४.८ सार्वजनिक र सामुदायिक शौचालय

यस गाउँपालिकाका महत्वपूर्ण सार्वजनिक क्षेत्रहरू जस्तैः माझचौर बजार, झुगाला, बाउपानी तथा रातापानी लगायत गाउँपालिकाका बजारोन्मुख अन्य क्षेत्रहरूमा समेत सार्वजनिक शौचालयहरू निर्माण नभएको देखिन्छ ।

३.५ विपद् जोखिम तथा जलवायु परिवर्तनको असर

३.५.१ विपद्को ऐतिहासिक समय-रेखा

यस गाउँपालिका क्षेत्रमा विपद् जोखिम तथा व्यवस्थापनका दृष्टिकोणले पहिरो, आगलागी र बाढी रहेको पाइन्छ। खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताका क्षेत्र लगायत अन्य क्षेत्रमा वि.सं. २०४६ सालदेखि हालसम्ममा त्यस्ता विपद्हरूले गम्भीर असर पार्दै आएका छन्। यससम्बन्धी विवरणलाई देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. २९ : विभिन्न समयमा विपद्बाट भएको क्षति

प्रकोप	साल र महिना	स्थान र भएको क्षति
पहिरो	२०४५ साउन	वडा नं. ८, विभिन्न ठाउँमा गरेर ७ घर बगाएर पूर्ण क्षति भएको।
	२०५० बैशाख	वडा नं. ४, पैखुमा २ जना वगेर मृत्यु भएको।
	२०५७ जेठ	वडा नं. ८, रिगा खानेपानीमा क्षति भएको।
	२०५९ साउन	वडा नं. ११, ठुलोखोलामा १ जनाको मृत्यु भएको।
	२०६८ साउन	वडा नं. ९, नखर्जी गाउँका ४८ घर डुबाएर क्षति भएको।
बाढी	२०४५ असार २६	वडा नं. ११, सेही,डुमाना,बिन,ह्याङ्गलु,रिगा ९ वटा घर नष्ट २वटा विद्यालयको क्षति
	२०४५ साउन	वडा नं. ८, रिगा ४ वटा घर मा क्षति भएको
	२०४७ असार	वडा नं. ६, पुलुको विद्यालयको भवन तथा झोलुङ्गे पुल बगाएर आर्थिक तथा समाजिक क्षति भएको।
	२०४८ असोज	वडा नं. ११, विरा, चुलीभिटा देखि बभ्केडगखोलाको बढीले झाडापखला फैलिएको
	२०७१ असार	वडा नं. ९, छाईलमा एक घर एवम् ६० भेडा बगाएको तथा लाखौंको आर्थिक क्षति
आगलागी	२०५८ चैत्र	वडा नं. ८, ठामलेख ४ वटा घर जलेको तथा लाखौंको आर्थिक क्षति
	२०६० चैत्र	वडा नं १, निगाली बोट जम्फै कर्मासी २४ घर जलेको तथा लाखौंको आर्थिक क्षति
	२०६९ जेष्ठ	वडा नं. ११, रिखिँया ४ घर जलेको तथा लाखौंको आर्थिक क्षति
	२०७० बैशाख	वडा नं १,साटबाडा ६ वटा घर जलेको तथा लाखौंको आर्थिक क्षति
	२०७३ मंसिर	वडा नं.५, चाकपाडे कवा १३ घर जलेको तथा लाखौंको आर्थिक क्षति
	२०७५ कार्तिक	वडा नं. ११, डुमाना ३ वटा घर जलको तथा लाखौंको आर्थिक क्षति

स्रोत : समूह छलफल, २०७६

उपरोक्त तालिकालाई विश्लेषण गर्दा बाढी, पहिरो र आगलागीका घटनाहरू बर्सेनि भई ठूलो मात्रामा धनजनको क्षति पुऱ्याएको देखिन्छ भने महामारीसम्बन्धी घटनाहरू विगतका वर्षहरूमा नियमितजस्तो हुँदै आएपनि गाउँपालिकाअन्तर्गतका साबिकका गाविसहरू खुला दिसामुक्त हुनु र यहाँका बासिन्दाहरूको सफा र सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच वृद्धि हुनु एक प्रमुख कारकको रूपमा लिइन्छ। तसर्थ गाउँपालिकाले विपद्सम्बन्धी पूर्वतयारी र विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा ध्यान केन्द्रित गर्नका लागि तयारी विपद् जोखिम पार्श्व-चित्र कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने देखिन्छ।

३.५.२. वडागत रूपमा पहिरो एवम् ढुङ्गा खस्ने उच्च जोखिम रहेका स्थानहरू

वडा नं.	बाढी-पहिरोको जोखिम क्षेत्र	वडा नं.	बाढी-पहिरोको जोखिम क्षेत्र
१	बमकाँडा	७	थारा
२	सेरी र जाम	८	सेवालीवगर र रिगा
३	श्रीकोट	१०	बिन र ह्याङलु
४	पैखु र हिगोटी	११	डाडीयाँ, जेउडी र होडी स्याल
६	किटेनी		

३.५.३. प्रकोप पात्रो

प्रकोप	३० वर्ष	वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कार्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
पहिरो	पहिले												
	अहिले												
बाढी	पहिले												
	अहिले												
आगलागी	पहिले												
	अहिले												
महामारी	पहिले												
	अहिले												
हिमपात	पहिले												
	अहिले												

स्रोत : समूह छलफल, २०७६

समग्र जिल्लामा जस्तै यस गाउँपालिका क्षेत्रमा पनि जलवायु परिवर्तनका असरहरू देखिन थालेको बताइन्छ। प्रमुख रूपमा खानेपानीको प्रमुख स्रोतको रूपमा रहेको भूमिगत स्रोतको पानीको सतह घटेको र अतिवृष्टि र अनावृष्टिका कारणले बाढीजस्ता समस्याहरू क्रमशः बढेका छन्। जलवायु अनुकूलनका लागि योजनाबद्ध तवरबाट कुनै पनि कार्यक्रमको शुरुवात भएको छैन।

३.६ योजना कार्यान्वयनमा जनताको चासो र योगदानका लागि तत्परता

यस गाउँपालिका क्षेत्रका जनतामा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताका सम्बन्धमा चासो बढेको छ भने स्थानीय सरकारको स्थापनापश्चात चासोसँगै अपेक्षा पनि झनै बढेको छ। अब साना-साना लगानी र जनपरिचालनका लागि खासै समस्या नरहेकाले समुदायमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अभियानलाई परिणाममुखी बनाउन गाउँपालिकाका जनता जागरूक एवम् तत्पर देखिन्छन्।

३.७. खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता क्षेत्रमा भए गरेका राम्रा प्रयासहरू, देखिएका समस्या/चुनौती, सम्भावना तथा अवसरहरू

३.७.१. खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता क्षेत्रमा भए गरेका राम्रा प्रयासहरू

१. नयाँ निर्माण, पुनर्निमार्ण तथा सुधार एवम् विस्तार गर्नुपर्ने सबै खानेपानी आयोजनामा एक घर एक धाराको अवधारणाबमोजिम खानेपानी आयोजनाहरूको सञ्चालन गर्ने वडास्तरबाट समेत नीतिगत निर्णय भएबमोजिम खत्याड गाउँपालिका र विभिन्न दातृ निकायको सहयोगमा गाउँपालिका क्षेत्रमा नयाँ निर्माण गरिने खानेपानी आयोजनाहरूमा एक घर एक धारा निर्माण कार्य थालनी गरिएको छ ।

२. एक घर एक धाराको अवधारणाबमोजिम अयोजना सञ्चालनका लागि साझेदारी रकम विनियोजन गरिएको छ ।

३. खत्याड गाउँपालिकामा हाल सञ्चालनमा रहेका खानेपानी योजनाहरूको सुचारूपना तथा खानेपानीको गुणस्तर सुधारका लागि खानेपानी सुरक्षा योजना लागू गरिएको छ । उक्त कार्यमा गाउँपालिका र युनिसेफ नेपाल सहकार्य रहेको छ ।

४. विद्यालय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनमा तारा पद्धति लागू गरी विद्यालयहरूको क्षमता विकास, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्थाको सुधार एवम् मूल्याङ्कन गर्ने पद्धति थालनी गरिएको छ ।

५. समुदायस्तरमा हात धुने अभियान नियमित रूपमा सञ्चालन हुँदै आएका छन् ।

३.७.२. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा देखिएका समस्या, चुनौती र सम्भावनाहरू

यस गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तर्जुमा क्रममा वडा तथा पालिकास्तरीय छलफलका आधारमा देखिएका मुख्य समस्या, चुनौती र सम्भावनाहरू यस प्रकार रहेका छन् ।

तालिका नं. ३०क : खासस्व क्षेत्रमा देखिएका समस्या/चुनौती, सम्भावना तथा अवसरहरू

१. पालिका/वडास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको संस्थागत तथा क्षमता विकास	
समस्या तथा चुनौतीहरू	**सम्भावना तथा अवसरहरू**
• खुला दिसामुक्त घोषणा पश्चात् वडा तथा पालिकास्तरीय समन्वय समितिहरू निष्क्रिय हुनु । • खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको एकीकृत कार्ययोजना निर्माण एवम् संयुक्त अनुगमन हुन नसक्नु । • समन्वय समितिहरूको क्षमता विकास तथा प्रभावकारी परिचालन हुनु नसक्नु ।	• सबै तहहरूमा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको उपस्थिति तथा स्थानीयस्तरमा बजेटको तर्जुमा हुने गरेको । • पालिका/वडास्तरमा सबै सरोकारवालाहरू खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा सकारात्मक तथा प्रतिबद्ध रहेका ।
२. संस्थागत खानेपानी तथा सरसफाइ प्रवर्द्धन **क. शैक्षिक संस्थाहरू**	
• विद्यालयहरूको खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधाहरूको कमजोर व्यवस्थापन रहनु, • सबै विद्यालयहरूमा बाल, लैङ्गिक तथा अपाङ्गतामैत्री शौचालय नहुनु । • विद्यालयहरूमा जोखिमपूर्ण अवस्थामा साबुन-पानीले हात धुने व्यवस्था तथा आनीबानीमा परिवर्तनको विकास नभएको ।	• स्थानीय तहबाट विद्यालयको खानेपानी तथा सरसफाइ प्रवर्द्धनमा बजेट विनियोजन हुने गरेको । • विद्यालय 'वास'सम्बन्धी स्वीकृत कार्यविधि तथा तारे पद्धतिको कार्यान्वयनको थालनी गरिएको । • विद्यालय तहमा व्यवस्थापन समिति, विद्यालय 'वास' समिति र बाल क्लब गठन भएका ।
ख. स्वास्थ्य संस्थाहरू	
• केही संस्थाहरूमा खानेपानी तथा सरसफाइको व्यवस्था नहुनु तथा भएकोमा पनि उचित व्यवस्थापन नहुनु । • सरसफाइ प्रवर्द्धन तथा व्यवस्थापनमा खासै चासो तथा अपनत्व भाव नहुनु र अरूलाई जिम्मेवार मान्ने प्रवृति रहनु ।	• स्थानीय तहबाट स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी तथा सरसफाइ प्रवर्द्धनमा बजेट विनियोजन हुने गरेको । • स्वास्थ्य संस्थाको 'वास'सम्बन्धी स्वीकृत कार्यविधि जारी भएको । • व्यवस्थापन समितिहरूमा जनप्रतिनिधिहरूको प्रतिनिधित्व रहेकाले स्रोतको व्यवस्थापनमा सहजता भएको ।
३. व्यक्तिगत, घरायसी, वातावरणीय सरसफाइ तथा स्वच्छता	
• शौचालयहरूको कमजोर व्यवस्थापन तथा व्यक्तिगत सरसफाइ (जोखिमपूर्ण समयमा हात धुने) बानीको विकास नहुनु । • घरायसी ठोस तथा तरल फोहोरको उचित व्यवस्थापन नहुनु ।	• खुला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा भएको तथा वडास्तरबाट पूर्ण सरसफाइसम्बन्धी अभियान सञ्चालन भइरहेको । • स्थानीय सञ्चार माध्यमबाट सरसफाइसम्बन्धी सन्देशमूलक सूचनाहरू संप्रेषण हुँदै आएको ।

४. सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच वृद्धि, आयोजनाहरूको दिगोपना तथा सुरक्षा योजना	
• पानीको स्रोत धेरै टाढा हुनु । • सम्पन्न आयोजनाहरूमा पानीको कमी तथा कमजोर व्यवस्थापन हुनु । • खानेपानी उपभोक्ता समिति सक्रिय नहुनु । • प्राकृतिक प्रकोपका कारण खानेपानी आयोजना क्षतिग्रस्त हुनु । • पानीको नियमित रूपमा गुणस्तर परीक्षण नहुनु ।	• खानेपानी आयोजना निर्माण तथा मर्मत-सुधारमा स्थानीय तहमा विभिन्न निकायहरू लगायत बाह्य दातृ निकायहरूको सहयोगमा केही संघ-संस्थाहरू कार्यरत रहेका । • खानेपानी सुरक्षा योजनाको सुचारूपनामा सुधार तथा एक घर एक धारा अभियान रहेको ।
५. बजार क्षेत्र तथा सार्वजनिक स्थलहरूमा सरसफाइ प्रवर्द्धन र सरसफाइ बजारीकरण	
• व्यवस्थित वस्ती तथा फोहोर व्यवस्थापनमा चासो नरहेको । • गाउँपालिकाको केन्द्रमा समेत घरायसी तथा सार्वजनिक शौचालयहरू नहुनु ।	• गाउँपालिका ठोस फोहोरहरूको संकलन व्यवस्थापन, तथा घरायसी र सार्वजनिक शौचालयहरू निर्माणको प्रकृयामा रहेको ।
६. जलवायु परिवर्तन तथा जोखिम न्यूनीकरण	
• भू-क्षय तथा पहिरोका कारण पालिकाका प्रायः सबै क्षेत्र प्रभावित हुने गरेका र अधिकांश खानेपानी आयोजनाहरू प्रभावित हुने गरेको ।	• पालिकास्तरमा जोखिम पाश्व चित्र तयार भईसकेको र स्थानीय विपद् जलवायु उत्थानशील योजना निर्माणको थालनी भईरहेको ।

अध्याय ४

राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय नीति, योजना तथा लक्ष्यहरूसँगको तादत्म्यता

खत्याड गाउँपालिकाको खासस्व योजना तर्जुमा गर्ने सन्दर्भमा नेपाल सरकारले खानेपानी तथा सरसफाइको क्षेत्रमा राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय रूपमा गरेका प्रतिबद्धताहरू, जस्तै : नेपालको संविधान, २०७२ को धारा ३० को मौलिक हकअन्तर्गत गरेको व्यवस्था, दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका लागि नेपाल सरकारले गरेका प्रतिबद्धता, खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको क्षेत्रगत विकास योजना, १५ औं पञ्चवर्षीय योजनाको आधार-पत्र, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, पूर्ण सरसफाइ मार्गदर्शन, विद्यालय एवम् स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता कार्यविधि तथा मापदण्डले मार्गदर्शन गरेका मुख्य-मुख्य विषयहरूलाई पनि यस खासस्व योजनामा प्राथमिकताका साथ समाविष्ट गरी कार्यान्वयन गर्न लागिएको छ ।

मुख्य नीति तथा योजना	खानेपानी तथा सरसफाइसम्बन्धी प्रावधान
दिगो विकास लक्ष्य सन् २०१६–२०३०	• ३.९.२ असुरक्षित खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताले हुने मृत्युदर घटाउने । • ४.क. विद्यालयमा बाल, लैङ्गिक तथा अपाङ्गतामैत्री सुरक्षित संरचना निर्माण गरी सुरक्षित खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सुनिश्चित हुने ।
	• ६.१.सन् २०३० सम्ममा सबैका लागि समतामूलक रूपमा सुरक्षित खानेपानी पुऱ्याउने । • ६.२. सन् २०३० सम्ममा सबैका लागि पर्याप्त सरसफाइ र स्वच्छतामा समतामूलक पहुँच हासिल गर्ने र खुला दिसा गर्ने अभ्यासको अन्त्य गर्ने ।
नेपालको संविधान, वि.सं. २०७२	• नेपालको संविधान, २०७२ को धारा ३० मा स्वच्छ वातावरणको हकअन्तर्गत उपधारा (१) मा प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हक हुनेछ । • धारा ३५ स्वास्थ्यसम्बन्धी हकअन्तर्गत उपधारा (४) मा प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइमा पहुँचको हक हुनेछ भन्ने उल्लेख छ । • धारा ४४, उपभोक्ताको हकअन्तर्गत उपधारा (१) मा प्रत्येक उपभोक्तालाई गुणस्तरीय वस्तु तथा सेवा प्राप्त गर्ने हक हुने कानूनी प्रावधान छ ।
खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रगत विकास योजना (वि.सं. २०७३-२०८७)	• क्षेत्रगत सुशासन र प्रभावकारितामा सुधारका माध्यमबाट 'वास' सेवाहरूलाई सबैको पहुँचमा पुऱ्याई सेवाको स्तरमा सुधार ल्याउने । • विद्यमान क्षेत्रगत मुद्दाहरू एवम् भविष्यमा विकसित हुनसक्ने परिदृश्यहरूको सम्बोधन गर्ने । • यस क्षेत्रको प्रभावकारी कार्यक्रम निर्माण एवम् सुसङ्गत र सामञ्जस्यीय ढङ्गले कार्यान्वयन गर्नका लागि क्षेत्रगत प्राथमिकता र रणनीति स्पष्ट गर्दै क्रमशः क्षेत्रगत एकत्रीकरण गर्ने । • राष्ट्रिय प्राथमिकताहरू, रणनीतिहरू, मानक स्तरहरू एवम् कार्यविधिहरूका तहअनुसार सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूलाई प्रभावकारी 'वास' सेवा प्रवाहको कार्यक्रम निर्माण एवम् व्यवस्थापनका लागि मार्गनिर्देशन तथा अभिप्रेरित गर्ने । • सबै नेपाली नागरिकहरूसम्म सुचारू र दिगो 'वास' सेवाहरूको पहुँचको सुनिश्चितता गर्न यस क्षेत्रको विकास योजनासँग तादात्म्य हुनेगरी सक्षम नीति, कानूनी एवम् नियमनकारी खाका र सेवा प्रवाहका लागि स्पष्ट संस्थागत संयन्त्र, वित्तीय प्रबन्धहरू, क्षमता अभिवृद्धि, परिष्कृत समन्वय र कार्यसम्पादन अनुगमन पद्धति लागू गर्ने ।
१५ औं पञ्चवर्षीय योजना	• खानेपानी र सरसफाइ सेवाको पर्याप्त, सुरक्षित र सर्वसुलभ उपलब्धताबाट जनस्वास्थ्यमा सुधार गर्नु । • सबै नागरिकलाई आधारभूत स्तरको सरसफाइ सेवामा पहुँच तथा मानव मल-मूत्र र फोहोर पानीको उचित व्यवस्थापन गरी वातावरणीय स्वच्छता कायम गराउनु । • जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् व्यवस्थापनमैत्री खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा सुनिश्चित गर्नु । • खानेपानी तथा सरसफाइको दिगो सेवा प्रवाहमा संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहको भूमिका सबलीकरण गर्दै क्षमता अभिवृद्धि गर्नु ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४	स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको दफा ११ को उपदफा (२) झ (१) आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाइ तथा पोषणसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा नियमन, (५) स्वच्छ खानेपानी तथा खाद्य पदार्थको गुणस्तर र वायु तथा ध्वनीको प्रदूषण नियन्त्रण र नियमन, एवम् (६) सरसफाइ सचेतनाको अभिवृद्धि र स्वास्थ्यजन्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापन स्थानीय सरकारले गर्ने प्रावधान छ । उपदफा (२) ध. खानेपानी, साना जलविद्युत आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा (१) स्थानीय खानेपानीसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वन र नियमन, एवम् (२) खानेपानी महसुल निर्धारण र खानेपानी सेवाको व्यवस्थापन स्थानीय तहले गर्ने व्यवस्था छ । ऐनको दफा ११ को उपदफा ४ ग.२ मा खानेपानी महसुल निर्धारण र खानेपानी सेवाको व्यवस्थापन गाउँपालिकाद्वारा गर्ने व्यवस्था छ । ऐनको परिच्छेद ६ को दफा २४, योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने : बुँदा नं. (१) गाउँपालिका तथा गाउँपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका विषयमा स्थानीयस्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिगत, विषय-क्षेत्रगत मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना बनाई लागू गर्ने प्रावधान छ । ऐनको दफा २५को दफा (२) को उपदफा (१) बमोजिम योजना बनाउँदा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समय-सीमा र प्रक्रियासँग अनुकूल हुनेगरी सुशासन, वातावरण, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् व्यवस्थापन, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणजस्ता अन्तरसम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिनु पर्नेछ । त्यसैगरी ऐनको दफा २६ को (घ) फोहोरमैला विसर्जन स्थल वा प्रशोधन प्रणालीको विकास र सञ्चालन गाउँपालिका वा गाउँपालिकासँगको साझेदारी, सम्झौता वा संयुक्त व्यवस्थापनमा गर्न सकिने व्यवस्था छ । ऐनको परिच्छेद (९) : गाउँपालिका तथा गाउँपालिकाको वित्तीय अधिकार क्षेत्रको दफा ६२ को उपदफा (२) बमोजिम गाउँपालिका तथा गाउँपालिकाले निर्माण, सञ्चालन वा व्यवस्थापन गरेको स्थानीय पूर्वाधार वा उपलब्ध गराएको देहायको कुनै सेवा उपयोग गरे बापत सम्बन्धित सेवा प्रदायक तथा सेवाग्राहीलाई सेवा शुल्क लगाउन सक्नेछ ।

पूर्ण सरसफाइ मार्गदर्शन, वि.सं. २०७३	पूर्ण सरसफाइ मार्गदर्शन, २०७३ ले सन् २०३० सम्म सबैका लागि र सधैंका लागि पूर्ण सरसफाइको अवस्था हासिल गर्नेतर्फ उन्मुख हुने लक्ष्य लिएको छ। उक्त लक्ष्यलाई तीन चरणमा विभाजन गरी कार्यान्वयन हुँदै आइरहेको छ। तह १ : सन् २०२२ सम्म १५ प्रतिशत गाउँपालिका र १० प्रतिशत न.पा. तह २ : सन् २०२७ सम्म ५० प्रतिशत गाउँपालिका र ४० प्रतिशत न.पा. तह ३ : सन् २०३० सम्म १०० प्रतिशत गाउँपालिका र १०० प्रतिशत न.पा. पूर्ण सरसफाइको उद्देश्य भनेको : ● खुला दिसामुक्त अवस्थाको दिगोपना कायम गर्ने। ● सरसफाइ र स्वच्छतासम्बन्धी बानी-व्यवहार विकास गर्ने। ● घरायसी तथा संस्थागत तहमा सरसफाइ र स्वच्छताका सुविधाको समुचित प्रयोग, मर्मत-सम्भार तथा स्तरोन्नति गर्ने। ● सुरक्षित खानेपानीको सेवा सुनिश्चित गर्ने र घरायसी तथा संस्थागत तहमा पानी शुद्धीकरणको प्रवर्द्धन समेत गर्ने। ● फोहोरमैला तथा मानव मलमूत्रीय फोहोरको सम्भव भएसम्म पुनःप्रयोग गर्ने वा तोकिएको मापदण्डका आधारमा विसर्जन गर्ने। ● पोखरी तथा साना जलाशय र खोला-खोल्सीहरूको संरक्षण गरी स्वच्छता तथा सुन्दरता कायम राख्ने। पूर्ण सरसफाइका दुई चरण : सफा र स्वच्छ चरण एवम् पूर्ण सरसफाइउन्मुख चरणमा विभाजन गरी कार्यान्वयन गर्ने र सम्पूर्ण चरणहरू पश्चात् पूर्ण सरसफाइयुक्त गाउँ, बस्ती, टोल र समुदाय घोषणा गर्ने व्यवस्था यस मार्गदर्शनमा उल्लेख छ।
विद्यालय खानेपानी तथा सरसफाइ कार्यविधि, २०७४	विद्यालय खानेपानी तथा सरसफाइ कार्यविधि, २०७४ को लक्ष्य : विद्यालयमा दिगो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन गरी शैक्षिक उपलब्धि बढाउन अनुकूल वातावरणको सिर्जना गर्ने रहेको छ। कार्यविधिका उद्देश्यहरू विद्यालयमा सबै बालबालिकाहरूका लागि अनुकूल हुनेगरी खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका सूचक एवम् मापदण्ड तयार गर्ने, तयार गरिएको मापदण्ड कार्यान्वयनका लागि विधि, प्रक्रिया र पद्धतिका विषयमा सहजीकरण गर्ने र विद्यालयमा स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्थापन, सरसफाइको सुविधा तथा स्वच्छ वातावरण तयार गर्नका लागि उपलब्ध स्रोत-साधनको उपयोगमा विभिन्न निकायहरूको भूमिका पहिचान एवम् समन्वयका लागि सहजीकरण गर्ने रहेको छ। यस कार्यविधिले विद्यालय स्वमूल्याङ्कनको मापदण्ड, जस्तै: सबै विद्यालयहरूमा पानी, शौचालय, वातावरणीय सरसफाइ, हरियालीपूर्ण वातावरण, स्वच्छता सुविधा, स्वच्छता शिक्षा, महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन, संस्थागत व्यवस्था र दिगोपना, विपद् जोखिम व्यवस्थापन, अनुगमन तथा जवाफदेहिताका आधार तय गरी यसै मापदण्डका आधारमा विद्यालय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्थालाई मूल्याङ्कन गरेर वर्गीकरण गर्न तारा पद्धतिलाई आधार मानिएको छ।

स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतासम्बन्धी मापदण्ड, वि.सं. २०७५	१. ठूला स्वास्थ्य संस्थाहरू, मझौला स्वास्थ्य संस्थाहरू, साना स्वास्थ्य संस्थाहरू, विस्तारित सेवा, घुम्ती शिविर, स्वास्थ्य संस्थाको तह र स्वास्थ्य संस्थाको वर्गीकरण । २. **वितरण गरिने पानीको गुणस्तर :** पिउने पानी, हात धुने पानी र मेडिकल प्रयोजनको लागि मध्यम स्तरको पानीको प्रयोग गर्ने तथा विशेष परिस्थितिका लागि उच्चस्तरको पानीको प्रयोग र पिउने पानीको गुणस्तरभन्दा कम स्तरको पानीलाई सफा गर्ने एवम् लन्ड्री र सरसफाइको लागि मात्र प्रयोग गर्ने । ३. **स्वास्थ्य संस्थाहरूका लागि सरसफाइको मापदण्ड** कम्पाउन्डमा, अन्तरंग विभाग (आईपिडी), ओपिडी (प्रत्येक विभाग/ब्लक), प्रतिक्षा गर्ने स्थान, परामर्श कक्ष, लन्ड्री कोठा, युएसजी कोठा, शल्यक्रिया कोठा, प्याथोलोजी ब्लक, प्रसूति कोठा/उत्तर प्रसूति कक्ष, प्रसूति कक्ष, लास घर, प्रयोगशाला, लन्ड्री सेवा र प्रत्येक विभागमा 'जेनिटर्स क्लोजेस्ट' (Janitor's Closet), सबै सेवा दिने स्थानमा हात धुने बेसिन, सेवाग्राही एवम् कर्मचारीका लागि मुत्रालय र शौचालयको मापदण्डका साथै हात धुने बेसिनको संख्या तोकिएको । ४. **स्वास्थ्य संस्थाका लागि स्वच्छता मापदण्ड** जस्तैः शौचालय/नुहाउने सुविधा, हातको सरसफाइ, लन्ड्री सरसफाइ, व्यक्तिगत सरसफाइ तथा व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्री (सेवा प्रदायक), महिनावारी भएको अवस्थाको सरसफाइ व्यवस्थापन, खानेकुराको स्वच्छता (अवलोकन गर्ने), लासघरको सरसफाइ (लासघरको सुविधा भएको अस्पतालमा मात्र लागू हुने), सूचना प्रवाह र स्वच्छता प्रवर्द्धन, कीट तथा मुसाको नियन्त्रण, क्षमता अभिवृद्धि र वातावरणीय स्वच्छता/सरसफाइ तोकिएको । ५. **स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि निश्चित मापदण्ड** तोकिएअनुरूप ।

अध्याय ५

खासस्व योजनाको सोच, परिलक्ष्य, लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीतिहरू

५.१ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको सोच र परिलक्ष्य

खानेपानी तथा सरसफाइ मानव जातिकै अस्तित्वका लागि अत्यावश्यक तत्वहरू हुन् । पानी बिनाको मानव जीवनको कल्पना समेत गर्न सकिँदैन । तसर्थ, मानवमात्रका लागि पनि खानेपानी र सरसफाइको सुरक्षित र सहज उपलब्धता प्रमुख लक्ष्य रहँदै आएको छ। यस खत्याड गाउँपालिकाले तयार गरेको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाका सोच र परिलक्ष्यहरू तपसिलबमोजिम रहेका छन् ।

दूरदृष्टि (सोच) :

"समृद्ध र समुन्नत खत्याड हाम्रो चाहाना,
सुरक्षित खानेपानीको विस्तार तथा सरसफाइ प्रवर्द्दनमा नगरौ कुनै बाहाना "

परिलक्ष्य (ध्येय): यस गाउँपालिकामा सफा, सुरक्षित एवम् पहुँचयोग्य खानेपानी, लगानीमैत्री सरसफाइ र स्वच्छताका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी सन् २०३० सम्ममा मध्यम तथा उच्चस्तरको खासस्व सेवा प्रदान गर्ने ।

५.२ खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता योजनाको लक्ष्य

यस गाउँपालिकाबाट खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताका क्षेत्रमा आगामी पाँच वर्षका लागि तपसिलका लक्ष्य तथा अपेक्षित नतीजाहरू तय गरिएको छ । समग्रमा यस खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता योजनामा निम्नानुसारका लक्ष्यहरू राखिएका छन् :

- **सन २०२२ सम्ममा ४०% मध्यम र २५% उच्चस्तरको खासस्व र**
- **सन २०२५ सम्ममा ५०% मध्यम र ५०% उच्चस्तरको खासस्व**

५.३ खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता योजनाको उद्देश्य

विषयगत क्षेत्र १. सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच वृद्धि, आयोजनाहरूको दिगोपना तथा सुरक्षा

उद्देश्य १ : निर्माण भएका खानेपानी आयोजनाहरूको सूचारूपना सुधार तथा उत्थानशील संरचनासहित नयाँ योजना निर्माण गरी शतप्रतिशत घरधुरीमा समतामूलक रूपमा सुरक्षित खानेपानीको पहुँच पुऱ्याउने ।

विषयगत क्षेत्र २. सुधारिएको सरसफाइ तथा स्वच्छता सुविधामा पहुँच वृद्धि तथा दिगोपना

उद्देश्य २ : सहभागितात्मक पद्धतिको माध्यमबाट समुदाय तथा गाउँपालिका क्षेत्रको सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनमा अपनत्व भावको विकास भई पूर्ण सरसफाइयुक्त घर, समुदाय, वडा तथा गाउँपालिकाको विकास भएको हुनेछ ।

विषयगत क्षेत्र ३. विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन

उद्देश्य ३: समन्वयात्मक तथा एकीकृत कार्यपद्धति अपनाई विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सुरक्षित खानेपानी, सुधारिएको सरसफाइ एवम् स्वच्छता सेवाको नियमित तथा न्यायोचित पहुँच भएको हुनेछ ।

विषयगत क्षेत्र ४.संस्थागत तथा क्षमता विकास

उद्देश्य ४: गाउँपालिका र वडास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको संस्थागत विकास भई पूर्ण सरसफाइ क्षेत्रमा क्षमता विकास भएको हुनेछ ।

विषयगत क्षेत्र ५. जलवायु परिवर्तनको असरमा न्यूनीकरण तथा विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा

उद्देश्य ५: पानीका मूलहरूको संरक्षण तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनद्वारा भौतिक निर्माणलाई व्यवस्थित गर्दै जलवायु परिवर्तनको असर न्यूनीकरण भएको हुनेछ । साथै, विपद्मा प्रभावकारी खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाका लागि उचित व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।

विषयगत क्षेत्र ६. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

उद्देश्य ६: गाउँपालिका तथा वडाहरूमा 'वास' सेवामा लैङ्गिक समानता सुनिश्चित भएको हुनेछ ।

५.४ खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता योजनाका रणनीतिहरू

खत्याड गाउँपालिकाले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व)सम्बन्धी लक्ष्य पूरा गर्न सरकारी, गैरसरकारी निकाय र निजी क्षेत्रबीचको समन्वयात्मक कार्य एकता तथा एकीकृत कार्य पद्धतिको थालनी गर्नु नै यस योजनाको प्रमुख रणनीति हुनेछ । प्रदेश र संघीय सरकारहरूसँग समन्वय गरी मातहतका कार्यालयहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरेर खासस्व योजना कार्यान्वयनका लागि पहल गरिने छ । यस खासस्व योजना कार्यान्वयनका लागि विशेषत: तपसिलका रणनीतिहरू अवलम्बन गरिने छन् ।

विषयगत क्षेत्र	रणनीतिहरू
संस्थागत तथा क्षमता विकास	१. गाउँपालिकाले खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा तय गरेको लक्ष्य प्राप्त गर्न गाउँपालिकासँग अपुग स्रोत व्यवस्थापनका लागि अन्य निकायहरूसँगको सहकार्य र समन्वयलाई प्रभावकारी बनाइने छ । २. खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा निर्धारित कार्ययोजनाअनुसारका योजनाहरू कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकामा **'खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) शाखा'** स्थापना गरिने छ । उक्त खासस्व शाखाबाट गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनका कार्यक्रमहरूको संयोजन गरिने छ ।
सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच वृद्धि, आयोजनाहरूको दिगोपना तथा सुरक्षा	३. खानेपानी आयोजनाहरूको नयाँ निर्माण तथा मर्मत-सुधार र विस्तार गर्दा अनिवार्य रूपमा 'एक घर एक धारा' नीति अवलम्बन गरी सबै खानेपानी योजनाहरूमा अनिवार्य रूपले 'खानेपानी सुरक्षा योजना तथा सुरक्षित खानेपानीयुक्त समुदाय' को अवधारणा लागू गरिने छ । ४. राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०६३ मा तोकिएबमोजिम खानेपानीको गुणस्तर तथा सेवास्तर सुधार गरिने छ । साथै, गाउँपालिकास्तरमा खानेपानीको गुणस्तर परीक्षणका लागि खानेपानी गुणस्तर केन्द्रको स्थापना गरी खानेपानी उपभोक्ताहरूको क्षमता विकास तथा समुदायस्तरमा सचेतना अभिवृद्धि गरिने छ ।
सुधारिएको सरसफाइ तथा स्वच्छता सुविधामा पहुँच वृद्धि र दिगोपना	५. यस गाउँपालिका क्षेत्रमा सार्वजनिक शौचालयहरूको निर्माण तथा सञ्चालनका लागि सार्वजनिक र निजी क्षेत्रसँगको सहकार्यमा विभिन्न आय-आर्जनका गतिविधिहरू (जस्तै: शौचालयको अगाडिको भागमा पसल सञ्चालन गर्ने र पछाडिको भागमा सार्वजनिक शौचालय प्रयोगमा ल्याउने) सँग जोडिने गरी सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्ने प्रणाली अवलम्बन गरिने छ । ६. फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाइ प्रवर्द्धन गर्न वडाको नेतृत्वमा सचेतना अभिवृद्धि गर्न पूर्ण सरसफाइ अभियान सञ्चालन गरिने छ ।
विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन	७. विद्यालयको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्थाको सुधार तथा व्यवस्थापनका लागि विद्यालयमा तीन तारे पद्धति अवलम्बन गरिने छ भने स्वास्थ्य संस्थाहरूको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था सुधारका लागि स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको गुणस्तरीय सुधार (Water, sanitation and hygiene facility improvement tool- WASH Fit) लाई कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
जलवायु परिवर्तनको असरमा न्यूनीकरण एवम् विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा	८. खानेपानी तथा सरसफाइ प्रवर्द्धनका कार्यक्रमको सम्भाव्यता अध्ययन, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन लगायतका सबै चरणहरूमा जलवायु परिवर्तनको प्रभाव र विपद् न्यूनीकरणका क्रियाकलापहरूलाई मूल प्रवाहीकरण गरी सोसम्बन्धी मुद्दाहरूको पहिचान र सम्बोधन गरिने छ । ९. खानेपानी तथा सरसफाइका भौतिक संरचनाहरूको भूकम्पीय प्रतिरोधिता तथा अन्य जोखिम न्यूनीकरणका लागि हाल सञ्चालनमा रहेका संरचानहरूको आमप्रबलीकरण गर्दै उत्थानशील संरचना निर्माण गरिने छ ।
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	१०. घरायसी चर्पी निर्माण तथा थप मर्मत-सुधारका लागि घरपरिवार स्वयम्लाई नै जिम्मेवार बनाइने छ । शारीरिक रूपमा अशक्त, अपाङ्ग र एकल महिलाहरूका लागि अनुगमन समितिको

सिफारिसमा आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराइने छ भने अन्यलाई आर्थिक अनुदान उपलब्ध नगराउने नीति लिइने छ ।

५.५. गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाका निर्देशक सिद्धान्तहरू

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको दूरदृष्टितर्फ उन्मुख हुन, लक्ष्य प्राप्तिमा अधिकतम योगदान पुऱ्याउन तथा उद्देश्य हासिल गर्नका लागि सञ्चालन हुने खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवाका योजनाबद्ध प्रयासहरूमा देहायका निर्देशित सिद्धान्तहरू अवलम्बन गरिने छन् ।

१. खासस्व सेवाको विकासमा नागरिक संलग्नता

यस गाउँपालिकाको खासस्व क्षेत्रको सामाजिक परिचालनमा महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र पिछडिएको वर्ग एवम् समुदायको सशक्तीकरणलाई माध्यम बनाइने छ । खासस्व क्षेत्रमा समुदायमा आधारित तथा नागरिक समाजका संस्थाहरूको संस्थागत क्षमता विकासको माध्यमबाट खासस्व क्षेत्रको विकास प्रक्रियामा नागरिक तथा समुदायको संलग्नता अभिवृद्धि गरिने छ । खासस्व क्षेत्रमा स्थानीय स्रोत, साधन, प्रविधि, ज्ञान, सीप र क्षमताको अधिकतम उपयोग गरी दिगोपनामा टेवा पुऱ्याइने छ ।

२. वातावरण सन्तुलन तथा खासस्व क्षेत्रको दिगो विकास

जलवायु परिवर्तनबाट उत्पन्न समस्या निराकरण र जोखिम न्यूनीकरण तथा स्थानीय अनुकूलनका उपायहरू अवलम्बन गरी जनकेन्द्रित खासस्व सेवा विकासको अवसर वृद्धि गरिने छ । यस गाउँपालिकाको खासस्व क्षेत्र विकास प्रक्रियामा वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रणालीलाई समाहित गरी खासस्व सेवाको कार्यलाई वातावरणमैत्री तथा दिगो बनाइने छ ।

३. स्थानीय संस्था/सञ्जालहरूको क्षमता विकास तथा परिचालन

पालिकाभित्रका वडा कार्यालय, विद्यालय तथा स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति लगायत अन्य समुदायमा आधारित समूह र सञ्जालहरूको खासस्वसम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि गरी उनीहरूलाई यस क्षेत्रमा अझ बढी क्रियाशील र प्रभावकारी बनाइने छ । स्थानीय तहमा खासस्व क्षेत्रको संरचनागत सुधार र क्षमता विकासको माध्यमबाट स्थानीय शासन प्रक्रियामा महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक तथा पछाडि पारिएका वर्गको संलग्नतालाई सुनिश्चित, अर्थपूर्ण र प्रभावकारी बनाइने छ । स्थानीयस्तरमा खासस्व क्षेत्रमा सञ्चालित आयोजना तथा कार्यक्रमलाई दिगो, नतिजामूलक, पारदर्शी र प्रभावकारी बनाइने छ ।

४. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

योजना तर्जुमा, सञ्चालन तथा अनुगमन प्रक्रियालाई अझ बढी समावेशी र सहभागितामूलक बनाई उपलब्ध स्रोत-साधनको अधिकतम परिचालन गरी दिगो र सन्तुलित खासस्व सेवामा जोड दिइने छ । खासस्व क्षेत्रको संस्थागत विकास सुदृढ गरी समावेशी र समानतामैत्री वातावरण निर्माण गरिने छ । खासस्व सेवा-सुविधामा आमनागरिक तथा सेवाग्राहीहरूको पहुँच वृद्धि गरी स्थानीयस्तरमा प्रवाहित सेवा तथा सुविधाहरू अधिकारमा आधारित, सहज, सर्वसुलभ र गुणस्तरीय बनाइने छ । समावेशीकरण नीतिअन्तर्गत खासस्व क्षेत्रअन्तर्गतका कार्यक्रम खासगरि सेवाबाट वञ्चित समुदाय, क्षेत्र र जनसंख्या (महिला, दलित, आदिबासी-जनजाति, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक तथा अन्य पिछडा वर्ग) को समुचित सेवामा बढी लक्षित हुनेछ । खासस्व योजना कार्यान्वयनको सिलसिलामा निर्माण हुने सम्पूर्ण खानेपानी तथा सरसफाइ संरचनाहरूमा बाल, महिला, अपाङ्गता र वातावरणमैत्रीका सूचकलाई मुख्य आधार बनाइने छ । सरसफाइ तथा स्वच्छतासम्बन्धी सबै कार्यक्रम र क्रियाकलापहरूमा लैङ्गिक संवेदनशीलतालाई आत्मसात गरिने छ । खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिहरूमा कम्तीमा पनि एक-तिहाइ सदस्यसहित प्रमुख वा उपप्रमुख पदहरूमा महिला हुनु पर्ने प्रावधानलाई सुनिश्चित गरिने छ ।

५. मानव अधिकार र सामाजिक न्याय

सुरक्षित पानी र आधारभूत सरसफाइ मानवको मौलिक आवश्यकता र आधारभूत मानव अधिकार हुन् । प्रत्येक व्यक्तिलाई स्वस्थ, मर्यादित र उत्पादनशील जीवन बाँच्न ती सेवाहरूको आवश्यकता पर्दछ । अधिकारमा आधारित पद्धति मानव अधिकारको प्रगतिशील सोचाइका लागि क्षेत्रगत सुशासन प्रणालीको फराकिलो सुधार हो । यसमा सबै नागरिकको 'खासस्व' सेवाहरूका लागि गाउँपालिकाले तय गरेको समय तालिकामा स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्नु हो । अधिकारमा आधारित पद्धतितर्फ जानु भनेको स्थानीय तह र नागरिकहरूका बीचको सम्बन्धमा केन्द्रित हुनु हो । खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा सरकारी, गैरसरकारी र सामुदायिक संस्थाको संस्थागत संरचनामा विपन्न एवम् सिमान्तकृत वर्गको अर्थपूर्ण सहभागितालाई सुनिश्चित गर्दै सामाजिक न्यायको अवधारणा अवलम्बन गरिने छ । समाजमा पिछडिएको वर्ग, दलित, जनजाति, जेष्ठ नागरिक, महिला तथा बालबालिकाका लागि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतासम्बन्धी लक्षित वर्ग कार्यक्रमका साथै अन्य विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छन् ।

६. समुदाय, निजी क्षेत्र एवम् गैसस साझेदारी

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा सेवा प्रवाह तथा पूर्वाधार विकास कार्यमा सामुदायिक तथा सार्वजनिक निजी साझेदारीको अवधारणा अवलम्बन गरिने छ। समुदाय, निजी क्षेत्र तथा गैससजस्ता साझेदारहरूका बीच अन्तरक्रिया, छलफल र बहसका माध्यमबाट खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा विस्तार कार्यलाई अझ बढी समन्वयात्मक, सहभागितामूलक र प्रभावकारी बनाइने छ। खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताअन्तर्गतका कार्यक्रमको पारदर्शिता, प्रभावकारिता र जवाफदेहिता अभिवृद्धिका लागि उपलब्ध कानूनी व्यवस्थाअनुसार सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, नागरिक अनुगमन तथा निगरानीका औजारहरू प्रयोग गरी सुधारको प्रतिबद्धताको पालना गरिने छ।

७. नतिजामूलक व्यवस्थापन प्रणाली

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको योजना तथा बजेट तर्जुमा गर्दा नतिजामूलक योजनाको खाकामा रहेका सूचकको आधारमा गरिने छ। खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको नतिजामूलक अनुगमन खाकाअनुसार सहभागितामूलक र तेस्रो पक्षद्वारा समीक्षा गरिने छ। आयोजना तथा कार्यक्रमको तेस्रो पक्षद्वारा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिने छ र कार्य सम्पादनको आधारमा राम्रो काम गर्ने संघ, संस्था तथा निकायलाई प्रोत्साहन गरिने छ।

अध्याय ६

संभागअनुसार रणनीति, अपेक्षित उपलब्धि, नतिजा तालिका र क्रियाकलापहरू

६.१ विषयगत क्षेत्रः सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच र आयोजनाहरूको दिगोपना तथा सुरक्षा

६.१.१ उद्देश्य

खत्याड गाउँपालिकाभित्र निर्माण भएका तर सञ्चालनमा समस्या भएका खानेपानी आयोजनाहरूमा खानेपानी सुरक्षा योजनाको अवधारणा अवलम्बन गरी आयोजनाहरूको नियमित मर्मत-सम्भार एवम् सूचारूपनामा सुधार गर्ने तथा उत्थानशील संरचना निर्माण गर्ने साथै खानेपानी सुविधा नपुगेका बस्तीहरूमा नयाँ योजना निर्माण गरी शतप्रतिशत घरधुरीमा समतामूलक रूपमा सुरक्षित खानेपानीको पहुँच वृद्धि गर्ने ।

नतिजा १.१: गाउँपालिका क्षेत्रका सम्पूर्ण घरधुरीमा सुरक्षित खानेपानीको सेवामा पहुँच वृद्धि भएको हुनेछ ।
नतिजा १.२: उपभोक्ता समितिहरूको आवश्यक क्षमता अभिवृद्धि भई सक्रिय भएका र खानेपानी योजनाको उचित रूपले मर्मत-सम्भार गरी गुणस्तरयुक्त खानेपानी आपूर्तिमा निरन्तरता आएको हुनेछ ।

६.१.२ कार्यनीतिहरू

१. खानेपानी आयोजनाको सुचारूपना र दिगोपनाका लागि मर्मत-सम्भार कोष, मर्मत-सम्भार कार्यकर्ता तथा पानी शुल्कको अनिवार्य व्यवस्था गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ साथै उपभोक्ता समितिलाई जिम्मेवार बनाउन गाउँपालिका, वडा र उपभोक्ता समितिबीच त्रिपक्षीय कार्यक्षमता तथा दिगोपनासम्बन्धी सम्झौता गरी नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरिने छ ।

२. खानेपानी आयोजनाको पहुँच एवम् सेवा विस्तारका लागि **एक घर एक धाराको** नीति लिइने छ । मौजुदा योजनाको मर्मत-सम्भार वा विस्तार गर्दा सम्भव भएसम्म **एक घर एक धारा** अवधारणामा गरिने छ भने नयाँ बन्ने योजनाको हकमा **एक घर एक धारा** लाई अनिवार्य गरिने छ ।

३. मर्मत-सम्भार गरिने सबै खानेपानी योजनामा अनिवार्य रूपले खानेपानी सुरक्षा योजना लागू गरी उपभोक्ता समितिहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरेर उनीहरूकै नेतृत्वमा आवश्यक मर्मत-सुधारका साथै खानेपानीको गुणस्तर सुधारका कार्यहरू सञ्चालन गरेरै गुणस्तरीय खानेपानी सेवा सुनिश्चित गरी सुरक्षित खानेपानीयुक्त समुदाय विकास गर्ने अभियान अवलम्बन गरिने छ ।

४. खानेपानी आयोजनाहरूको निर्माण गर्दा जोखिमको न्यून प्रभाव हुनेगरी वातावरणमैत्री बनाउने कार्यनीति अवलम्बन गरिने छ र खानेपानी आयोजनाका सबै संरचनाहरूलाई उत्थानशील बनाउन विशेष पहल गरिने छ ।

५. खानेपानी आयोजनाहरूको मर्मत-सम्भार तथा व्यवस्थापन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिकास्तरमा खानेपानी क्षेत्रका दक्ष प्राविधिक र प्लम्बरहरूको क्षमता विकास गरी परिचालन गरिने छ ।

६. हालसम्म खानेपानी योजना निर्माण नभएका, सामाजिक रूपले वञ्चितीकरणमा परेका समुदायको बसोबास भएका बस्तीलाई नयाँ निर्माण गरिने योजनामा विशेष प्राथमिकता दिइने छ ।

७. खानेपानी उपभोक्ता समितिहरूलाई खानेपानीको गुणस्तर परीक्षणसम्बन्धी क्षमता विकास गरी आवश्यक औजार प्रदान गर्ने र उपभोक्ता समितिहरूले नियमित रूपमा खानेपानीको गुणस्तर परीक्षण गरी सोको प्रतिवेदन गाउँपालिकाको खासस्व शाखा/इकाईमा पेश गर्ने तथा खासस्व इकाईले अभिलेख अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था गरिने छ ।

८. खानेपानीको नियमित रूपले गुणस्तर परीक्षणका लागि आवश्यक पर्ने कीट, जनशक्ति र प्रयोगशाला सेवा स्थानीय रूपमा उपलब्ध गराउनका लागि निजी क्षेत्रका सेवा प्रदायकको क्षमता अभिवृद्धिका साथ निजी क्षेत्रसँग सहकार्य र साझेदारीको कार्य आरम्भ गरिने छ ।।

९. खानेपानी योजनाको प्रभावकारी सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका आधारमा खानेपानी उपभोक्ता समितिहरूलाई प्रोत्साहन तथा दण्ड र जरिवाना गर्ने प्रणाली अवलम्बन गरिने छ ।

१०. गाउँपालिकास्तरमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता इकाईको संयोजनमा खानेपानी योजनाहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न अनुगमन निर्देशिका तयार गरी सोअनुसार नियमित अनुगमन गरिने छ ।

६.१.३ सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच र आयोजनाहरूको दिगोपना तथा सुरक्षा क्षेत्रको नतिजा एवम् लक्ष्य-तालिका

क्र.सं.	सूचकहरू	एकाई	वर्तमान अवस्था (०७६/७७)	मध्यम अवस्था (०७८/७९)	पाँचौं वर्ष (०८१/८२)	पुस्ट्याइँका आधारहरू	जोखिम पक्ष
नतिजा १	**गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सम्पूर्ण घरधुरीमा सुरक्षित खानेपानीको सेवामा पहुँच वृद्धि भएको हुनेछ।**						
१.१	उच्चस्तरको खानेपानी सेवामा पहुँच भएका घरधुरी	प्रतिशत	०	२५	५०	गाउँपालिकाको 'वास' प्रतिवेदन, खासस्व योजनाको समीक्षा	
१.२	मध्यमस्तरको खानेपानी सेवामा पहुँच भएका घरधुरी	प्रतिशत	१.७८	४०	५०	,, ,,	
१.३	आधारभूत खानेपानी सेवामा पहुँच पुगेका घरधुरी	प्रतिशत	९४.९७	९५	१००	,, ,,	
१.४	सीमित खानेपानी सेवा पुगेका घरधुरी	प्रतिशत	२.२६	१	०	,, ,,	
१.५	सेवा नपुगेका घरधुरी	प्रतिशत	०.९९	०	०	,, ,,	
नतिजा २	**खानेपानी उपभोक्ता समितिहरू सक्रिय भई निर्माण भएका खानेपानी योजनाको उचित रूपले मर्मत-सम्भार गरी गुणस्तरयुक्त खानेपानी आपूर्तिमा निरन्तरता आएको हुनेछ।**						
२.१	नियमित रूपमा मर्मत-सम्भार भई पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन भएका खा.पा. योजनाहरू	प्रतिशत	४.९०	३५	५०		
२.२.	नियमित रूपमा खानेपानीको गुणस्तर परीक्षण भई गुणस्तरयुक्त खानेपानी आपूर्ति गरिरहेका खा.पा. योजनाहरू	प्रतिशत	०	२५	५०		
२.३	सुरक्षित खानेपानीयुक्त समुदाय घोषणा भएका खानेपानी उ.स.हरू	प्रतिशत	०	२५	५०		
२.४	नियमित साधारण सभा, लेखा परीक्षण र पारदर्शिता कायम भएका सक्रिय उपभोक्ता समिति (संख्या/प्रतिशत)	प्रतिशत	४.९०	३५	५०		
२.५	खानेपानी आयोजनाको उचित मर्मत-सम्भार संयन्त्र (कोष, कार्यकर्ता, औजार) भएका खानेपानी उ.स. (संख्या/प्रतिशत)	प्रतिशत	३.९२	३५	५०		

६.१.४ कार्ययोजना, प्रमुख क्रियाकलाप तथा वित्तीय स्रोत विश्लेषण

क.सं.	नतिजाअनुसार प्रमुख कार्यक्रम	पाँच वर्षको लक्ष्य		कार्ययोजना (वर्ष)					जिम्मेवारी
		एकाई	परिमाण	१	२	३	४	५	
क	**खानेपानी सेवा विस्तार**								
१	नयाँ खानेपानी आयोजनाहरूको निर्माणबाट खानेपानी सेवा विस्तार	घरपरिवार	५४६	३०९	२३७				गाउँपालिका, साझेदार संस्था
		योजना संख्या	८	४	४				
		बजेट (रु.000)	२४९७४.३२	१३४२४.४१	११५४९.९१				
२	मौजुदा खानेपानी योजनाको खानेपानी सुरक्षा अवधारणाबमोजिम मर्मत-सम्भार र विस्तार	घरपरिवार	४३३३	१८८६	९९४	७९२	६६१		गाउँपालिका, खा.पा.उ.स., साझेदार संस्था
		योजना संख्या	८७	२५	२३	१६	२३		
		बजेट (रु.000)	५२८९८	१५८५३	९८२७	१२७५२	१४४६६		
३	मौजुदा खानेपानी योजनाहरूको पुनर्निर्माण	घरपरिवार	२२४	१०९	११५				गाउँपालिका, साझेदार संस्था
		योजना संख्या	९	४	५				
		बजेट (रु.000)	२०४८४.५८	९१९५.०७	११२८९.५१				
ख	**खानेपानीको स्रोत संरक्षण र गुणस्तर**								
४	खानेपानी आयोजनाका मूल तथा स्रोतहरूको संरक्षण	योजना संख्या	५५	१०	१०	१०	१०	१५	खा.पा.उ.स.
		बजेट (रु.000)	१९२५	३५०	३५०	३५०	३५०	५२५	
५	खानेपानी आयोजनाहरूको खानेपानी सुरक्षा योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन	योजना संख्या	१०२	२०	२०	२०	२०	२२	खा.पा.उ.स., साझेदार संस्था
		बजेट (रु.000)	१०२००	२०००	२०००	२०००	२०००	२२००	
६	खानेपानीको नियमित गुणस्तर परीक्षण तथा पानी प्रशोधन गर्ने	योजना संख्या	१०२	३५	३५	३२			गाउँपालिका, साझेदार संस्था
		बजेट (रु.000)	२०४	७०	७०	६४			
ग	**नीतिगत तथा संस्थागत विकास**								
७	खा.पा. उपभोक्ता समितिको क्षमता विकास गर्ने	संख्या	१०२	३५	३५	३२			

		बजेट (रु.०००)	१०२०	३५०	३५०	३२०	०	०	
८	खानेपानी योजनाको मर्मत-सम्भार संयन्त्रको विकास गर्ने (पानी शुल्क, मर्मत-सम्भार कार्यकर्ता, लेखा व्यवस्थापक, औजार आदि)	संख्या	१०२	३५	३५	३२			गाउँपालिका, साझेदार संस्था
		बजेट (रु.०००)	५१०	१७५	१७५	१६०			
९	खानेपानीको गुणस्तर परीक्षणका लागि आवश्यक कीट र जनशक्तिसहित प्रयोगशाला सेवाको उपलब्धता	संख्या	१	१	०	०	०	०	गाउँपालिका, साझेदार संस्था
		बजेट (रु.०००)	१४००	१४००	०	०	०	०	
१०	खानेपानी आयोजनाको नियमित अनुगमन, सुपरीवेक्षण तथा दिगोपनाको जाँच	संख्या	१०२	१०२	१०२	१०२	१०२	१०२	
		बजेट (रु.०००)	३५०	७०	७०	७०	७०	७०	
	जम्मा		**११३९६५.९०**	**४२८८७.४८**	**३५६८१.४२**	**१५७१६.००**	**१६८८६.००**	**२७९५.००**	

६.१.५ नयाँ निर्माण हुने योजनाहरूको प्राथमिकता-क्रम

यस गाउँपालिकामा हालसम्म पनि खानेपानीको पहुँच नपुगेका, खानेपानी आपूर्ति अवस्था कमजोर रहेका बस्तीहरूमा तथा निमार्णधिन नयाँ खानेपानी आयोजनाहरूको निर्माणका लागि तपसिलअनुसारको प्राथमिकता निर्धारण गरिएको छ ।

क्र.सं.	योजनाको नाम	ठेगाना/स्थान	लाभान्वित हुने घरधुरी				अनुमानित लागत	प्राथमिकता क्रम
			दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा		
१	भैसीतार्न खा.पा.	६, रासकोटिबाडा	१५	०	५७	७२	३३११०६९.९	ख
२	आरपाटा खा.पा.	६, लाम्रु	०	०	५८	५८	२८८२२६९.४	ख
३	बिहानी खोला खापा	७,नौलापात थारा	९०	०	४९	१३९	४३९२९४४.१	क
४	वाडु वडाल्ना खा.पा.	८, रिगा ठामलेख	२५	०	९०	११५	४०७६८२५.९	ख
५	भुवाढुस्का खा.पा.	११, रिखिया	०	०	६४	६४	३१५४२४४.९	ख
६	दुधेखोला खा.पा.	११, रिखिया होडि	२	०	६३	६५	३१७३८४८	क
७	खोलिवाडा खा.पा	८, खोलिवाडा नखर्जी	०	०	२१	२१	२२३४१३२.१	क
८	खतेना खा.पा	८, खतेना नखर्जी	०	०	१२	१२	१७४८९९०.४	क
	जम्मा		१३२	०	४१४	५४६	२४९७४३२४.८	

६.१.६. सामान्य मर्मत-सम्भार गर्नुपर्ने योजनाहरूको प्राथमिकता-क्रम

यस गाउँपालिकामा निर्माण भएका खानेपानी आयोजनाहरूको सञ्चालन अवस्थालाई नियमित रूपमा सुचारू राख्न तथा थप व्यवस्थित गर्न सामान्य मर्मत-सम्भार गर्नुपर्ने खानेपानी आयोजनाहरूका प्राथमिकता तपसिलबमोजिम निर्धारण गरिएको छ ।

क्र.सं.	योजनाको नाम	ठेगाना/स्थान	लाभान्वित हुने घरधुरी				अनुमानित लागत	प्राथमिकता क्रम
			दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा		
१	चिसापानी खापा	६, लाम्रु	०	०	३१	३१	३६१०००	ख
२	जम्फइ खापा	१, जम्फइ	०	०	३०	३०	३५५०००	ख
३	निगालीबोट खापा	१, निगालीबोट	०	०	१८	१८	२८३०००	ख
४	घट्टेखोला बनकाँडा खापा	१, बमकाँड	३७	०	९	४६	४५१०००	क
५	पुत्ताखोला जाम खापा	२, जाम	४	०	५१	५५	५०५०००	क
६	भुवानेखोला सेरी खापा	२, सेरी	१७	०	६३	८०	६५५०००	क
७	छोटे डाडुपाटा खापा	२, डाडुपाटा	६	०	३४	४०	४१५०००	क
८	गाँडेखोला खापा	२, गाँडेखोला	६८	०	०	६८	५८३०००	क
९	जोगीलेख खापा	२, जोगीलेख	१३	०	४०	५३	४९३०००	क
१०	गराली खापा	३, बरातु	०	०	६६	६६	५७१०००	ख
११	रोल खापा	३, रोल	३२	०	११०	१४२	१०२७०००	क
१२	खर्क खापा	३, खर्क	८०	०	०	८०	६५५०००	क
१३	सैना खापा	३, सैना	०	०	६९	६९	५८९०००	ख
१४	तल्लापानी बरातु खापा	३, बराँतु	०	०	१३	१३	२५३०००	ख
१५	छडादेवी सिदुरीकोट खापा	३, सिदुरीकोट	५	०	८०	८५	६८५०००	क
१६	धामकुल खापा	४, जिउका	४६	०	१५३	१९९	१३६९०००	क
१७	हिगोटी खापा	४, हिगोटी	९९	०	४	१०३	७९३०००	क
१८	माझचौर खापा	४,चिमाडुग्री	१३	०	२६	३९	४०९०००	क
१९	केराइ खापा	४,केराइ	०	०	४२	४२	४२७०००	ख
२०	चिमाडुग्री खापा	४,चिमाडुग्री	१०	०	५८	६८	५८३०००	क
२१	चतुरे खापा	१,साटबाडा	०	०	४९	४९	४६९०००	ख
२२	भागोटी खापा	५,भागोटी	०	०	३१	३१	३६१०००	ख

२३	अदारी खमाले खापा	५,खमाले	०	०	४७	४७	४५७०००	ख
२४	छोटे चाकपाडे खापा	५,चाकपाड	२	०	२३	२५	३२५०००	क
२५	लिगुडेखोला खापा	६, लाम्रु	०	०	६०	६०	५३५०००	ख
२६	नाउला पनेरी खुदालपाटा खापा	६,पानीखोला	०	०	६५	६५	५६५०००	ख
२७	बिहानी रावतबाडा खापा	७,गम्था	०	०	८२	८२	६६७०००	ख
२८	आर्से खापा	५,खमाले	२५	०	२०	४५	४४५०००	क
२९	बजाङखोला सेवालीबगर खापा	८,ठामलेख	०	०	४२	४२	४२७०००	ख
३०	बिहानी खोला खापा राउतडी	७,राउतडी	२०	०	१२४	१४४	१०३९०००	क
३१	पानी नाउला आमगाउ खापा	८,आमगाउ	०	०	१०	१०	२३५०००	ख
३२	ह्याँचुडी सुकाढिक खापा	८,सुकाडिक	३८	०	५३	९१	७२१०००	क
३३	कुईगाउँ खापा	८,ह्याँचुडी	०	०	३१	३१	३६१०००	ख
३४	घ्यारगैरा रोकायाबाडा खापा	९,रोकायाबाडा	२	०	२५	२७	३३७०००	क
३५	जाज्ज दलित बाडा खापा	९,नखर्जि	६४	०	०	६४	५५९०००	क
३६	चोरनाउला देनवाडा खापा	९,डाँडबाडा	०	०	२६	२६	३३१०००	ख
३७	डोगडी जामीर खापा	९,कर्खा जामीर	०	०	६६	६६	५७१०००	ख
३८	ठुलोखोला जामीर खापा	९,जामीर	०	०	६०	६०	५३५०००	ख
३९	गाठीखोला मसाड्न खापा	४,गाठीखोला मसाड्न	०	०	६	६	२११०००	ख
४०	हवघर ह्याङलु खापा	१०,ह्याङलु	४०	०	६३	१०३	७९३०००	क
४१	भुवा ढुस्का मेला खापा	१०,ह्याङलु	०	०	७	७	२१७०००	ख
४२	सेही खापा	१०,सिआइ	१४	०	३६	५०	४७५०००	क
४३	बिना खापा	१०, बिना	०	०	४२	४२	४२७०००	ख
४४	रिथा खापा	११, रातापानी	१	०	८६	८७	६९७०००	क
४५	मडापानी खापा	११, लुइ	५३	०	९७	१५०	१०७५०००	क
४६	भिजिने खापा	११, डाँडिय	१७	०	५२	६९	५८९०००	क
४७	क्याम्पस खापा	११, बुर्सु	०	०	०	०	१७५०००	क
४८	बिहानी ठामलेख खापा	८,ठामलेख	०	०	७४	७४	६१९०००	ख
जम्मा			७०६	०	२१७४	२८८०	२५६८००००	

६.१.७. ठूलो मर्मत-सम्भार तथा विस्तार गर्नुपर्ने योजनाहरूको प्रथामिकता-क्रम

यस गाउँपालिकामा निर्माण भएका खानेपानी आयोजनाहरूको सञ्चालन अवस्थालाई नियमित रूपमा सुचारू राख्न तथा थप व्यवस्थित गर्न ठूलो मर्मत-सम्भार गर्नुपर्ने खानेपानी आयोजनाहरूका प्राथामिकता तपसिलबमोजिम निर्धारण गरिएको छ।

क.सं.	योजनाको नाम	ठेगाना/स्थान	लाभान्वित हुने घरधुरी				अनुमानित लागत	प्रथामिकता क्रम
			दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा		
१	बुढाखोला साटबाडा खापा	१, साटबाडा	०	०	५१	५१	८०६०००	ख
२	मष्टा विद्यालय खापा	१, साटबाडा	०	०	३	३	५१८०००	क
३	रातापाईला कर्मासी खापा	१, मसाने	०	०	१	१	५०६०००	ख
४	पुनेरा चौथा खापा	२, सेरी	३८	०	८५	१२३	१२३८०००	क
५	देउखोली बरातु खापा	३, बराँतु	०	०	३४	३४	७०४०००	ख
६	चम्लाहबगर तलिखर्क खापा	३, तलिखर्कं	०	०	१७	१७	६०२०००	ख
७	पैखु खापा	४, पैखु	०	०	४३	४३	७५८०००	ख
८	गोठीखोला खापा	४,गोठीखोला	३	०	१०	१३	५७८०००	क
९	तिरतिरेधारा तलीकवा खापा	५,तलीकवा	०	०	१८	१८	६०८०००	ख

१०	दवरी माथीकवा खापा	५,माथीकवा	०	०	९२	९२	१०५२०००	ख
११	मुल कोटीला खापा	५,कोटिल्ला	०	०	४७	४७	७८२०००	ख
१२	सेराखोला विद्यालय खापा	५,कोटिल्ला	०	०	०	०	५०००००	ख
१३	भित्तबन लमेरा खापा	५लमेरा	०	०	६०	६०	८६००००	ख
१४	हपल्लापानी खिउना विद्यालय खापा	६,खिउना	०	०	१७	१७	६०२०००	ख
१५	भिनेगाउँ खापा	६,भिउना	०	०	१०	१०	५६००००	ख
१६	पनेरी खोला रिदा खापा	६,राष्कोटीबाडा	१७	०	९	२६	६५६०००	क
१७	बिहानी विद्यालय खापा	७,थारा	३	०	५	८	५४८०००	क
१८	भित्तबन खापा	७,थारा	९५	०	४५	१४०	१३४००००	क
१९	बिहानीखोला खापा जंसेली	७,जंसेली	०	०	१०	१०	५६००००	ख
२०	ह्याँचुडी खापा	८,ह्याँचुडी	१०	०	३२	४२	७५२०००	क
२१	घाट भ्कुगाला खापा	८,भ्कुगाला	०	०	१०	१०	५६००००	ख
२२	बजाङखोला ठामलेख खापा	८,ठामलेख	०	०	६७	६७	९०२०००	ख
२३	रिगा विद्यालय खापा	८,रिगा	०	०	४०	४०	७४००००	क
२४	किटियँ कप्साडी खापा	८,किटियँ	०	०	१०	१०	५६००००	ख
२५	सेवालीबगर खापा	८,ठामलेख	०	०	१२	१२	५७२०००	ख
२६	कुलमुल भागेचौर दोर्गान खापा	९,बुर्कांद	३४	०	७०	१०४	११२४०००	क
२७	सबना देनवाडा खापा	९,डाँडबाडा	१	०	२९	३०	६८००००	क
२८	भलसात बर्थिङ सेन्टर खापा	९,जिमा	०	०	१	१	५०६०००	ख
२९	बजेडिखोला बमडिका खापा	९,बामडिका	२	०	१९	२१	६२६०००	क
३०	जन्तीबइना रेल खापा	९,रिगा	१२	०	२८	४०	७४००००	क
३१	रिगा खापा	१०,रिगा	०	०	२०	२०	६२००००	ख
३२	माथि डुमान खापा	१०,माथि डुमान	०	०	३७	३७	७२२०००	ख
३३	वडेखोला विद्यालय खापा	११, लुइ	०	०	४५	४५	७७००००	क
३४	कालिका खापा	११, रिखियाँ	०	०	४५	४५	७७००००	ख
३५	तुलधारा रातापानी खापा	११, रातापानी	७	०	५३	६०	८६००००	क
३६	बिहानी गम्था खापा	७,गम्था	८	०	४७	५५	८३००००	क
३७	धलपुरामाँडु आमगाउ खापा	८, आमगाउ	०	०	१८	१८	६०८०००	ख
३८	मउभेरी खापा	८,मउभेरी	०	०	४१	४१	७४६०००	ख
३९	माभ्कपानी कालाढुङ्गा खापा	१०, कालाढुङ्गा	२५	०	१७	४२	७५२०००	क
जम्मा			२५५	०	११९८	१४५३	२८२१८०००	

६.१.८. पुनर्निर्माण तथा विस्तार गर्नुपर्ने योजनाहरूको प्रथामिकता-क्रम

यस गाउँपालिकामा निर्माण भएका खानेपानी आयोजनाहरूको सञ्चालन अवस्थालाई मध्यनजर गर्दा तपसिलका खानेपानी आयोजनाको पुनर्निर्माण तथा विस्तार गर्नुपर्ने गरी प्राथमिकतामा राखिएको छ ।

क्र.सं.	योजनाको नाम	ठेगाना/स्थान	लाभान्वित हुने घरधुरी				अनुमानित लागत	प्रथामिकता क्रम
			दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा		
१	हुरीलोटे कर्मासी खापा	१, कर्मासी	०	०	१९	१९	१९६३३९०.६९	क
२	स्यालापानी राष्कोटीबाडा खापा	३,राष्कोटीबाडा	०	०	६२	६२	२९६०६८१.८६३	ख
३	पनसेरी खापा	६,पानसेरी	०	०	५१	५१	२७४५०४७.४८८	क
४	बिउडी मालिकाँडा खापा	८, बिउडी रिगा	०	०	१२	१२	२१३४८८२.४१३	ख
५	नुवाखेत बिचकाटियँ खापा	८,नुवाखेत	०	०	४	४	२०५५२३५.८१	क
६	जाज्ज गिमगाउँ खापा	९,गिमगाउँ	०	०	२६	२६	२२५४९६९.३६३	ख
७	नुवाकोटिखोला देउल खापा	९,देउल	०	०	५	५	१९२०४८२.१३८	ख
८	तल डुमान खापा	१०,तल डुमान	०	०	३५	३५	२४३१३९७.४८८	क
९	तुलधारा बुर्सु खापा	११, बुर्सु	९	०	१	१०	२०१८४९७.७६३	ख
जम्मा			९	०	२१५	२२४	२०४८४५८५.०१	

संभाग ६.२: सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र

६.२.१ उद्देश्य

सहभागितात्मक पद्धतिको माध्यमबाट समुदाय र पालिका क्षेत्रको सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनमा अपनत्व भावको विकास भई पूर्ण सरसफाइयुक्त घर, समुदाय, वडा तथा गाउँपालिकाको विकास भएको हुनेछ ।

नतिजा १. सबै घरधुरीको सुधारिएको शौचालयमा पहुँच भई समुचित प्रयोग तथा व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।

नतिजा २. व्यक्तिगत सरसफाइसम्बन्धी बानी-व्यवहारको विकास भएको हुनेछ,

नतिजा ३. ठोस तथा तरल फोहोरको समुचित व्यवस्थापन भई वातावरणीय सरसफाइ कायम भएको हुनेछ ।

६.२.२.कार्यनीतिहरू

१. खत्याड गाउँपालिकामा व्यवस्थित रूपले सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन गर्न **पूर्ण सरसफाइ** अभियान सञ्चालन गरिने छ। यस अभियानमा वडाहरूको नेतृत्वमा सहभागितामूलक योजना तर्जुमा र सरसफाइसम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरी सोको नियमित अनुगमन गरिने छ ।
२. प्रत्येक वडामा पूर्ण सरसफाइसम्बन्धी कार्ययोजना निर्माण गरी सोको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि वडास्तरमा पूर्ण सरसफाइ प्रवर्द्धन कोष स्थापना गरी परिचालन गरिने छ ।
३. सूचना, शिक्षा तथा सञ्चारजस्ता व्यवहार परिवर्तनसम्बन्धी क्रियाकलापहरू सञ्चालनका लागि आम सरोकारवालाहरूको परिचालन गर्ने वातावरण सिर्जना गरी पूर्ण सरसफाइ प्रवर्द्धनको सामाजिक अभियान सञ्चालन गरिने छ ।
४. गाउँपालिका क्षेत्रमा उत्सर्जित तरल तथा ठोस फोहोरको घरायसी तहमा न्यून प्रयोग/उत्पादन तथा पुनर्प्रयोगमा विशेष जोड दिने नीति लिइने छ साथै सार्वजनिक शौचालय निर्माण तथा व्यवस्थापन कार्य अगाडि बढाइने छ ।
५. पूर्ण सरसफाइ अभियानको प्रभावकारिता परीक्षणका लागि अनुगमन तथा प्रमाणीकरण संयन्त्र विकास निर्देशिका तयार गरी सोबमोजिम गठन र परिचालन गरिने छ ।
६. पूर्ण सरसफाइ प्रवर्द्धनमा प्रोत्साहन, पुरस्कार र कदरको सिद्धान्तलाई निरन्तरता दिइने छ ।

६.२.३ नतिजा तथा लक्ष्य-तालिका

यस सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच वृद्धि र खानेपानी आयोजनाहरूको समुचित व्यवस्थापन संभागअर्न्तगतका अपेक्षित नतिजा तथा नतिजा-तालिका यस प्रकार रहेको छ ।

क्र.सं.	सूचक	एकाई	वर्तमान अवस्था (०७६/७७)	मध्यम अवस्था (०७८/७९)	पाँचौ वर्ष (०८१/८२)	पुस्त्याइँका आधारहरू
नतिजा १	**सबै घरधुरीमा सुधारिएको शौचालयमा पहुँच भई समुचित प्रयोग तथा व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।**					
१.१	सुधारिएको सरसफाइ सुविधा पुगेका घरधुरी	प्रतिशत	०	८०	१००	गा.पा.को खासस्व शाखाको अनुगमन प्रतिवेदन
१.२	आधारभूत सरसफाइ को पहुँच पुगेका घरधुरी	प्रतिशत	११.८०	८५	१००	
नतिजा २	**व्यक्तिगत सरसफाइसम्बन्धी बानी-व्यवहारको विकास भएको हुनेछ ।**					
२.१	साबुन-पानी सहित हात धुनका लागि निश्चित स्थान भएका घरधुरी	प्रतिशत	८.३३	७०	१००	
२.२	जोखिमपूर्ण समयमा साबुन-पानीले हात धुने घरधुरी	प्रतिशत	८.३३	८०	१००	
नतिजा ३	**ठोस तथा तरल फोहोरको समुचित व्यवस्थापन भई वातावरणीय सरसफाइ कायम भएको हुनेछ ।**					
३.१	ठोस फोहोरलाई स्रोतस्तरमा सुरक्षित वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	३.१३	३०	५०	
३.२	तरल फोहोरको सुरक्षित व्यवस्थापन गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	२७.९२	५०	७०	
३.३	दिसाजन्य लेदो समुचित व्यवस्थापन गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	०	१५	३०	
३.४	पूर्ण सरसफाइ सूचक पूरा भएका घरधुरी (प्रमाणीकरण)	प्रतिशत	०			
३.५	पूर्ण सरसफाइयुक्त अवस्था पूरा गरेका वडाहरू	संख्या	०	५	११	गा.पा.को 'वास' प्रतिवेदन, पूर्ण सरसफाइ घोषणा

६.२.४ सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन कार्ययोजना, क्रियाकलाप तथा वित्तीय स्रोत विश्लेषण

क्र.सं.	नतिजाअनुसार प्रमुख कार्यक्रम	पाँच वर्षको लक्ष्य		कार्ययोजना (वर्ष)					जिम्मेवारी
		एकाई	परिमाण	१	२	३	४	५	
१	आधारभूत सर्वेक्षण तथा तथ्याङ्क अद्यावधिक	पटक	५	१	१	१	१	१	
		बजेट (रु. ०००)	४५०	९०	९०	९०	९०	९०	
२	पूर्ण सरसफाइसम्बन्धी सरोकारवालाहरूको क्षमता विकास	पटक	१५	२	२	२	२	२	
		बजेट (रु. ०००)	६००	१२०	१२०	१२०	१२०	१२०	
३	पूर्ण सरसफाइसम्बन्धी समुदायस्तरमा सचेतना अभिवृद्धि	पटक	६५	११	११	११	११	११	गा.पा. र वडा,
		बजेट (रु. ०००)	२२००	४४०	४४०	४४०	४४०	४४०	साझेदार संस्था
४	चर्पीहरूको स्तरोन्नति (सुधारिएको शौचालय)	वटा	५१८	१००	१००	१००			
		बजेट (रु. ०००)	९००	३००	३००	३००			
५	घर-आँगनको सरसफाइ अभियान	पटक	३३	११	११	११			
		बजेट (रु. ०००)	३३०	११०	११०	११०			
६	स्वच्छता प्रवर्द्धनसम्बन्धी सचेतना	पटक	५	१	१	१	१	१	
		बजेट (रु. ०००)	२००	४०	४०	४०	४०	४०	
७	सुधारिएको चुल्हो निर्माण तथा मर्मत तालिम	पटक	५	१	१	१	१	१	
		बजेट (रु. ०००)	४००	८०	८०	८०	८०	८०	
८	घरायसी फोहरमैलालाई स्रोतमा न्यूनीकरण, पुनःप्रयोग, प्रशोधनसम्बन्धी तालिम	पटक	५	१	१	१	१	१	
		बजेट (रु. ०००)	४००	८०	८०	८०	८०	८०	
९	पूर्ण सरसफाइ सूचकको प्रमाणीकरण	पटक	१०	२	२	२	२	२	
		बजेट (रु. ०००)	२५०	५०	५०	५०	५०	५०	
१०	वातावरणीय सरसफाइका लागि जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	५	१	१	१	१	१	
		बजेट (रु. ०००)	५००	१००	१००	१००	१००	१००	
११	सार्वजनिक शौचालयको निर्माण, मर्मत-सुधार तथा व्यवस्थापन	वटा	२	२					
		बजेट (रु. ०००)	२०००	२०००					
१२	पूर्ण सरसफाइ प्रवर्द्धनका लागि होर्डिङ्ग बोर्ड, भित्ते लेखन लगायतका सूचना, शिक्षा तथा सञ्चारसम्बन्धी सामग्रीहरू तयार कार्यक्रम	पटक	५	१	१	१	१	१	
		बजेट (रु. ०००)	८००	१६०	१६०	१६०	१६०	१६०	
१३	गाउँपालिका तथा वडाको पूर्ण सरसफाइ अनुगमन तथा प्रमाणीकरण	पटक	१०	२	२	२	२	२	
		बजेट (रु. ०००)	३००	६०	६०	६०	६०	६०	
	जम्मा		९३३०	३६३०	१६३०	१६३०	१२२०	१२२०	

६.३ : संस्थागत (विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्था) खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन

६.३.१ उद्देश्य

समन्वयात्मक तथा एकीकृत कार्यपद्धति अपनाई विद्यालयहरूको खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधाको सुधार गरेर तिनलाई पूर्ण सरसफाइको नमूना स्थलको रूपमा विकास गरिएको हुनेछ ।

नतिजा १: विद्यालयहरूमा प्रयोगकर्ता मैत्री खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा सुनिश्चत भई समुचित प्रयोग तथा व्यवस्थापन भएका तीन तारे नमुना विद्यालयहरूको विकास भएको हुनेछ ।

नतिजा २: स्वास्थ्य संस्थाहरूमा प्रयोगकर्तामैत्री खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा सुनिश्चित भई समुचित प्रयोग तथा व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।

नतिजा ३: स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट निस्कने फोहोरको उचित रूपमा संकलन, निर्मलीकरण तथा व्यवस्थापन प्रणालीको विकास भएको हुनेछ ।

६.३.२ कार्यनीतिहरू

१. विद्यालयको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्था अनुगमन, सुधार तथा व्यवस्थापन गर्ने तीन तारे अवधारणा अवलम्बन गरि कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
२. विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाहरूको खानेपानी तथा सरसफाइ अवस्थाको नियमित अनुगमन गरी विशेष प्राथमिकताका साथ सुधारका कार्यहरू गरिने छ ।
३. विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको अनुगमनका आधारमा त्यस्ता संस्थाहरूको प्रमाणीकरण गरी प्रोत्साहन गरिने छ ।
४. विद्यालयको अगुवाइमा सेवा क्षेत्रको सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन जस्ता पद्धति लागू गरिने छ ।
५. विद्यालय र स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सुरक्षित खानेपानी तथा सुधारिएको सरसफाइ सुविधा निर्माण र व्यवस्थापनमा विशेष जोड दिई अनुदान र कार्यमूल्याङ्कनसँग जोडिने छ ।
६. स्वास्थ्य संस्थाहरूको खानेपानी तथा सरसफाइ अवस्थाको नियमित अनुगमन गरी विशेष प्राथमिकताका साथ सुधारका कार्यहरू गरिने छ ।

६.३.३ तीन तारे नमुना विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाका नतिजा, सूचक र लक्ष्य-तालिका

क्र.सं.	सूचक	एकाई	वर्तमान अवस्था	मध्यम	पाँचौ वर्ष	पुस्ट्याइँका आधारहरू	पूर्वानुमान तथा जोखिम पक्ष
नतिजा १	विद्यालयहरूमा प्रयोगकर्तामैत्री खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधाको समुचित प्रयोग तथा व्यवस्थापन भएका तीन तारे नमुना विद्यालयको विकास भएको हुनेछ ।						
१.१	राष्ट्रिय मापदण्डबमोजिमका खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सुविधा भएका तथा तीन तारे सूचक पूरा भएका नमुना विद्यालय	प्रतिशत	०	१०	३०	विद्यालय स्वमूल्याङ्कन प्रतिवेदन, फ्ल्यास रिपोर्ट (Flash Report)	
१.२	दुई तारे सूचक पूरा गरेका विद्यालय	प्रतिशत	०	३०	५०	,, ,,	
१.३	एक तारे सूचक पूरा गरेका विद्यालय	प्रतिशत	०	५०	८०	,, ,,	
१.४	विद्यालयहरूमा सुरक्षित तथा नियमित खानेपानीको सेवा भएका विद्यालय	प्रतिशत	४६	८०	१००	,, ,,	
१.५	शौचालयहरूको व्यवस्थित रूपमा प्रयोग भएका विद्यालय	प्रतिशत	७६	९०	१००	,, ,,	
१.६	छात्र र छात्राका लागि अलग-अलग सुधारिएका तथा सुचारू शौचालयको व्यवस्था भएका विद्यालय	प्रतिशत	७६	९०	१००	,, ,,	
१.७	अपाङ्गतामैत्री शौचालय सुविधा भएका विद्यालय	प्रतिशत	८	२०	३०	,, ,,	
१.८	सामूहिक हात धुने सुविधा (नियमित पानी तथा साबुनको व्यवस्था) भएका विद्यालय	प्रतिशत	०	२०	५०	,, ,,	
१.९	खानेपानी तथा सरसफाइ व्यवस्थापन संयन्त्र विकास (समिति गठन, कार्ययोजना र कोष स्थापना) भएका विद्यालय	प्रतिशत	५६	९०	१००	,, ,,	
१.१०	ठोस तथा तरल फोहोरको संकलन तथा समुचित व्यवस्थापन भएका विद्यालय	प्रतिशत	५८	९०	१००	,, ,,	
२	**स्वास्थ्य संस्थाहरूमा प्रयोगकर्तामैत्री खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा सुनिश्चित भई समुचित प्रयोग तथा व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।**						
२.१	सुरक्षित खानेपानीको नियमित आपूर्ति व्यवस्था भएका स्वास्थ्य संस्था	प्रतिशत	५२.६३	६०	१००	स्वास्थ्य संस्था र नपाको खासस्व प्रतिवेदन	
२.२	प्रयोगकर्तामैत्री शौचालयको सुविधा भएका संस्था	संख्या	१५.७९	६०	१००	,, ,,	
२.३	साबुन-पानी सहितको हात धुने सुविधा भएका स्वास्थ्य संस्था	प्रतिशत	२१.०५	६०	१००	,, ,,	
३	**स्वास्थ्य संस्थाहरूको फोहोरको उचित रूपमा संकलन, निर्मलीकरण तथा व्यवस्थापन प्रणालीको विकास भएको हूनेछ ।**						
३.१	संस्थाको फोहोरको उचित संकलन, निर्मलीकरण र व्यवस्थापन गर्ने स्वास्थ्य संस्था	प्रतिशत	५७.८९	८५	१००	,, ,,	
३.२	प्लासान्टा पिटमा फोहोर व्यवस्थापन गर्ने स्वास्थ्य संस्था	प्रतिशत	५२.६३	७०	१००	,, ,,	
३.३	फोहोर जलाउन इन्सीनेटरको व्यवस्था भएका स्वास्थ्य संस्था	प्रतिशत	०	८०	१००	,, ,,	

३.४	स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता व्यवस्थापन संयन्त्र भएका स्वास्थ्य संस्था (फोकल व्यक्ति, कार्ययोजना, शाखा, आचारसंहिता आदि)	प्रतिशत	५०	९०	१००	,, ,,	

६.३.४ : विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनका क्रियाकलाप र वित्तीय स्रोत विश्लेषण

क्र.सं.	नतिजाअनुसार प्रमुख कार्यक्रम	पाँच वर्षको लक्ष्य		कार्ययोजना (वर्ष)					जिम्मेवारी
		एकाई	परिमाण	१	२	३	४	५	
१	**विद्यालय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतातर्फ**								
१	शिक्षक, बालक्लब, अभिभावक संघ, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, सरसफाइ फोकल शिक्षकको क्षमता अभिवृद्धि	पटक	१०	२	२	२	२	२	
		बजेट (रु. ०००)	१५००	३००	३००	३००	३००	३००	
२	विद्यालय खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता अवस्था सुधारसम्बन्धी कार्ययोजना तर्जुमा र अद्यावधिक	वटा	५०	१०	१०	१०	१०	१०	
		बजेट (रु. ०००)	५००	१००	१००	१००	१००	१००	
३	प्रयोगकर्तामैत्री (लैङ्गिकमैत्री, महिनावारीमैत्री, अपाङ्गतामैत्री) शौचालय निर्माण, स्तरोन्नति, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन	वटा	५०	१०	१०	१०	१०	१०	
		बजेट (रु. ०००)	२५०००	५०००	५०००	५०००	५०००	५०००	
४	बालबालिकामैत्री सुविधायुक्त खानेपानी सुविधा निर्माण, पानी भण्डारण तथा शुद्धीकरण सुविधाको व्यवस्था	वटा	५०	१०	१०	१०	१०	१०	
		बजेट (रु. ०००)	७५००	१५००	१५००	१५००	१५००	१५००	
५	सामूहिक हात धुने निश्चित स्थान निर्माण	वटा	५०	१०	१०	१०	१०	१०	
		बजेट (रु. ०००)	२५००	५००	५००	५००	५००	५००	
६	विद्यालय सरसफाइ कोष स्थापना, वृद्धि तथा सञ्चालन	वटा	५०	१०	१०	१०	१०	१०	
		बजेट (रु. ०००)	७५०	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०	
७	विद्यालयमा सरसफाइ तथा स्वच्छतासम्बन्धी व्यावहारिक तालिम तथा कक्षा सञ्चालन	पटक	५	१	१	१	१	१	
		बजेट (रु. ०००)	१०००	२००	२००	२००	२००	२००	
८	पूर्ण सरसफाइ प्रवर्द्धनात्मक क्रियाकलापहरू सञ्चालन (र्‍याली, हाजिरीजवाफ, घरदैलो, गीत, नाच, नाटक)	पटक	२०	४	४	४	४	४	
		बजेट (रु. ०००)	८००	१६०	१६०	१६०	१६०	१६०	
९	महिनावारी स्वच्छतासम्बन्धी तालिम	संख्या	५	१	१	१	१	१	
		बजेट (रु. ०००)	७५०	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०	
१०	अन्तरविद्यालय अवलोकन भ्रमण	पटक	५	१	१	१	१	१	
		बजेट (रु. ०००)	५००	१००	१००	१००	१००	१००	
११	विद्यालय 'वास' समिति, बालक्लबको संस्थागत विकास	संख्या	५०	२५	२५	०	०	०	
		बजेट (रु. ०००)	५००	२५०	२५०	०	०	०	

१२	विद्यालयको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्थाको नियमित अनुगमन तथा प्रमाणीकरण गर्ने	पटक	१०	२	२	२	२	२	
		बजेट (रु. ०००)	५००	१००	१००	१००	१००	१००	
१३	तारे सूचक पूरा गरेको नमुना विद्यालय घोषणा	वटा	५०	१०	१०	१०	१०	१०	
		बजेट (रु. ०००)	१०००	२००	२००	२००	२००	२००	
	विद्यालय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतातर्फ जम्मा		**४२८००**	**८७१०**	**८७१०**	**८४६०**	**८४६०**	**८४६०**	
२	**स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनतर्फ**								
१	‘वास फिट’ (स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता) प्रवर्द्धनसम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि	पटक	५	१	१	१	१	१	
		बजेट (रु. ०००)	१२५०	२५०	२५०	२५०	२५०	२५०	
२	स्वास्थ्य संस्थाको ‘वास’ अवस्था सुधारसम्बन्धी कार्ययोजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	पटक	१९	५	५	५	४	०	
		बजेट (रु. ०००)	३८०	१००	१००	१००	८०	०	
३	स्वास्थ्य संस्थाको प्रयोगकर्तामैत्री (लैङ्गिकमैत्री, महिनावारीमैत्री, अपाङ्गतामैत्री) शौचालय निर्माण, स्तरोन्नति, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन	वटा	१९	५	५	५	४		
		बजेट (रु. ०००)	९५००	२५००	२५००	२५००	२०००		
४	स्वास्थ्य संस्थाहरूको सुरक्षित खानेपानी सुविधाको निर्माण/मर्मत-सुधार, पानी भण्डारण तथा शुद्धीकरण सुविधाको व्यवस्थापन	वटा	१०	५	५	५	४		
		बजेट (रु. ०००)	३८००	१०००	१०००	१०००	८००		
५	स्वास्थ्य संस्थाका मुख्य स्थानहरूमा हात धुने स्थान निर्माण/मर्मत-सुधार	वटा	१०	५	५	५	४		
		बजेट (रु. ०००)	१९००	५००	५००	५००	४००		
६	सरसफाइ तथा स्वच्छतासम्बन्धी सचेतना अभियान (बालबालिकाका आमाहरूलाई लक्षित गरी)	पटक	१०	५	५	५	४		
		बजेट (रु. ०००)	२८५०	७५०	७५०	७५०	६००		
७	सरसफाइ आचारसंहिता निर्माण तथा कार्यान्वयन (फ्लेक्स वा भित्तेलेखन सहित)	पटक	१०	२	२	२	२	२	
		बजेट (रु. ०००)	११००	२२०	२२०	२२०	२२०	२२०	
८	स्वास्थ्य संस्थाको विपद् पूर्व तयारी र प्रतिकार्य योजना तयारी तथा जोखिम नक्साङ्कन तयारी	वटा	१०	२	४	४			
		बजेट (रु. ०००)	१५०	३०	६०	६०			
९	स्वास्थ्य संस्थाको फोहोर संकलन तथा समुचित व्यवस्थापन	वटा	१९	५	५	५	४		
		बजेट (रु. ०००)	२८५	७५	७५	७५	६०		
१०	स्वास्थ्य संस्थाको फोहोर संकलनका लागि इन्सीनेटर, पिटहरूको मर्मत-सुधार	वटा	१०	५	५	५	४		
		बजेट (रु. ०००)	५७०	१५०	१५०	१५०	१२०		
	स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतातर्फ जम्मा		२१७८५	५५७५	५६०५	५६०५	४५३०	४७०	
	संस्थागत कुल जम्मा		**६४५८५**	**१४२८५**	**१४३१५**	**१४०६५**	**१२९९०**	**८९३०**	

६.४: संस्थागत तथा क्षमता विकास

६.४.१ उद्देश्य

गाउँपालिका/वडास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको संस्थागत विकास भई खानेपानी तथा सरसफाइ प्रवर्द्धनका नवीनतम् पद्धतिमा क्षमता विकास भएको हुनेछ।

नतिजा १ : गाउँपालिका तथा वडास्तरीय समन्वय समितिहरूको संस्थागत विकास एवम् परिचालन भएको हुनेछ।

नतिजा २ : खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतासम्बन्धी जिल्ला तथा स्थानीयस्तरका समन्वय समिति, सरोकारवाला र सञ्जालहरूको क्षमता विकास भएको हुनेछ।

६.४.२ कार्यनीतिहरू

१. गाउँपालिकास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको व्यवस्थापन गर्न गाउँपालिका खानेपानी एवम् सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति र वडा तहमा वडास्तरीय समन्वय समितिहरू गठन, क्षमता अभिवृद्धि र परिचालन गरिने छ।।

२. गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा एकरूपता कायम गर्दै क्षेत्रगत समन्वय तथा सहकार्यलाई विशेष जोड दिइने छ। गाउँपालिकामा छुट्टै खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता शाखा/इकाई स्थापना गरी यस क्षेत्रसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छन्। साथै, वार्षिक रूपमा एकीकृत वार्षिक कार्ययोजना तयार गरी सो अनुसार कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।

३. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको दिगोपना कायम गर्न स्थानीयस्तरमा दक्ष जनशक्ति विकास तथा परिचालनमा जोड दिइने छ।

४. गाउँपालिका तथा वडा समन्वय समितिहरूको क्षमता विकास योजना बनाई समन्वयात्मक रूपमा क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।

५. खानेपानी तथा सरसफाइ सेवालाई प्रभावकारी बनाउन नतिजा तथा प्रभावकारिताको नियमित अनुगमन गरिने छ।

६.४.३ संस्थागत सुदृढीकरण तथा क्षमता विकासको लक्ष्य-तालिका

क्र.सं.	सूचक	एकाई	वर्तमान अवस्था	मध्यम	पाँचौ वर्ष	पुस्ट्याइँका आधारहरू
नतिजा १	**गाउँपालिका तथा वडास्तरीय समन्वय समितिहरूको संस्थागत विकास भएको हुनेछ।**					
१.१	गाउँपालिका र वडास्तरीय खासस्व समन्वय समितिहरू गठन र पुनर्गठन भएका	संख्या	१	१२	०	
१.२	खासस्व समितिहरूको बैठकको नियमितता तथा कार्ययोजना निर्माण र कार्यान्वयनमा क्रियाशील समन्वय समितिहरू	संख्या	०	१२	०	
नतिजा २	**खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतासम्बन्धी जिल्ला तथा स्थानीयस्तरका समन्वय समिति, सरोकारवाला र सञ्जालहरूको क्षमता विकास भएको हुनेछ।**					
१.३	खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रमा वार्षिक बजेट विनियोजन (कुल बजेटको)	प्रतिशत	१०	१५	२०	
२.२	खासस्वको क्षेत्रमा बजेट विनियोजन गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने समन्वय समिति	संख्या	०	१२		
२.३	खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतासम्बन्धी तालिमप्राप्त समन्वय समिति तथा सञ्जालहरू	पटक	०	१२		
२.४	आफ्नो भूमिका र जिम्मेवारीसम्बन्धी जानकारी हासिल गरेका समन्वय समिति	संख्या	०	१२		

६.४.४ संस्थागत सुदृढीकरण र क्षमता विकाससम्बन्धी क्रियाकलाप र वित्तीय स्रोत विश्लेषण

क्र. सं.	नतिजाअनुसार प्रमुख कार्यक्रम	पाँच वर्षको लक्ष्य		कार्ययोजना (वर्ष)					जिम्मेवारी
		एकाई	परिमाण	१	२	३	४	५	
१	खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कोष निर्माण	पटक	१	१	०	०	०	०	
		बजेट (रु. ०००)	५०	५०	०	०	०	०	
२	गाउँपालिका/वडास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको गठन/पुनर्गठन	वटा	१२	१२		०	०	०	
		बजेट (रु. ०००)	२५०	२५०		०	०	०	
३	पूर्ण सरसफाइ तथा सुरक्षित खानेपानीसम्बन्धी स्थानीय सहजकर्ताहरूलाई तालिम	जना	५	५		०	०	०	
		बजेट (रु. ०००)	२००	२००		०	०	०	
४	पूर्ण सरसफाइ तथा सुरक्षित खानेपानीसम्बन्धी स्थानीयस्तरका समन्वय समिति, सरोकारवाला र सञ्जालहरूको क्षमता विकास तालिम (स्वास्थ्य, शिक्षा, उपभोक्ता समिति)	पटक	१२	१२		०	०	०	
		बजेट (रु. ०००)	६००	६००		०	०	०	
५	खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा प्रदायक निकायका पदाधिकारी, प्राविधिक तथा अन्य कर्मचारीको क्षमता विकास तालिम	पटक	५	१	१	१	१	१	
		बजेट (रु. ०००)	५००	१००	१००	१००	१००	१००	
६	गाउँपालिकास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिहरूको कार्ययोजना निर्माण	पटक	१	१	०	०	०	०	
		बजेट (रु. ०००)	५०	५०	०	०	०	०	
७	समन्वय समितिहरूको नियमित बैठक, कार्ययोजना तर्जुमा तथा नियमित समीक्षा गर्ने (चौमासिक रूपमा)	पटक	१५	३	३	३	३	३	
		बजेट (रु. ०००)	१५०	३०	३०	३०	३०	३०	
८	वडास्तरीय समन्वय समितिहरूबाट खानेपानी तथा सरसफाइ प्रवर्द्धन योजना निर्माण	वटा	११	११	०	०	०	०	
		बजेट (रु. ०००)	११०	११०	०	०	०	०	
९	खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको संयुक्त अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	पटक	१०	२	२	२	२	२	
		बजेट (रु. ०००)	३५०	७०	७०	७०	७०	७०	
	जम्मा		**२२६०**	**१४६०**	**२००**	**२००**	**२००**	**२००**	

६.५ जलवायु परिवर्तनको असर न्यूनीकरण एवम् विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा

६.५.१. उद्देश्य

उद्देश्य ५: खानेपानीका मूलहरूको संरक्षण तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनद्वारा भौतिक निर्माण कार्यलाई व्यवस्थित हुँदै जलवायु परिवर्तनको असर न्यूनीकरण भएको हुनेछ। साथै, विपद्मा प्रभावकारी खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाका लागि उचित व्यवस्थापन भएको हुनेछ।

नतिजा १: खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तन तथा विपद्हरूको असरमा न्यूनता आएको हुनेछ।

नतिजा २: विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाको प्रभावकारी व्यवस्थापन भएको हुनेछ।

६.५.२ कार्यनीतिहरू

१. खानेपानीका स्रोतहरूको नक्साङ्कन गरी स्रोतहरू संरक्षण र पुनर्भरणमा विशेष जोड दिइने छ भने खानेपानी क्षेत्रको बहुउपयोग योजना बनाई सोही अनुसारका कार्यक्रम तथा योजनाहरूलाई प्राथमिकता दिइने छ।

२. विपद् जोखिम व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तनको मुद्दालाई मूलप्रवाहीकरण गर्दै जोखिम र सङ्कटासन्न अवस्थालाई सम्बोधन गरिने छ र सो सम्बन्धी खानेपानी उपभोक्ता समितिहरूको सचेतना अभिवृद्धि गरिने छ।

३. आयोजनाको सर्भे, डिजाइन र कार्यान्वयन गर्दा सम्भाव्य स्थानहरूमा स्रोतहरूको सुरक्षा, पानीको उत्पादन वृद्धि र जोखिमको न्यून प्रभाव हुनेगरी वातावरणमैत्री तथा उत्थानशील संरचना निर्माण गर्ने कार्य अनिवार्य रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याइने छ।

४. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा विश्लेषण र अभ्यासका माध्यमले 'वास'का मजबुत भौतिक संरचनाहरूको वृद्धि एवम् कमजोर संरचनाको पुनर्स्थापना गरी समुदायको विपद् प्रतिरोधी क्षमता वृद्धि गरिने छ।

५. परिवर्तित मौसममा पानीको घरायसी एवम् कृषिजन्य उपभोगमा किफायती अभ्यासहरू अनुकूल हुने नयाँ प्रविधिको प्रयोग सुनिश्चित गर्दै समुदायस्तरको जोखिम आकलनमा सहजीकरण गरिने छ।

६. सम्भावित विपद्हरूलाई सामना गर्न विपद् पूर्वतयारी योजना निर्माण गर्नका लागि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्लस्टर गठन र परिचालन गरिने छ र आवश्यकताअनुसारको क्षमता विकास, सामग्रीको मौज्दात एवम् विपद् कोषको स्थापना गरिने छ।

६.५.३ जलवायु परिवर्तन तथा जोखिम न्यूनीकरणका नतिजा, सूचक र लक्ष्य-तालिका

क्र.सं.	सूचक	एकाई	वर्तमान अवस्था	मध्यम	पाँचौ वर्ष	पुस्ट्याइँका आधारहरू
नतिजा १: खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तन तथा विपद्हरूको असर न्यूनीकरण भएको हुनेछ।						
१.१	मुहान तथा जलाधार संरक्षण गरिएको खानेपानी योजना	प्रतिशत	४६.०८	८०	१००	गाउँपालिकाको खासस्व प्रतिवेदन, 'एन-वास' तथ्याङ्क
१.२	मुहान तथा पुनर्भरण गरिएका खापा आयोजना	प्रतिशत	०	५०	५०	
१.३	'डी.आर.आर./सी.सी.ए.' (DRR/CCA) लाई सबै तहमा समावेश गरी निर्माण तथा मर्मत गरिएका खापा आयोजना	प्रतिशत	२५	५०	१००	
नतिजा २: विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाको प्रभावकारी व्यवस्थापन भएको हुनेछ।						
२.१	आपत्कालीन खानेपानी र सरसफाइसम्बन्धी योजना निर्माण भई पूर्व तयारी संयन्त्र भएका गाउँपालिका तथा वडा संख्या	संख्या	०	१०	१०	,, ,, ,,

६.५.४ जलवायु परिवर्तन एवम् जोखिम न्यूनीकरणको कार्ययोजना तथा क्रियाकलाप

क्र.सं.	नतिजाअनुसार प्रमुख कार्यक्रम	पाँच वर्षको लक्ष्य		कार्ययोजना (वर्ष)					जिम्मेवारी
		एकाई	परिमाण	१	२	३	४	५	
१	जलवायु परिवर्तनका असर तथा सोको न्यूनीकरणसम्बन्धी खानेपानी उ.स.लाई तालिम	पटक	१०	२	२	२	२	२	
		बजेट (रु. ०००)	१०००	२००	२००	२००	२००	२००	
२	खानेपानी योजनामा जोखिमस्तरको विश्लेषण तथा कार्ययोजना तर्जुमा (**खानेपानी सुरक्षा योजना**)	वटा	१०२	२०	२०	२०	२०	२२	
		बजेट (रु. ०००)	१०२०	२००	२००	२००	२००	२२०	
३	खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्लस्टर गठन गरी क्षमता अभिवृद्धि र परिचालन	पटक	५	१	१	१	१	१	
		बजेट (रु. ०००)	२५०	५०	५०	५०	५०	५०	
४	जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापनसम्बन्धी उपभोक्ता समिति तथा समुदायस्तरमा सचेतना अभिवृद्धि गर्ने	पटक	१०	२	२	२	२	२	
		बजेट (रु. ०००)	५००	१००	१००	१००	१००	१००	
५	खानेपानी योजनाको मुहान क्षेत्रमा वृक्षरोपण तथा पानी पुनर्भरण पोखरीहरू निर्माण गर्ने	वटा	१०२	२०	२०	२०	२०	२२	
		बजेट (रु. ०००)	२०४	४०	४०	४०	४०	४४	
६	खानेपानी सुरक्षा योजनाअनुसार खानेपानी योजनाहरूको जोखिम क्षेत्रको सुधार तथा संरक्षण गर्ने	वटा	१०२	२०	२०	२०	२०	२२	
		बजेट (रु. ०००)	५१०	१००	१००	१००	१००	११०	
७	खानेपानीका मुहान, खोला-नालाहरू तथा अन्य जोखिम क्षेत्रहरूमा जैविक तटबन्धन/बाँधहरू निर्माण गर्ने	वटा	१०	२	२	२	२	२	
		बजेट (रु. ०००)	१०००	२००	२००	२००	२००	२००	
८	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यसम्बन्धी कार्ययोजना निर्माण गर्ने	वटा	१०२	२०	२०	२०	२०	२२	
		बजेट (रु. ०००)	१०२०	२००	२००	२००	२००	२२०	
९	गाउँपालिका तथा वडास्तरमा जोखिमको नक्साङ्कन गर्ने	पटक	१२	४	४	४			
		बजेट (रु. ०००)	४८०	१६०	१६०	१६०			
१०	खानेपानी तथा सरसफाइसम्बन्धी सामग्रीको मौज्दात गर्ने	संख्या	१	१	०	०	०	०	
		बजेट (रु. ०००)	२००	२००	०	०	०	०	
११	सहजकर्ता/स्वयंसेवकहरूलाई विपद्सम्बन्धी तालिम दिने	संख्या	११	११			०	०	
		बजेट (रु. ०००)	२००	२००			०	०	
१२	गाउँपालिकामा विपद् जोखिम जगेडा कोष व्यवस्थापन गर्ने	वटा	१	१	०	०	०	०	
		बजेट (रु. ०००)	५०००	५०००	०	०	०	०	
१३	आपत्काल र महामारीसँग जुध्न सामुदायिकस्तरमा विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गर्ने	संख्या	१२	१२			०	०	
		बजेट (रु. ०००)	१२०	१२०			०	०	
१४	सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको स्थापना गर्ने	पटक	१	१	०	०	०	०	
		बजेट (रु. ०००)	५००	५००	०	०	०	०	
	जम्मा		१२००४	७२७०	१२५०	१२५०	१०९०	११४४	

६.६ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको मूलप्रवाहीकरण

६.६.१ उद्देश्य

संविधानमा नै व्यवस्था भएबमोजिम महिलालाई नीति-निर्माण तहमा आबद्ध गराउनका लागि विभिन्न समितिहरूका पदाधिकारीमा अनिवार्य संलग्नताको नीतिका अलावा महिलामैत्री खासस्व सेवा निर्माणमा पनि विशेष ध्यान दिइने छ ।

उद्देश्य ६: गाउँपालिका तथा वडाहरूमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता ('वास') कार्यक्रम तथा सेवामा समानता तथा समावेशीकरण सुनिश्चित भएको हुनेछ ।

नतिजा १: गाउँपालिका तथा वडाहरूमा 'वास' सेवामा समानता कायम भएको हुनेछ ।

६.६.२ कार्यनीतिहरू

१. योजनाको प्राथमिकीकरणको पहिलो बुँदामा नै पछाडि पारिएका र हालसम्म उपभोगको अधिकारबाट वञ्चित समुदायलाई प्राथमिकतामा राख्ने उल्लेख गरेर जातीय, धार्मिक र अति गरिबीका कारणले वञ्चितिमा परेका समुदायहरूमा पहिलो चरणमा नै कार्यक्रमहरू प्रस्ताव गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।
२. महिला तथा पछाडि परेका वर्गहरूलाई नीति-निर्माण तहमा आबद्ध गराउनका लागि विभिन्न समितिहरूका पदाधिकारीमा उहाँहरूको समानुपातिक उपस्थिति रहने गरी अनिवार्य संलग्नता गराइने छ ।
३. खानेपानी सेवामा समान पहुँचको नीतिलाई आत्मसात गरी सीमान्तकृत समुदायलाई विशेष प्राथमिकता दिइने छ ।
४. खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजना/प्रणालीहरूमा मानव-स्रोतको विकास गर्दा महिला, गरिब र बहिष्कृत समूहहरूलाई प्राथमिकता दिइने छ ।
५. खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रमा लैससाससम्बन्धी कार्यविधि निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिने छ । साथै, हालसम्म खानेपानी योजना निर्माण नभएका, सामाजिक रूपले वञ्चितीकरणमा परेका समुदायको बसोबास भएका बस्तीलाई नयाँ निर्माण गरिने योजनामा प्राथमिकता दिइने छ भने समुदायमा अति गरिब तथा विपन्न वर्गलाई पानी र सरसफाइ महसुलमा विशेष छुट दिइने छ र खानेपानी आयोजनाहरूको मर्मत-सम्भार कार्यकर्तामा महिला/दलित/जनजातिलाई विशेष प्राथमिकता दिइने छ ।

६.६.३ लैससासको नतिजा तथा लक्ष्य-तालिका

क.सं.	सूचक	एकाई	वर्तमान अवस्था	मध्यम	पाँचौ वर्ष	पुस्ट्याइँका आधारहरू
नतिजा ६.१	**गाउँपालिका तथा वडाहरूमा 'वास' सेवामा समानता कायम भएको हुनेछ ।**					
१.१	गाउँपालिका/वडास्तरीय 'वास' समन्वय समितिहरूमा महिला, पछाडि परेका समुदाय तथा व्यक्तिहरूको प्रतिनिधित्व	प्रतिशत	५	२०	५०	न.पा.को खासस्व शाखाको प्रतिवेदन
१.२	३३ प्रतिशत महिलाको प्रतिनिधित्व भएका खानेपानी उ.स.हरू	प्रतिशत	२६	५०	१००	
१.३	महिला/दलित/जनजाति मर्मत-सम्भार कार्यकर्ता भएका खा.पा. योजना	प्रतिशत	०	१५	२०	
१.४	अनुगमन समितिहरूमा लैससास समूहको प्रतिनिधित्व भएको समिति	प्रतिशत	०	१५	३०	
१.५	विपन्न र महिला घरधुरीलाई पानी महसुलमा छुट दिने उ.स.	प्रतिशत	०	३०	५०	

६.६.४ लैससासका लागि कार्ययोजना, क्रियाकलापहरू र वित्तीय स्रोत विश्लेषण

क्र. सं.	नतिजाअनुसार प्रमुख कार्यक्रम	पाँच वर्षको लक्ष्य		कार्ययोजना (वर्ष)					जिम्मेवारी
		एकाई	परिमाण	१	२	३	४	५	
१	खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाबाट वञ्चित, पिछडिएका तथा विपन्न वर्गलाई खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा सुधारमा अनुदान	संख्या	५०	१०	१०	१०	१०	१०	
		बजेट (रु. ০০০)	५০০	१০০	१০০	१০০	१০০	१০০	
२	गाउँपालिका तथा वडास्तरका महिला तथा लक्षित वर्गका प्रतिनिधिहरूलाई खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रमा लैङ्गिक समानताबारे तालिम	पटक	५	१	१	१	१	१	
		बजेट (रु. ০০০)	३০০	६०	६०	६०	६०	६०	
३	खानेपानी उ.स.का पदाधिकारीहरूलाई खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रमा लैङ्गिक समानताबारे तालिम	संख्या	१०	५	०	५	०	०	
		बजेट (रु. ০০০)	६০০	३০০	०	३০০	०	०	
४	खानेपानी उ.स.का महिला तथा लक्षित वर्गका पदाधिकारीहरूलाई नेतृत्व विकाससम्बन्धी तालिम	पटक	५	१	१	१	१	१	
		बजेट (रु. ০০০)	३০০	६०	६०	६०	६०	६०	
५	लैससासको खासस्वमा प्रतिनिधित्वसम्बन्धी कानून (नीति, निर्देशिका, कार्यविधि) निर्माण र संशोधन	पटक	१	१	०	०	०	०	
		बजेट (रु. ০০০)	१০০	१০০	०	०	०	०	
६	गाउँपालिकामा लैससास कोष स्थापना र व्यवस्थापन	पटक	१	१	०	०	०	०	
		बजेट (रु. ০০০)	१০০	१০০	०	०	०	०	
	जम्मा		१९००	७२०	२२०	५२०	२२०	२२०	

अध्याय ७
लागत अनुमान तथा स्रोत व्यवस्थापन

७.१ लागत अनुमान

यस खासस्व योजनाको सफल कार्यान्वयन तथा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता क्षेत्रको समुचित विकास गरी गाउँपालिका, वडा तथा जिल्लालाई पूर्ण सरसफाइ क्षेत्रका रूपमा विकास गर्न क्षेत्रगत रूपमा तपसिलअनुसारको बजेट लागत लाग्ने अनुमान गरिएको छ ।

सि.नं.	विवरण	अनुमानित लागत (हजार)					कुल लागत (हजार)	प्रतिशत
		पहिलो	दोश्रो	तेश्रो	चौथो	पाँचौ		
१	सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच बृद्धि, आयोजनाहरुको दिगोपना, तथा सुरक्षा							
नतिजा १.१	गाउँपालिका क्षेत्रका सम्पूर्ण घरधुरीमा सुरक्षित खानेपानीको सेवामा पहुँच बृद्धि भएको हुनेछ ।	३८४७२.४८	३२६६६.४२	१२७५२.००	१४४६६.००	०.००	९८३५६.९	४८.२०%
नतिजा १.२	उपभोक्ता समितिहरु सकृय भएका खानेपानी योजनाको उचित रुपले मर्मत सम्भार गरि गुणस्तरयुक्त खानेपानी आपूर्तिमा निरन्तरता आएको हुनेछ ।	४४१५.००	३०१५.००	२९६४.००	२४२०.००	२७९५.००	१५६०९.००	७.६५%
	जम्मा	४२८८७.४८	३५६८१.४२	१५७१६.००	१६८८६.००	२७९५.००	११३९६५.९०	**५५.८५%**
२	सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन							
नतिजा २.१	सबै घरधुरीमा सुधारीएको शौचालयमा पहुँच भई समुचित प्रयोग तथा ब्यवस्थापन भएको हुनेछ,	३९०	३९०	३९०	९०	९०	१३५०	०.६६%
नतिजा २.२	व्यक्तिगत सरसफाइ सम्बन्धी बानी व्यवहारको विकास भएको हुनेछ,	९८०	९८०	९८०	८७०	८७०	४६८०.००	२.२९%
नतिजा २.३	ठोस तथा तरल फोहरको समुचित व्यवस्थापन भई बातावरणिय सरसफाइ कायम भएको हुनेछ ।	२२६०	२६०	२६०	२६०	२६०	३३००	१.६२%
	जम्मा	३६३०	१६३०	१६३०	१२२०	१२२०	९३३०	४.५७%
३	संस्थागत (विद्यालय र स्वास्थ्य संस्था) को खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन							
नतिजा ३.१	विद्यालयहरुमा प्रयोगकर्तामैत्री खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधा	८७१०	८७१०	८४६०	८४६०	८४६०	४२८००.००	२०.९८%

	भई समुचित प्रयोग तथा व्यवस्थापन भएका तीन तारे नमुना विद्यालयहरुको विकास भएको हुनेछ							
नतिजा ३.२	स्वास्थ्य संस्थाहरुमा प्रयोगकर्तामैत्री खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधा भई समुचित प्रयोग तथा व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।	५३५०	५३८०	५३८०	४३५०	४७०	२०९३०	१०.२६%
नतिजा ३.३	स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट निस्कने फोहरको उचित रुपमा संकलन, निर्मलिकरण तथा व्यवस्थापन प्रणालीको विकास भएको हुनेछ ।	२२५	२२५	२२५	१८०	०	८५५	०.४२%
	जम्मा	१४२८५	१४३१५	१४०६५	१२९९०	८९३०	६४५८५	**३१.६५%**
४	**संस्थागत सुदृढीकरण तथा क्षमता विकास**							
नतिजा ४.१	गाउँपालिका तथा वडास्तरीय समन्वय समितिहरुको संस्थागत विकास भएको हुनेछ ।	४९०	३०	३०	३०	३०	६१०	०.३०%
नतिजा ४.२	खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धि स्थानीयस्तरका समन्वय समिति, सरोकारवाला र संजालहरुको क्षमता विकास भएको हुनेछ	९७०	१७०	१७०	१७०	१७०	१६५०	०.८१%
	जम्मा	१४६०	२००	२००	२००	२००	२२६०	**१.११%**
५	**जलवायु परिवर्तन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण**							
नतिजा ५.१	खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा जलवायु परिवर्तन तथा विपद्हरुको असरमा न्यूनीकरण भएको हुनेछ ।	३४०	३४०	३४०	३४०	३५४	१७१४	०.८४%
नतिजा ५.२	विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाको प्रभावकारी व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।	६९३०	९१०	९१०	७५०	७९०	१०२९०	५.०४%
	जम्मा	७२७०	१२५०	१२५०	१०९०	११४४	१२००४	**५.८८%**

६	**लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण**						
६.१	गाउँपालिका तथा वडाहरुमा वास सेवामा समानता सुनिश्चित भएको हुनेछ ।	७२०	२२०	५२०	२२०	२२०	१९००	०.९३%
	जम्मा	७२०	२२०	५२०	२२०	२२०	१९००	०.९३%
	कुल जम्मा	७०२५२	५३२९६	३३३८१	३२६०६	१४५०९	२०४०४४.९	१००%

७.२ आर्थिक स्रोत-साधनको व्यवस्थापन

खासस्व योजनाले निर्धारण गरेको लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल गर्नका लागि देहायबमोजिमको आर्थिक स्रोतको प्रक्षेपण गरिएको छ ।

विषयगत क्षेत्र	सहयोगी निकाय तथा संस्था
सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच वृद्धि, आयोजनाहरूको दिगोपना तथा सुरक्षा	खत्याड गाउँपालिका, प्रदेश र संघीय सरकार, खानेपानी, सिँचाइ तथा ऊर्जा विकास कार्यालय, युनिसेफ नेपाल, ग्रामीण पुननिमार्ण तथा अनुसान्धान विकास केन्द्र, ग्राम्रीण सामुदायिक विकास केन्द्र,आई.एन.एफ, के.पि.ए.डि.एफ, हिरिन्डेक नेपाल, हिमाली ग्रामीण युवा सामाजिक विकास केन्द्र, किर्डाक नेपाल, नेपाल रेडक्रस तथा विभिन्न खानेपानी क्षेत्रमा काम गर्ने विकासका साझेदार एवम् अन्य गैरसरकारी संघ-संस्थाहरू
सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन	खत्याड गाउँपालिका तथा पालिकाका वडाहरू, युनिसेफ नेपाल लगायत विकासका साझेदार, ग्रामीण पुननिमार्ण तथा अनुसान्धान विकास केन्द्र, ग्राम्रीण सामुदायिक विकास केन्द्र,आई.एन.एफ, के.पि.ए.डि.एफ, हिरिन्डेक नेपाल, हिमाली ग्रामीण युवा सामाजिक विकास केन्द्र, किर्डाक नेपाल, नेपाल रेडक्रस तथा स्वच्छता क्षेत्रमा कार्य गरिरहेका अन्य गैरसरकारी संघ-संस्थाहरू
संस्थागत (विद्यालय र स्वास्थ्य संस्था)को खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन	खत्याड गाउँपालिका, स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, युनिसेफ नेपाल लगायत विकासका साझेदार, ग्रामीण पुननिमार्ण तथा अनुसान्धान विकास केन्द्र, ग्राम्रीण सामुदायिक विकास केन्द्र,आई.एन.एफ, के.पि.ए.डि.एफ, हिरिन्डेक नेपाल, किर्डाक नेपाल लगायत संस्थागत सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा कार्य गरिरहेका गैरसरकारी संघ-संस्थाहरू
संस्थागत सुदृढीकरण तथा क्षमता विकास	खत्याड गाउँपालिका, युनिसेफ नेपाल लगायत विकासका साझेदार, ग्रामीण पुननिमार्ण तथा अनुसान्धान विकास केन्द्र, ग्राम्रीण सामुदायिक विकास केन्द्र,आई.एन.एफ, के.पि.ए.डि.एफ, हिरिन्डेक नेपाल, किर्डाक नेपाल लगायत संस्थागत सुदृढीकरण तथा क्षमता विकास क्षेत्रमा कार्य गरिरहेका गैरसरकारी संघ-संस्थाहरू
जलवायु परिवर्तन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण	खत्याड गाउँपालिका, खानेपानी, सिँचाइ तथा ऊर्जा विकास कार्यालय, जलवायु परिवर्तन कार्यक्रम, युनिसेफ नेपाल लगायत विकासका साझेदार, ग्रामीण पुननिमार्ण तथा अनुसान्धान विकास केन्द्र, ग्राम्रीण सामुदायिक विकास केन्द्र,आई.एन.एफ, के.पि.ए.डि.एफ, हिरिन्डेक नेपाल, नेपाल रेडक्रस लगायत जलवायु परिवर्तन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण क्षेत्रमा कार्य गरिरहेका गैरसरकारी संघ-संस्थाहरू
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	खत्याड गाउँपालिका, युनिसेफ नेपाल लगायत विकासका साझेदार, ग्रामीण पुननिमार्ण तथा अनुसान्धान विकास केन्द्र, ग्राम्रीण सामुदायिक विकास केन्द्र,आई.एन.एफ, के.पि.ए.डि.एफ, हिरिन्डेक नेपाल, किडार्क लगायत लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण क्षेत्रमा कार्य गरिरहेका गैरसरकारी संघ-संस्थाहरू

७.२.१ विगत तीन वर्षमा खत्याड गाउँपालिकाद्वारा खासस्व क्षेत्रमा विनियोजन गरिएको बजेट विश्लेषण

क्र.सं.	खासस्व क्षेत्र	बजेट विनियोजन (रु. हजारमा)			कैफियत
		आ.व.०७४।७५	आ.व.०७५।७६	आ.व.०७६।७७	
१	खानेपानी	७१००	८१६५	९३८९.७५	
२	सरसफाइ	९०	१०३.५	११९.०२५	
३	संस्थागत (विद्यालय र स्वास्थ्य संस्था)को खानेपानी तथा सरसफाइ	१५०	१७२.५	१९८.३७५	
४	स्वास्थ्य संस्थाको खानेपानी तथा सरसफाइ	१२०	१३८	१५८.७	
५	जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन	६०	६९	७९.३५	
६	संस्थागत क्षमता विकास	९५	१०९.३	१२५.६३७५	
७	अन्तरक्षेत्रगत विषय	०	०	०	
	जम्मा	**७६१५**	**८७५७**	**१००७०.८**	

७.३ मानवीय स्रोत-साधन पहिचान र परिचालन

- गाउँपालिका/वडाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति,
- जनप्रतिनिधिहरू र राजनैतिक दलहरू,
- विषयगत कार्यालयहरू,
- गाउँपालिका तथा वडास्तरीय सञ्जालहरू,
- खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समितिहरू र महासंघ
- दातृ निकाय, विकासका साझेदार, स्थानीय गैसस एवम् सामुदायिक संघ-संस्थाहरू
- शिक्षक-शिक्षिका, विद्यार्थी, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ तथा बालक्लब
- पूर्ण सरसफाइसम्बन्धी सहजकर्ता तथा उत्प्रेरकहरू
- महिला स्वास्थ्य स्वयम्सेविका एवम् सामाजिक परिचालकहरू
- सञ्चार माध्यमहरू तथा पत्रकारहरू
- सहकारी संस्थाहरू
- धार्मिक तथा सांस्कृतिक समूह र ती समूहका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरू
- स्थानीयस्तरमा गठित समूहमा आबद्ध व्यक्ति तथा समूह (आमा समूह, महिला समूह, युवाक्लब, बालक्लब, आदि)
- स्थानीय तहका दक्ष मानवीय स्रोतहरू जस्तैः सिकर्मी, डकर्मीहरू
- सरसफाइ तथा स्वच्छतासम्बन्धी स्रोत-व्यक्तिहरू
- स्थानीय व्यवसायी, व्यापारी तथा निर्माण व्यवसायीहरू
- नागरिक समाज
- सार्वजनिक यातायात व्यवसायी, कर्मचारी तथा चालकहरू लगायतका सम्पूर्ण जनसमुदायहरू

अध्याय ८

खासस्व योजनाको कार्यान्वयन तथा अनुगमन

८.१ खासस्व योजनाको कार्यान्वयन

८.१.१ योजना कार्यान्वयन अवधारणा

गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतासम्बन्धी क्रियाकलाप सञ्चालन गर्दा सबै सरकारी तथा गैरसरकारी संघ-संस्था र सरोकारवालाहरूले गाउँपालिकास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाका रणनीति र मान्यताहरूलाई अवलम्बन गर्नु पर्नेछ । गाउँपालिकास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिले गाउँपालिकामा सञ्चालित कुनै पनि खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताका कार्यक्रम नेपाल सरकारको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता नीति, नियम र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुरूप सञ्चालन गर्ने सुनिश्चितता एवम् सहजीकरण गर्नेछ ।

८.१.२ योजना परिमार्जन

गाउँपालिकामा खासस्व योजना परिमार्जन गर्नका लागि गाउँपालिकाको खासस्व समन्वय समिति एवम् गाउँपालिकाको योजना निर्माण समितिको सिफारिसमा आवश्यक देखिएबमोजिम अद्यावधिक वा परिमार्जन गरेर नगर कार्यपालिका बैठकबाट पारित गरिने छ ।

८.२ अनुगमन योजना (Monitoring Plan)

८.२.१ अनुगमन ढाँचा तथा पद्धति

गाउँपालिका र वडा तहमा यो खासस्व योजना कार्यान्वयन अनुगमनका निम्ति हाल गाउँपालिकाको अनुगमन समितिलाई नै जिम्मेवार बनाइने छ । गाउँपालिका तहका खासस्व क्रियाकलापहरूको आवधिक अनुगमन गर्ने जिम्मेवारी गाउँपालिकास्तरीय समन्वय समितिसँगको सहकार्यमा गाउँपालिकाको अनुगमन समितिले सम्पन्न गर्नेछ । वडा र समुदाय तहमा पनि अनुगमन कार्यदल गठन गरिने छ । जसमा वडाका सदस्य सहित राजनीतिक दलका सदस्य, नागरिक समाज, शिक्षा, स्वास्थ्य एवम् सञ्चार क्षेत्रबाट आवश्यक प्रतिनिधि समावेश गरी गठन गरिने छ ।

विभिन्न तहका समन्वय समितिअन्तर्गत गठित अनुगमन दलले खासस्व योजनामा समावेश क्रियाकलापहरूको लेखाजोखा तथा अवलोकलन गर्नेछ । यसका लागि उद्देश्य, प्रक्रिया, प्रभावसम्बन्धी सूचकहरू विकास गरिने छ । स्थानीय उपभोक्ता समिति, उपभोक्ता, कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने निकाय, नागरिक समाज आदिको उपस्थितिमा अनुगमन क्रियाकलाप सञ्चालन गरिने छ ।

८.२.२ सूचक

खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता कार्यक्रमका आधारभूत सूचकहरू छ महिनाभित्र विकास गरिने छन् । यस्ता सूचकहरू विकास गर्दा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छतासम्बन्धी नीति, नियम, मार्गदर्शन र सम्बन्धित योजनाको उद्देश्य एवम् कार्यपद्धति लगायतका संरचनालाई ध्यान दिइने छ ।

८.२.३ अनुगमनको तह

अनुगमनको तह यसप्रकार हुनेछ

- समुदायस्तर : समुदाय आफैं, संघ/संस्थाहरू जस्तैः विद्यालय, सामुदायिक वन, स्वास्थ्य संस्थाहरू
- वडास्तर : वडा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति
- गाउँपालिकास्तर : उप-प्रमुखको संयोजकत्वमा रहेको अनुगमन समितिले पनि खासस्वमा प्रस्ताव गरिएका क्रियाकलापहरू सञ्चालन, प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा सूचकहरू समयमै हासिल गरे नगरेको सम्बन्धमा नियमित अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । सो कार्यमा गाउँपालिका खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिले आवश्यकताका आधारमा सबै सहयोग प्रदान गर्ने वातावरण निर्माण गरिने छ ।

८.२.४ अनुगमन विधि

- कार्यक्रमको प्रभावकारी र व्यवस्थित अनुगमनका लागि गाउँपालिकादेखि समुदाय तथा टोलसम्म अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति गठन गरी क्रियाशील बनाउने ।
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सूचक तयार गरी स्वःअनुगमन, सहभागितात्मक अनुगमन र संयुक्त अनुगमन गर्ने ।
- कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने निकाय वा बाह्य संस्थाहरूबाट सेवा लिई कार्यक्रमले पारेको प्रभावको मध्यावधि तथा अन्तिम मूल्याङ्कन गर्ने ।

- 'एन-वास' प्रयोग गरी नियमित रूपमा (दुई-दुई वर्षमा) यो योजना अद्यावधिक (update) गर्ने ।

८.३ निष्कर्ष तथा भावी कार्यदिशा

यो खासस्व योजनाको अवधि पाँच वर्षको हुनेछ । यस योजनाको कार्यान्वयनमा प्रशस्त चुनौतीहरू रहेका छन् तापनि 'सुरक्षित खानेपानी, पूर्ण सरसफाइ हाम्रो अभियान, स्वस्थ नागरिकले ल्याउन सक्छ समृद्धिको चम्किलो बिहान' नारालाई सफलीभूत बनाउन गाउँपालिका, सम्पूर्ण जनसमुदाय, दातृ निकायहरू, प्रदेश सरकार र संघीय सरकारको सहयोग र सद्भावका साथै संयुक्त प्रयासद्वारा यो अभियानको लक्ष्यमा पुग्न सकिन कुरामा खत्याड गाउँपालिकाको विश्वास रहेको छ । सरसफाइलाई संस्कृतिको रूपमा स्थापित गरी सरसफाइ र स्वच्छतालाई आयआर्जन र जीवनस्तर सुधारका गतिविधिमा रूपान्तरण गरिने छ । स्थानीय सरकारको अगुवाइमा फोहोरलाई मोहोर बनाउने विभिन्न सीप तथा ज्ञानहरू समुदायहरूमा हस्तान्तरण गरी सुखी र समृद्ध खत्याड गाउँपालिका अभियानलाई निरन्तरता दिइने छ । यो खासस्व योजना आधुनिक उच्च प्रविधिको प्रयोग गरेर व्यापक रूपमा छलफल एवम् विज्ञ समूहको संलग्नता र छलफल तथा स्थानीय सरकारको अगुवाइ एवम् नेतृत्वमा तयार भएको छ । यसैले सोही अनुरूपकै कार्यक्रम सञ्चालन र सूचना व्यवस्थापनका तहमा गाउँपालिका नमुना हुनेछ र खासस्व क्षेत्रका जिज्ञासु विद्यार्थीहरूका लागि सिकाइ-केन्द्रको रूपमा स्थापित हुनेछ भन्ने विश्वास लिइएको छ ।

८.३.१ सिकाइहरू

खुला दिसामुक्त अभियानका क्रममा यस गाउँपालिका वा साबिकका गा.वि.स.हरूलाई प्रशस्त सिकाइहरू भएका छन् । सरसफाइ र स्वच्छता कार्यक्रम केवल कार्यक्रम मात्र नभई एउटा अभियानका रूपमा स्थानीय सरकारको नेतृत्वमा सञ्चालन भएमा असम्भव भन्ने कुरा केही छैन भन्ने एउटा प्रमुख सिकाइ हो । असल अभियानका लागि सहयोगी हातहरू पनि प्रशस्त भेट्टाइने रहेछन् । यसै सिकाइका आधारमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता अभियानलाई परिणाममुखी बनाउन हरसम्भव प्रयासहरू आवश्यक छन् भन्ने बोध पनि यस गाउँपालिकालाई रहेको छ ।

८.३.२ खासस्व योजना स्वीकृति र अवधि

यो खासस्व योजना गाउँपालिकाले स्वीकृत गरेर गाउँसभाबाट पारित गरेको मितिदेखि लागू हुनेछ । यस खासस्व योजनाको समयावधि नेपाल सरकार, खानेपानी मन्त्रालयद्वारा तयार पारिएको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्र विकास योजना (SDP) २०७४-२०८७ सँग सामञ्जस्यता हुनेगरी पाँच वर्ष (सन् २०२५ अर्थात् वि.सं. २०८१) सम्मको हुनेछ । यो अवधिलाई दुई चरणमा बाँडिएको छ । पहिलो चरण सन् २०२०-२०२२ र दोस्रो चरण सन् २०२३-२०२५ सम्म हुनेछ । प्रत्येक चरणको समाप्ति र नयाँ चरणमा प्रवेश गर्दा खासस्व योजना अद्यावधिक र पुनरावलोकन गरिने छ ।

८.४ गाउँपालिकाको खासस्व संरचना

राज्य पुनर्संरचनापछिको वर्तमान अवस्थामा हरेक गाउँपालिकामा झैं खत्याड गाउँपालिकामा पनि निश्चित संगठनात्मक स्वरूप रहेको छ । खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रमहरू पूर्वाधार विकास र वातावरण शाखाअन्तर्गत सञ्चालन गर्ने गरिन्छ । खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रमका लागि छुट्टै 'वास' संरचना बनिनसकेको अवस्थामा यथासक्य चाँडो खासस्वको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता शाखाको स्थापना र जिम्मेवार कर्मचारीको व्यवस्थापन गरी त्यसलाई साधन-स्रोत सम्पन्न गरेर अगाडि बढ्ने नीति यस गाउँपालिकाले लिएको छ ।

८.५ गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) कोष

गाउँपालिका खासस्व समन्वय समितिको रोहवरमा खासस्व कोषको स्थापना गरिने छ । उक्त कोषमा खासस्व क्षेत्रमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न चाहने अन्य संघ-संस्थाहरूको पनि सहयोगको अपेक्षा गरिएको छ । सो कोषको रकम केवल खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता प्रवर्द्धनमा मात्र खर्च गरिने छ । खासस्व समन्वय समितिले कोष सञ्चालन निर्देशिका एक वर्षभित्र तयार गरी कोषको परिचालन तथा व्यवस्थापन गर्नेछ ।

८.६ संस्थागत संरचना तथा क्षमता विकासको आवश्यकता

८.६.१ संस्थागत संरचना

खासस्व क्षेत्रमा कार्यक्रम तथा योजना बनाउन एवम् कार्यान्वयन र अनुगमन गर्नका लागि नेपाल सरकारले निम्न संरचनाहरू स्थापना गरेको छ ।

चित्र ७.१: 'खासस्व' सेवाहरूका लागि संघीय संरचनामा विभिन्न तहको भूमिका र जिम्मेवारी

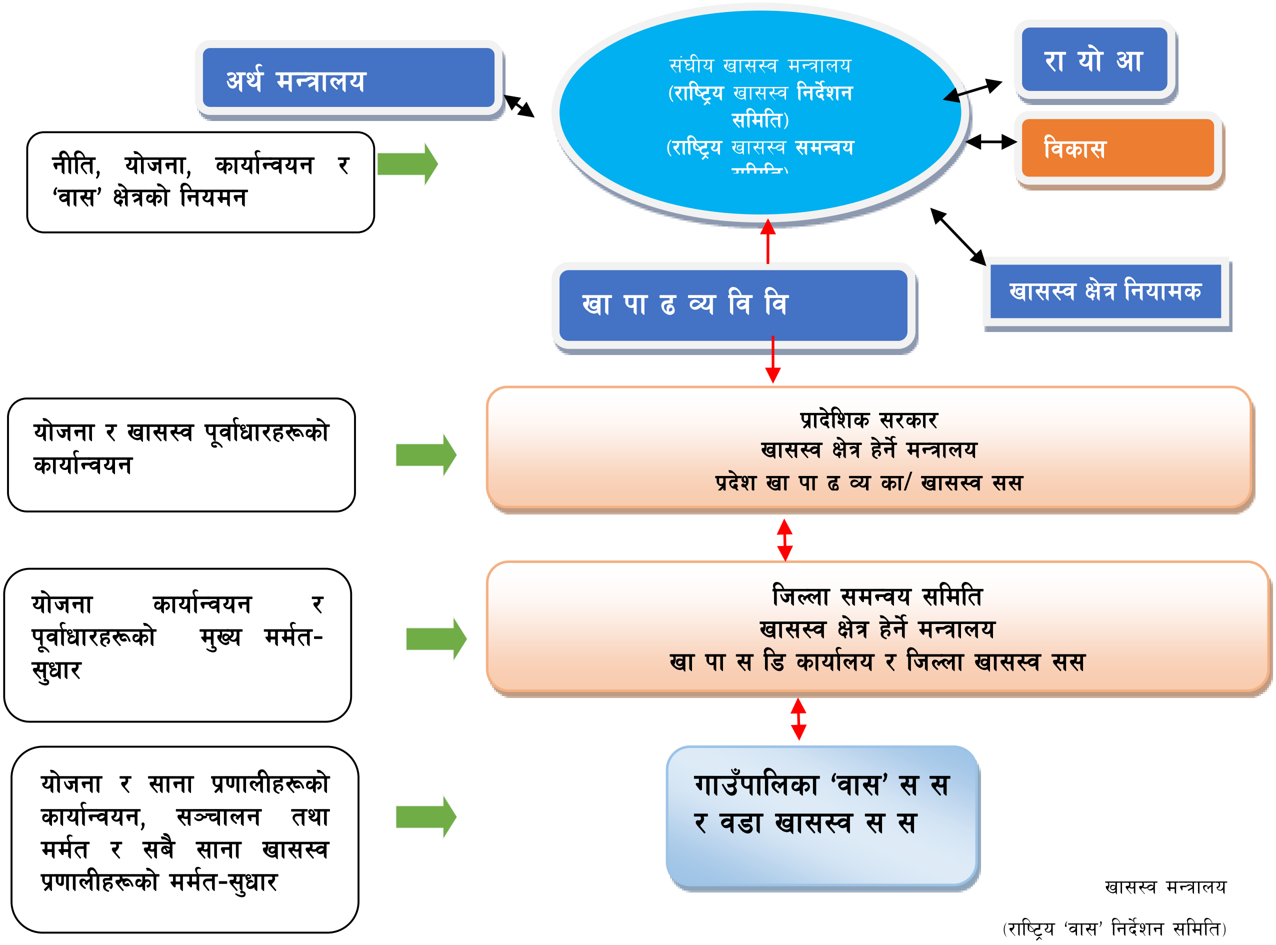

खासस्व मन्त्रालय

(राष्ट्रिय 'वास' निर्देशन समिति)

(राष्ट्रिय 'वास' रणनीति)

८.६.२ संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि

खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता प्रवर्द्धनका लागि संरचनागत तथा सचेतनागत क्रियाकलापहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि अवलम्बन गरिनु पर्ने उपायहरू यसप्रकार छन् :

- तालिम, कार्यशाला, सेमिनार
- समुदाय र संस्थागत सचेतनामूलक कार्यक्रम
- परीक्षण कार्यक्रमहरू
- सरसफाइ प्रदर्शनी, महोत्सव
- अवलोकन भ्रमण
- स्वलेखाजोखा अभ्यास

अध्याय ९

संस्थागत संरचना, सरोकारवालाहरूको भूमिका र जिम्मेवारी

९.१ सरोकारवालाहरूको भूमिका र जिम्मेवारी

क्र.सं.	सरोकारवाला निकायहरूको विवरण	भूमिका र जिम्मेवारी
१	गाउँपालिका	• स्थानीयस्तरमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रर्वद्धनमा नेतृत्व प्रदान गर्ने, • स्थानीय साधन-स्रोतको प्रभावकारी उपयोग गर्ने गराउने, • स्थानीय सरोकारवालाहरूसँग समन्वयकारी भूमिका खेल्ने, • खासस्व योजना तर्जुमा गर्न सहयोग र कार्यान्वियन गर्ने गराउने, • बजेट तथा मानव-संसाधन व्यवस्थापन गर्ने, • नेतृत्व, समन्वय र सूचना तथा अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने गराउने, • अनुगमन, नियमन र सुपरीवेक्षण गर्ने ।
२	वडा कार्यालय	• स्थानीयस्तरमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनमा समन्वय तथा नेतृत्व प्रदान गर्ने, • सामाजिक परिचालनका अभियानमा नेतृत्व, समन्वय र सूचना तथा अभिलेख व्यवस्थान गर्ने, • अनुगमन, नियमन र सुपरीवेक्षण गर्ने ।
३	गाउँपालिका स्थित खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता शाखा	• कार्यक्रमको मुख्य सहयोगीको भूमिकामा रही आफ्नो कार्यालयमा उपलब्ध आर्थिक र मानवीय स्रोतलाई खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा परिचालन गर्ने, • खानेपानी आयोजनाको निर्माण, मर्मत-सुधार तथा क्षमता विकासमा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने ।
४	गाउँपालिका स्थित शिक्षा शाखा	• विद्यालयको अगुवाइमा सरसफाइ तथा स्वच्छतासम्बन्धी आनिबानीमा परिवर्तन अभियान कार्यक्रमको नेतृत्व गर्दै हरेक विद्यालयमा पूर्णसरसफाइ कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गराउने ।
५	गाउँपालिका स्थित स्वास्थ्य शाखा तथा स्वास्थ्य केन्द्रहरू	• स्वास्थ्य, उपस्वास्थ्य चौकीहरू मार्फत हात धुने र अन्य सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रमलाई अगाडि बढाउने, • सरसफाइ तथा स्वच्छतासम्बन्धी आनीबानीमा परिवर्तन अभियान र कार्यक्रममा स्वयम्सेविका, मासिकाहरूलाई परिचालन गर्ने ।
६	गाउँपालिका स्थित महिला तथा बालबालिका शाखा	• महिला सहभागिता अभिवृद्धि गर्नका लागि सशक्तीकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, • महिला सहकारी संस्था तथा समूहहरू परिचालन गर्ने, • बालक्लबहरूलाई सरसफाइ तथा स्वच्छतासम्बन्धी कार्यमा लाग्न सक्षम बनाउने ।
७	खानेपानी सिँचाइ तथा ऊर्जा विकास कार्यालय	• खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको अद्यावधिक सूचना संकलन गर्ने, • खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रमा बजेट विनियोजन र कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने, • विपद्मा खानेपानी तथ सरसफाइ क्षेत्रको संयोजकको रूपमा कार्य गर्ने ।
८	आमसञ्चार माध्यमहरू, सञ्चारकर्मी तथा नागरिक समाज	• अभियान र सन्देशमूलक सामग्रीहरूको प्रचार-प्रसार गर्ने, • अध्ययन, अवलोकन र सफलताका कथाहरूको प्रचार-प्रसार गर्ने, • अनुगमन तथा पैरवी गर्ने ।
९	विद्यालय	• जीवन उपयोगी ज्ञान, सीप, अभ्यास र सचेतना विस्तार गर्ने, • विद्यार्थी, विद्यालय परिवार र समुदायको सशक्तीकरण र सक्रियता वृद्धि, अभिमुखीकरण र तालिम, अवस्था विश्लेषण, सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालनमा सहजीकरण गर्ने, • सफा र स्वच्छ विद्यालय प्रवर्द्धन गरी नमूनाको रूपमा प्रस्तुत हुने ।
११०	विकास साझेदार निकायहरू	• प्राविधिक तथा विशेषज्ञ सेवा उपलब्ध गराउने, • आर्थिक स्रोत उपलब्ध गराउने तथा खोजी गर्ने, • कार्यक्रममा सहजीकरणको भूमिका निर्वाह गर्ने ।

१५	अन्तराष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरू	• आर्थिक स्रोत उपलब्ध गराउने, • कार्यक्रमको सहजीकरण गर्ने, • प्राविधिक तथा विशेषज्ञ सेवा उपलब्ध गराउने ।
१६	जिल्लास्थित गैरसरकारी संघ-संस्था	• सरसफाइ तथा स्वच्छतासम्बन्धी आनिबानीमा परिवर्तन अभियानलाई संस्थाको कार्ययोजनामा राखेर कार्यान्वयन गर्ने, • सामाजिक परिचालनको कार्य गर्ने ।
१७	महिला स्वास्थ्य स्वयम्सेविका	• समुदायस्तरमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनमा सहयोग तथा सहजीकरण गर्ने ।
१८	व्यवसायीहरू: होटेल तथा रेष्टुराँ, थोक तथा खुद्रा व्यापारी, यातायात व्यवसायी, कलकारखाना र मठ-मन्दिर सञ्चालक	• सरसफाइ सामग्री उत्पादनमा सहयोग र लगानी गर्ने, • फोहोर मैलाको वर्गीकरण र व्यवस्थापन गर्ने, • सुरक्षित पिउने पानी र शौचालयको सुविधा, हात धुने स्थान र सामग्रीको व्यवस्था आदिमा ध्यान दिने ।
१९	स्थानीय क्लब र स्थानीय समूह, उपभोक्ता समिति आदि	• सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालनमा सहजीकरण गर्ने, • स्थानीयस्तरका कार्यक्रममा अगुवाइ गर्ने ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची-१ : वडागत रूपमा खानेपानी सेवाको स्तर विवरण

क्रम संख्या	वडा नं.	सुरक्षित व्यवस्थित सेवा	आधारभूत सेवा	सीमित सेवा	सेवा छैन	जम्मा
१	१	०	१४३	१०	०	१५३
२	२	०	२६१	३२	८	३००
३	३	०	३८५	०	०	३८५
४	४	११	३३४	०	०	३४५
५	५	४७	२९५	०	०	३४२
६	६	०	१९८	१६	८	२२२
७	७	०	२८२	९	०	२९१
८	८	०	२११	०	०	२११
९	९	०	३०९	८	१७	३३४
१०	१०	०	३७३	०	०	३७३
११	११	०	३२०	०	०	३२०
जम्मा		५८	३१११	७४	३३	३२७६

अनुसूची-२ : खानेपानी आयोजनाहरूको मुख्य भौतिक संरचनाको अवस्था

क.सं	आयोजनाको नाम	वडा नं.	ईन्टेक					आर.भी.टी.					धारा					वि.पि.टि तथा अन्य संरचना				
			जम्मा संख्या	राम्रोसँग सञ्चालित	सामान्य मर्मत-सुधार	वृहत् मर्मत-सुधार	पुनर्निर्माण	जम्मा संख्या	राम्रोसंग सञ्चालित	सामान्य मर्मत सुधार	वृहत् मर्मत सुधार	पुनर्निर्माण	जम्मा संख्या	राम्रोसंग सञ्चालित	सामान्य मर्मत सुधार	वृहत् मर्मत सुधार	पुनर्निर्माण	जम्मा संख्या	राम्रोसंग सञ्चालित	सामान्य मर्मत सुधार	वृहत् मर्मत सुधार	पुनर्निर्माण
1.	चिसापानी खापा	६	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	१	०	०	०	०	२	०	२	०	०
2.	भैसीतार्न खापा	६																				
3.	बुढाखोला साटबाडा खापा	१	१	०	०	१	०						१	१	०	०						
4.	मष्टा बिद्यालय खापा	१	१	०	०	०	१						१	०	०	०						
5.	जम्फइ खापा	१	१	०	०	१	०	१	१	०	०	०	३	२	१	०						
6.	निगालीबोट खापा	१	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	२	१	१	०						
7.	हरीलोटे कर्मासी खापा	१	१	०	०	०	१						१	०	०	१						
8.	घट्टेखोला बनकाँडा खापा	१	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	३	२	०	०						
9.	रातापाईला कर्मासी खापा	१	१	०	०	०	१						२	१	०	०						
10.	पुत्ताखोला जाम खापा	२	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	३	०	२	०						
11.	भुवानेखोला सेरी खापा	२	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	५	०	१	०						
12.	पुनेरा चौथा खापा	२	१	०	०	१	०						५	१	२	०						
13.	छोटे डाडुपाटा खापा	२	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	३	२	१	०						
14.	गाँडेखोला खापा	२	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	४	०	२	०						
15.	जोगीलेख खापा	२	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	४	४	०	०	०	१	१	०	०	०
16.	गराली खापा	३	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	६	०	२	०						
17.	रोल खापा	३	१	१	०	०	०	१	०	०	०	१	४	०	०	०	०	१	१	०	०	०
18.	खर्क खापा	३	१	०	०	०	१	१	१	०	०	०	१	०	०	०						
19.	सैना खापा	३	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	३	२	१	०						
20.	तल्लापानी बरातु खापा	३	१	०	०	१	०	१	१	०	०	०	२	२	०	०						
21.	देउखोली बरातु खापा	३	१	१	०	०	०						२	२	०	०						
22.	छडादेवी सिदुरीकोट खापा	३	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	५	०	२	०						
23.	चम्लाहबगर तलिखर्क खापा	३	१	१	०	०	०						३	१	०	०						
24.	धामकुल खापा	४	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	१७	६	८	१						
25.	हिगोटी खापा	४	१	०	१	०	०	१	०	०	१	०	३	०	०	३						

26.	पैखु खापा	४	१	१	०	०	०						२	२	०	०						
27.	गोठीखोला खापा	४	१	०	०	१	०						१	१	०	०						
28.	भुवाढुस्का खापा	११																				
29.	माझचौर खापा	४	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	३	०	१	०						
30.	केराइ खापा	४	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	४	१	३	०						
31.	चिमाडुग्री खापा	४	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	६	२	०	०						
32.	चतुरे खापा	१	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	३	०	३	०						
33.	भागोटी खापा	५	१	०	०	०	१	१	१	०	०	०	३	३	०	०						
34.	तिरतिरेधारा तलीकवा खापा	५	१	०	१	०	०						२	२	०	०						
35.	दवरी माथीकवा खापा	५	२	०	२	०	०						४	१	१	०						
36.	मुल कोटीला खापा	५	१	१	०	०	०						४	१	२	०						
37.	सेराखोला विद्यालय खापा	५	१	०	०	०	१						१	०	०	०						
38.	अदारी खमाले खापा	५	१	१	०	०	०	१	०	१	०	०	६	१	४	०						
39.	भित्तबन लमेरा खापा	५	१	०	०	०	१						३	०	२	०						
40.	छोटे चाकपाडे खापा	५	१	१	०	०	०	१	०	०	१	०	३	०	२	०						
41.	हपल्लापानी खिउना विद्यालय खापा	६	१	०	०	१	०						२	०	०	१						
42.	भिनेगाउँ खापा	६	१	०	०	०	१						१	१	०	०						
43.	स्यालापानी राष्कोटीबाडा खापा	६	१	०	०	०	१						१	०	०	०						
44.	लिगुडेखोला खापा	६	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	३	१	१	०						
45.	पनसेरी खापा	६	१	०	०	१	०						१	०	०	०						
46.	नाउला पनेरी खुदालपाटा खापा	६	१	०	०	१	०	१	०	०	१	०	१०	०	१	७	०	१	०	०	१	०
47.	आरुपाटा खापा	६	१	०	१	०	०															
48.	पनेरी खोला रिदा खापा	६	१	१	०	०	०						१	०	०	०						
49.	बिहानी विद्यालय खापा	७	१	०	०	१	०						२	०	१	०						
50.	भित्तबन खापा	७	१	०	०	०	१						४	०	१	०						
51.	बिहानी रावतबाडा खापा	७	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	८	२	५	०						
52.	बिहानीखोला खापा जंसेली	७	१	०	१	०	०						२	०	१	०						
53.	आर्से खापा	५	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	३	३	०	०						
54.	बिउडी मालिकाँडा खापा	८	१	०	०	०	१						१	०	०	०						
55.	बजाङखोला सेवलीबगर खापा	८	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	४	२	२	०						
56.	बिहानी खोला खापा थारा	७	१	०	०	१	०	१	०	०	०	१										
57.	बिहानी खोला खापा राउतडी	७	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	६	२	१	०						

58.	पानी नाउला आमगाउ खापा	८	१	०	१	०	०	१	०	०	१	०	३	१	१	०						
59.	ह्याँचुडी सुकाढिक खापा	८	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	७	१	३	३	०	२	२	०	०	०
60.	ह्याँचुडी खापा	८	१	१	०	०	०						३	१	१	०						
61.	घाट झुगाला खापा	८	१	१	०	०	०						२	२	०	०						
62.	वाडु भडाल्ना खापा	८	१	१	०	०	०	१	०	०	०	१										
63.	बजाङखोला ठामलेख खापा	८	१	१	०	०	०						१	१	०	०						
64.	रिगा विद्यालय खापा	८	१	०	०	१	०						१	०	०	०						
65.	नुवाखेत बिचकाटियँ खापा	८	१	०	१	०	०						१	०	०	०						
66.	किटियँ कप्साडी खापा	८	१	०	०	१	०						२	१	०	०						
67.	सेवालीबगर खापा	८	१	०	१	०	०						४	३	१	०						
68.	कुईगाउँ खापा	८	१	०	०	१	०	१	१	०	०	०	३	२	१	०						
69.	द्यारागैरा रोकायाबाडा खापा	९	१	०	१	०	०	१	०	१	०	०	१२	१	९	०						
70.	कुलमुल भागेचौर दोर्गान खापा	९	१	०	०	०	१						९	०	३	१						
71.	जाज्ज दलित बाडा खापा	९	१	०	०	०	१	१	१	०	०	०	४	२	१	०						
72.	जाज्ज गिमगाउँ खापा	९	१	०	०	०	१						१	०	०	१						
73.	सबना देनवाडा खापा	९	१	०	०	१	०						२	१	०	०						
74.	चोरनाउला देनवाडा खापा	९	१	१	०	०	०	१	१	०	०	०	२	१	०	०						
75.	भलसात बर्थिङ सेन्टर खापा	९	१	०	०	०	१						१	१	०	०						
76.	बजेडिखोला बमडिका खापा	९	१	०	०	०	१						१	१	०	०						
77.	डोगडी जामीर खापा	९	१	०	१	०	०	१	०	०	०	१	७	०	१	१						
78.	ठुलोखोला जामीर खापा	९	१	०	०	१	०	१	१	०	०	०	६	१	१	०						
79.	नुवाकोटिखोला देउल खापा	९	१	०	०	०	१						१	०	१	०						
80.	जन्तीबइना रेल खापा	८	१	०	०	०	१						३	०	१	१						
81.	रिगा खापा	१०	१	०	१	०	०						१	१	०	०						
82.	गाठीखोला मसाड्न खापा	४	१	०	१	०	०	१	०	०	१	०	७	०	०	०						
83.	हवघर ह्याङलु खापा	१०	१	०	०	०	१	१	०	०	०	१	८	१	६	०						
84.	भुवा ढुस्का मेला खापा	१०	१	०	०	०	१	१	१	०	०	०	४	४	०	०						
85.	सेही खापा	१०	१	०	०	१	०	१	०	०	१	०	२	१	०	१						
86.	माथि डुमान खापा	१०	१	०	०	०	१						१	१	०	०						
87.	तल डुमान खापा	१०	२	०	०	०	२						१	०	०	०	१	१	०	०	०	१
88.	बिना खापा	१०	१	०	०	१	०	१	०	०	०	१	३	०	०	२						
89.	रिथा खापा	११	१	१	०	०	०	२	१	१	०	०	२६	४	९	०	०	१	०	१	०	०

90.	वडेखोला विद्यालय खापा	११	१	०	१	०	०						२	०	१	०						
91.	मडापानी खापा	११	१	०	०	१	०	१	१	०	०	०	७	०	१	६	०	२	१	०	१	०
92.	दुदेखोला खापा	११	१	०	०	१	०	१	१	०	०	०										
93.	कालिका खापा	११	१	०	१	०	०						३	०	१	०						
94.	भिजिने खापा	११	१	०	०	१	०	१	१	०	०	०	५	०	४	१	०	१	०	१	०	०
95.	क्याम्पस खापा	११	१	०	१	०	०	१	१	०	०	०	१	०	१	०						
96.	तुलधारा रातापानी खापा	११	१	०	०	१	०						२	०	०	१						
97.	तुलधारा बुर्सु खापा	११	१	०	०	०	१						१	०	०	१						
98.	बिहानी गम्था खापा	७	१	१	०	०	०						३	०	३	०						
99.	बिहानी ठामलेख खापा	८	१	०	०	१	०	१	०	०	१	०	२	०	०	२	०	३	०	०	३	०
100.	धलपुरामाँडु आमगाउ खापा	८	१	०	०	०	१						१	०	१	०						
101.	मउभेरी खापा	८	१	०	१	०	०						२	१	०	०						
102.	माझपानी कालाढुङ्गा खापा	१०	१	०	१	०	०						३	०	१	०						

अनुसूची-३ : मौजुदा खानेपानी आयोजनाको विवरण

क्र.सं.	योजनाको नाम	ठेगाना/स्थान	लाभान्वित हुने घरधुरी			
			दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा
१	चिसापानी खापा	६, लाम्रु	०	०	३१	३१
२	भैसीतार्न खापा	६, रास्कोटीबाडा	०	०	०	०
३	बुढाखोला साटबाडा खापा	१, साटबाडा	०	०	५१	५१
४	मष्टा बिद्यालय खापा	१, साटबाडा	०	०	३	३
५	जम्फइ खापा	१, जम्फइ	०	०	३०	३०
६	निगालीबोट खापा	१, निगालीबोट	०	०	१८	१८
७	हुरीलोटे कर्मासी खापा	१, कर्मासी	०	०	१९	१९
८	घट्टेखोला बनकाँडा खापा	१, बमकाँड	३७	०	९	४६
९	रातापाईला कर्मासी खापा	१, मसाने	०	०	१	१
१०	पुत्ताखोला जाम खापा	२, जाम	४	०	५१	५५
११	भुवानेखोला सेरी खापा	२, सेरी	१७	०	६३	८०
१२	पुनेरा चौथा खापा	२, सेरी	३८	०	८५	१२३
१३	छोटे डाडुपाटा खापा	२, डाडुपाटा	६	०	३४	४०
१४	गाँडेखोला खापा	२, गाँडेखोला	६८	०	०	६८
१५	जोगीलेख खापा	२, जोगीलेख	१३	०	४०	५३
१६	गराली खापा	३, बरातु	०	०	६६	६६
१७	रोल खापा	३, रोल	३२	०	११०	१४२
१८	खर्क खापा	३, खर्क	८०	०	०	८०
१९	सैना खापा	३, सैना	०	०	६९	६९
२०	तल्लापानी बरातु खापा	३, बराँतु	०	०	१३	१३
२१	देउखोली बरातु खापा	३, बराँतु	०	०	३४	३४
२२	छडादेवी सिदुरीकोट खापा	३, सिदुरीकोट	५	०	८०	८५
२३	चम्लाहबगर तलिखर्क खापा	३, तलिखर्कं	०	०	१७	१७
२४	धामकुल खापा	४, जिउका	४६	०	१५३	१९९
२५	हिगोटी खापा	४, हिगोटी	९९	०	४	१०३
२६	पैखु खापा	४, पैखु	०	०	४३	४३
२७	गोठीखोला खापा	४,गोठीखोला	३	०	१०	१३
२८	भुवाढुस्का खापा	११,रिखियाँ	०	०	०	०
२९	माझचौर खापा	४,चिमाडुग्री	१३	०	२६	३९
३०	केराइ खापा	४,केराइ	०	०	४२	४२
३१	चिमाडुग्री खापा	४,चिमाडुग्री	१०	०	५८	६८
३२	चतुरे खापा	१,साटबाडा	०	०	४९	४९
३३	भागोटी खापा	५,भागोटी	०	०	३१	३१
३४	तिरतिरेधारा तलीकवा खापा	५,तलीकवा	०	०	१८	१८
३५	दवरी माथीकवा खापा	५,माथीकवा	०	०	९२	९२
३६	मुल कोटीला खापा	५,कोटिल्ला	०	०	४७	४७
३७	सेराखोला विद्यालय खापा	५,कोटिल्ला	०	०	०	०
३८	अदारी खमाले खापा	५,खमाले	०	०	४७	४७
३९	भित्तबन लमेरा खापा	५लमेरा	०	०	६०	६०
४०	छोटे चाकपाडे खापा	५,चाकपाड	२	०	२३	२५
४१	हपल्लापानी खिउना विद्यालय खापा	६,खिउना	०	०	१७	१७
४२	भिनेगाउँ खापा	६,भिउना	०	०	१०	१०
४३	स्यालापानी राष्कोटीबाडा खापा	३,राष्कोटीबाडा	०	०	६२	६२

क.सं.	योजनाको नाम	ठेगाना/स्थान	लाभान्वित हुने घरधुरी			
			दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा
४४	लिगुडेखोला खापा	६, लाम्रु	०	०	६०	६०
४५	पनसेरी खापा	६,पानसेरी	०	०	५१	५१
४६	नाउला पनेरी खुदालपाटा खापा	६,पानीखोला	०	०	६५	६५
४७	आरुपाटा खापा	६,आरुपाटा	०	०	०	०
४८	पनेरी खोला रिदा खापा	६,राष्कोटीबाडा	१७	०	९	२६
४९	बिहानी विद्यालय खापा	७,थारा	३	०	५	८
५०	भित्तबन खापा	७,थारा	९५	०	४५	१४०
५१	बिहानी रावतबाडा खापा	७,गम्था	०	०	८२	८२
५२	बिहानीखोला खापा जंसेली	७,जंसेली	०	०	१०	१०
५३	आर्से खापा	५,खमाले	२५	०	२०	४५
५४	बिउडी मालिकाँडा खापा	८, बिउडी रिगा	०	०	१२	१२
५५	बजाडखोला सेवलीबगर खापा	८,ठामलेख	०	०	४२	४२
५६	बिहानी खोला खापा थारा	७,नौलापात	०	०	०	०
५७	बिहानी खोला खापा राउतडी	७,राउतडी	२०	०	१२४	१४४
५८	पानी नाउला आमगाउ खापा	८,आमगाउ	०	०	१०	१०
५९	ह्याँचुडी सुकाढिक खापा	८,सुकाडिक	३८	०	५३	९१
६०	ह्याँचुडी खापा	८,ह्याँचुडी	१०	०	३२	४२
६१	घाट झुगाला खापा	८,झुगाला	०	०	१०	१०
६२	वाडु भडाल्ना खापा	८,वाँडु भडाल्ना	०	०	०	०
६३	बजाडखोला ठामलेख खापा	८,ठामलेख	०	०	६७	६७
६४	रिगा विद्यालय खापा	८,रिगा	०	०	४०	४०
६५	नुवाखेत बिचकाटियँ खापा	८,नुवाखेत	०	०	४	४
६६	किटियँ कप्साडी खापा	८,किटियँ	०	०	१०	१०
६७	सेवालीबगर खापा	८,ठामलेख	०	०	१२	१२
६८	कुईगाउँ खापा	८,ह्याँचुडी	०	०	३१	३१
६९	द्यारागैरा रोकायाबाडा खापा	९,रोकायाबाडा	२	०	२५	२७
७०	कुलमुल भागेचौर दोर्गान खापा	९,बुर्रकाँद	३४	०	७०	१०४
७१	जाज्ज दलित बाडा खापा	९,नखर्जि	६४	०	०	६४
७२	जाज्ज गिमगाउँ खापा	९,जिमा	०	०	२६	२६
७३	सबना देनवाडा खापा	९,डाँडबाडा	१	०	२९	३०
७४	चोरनाउला देनवाडा खापा	९,डाँडबाडा	०	०	२६	२६
७५	भलसात बर्थिङ सेन्टर खापा	९,जिमा	०	०	१	१
७६	बजेडिखोला बमडिका खापा	९,बामडिका	२	०	१९	२१
७७	डोगडी जामीर खापा	९,कर्खा जामीर	०	०	६६	६६
७८	ठुलोखोला जामीर खापा	९,जामीर	०	०	६०	६०
७९	नुवाकोटिखोला देउल खापा	९,देउल	०	०	५	५
८०	जन्तीबइना रेल खापा	९,रिगा	१२	०	२८	४०
८१	रिगा खापा	१०,रिगा	०	०	२०	२०
८२	गाठीखोला मसाड्न खापा	४,गाठीखोला मसाड्न	०	०	६	६
८३	हवघर ह्याडलु खापा	१०,ह्याडलु	४०	०	६३	१०३
८४	भुवा ढुस्का मेला खापा	१०,ह्याडलु	०	०	७	७
८५	सेही खापा	१०,सिआइ	१४	०	३६	५०
८६	माथि डुमान खापा	१०,माथि डुमान	०	०	३७	३७
८७	तल डुमान खापा	१०,तल डुमान	०	०	३५	३५
८८	बिना खापा	१०, बिना	०	०	४२	४२
८९	रिथा खापा	११, रातापानी	१	०	८६	८७

क.सं.	योजनाको नाम	ठेगाना/स्थान	लाभान्वित हुने घरधुरी			
			दलित	जनजाति	अन्य	जम्मा
९०	वडेखोला विद्यालय खापा	११, लुइ	०	०	४५	४५
९१	मडापानी खापा	११, लुइ	५३	०	९७	१५०
९२	दुदेखोला खापा	११, होडी	०	०	०	०
९३	कालिका खापा	११, रिखियाँ	०	०	४५	४५
९४	झिजिने खापा	११, डाँडिय	१७	०	५२	६९
९५	क्याम्पस खापा	११, बुर्सु	०	०	०	०
९६	तुलधारा रातापानी खापा	११, रातापानी	७	०	५३	६०
९७	तुलधारा बुर्सु खापा	११, बुर्सु	९	०	१	१०
९८	बिहानी गम्था खापा	७,गम्था	८	०	४७	५५
९९	बिहानी ठामलेख खापा	८,ठामलेख	०	०	७४	७४
१००	धलपुरामाँडु आमगाउ खापा	८, आमगाउ	०	०	१८	१८
१०१	मउभेरी खापा	८,मउभेरी	०	०	४१	४१
१०२	माझपानी कालाढुङ्गा खापा	१०, कालाढुङ्गा	२५	०	१७	४२

अनुसूची-४ : विद्यालय, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतासम्बन्धी सूचकगत विवरण

क्र.सं.	आधारहरू	सूचकहरू		
		एक तारा	दुई तारा	तीन तारा
१	पानी	१.१.पिउन, हात धुन र सरसफाइ गर्नका लागि पानीको उपलब्धता भएको ।	१.२.विद्यालयमा पिउनका लागि शुद्धीकरण गरिएको पानीको व्यवस्था भएको ।	१.३. पिउन र सरसफाइका लागि सुरक्षित र पर्याप्त पानीको उपलब्धता (प्रतिव्यक्ति दैनिक १२ लि.) भएको ।
२	शौचालय	२.१.छात्रा तथा छात्रहरूका लागि चुकुल सहितका अलग-अलग शौचालय भएको ।	२.२.बाल, लैङ्गिक, अपाङ्गता र वातावरणमैत्री युरिनल र पानी सहितको धारा भएको शौचालयको व्यवस्था भएको ।	२.३.सुरक्षित स्थानमा बाल, लैङ्गिक, अपाङ्गता र वातावरणमैत्री (२५ छात्रा र ५० छात्रहरूको अनुपातमा) पर्याप्त पानी सहितको सुधारिएको तथा सुचारू शौचालय र एक शौचालय एवम् मूत्रालयको अनुपात १:४ को सुविधासहित दिसा, पिसाबको सुरक्षित निकासको व्यवस्था मिलाइएको ।
३	सफा, स्वच्छता र हरियालीपूर्ण वातावरण	३.१.कक्षा कोठा र विद्यालय परिसरको नियमित सरसफाइ गरी ठोस फोहोरलाई टोकरीमा संलन गरी समय-समयमा विसर्जन गर्ने गरिएको साथै विद्यालय क्षेत्र खुला दिसामुक्त घोषणा भएको ।	३.२.ठोस फोहोरहरूलाई सिसा वा धातुजन्य, नकुहिने र कुहिने गरी अलग-अलग टोकरीमा सङ्कलन गरी कम्तीमा हप्तामा एक पटक विसर्जन गर्ने गरिएको साथै विद्यालय परिसरभित्र पुष्पबाटिकाको व्यवस्था भएको ।	३.३.सामग्रीहरूको प्रयोग घटाउने, पुनर्प्रयोग गर्ने र पुनःचक्रणको पद्धति लागू गरी सबै खाले फोहोरको व्यवस्थापन गरिएको साथै विद्यालयभित्रको उपयुक्त खाली जमिनमा वृक्षरोपण र करेसाबारीको विकास गरिएको ।
४	खानाको स्वच्छता	४.१.विद्यालयमा विद्यार्थीले खाने दिवा खाजा सफा, स्वच्छ र ताजा भएको ।	४.२.विद्यालयमा व्यवस्थित र सुरक्षित तवरले दिवा खाजा तयार गर्न भाँडावर्तन, अन्य सामग्रीहरू र भान्छा घरको सुविधा भएको तथा पकाएको र नपकाएको खाद्य सामग्री छुट्टाछुट्टै राख्ने व्यवस्था भएको ।	४.३.दक्ष व्यक्ति मार्फत दिवा खाजा तयार गर्ने व्यवस्था भएको र उपयुक्त तापक्रममा सुरक्षित भण्डारण गर्ने व्यवस्था भएको ।
५	स्वच्छता सुविधा	५.१.पानी र साबुन सहितको हात धुने सुविधा भएको ।	५.२.समूहमा साबुन-पानीले हात धुने स्थायी सुविधासहित साबुन र पानीको नियमित व्यवस्था भएको ।	५.३.समूहमा साबुन-पानीले हात धुने स्थायी सुविधा (५० विद्यार्थी बराबर एक धारा) मा सबैको सहज पहुँच भई नाली वा सोकपिट वा करेसाबारीमा पानीको निकासको व्यवस्था गरिएको ।
६	स्वच्छता शिक्षा	६.१.सबै कक्षामा स्वच्छता शिक्षा अध्ययन-अध्यापन हुने गरेको र पाँच कक्षाभन्दा माथि महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन पठन-पाठन गर्ने गरिएको ।	६.२.विद्यार्थीहरूको व्यावहारिक/जीवन उपयोगी स्वच्छता शिक्षामा सक्रिय सहभागिता हुने गरेको ।	६.३.स्वास्थ्य तथा वातावरण विषयमा विद्यार्थीहरूको व्यक्तिगत सरसफाइ र स्वच्छता व्यवहारका आधारमा अङ्क दिने पद्धति अवलम्बन गरिएको ।
७	महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन सुविधा	७.१.स्यानीटरी प्याड व्यवस्थापनका लागि छात्रा शौचालयहरूमा ढकनसहितको डस्टबिन राखिएको ।	७.२.आकस्मिक अवस्थाका लागि सहज स्यानीटरी प्याडको व्यवस्था र प्रयोग गरिएका प्याडहरूको सुरक्षित विसर्जन गर्न छात्रा शौचालयमा इन्सीनेटर सुविधा भएको ।	७.३.छात्राहरूले पुनर्प्रयोग गर्ने स्यानीटरी प्याड तयार गर्ने सीप सिकी व्यवहारमा ल्याएका र महिनावारी स्वच्छता सुविधाहरू सञ्चालनमा रहेका ।
८	संस्थागत व्यवस्था र दिगोपना	८.१.बालक्लब र विद्यालय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति गठन भएको ।	८.२.विद्यालय सुधार योजनामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना समावेश भएको ।	८.३.नियमित मर्मत-सम्भार कोषको व्यवस्था, आवश्यक सीप र जगेडा औजारहरूको व्यवस्था भएको एवम् नियमित रूपमा तालिकाअनुसार शौचालयको सरसफाइ गर्ने गरिएको ।
९	विपद् जोखिम व्यवस्थापन	९.१.शिक्षक तथा बालबालिकाहरूलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धमा क्षमता विकास गरिएको ।	९.२.खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समेतको विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना तयार गरिएको एवम् जोखिम नक्साङ्कन तयार गरी सबैले देख्ने स्थानमा टाँगिएको ।	९.३.खानेपानी तथा सरसफाइका संरचनाहरू नेपाल सरकारको स्वीकृत मापदण्ड (विपद् जोखिम न्यूनीकरण) अनुसार निर्माण भएको साथै आकस्मिक अवस्थामा खोज तथा उद्धार गर्ने टोली गठन गरी सीप सिकाइएको ।
१०	अनुगमन तथा जवाफदेहिता	१०.१.खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता र महिनावारी स्वच्छताका लागि सम्पर्क शिक्षक (महिलालाई प्राथमिकता) को व्यवस्था गरिएको	१०.२.खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता र महिनावारी स्वच्छता सम्पर्क शिक्षकको निगरानीमा दैनिक रूपमा शौचालयको सफाइ र साबुन-पानीले हात धुने गरिएको ।	१०.३.खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता र महिनावारी स्वच्छता सम्पर्क शिक्षकको सहजीकरणमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कर्नर (सम्बन्धित पुस्तक, पत्रिका, पोष्टर, सूचना तथा जानकारीमूलक सामग्री र महिनावारी सामग्री, स्वच्छ र स्वस्थ खाजा) को व्यवस्था गरिएको । न्यूनतम छ महिनामा एक पटक सबै सूचकहरूको स्वअनुगमन गरी अभिलेख राखिएको ।

अनुसूची-५ : विद्यालय, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको विवरण

क्र. सं.	विद्यालयको नाम	वडा	विद्यालयको किसिम	विद्यालयको तह	पुरुष विद्यार्थी	पुरुष शिक्षक	महिला विद्यार्थी	महिला शिक्षक	जम्मा	१.पानी			२.शौचालय			३.सफा, स्वच्छता र हरियाली बातावरण			४.खानाको स्वच्छता			५.स्वच्छता सुविधा			६.स्वच्छता शिक्षा			७.महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन सुविधा			८.संस्थागत व्यवस्था र दिगोपना			९.विपद जोखिम व्यवस्थापन			१०.अनुगमन तथा जवाफदेहिता			तारे स्थिति नतिजा		
										१.१	१.२	१.३	२.१	२.२	२.३	३.१	३.२	३.३	४.१	४.२	४.३	५.१	५.२	५.३	६.१	६.२	६.३	७.१	७.२	७.३	८.१	८.२	८.३	९.१	९.२	९.३	१०	१०	१०	एक तारे	दुई तारे	तीन तारे
1	श्री मष्टा आधारभुत विद्यालय, कर्मासी	१	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	२८	१	३६	२	६७	१	१	१	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
2	श्री नेपाल राष्ट्रिय आधारभुत विद्यालय, साटवाडा	१	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	१३	२	१९	१	३५	१	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
3	श्री नेपाल राष्ट्रिय आधारभुत विद्यालय, निगालिबोट	१	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	११२	५	१०२	४	२२३	१	०	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
4	श्री जनजागरण माध्यामिक विद्यालय, पाथरगाडा	२	सामुदायिक	दितीय तह/मावि तह १–१२	१११	६	१३७	३	२५७	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
5	श्री भैरव आधारभुत विद्यालय, गाँडेखोला	२	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	३२	१	४०	१	७४	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
6	श्री नेपाल राष्ट्रिय आधारभुत विद्यालय, जोगिलेख	२	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	३४	३	३२	१	७०	१	१	१	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
7	श्री कालिका माध्यमिक, विद्यालय बुगा	३	सामुदायिक	दितीय तह/मावि तह १–१२	२००	६	३००	२	५०८	१	१	१	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०

8	श्री बालज्योति आधारभुत विद्यालय, बरातु	३	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	१९	१	३२	१	५३	०	०	०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
9	श्री नेपाल राष्ट्रिय आधारभुत विद्यालय, खर्क	३	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	५३	२	७१	२	१२८	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
10	श्री रारा आधारभुत विद्यालय, रोल	३	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	३९	३	५७	०	९९	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
11	श्री जन प्रकाश आधारभुत विद्यालय, भुवाढुस्का	४	सामुदायिक	आधारभुत तह १–८	५३	३	५६	१	११३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
12	श्री निलकण्ठ आधारभुत विद्यालय, पैखु	४	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	२८	३	४५	१	७७	१	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	१	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
13	श्री तर्मालिका आधारभुत विद्यालय, केरै	४	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	१४	२	२५	२	४३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	१	०	०	०	१	०	०	१	१	१	०	०	०	०	०	०
14	श्री भगवती बाल विकास, केन्द्रचिमाडुङ्ग्री	४	सामुदायिक	बाल शिक्षा	१०	०	१२	१	२३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
15	श्री नेपाल राष्ट्रिय आधारभुत विद्यालय, जिउका	४	सामुदायिक	दितीय तह/मावि तह १–१२	१०५	८	१०२	१	२१६	१	१	१	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
16	श्री हिमालय आधारभुत	५	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	६२	७	९६	२	१६७	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	१	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०

	विद्यालय, कोटिला																																									
17	श्री जनज्योति आधारभुत विद्यालय, भागोटी	५	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	९	२	१४	०	२५	१	१	१	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
18	श्री उच्चलेकाल ी आधारभुत विद्यालय, चाकपाँडे	५	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	१८	२	२७	१	४८	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
19	श्री बाल शिक्षा आधारभुत विद्यालय, डाँडावाडा	५	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	३०	१	२६	३	६०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
20	श्री बाल शिक्षा माध्यामिक विद्यालय, कवा	५	सामुदायिक	दितीय तह/मावि तह १–१२	१५५	२	१४५	७	३०९	१	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	१	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
21	श्री मष्टा माध्यामिक विद्यालय,रास्कोटीवाडा	६	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	११६	८	११९	२	२४५	१	१	१	१	१	०	१	१	०	१	०	०	०	०	०	१	१	१	१	०	०	१	१	०	१	१	०	०	०	०	०	०	०
22	श्री भगवती माध्यामिक विद्यालय, लाम्रु पन्सेरी	६	सामुदायिक	दितीय तह/मावि तह १–१२	६८	८	८९	४	१६९	१	०	०	०	०	०	१	१	०	०	०	०	०	०	०	१	१	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
23	श्री त्रिकन्या चाएल्ड एकेडमी, गम्था	७	संस्थागत	आधारभूत तह १–८	१३०	६	१५०	४	२९०	१	१	१	१	०	०	१	१	०	१	०	०	०	०	०	१	१	१	०	०	०	१	०	०	१	१	०	०	०	०	०	०	०
24	विहानि बाल विकास केन्द्र ,गम्था	७	सामुदायिक	बाल शिक्षा	९	०	१३	१	२३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
25	श्री थापा मेमोरियल ईङ्लिस	७	संस्थागत	आधारभूत तह १–८	४५	४	४०	२	९१	१	१	१	१	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	१	१	१	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

	मेडियम बोडिङ स्कुल, गम्था दोगर्न																																									
26	श्री खेस्मालिका आधारभुत विद्यालय, डुंग्री	७	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	१४	२	४६	२	६४	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
27	श्री लोक प्रिय माध्यामिक विद्यालय, गम्था	७	सामुदायिक	दितीय तह/मावि तह १–१२	३८९	१५	३९५	३	८०२	१	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
28	श्री खत्याड भ्यालि स्कुल, राउतडी	७	संस्थागत	आधारभूत तह १–८	१२०	६	६०	३	१८९	१	१	१	१	०	०	१	१	०	१	०	०	०	०	०	१	१	१	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
29	श्री लोक प्रिय माध्यामिक विद्यालय, सुकाढिक	८	सामुदायिक	दितीय तह/मावि तह १–१२	१३३	१५	२०१	२	३५१	१	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	०	०	०	०	१	१	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
30	श्री मष्टा आधारभुत विद्यालय, ठामलेख	८	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	२४	४	२५	१	५४	१	०	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	१	१	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
31	श्री नेपाल राष्ट्रिय आधारभुत विद्यालय, रिगा	८	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	४१	५	६९	१	११६	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
32	श्री सरस्वती आधारभुत विद्यालय, आम	८	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	२२	१	११	१	३५	०	०	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
33	श्री आधारभुत विद्यालय, ह्याँचुडी	८	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	८	१	४	०	१३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

34	श्री शिव आधारभुत विद्यालय, नखर्जी	९	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	५२	३	५६	२	११३	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	१	१	०	०	०	०
35	श्री के एच ईङ्लिस बोडिङ स्कुल, नखर्जी	९	संस्थागत	आधारभूत तह १–८	३२	२	१४	१	४९	०	०	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	१	१	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
36	श्री पञ्चदिप आधारभुत विद्यालय गिमगाँउ, नखर्जी	९	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	९	१	८	१	१९	०	०	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
37	श्री लौथि बाल विकास केन्द्र, जामिर	९	सामुदायिक	बाल शिक्षा	९	०	७	१	१७	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
38	श्री नेपाल राष्ट्रिय आधारभुत विद्यालय, जामिर	९	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	१०	०	८	१	१९	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
39	श्री नेपाल राष्ट्रिय आधारभुत विद्यालय, कर्खा	९	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	४४	३	५६	०	१०३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
40	श्री पञ्चोदय माध्यामिक विद्यालय,नखर्जी	९	सामुदायिक	दितीय तह/मावि तह १–१२	१९८	१४	१७६	३	३९१	१	१	१	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
41	श्री लागि गुराँस आधारभुत विद्यालय, माथि डुमाना	१०	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	९	३	७	०	१९	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

42	श्री नेपाल राष्ट्रिय आधारभुत विद्यालय, तलि डुमाना	१०	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	५०	७	४६	२	१०५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
43	श्री महादेव माध्यामिक विद्यालय,ह्याङ्गलु	१०	सामुदायिक	दितीय तह/मावि तह १–१२	७०	६	९२	२	१७०	१	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	१	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
44	श्री देवीरुमा आधारभुत विद्यालय, सेही	१०	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	९	३	७	०	१९	१	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
45	श्री नेपाल राष्ट्रिय आधारभुत विद्यालय, बिन	१०	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	९	२	१०	२	२३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
46	श्री थापा मेमोरियल ईङ्लिस मेडियम बोडिङ स्कुल, रातापानी रिठा	११	संस्थागत	आधारभूत तह १–८	४२	४	२२	१	६९	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
47	श्री चतुर्देव हिरा सुरेन्द्र पूर्ण क्याम्पस, रातापानी बुर्सु	११	सामुदायिक	क्याम्पस/ कलेज	१०४	३	६०	१	१६८	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
48	श्री महादेव मष्टा माध्यामिक विद्यालय, रातापानी	११	सामुदायिक	दितीय तह/मावि तह १–१२	२५०	१५	३५०	३	६१८	१	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
49	श्री सुमा माई राष्ट्रिय आधारभुत	११	सामुदायिक	आधारभूत तह १–८	३९	४	३८	१	८२	०	०	०	०	०	०	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०

	विद्यालय, डाँडीय																																									
50	श्री सरस्वती माध्यामिक विद्यालय, रिखियाँ	११	सामुदायिक	दितीय तह/मावि तह १–१२	१०६	६	९८	४	२१४	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०
					०	०	०	०	७२३५	२५	१२	१२	१५	१	०	२९	४	०	१८	०	०	०	०	०	२०	१९	१२	१	०	०	२७	२	०	२५	३	१	१	१	०	०	०	०

अनुसूची-६ : पालिका स्तरीय योजना तर्जुमा प्रारम्भ कार्यशाला गोष्ठी/बैठकका निर्णय प्रतिलिपि

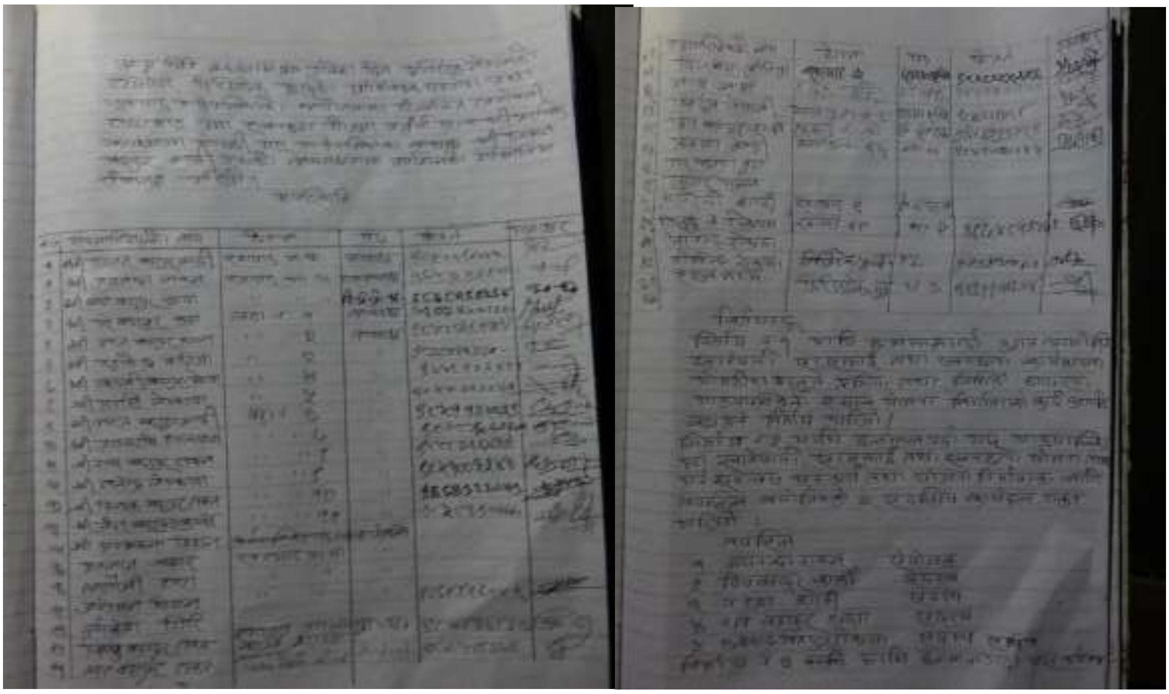

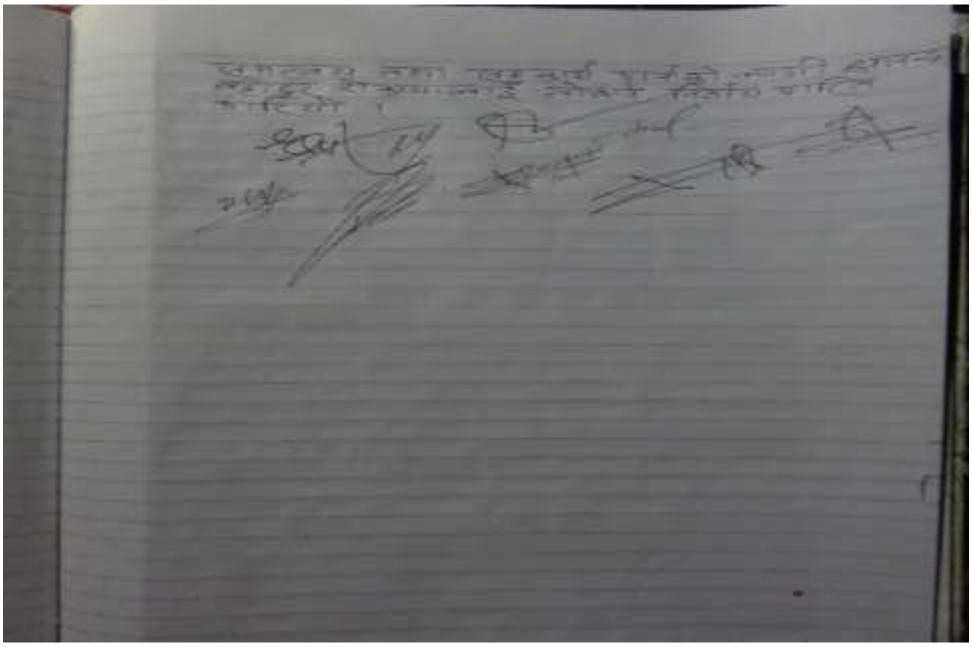

अनुसूची-७ : वडास्तरमा संकलित तथ्याङ्कको वैधता तथा वडास्तरीय योजना तर्जुमा कार्यशाला बैठकका निर्णय प्रतिलिपिहरू

वडा नं : १

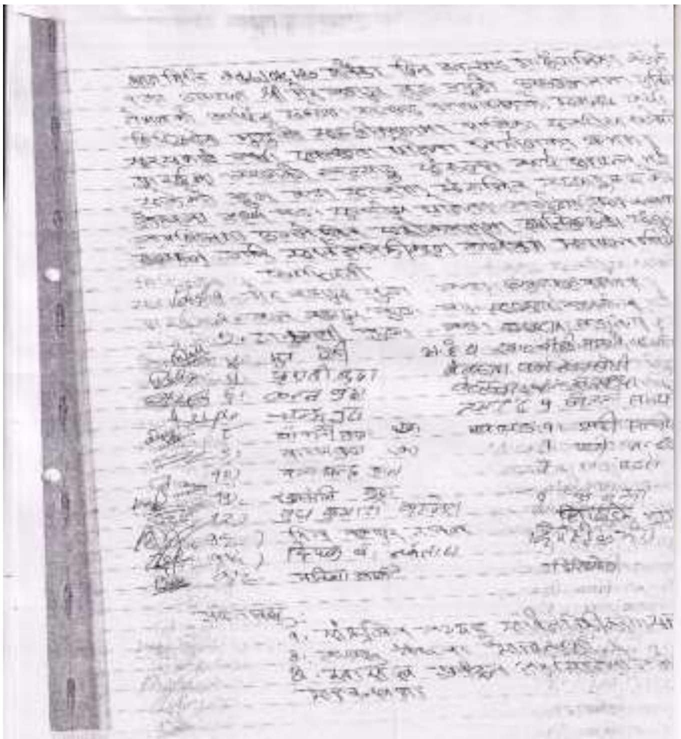
[illegible]

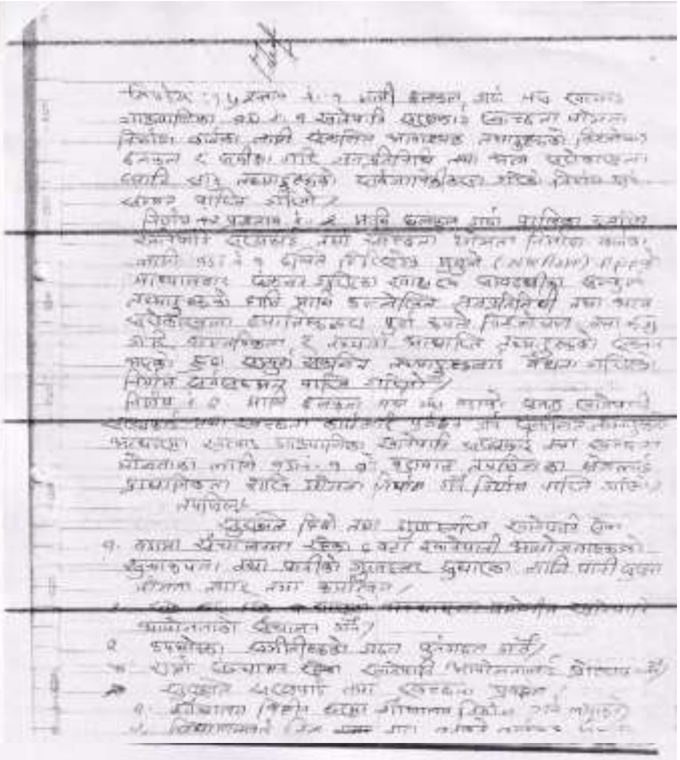
[illegible]

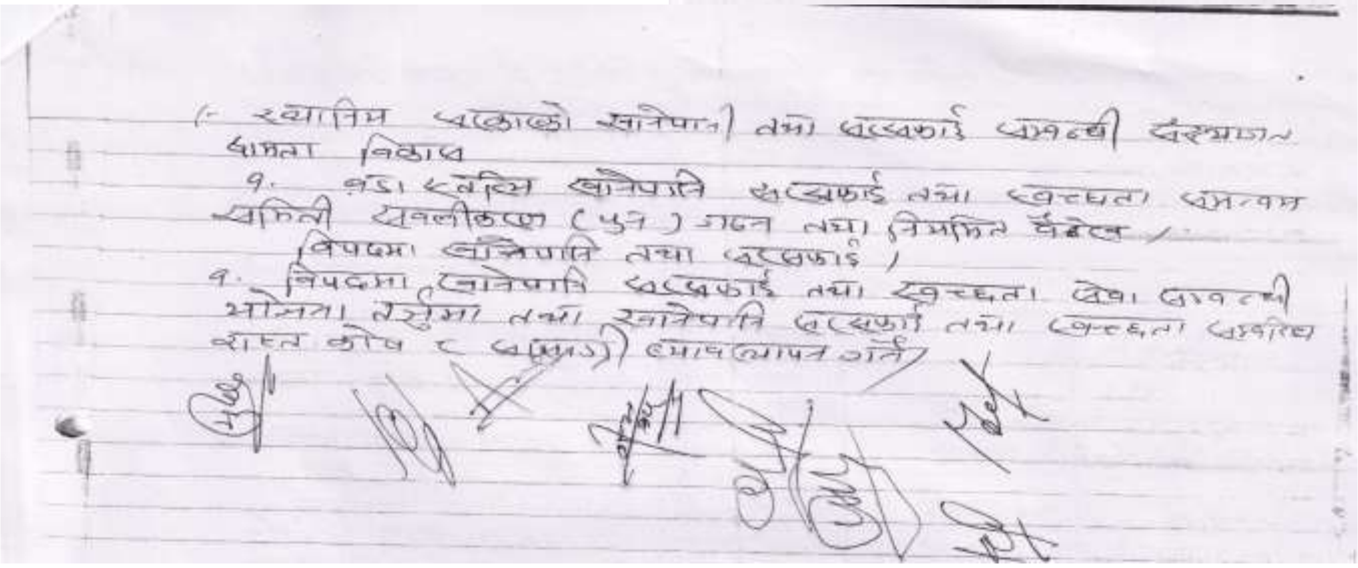
८. स्थानीय तहको खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी हस्तान्तरण क्षमता विकास
१. वडा स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समिति सबलीकरण (पुनः) गठन तथा नियमित बैठक ।
(विपदमा खानेपानी तथा सरसफाई)
१. विपदमा खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता सेवा सम्बन्धी योजना तर्जुमा तथा खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता सम्बन्धित राहत कोष र सामग्री व्यवस्थापन गर्ने

वडा नं :२

स्थानीय सरकारको खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी संस्थागत क्षमता विकास

१. वडा स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति सक्रीयकरण (पुनः गठन तथा नियमित बैठक गर्ने ।

विपद्‌मा खानेपानी तथा सरसफाइ

१. विपद्‌मा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा सम्बन्धी योजना तर्जुमा तथा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी राहत कोष र सामाग्री व्यवस्थापन गर्ने ।

वडा नं :३

आज मिति २०७७।०४।२१ गतेका दिन खत्याड गाउँपालिका वडा नं. ३ का वडा अध्यक्ष श्री सुवेन्द्र बानिया ज्यू को अध्यक्षतामा युनिसेफ नेपालको आर्थिक सहयोग तथा हिरिसडेक मुगुको सहजिकरणमा पालिका स्तरिय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माणका लागि प्रारम्भिक चरणको तथ्याङ्क संकलन कार्य सम्पन्न भई सकेको हुदा वडा स्तरमा संकलित तथ्याङ्कको वैधता तथा वडा स्तरीय योजना तर्जुमा सम्बन्धमा तपशिलमा उल्लेखित सरोकारवाला व्यक्ति संग छलफल गरि सार्वजनिकीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

उपस्थिति

१।श्री सुवेन्द्र बानिया –वडा अध्यक्ष
२।श्री गोकन शाही–वडा सदस्य
३।श्री हरिलाल लामा– वडा सचिव
४।श्री डील बहादुर बानीया –सामाजिक परिचालक
५।श्री टक्क बानीया– समाजसेवी
६।श्री डमल शाही–कार्यलय सहयोगी
७।श्री बीमला बानीया– महीला स्वास्थ्य स्वयम्सेवीका
८। श्री दिपक महतरा –हिरिसडेक
९। श्री मनिसा कार्की –हिरिसडेक
१०। श्री मिन बहादुर रावल –हिरिसडेक

प्रस्तावहरु : १। संकलित तथ्याङ्क सार्वजनिकिकरण सम्बन्धमा ।
२। तथ्याङ्क वैधता सम्बन्धमा ।
३। खासम्व प्रवंद्धन तथा योजना तर्जुमा सम्बन्धमा ।

निर्णय नं.१, प्रस्ताव नं. १ माथी छलफल गर्दा यस खत्याड गाउँपालिका वडा नं. ३ को खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माण कार्यका लागि संकलित आवश्यक तथ्याङ्कहरुको विश्लेषण, छलफल र समिक्षा गरि जनप्रतिनिधि तथा अन्य सरोकारवाला व्यक्ति मार्फत तथ्याङ्कहरु सार्वजनिकिकरण गरेको निर्णय सर्व सम्मत पारित गरियो ।

निर्णय नं. २, प्रस्ताव नं. २ माथि छलफल गर्दा पालिका स्तरिय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माण कार्यका लागि वडा नं. ३ स्थित हिरिसडेक मुगुले (NWASH) Apps को माध्यमबाट संकलन गरिएका खासस्व सम्बन्धीका सम्पूर्ण तथ्याङ्कहरुको हामि माथि उल्लेखित जनप्रतिनिधि तथा अन्य सरोकारवाला व्यक्तिहरु द्वारा पूर्ण रुपले विश्लेषण तथा रुजु गरि वस्तविकता र तथ्यमा आधारित तथ्याङ्कहरु संकलन भएको हुदा सम्पूर्ण संकलित तथ्याङ्कहरुलाई वैधता गरिएको निर्णय सर्वसम्मत पारित गरियो ।

निर्णय नं.३, प्रस्ताव नं. ३ माथी छलफल गर्दा यस वडाको समग्र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यलाई प्रवंद्धन गर्न संकलित तथ्याङ्कहरुको आधारमा खत्याड गाउँपालिकाको खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता योजनाका लागि वडा नं.३ को वडाबाट तपशिलका क्षेत्रलाई प्रथामिकता राखि योजना निर्णय गर्ने निर्णय पारित गरियो ।

तपशिल

सुरक्षित, दिगो तथा गुणस्तरीय खानेपानी सेवा

१. वडामा संचालनमा रहेका ८वटा खानेपानी आयोजनाहरुको सुधारएना तथा पानीको गुणस्तर सुधारका लागि पानी सुरक्षा योजना तयारी तथा कार्यान्वयन गर्ने ।

२. नयाँ निमार्ण हुने खानेपानी आयोजना एक घर एक धाराको अवधारण वमोजिम खानेपानी आयोजनाको संचालन गर्ने ।

४. खानेपानीका आयोजनाहरुको प्रभावकारी संचालन तथा पानी सुरक्षा योजना सम्बन्धी उपभोक्ता समितिहरुको क्षमता अभिवृद्वि तथा समितिको गठन पुर्नगठन गर्ने ।

५. राम्रो संचालनमा रहेका खानेपानी आयोजनाहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने ।

सुरक्षित सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन

१. वडामा भएको साधारण खाल्डे शौचालय तथा कम्पोष्ट शौचालयलाई सुधारिएको वाटरसिल शौचालयका रुपमा प्रवर्द्धन गर्ने ।

२.पूर्ण सरसफाइ अभियान संचालन गरी वडालाई पूर्ण सरसफाइ उन्मुख गर्ने ।

३. खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता सम्बन्धी बस्तीस्तरमा जनचेतनामुलक अभियान गरी स्वच्छता समाग्री सहयोग गर्ने ।

४ यस वडाका ४ वटै विद्यालयलाई विद्यालयको खानेपानी तथा सरसफाइ अवस्थामा सुधार गरी तीन तारे विद्यालय बनाउन कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

५ शौचालय नभएको घरमा अनीवार्य शौचालय बनाउने ।

स्थानीय सरकारको खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी संस्थागत क्षमता विकास

१. वडा स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति सबलीकरण (पुन) गठन तथा नियमित बैठक गर्ने ।

विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ

१. विपद्मा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा सम्बन्धी योजना तर्जुमा तथा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी राहत कोष र सामाग्री व्यवस्थापन गर्ने ।

वडा नं :४

आज मिति २०७७०५।२७ गतेका दिन खत्याड गाउँपालिका वडा नं. ४ का वडा का.वा अध्यक्ष श्री चन्दविर थापा ज्यू को अध्यक्षतामा युनिसेफ नेपालको आर्थिक सहयोग तथा हिरिसडेक सुगुको सहजिकरणमा पालिका स्तरिय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निमार्णका लागि प्रारम्भिक चरणको तथ्याङ्क संकलन कार्य सम्पन्न भई सकेको हुदा वडा स्तरमा संकलित तथ्याङ्को वैधता तथा वडा स्तरीय योजना तर्जुमा सम्बन्धमा तपशिलमा उल्लेखित सरोकारवाला व्यक्ति संग छलफल गरि सार्वजनिकीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

उपस्थिति

१।श्री चन्दविर थापा –का.वा वडा अध्यक्ष
२।श्री ज्ञान बहादुर थापा –खानेपानी उपभोक्ता
३।श्री भूमि राज थापा –सामुदायिक वन समिति
४।श्री हासि लामाइ –वडा प्राविधिक
५।श्री अखिल रोकाया–समाजिक परिचालक
६।श्री अर्जुन शाही –गाउँपालिका खानेपानी सरसफाई प्राविधिक
७।श्री कृष्ण बहादुर शाही–निलकण्ठ आधारभूत विद्यालय पियु शिक्षक
८। श्री इन्द्र बहादुर शाही–बजार व्यवस्थापन समिति
९। श्री रतन रोकाया–बिउका विद्यालय शिक्षक
१०। श्री खिमा वि.क.– का.स
११। श्री रञ्जना रावल –समाजसेवि
१२। श्री बलीराज थापा–खानेपानी हेराली
१३। श्री दिपक महतरा –हिरिसडेक
१४। श्री मनिसा कार्की –हिरिसडेक
१५। श्री मिन बहादुर रावल –हिरिसडेक

प्रस्ताव : १। संकलित तथ्याङ्क सार्वजनिकिकरण तथा वैधता सम्बन्धमा ।
२। खानेपानी प्रवंधन तथा योजना तर्जुमा सम्बन्धमा ।

निर्णय नं.१, प्रस्ताव नं. १ माथी छलफल गर्दा यस खत्याड गाउँपालिका वडा नं. ४ को खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वाच्छता योजना निर्माण कार्यका लागि (NWASH) Apps को माध्यमबाट संकलित आवश्यक तथ्याङ्कहरुको विवरण, छलफल र समिक्षा गरि जनप्रतिनिधि तथा अन्य सरोकारवाला व्यक्ति सामु तथ्याङ्क सार्वजनिकिकरण गर्दा वस्तुस्थिति र तथ्यमा आधारित तथ्याङ्क संकलन भएको हुदा सम्पूर्ण संकलित तथ्याङ्कहरुलाई वैधता गरिएको निर्णय सर्वसम्मत पारित गरियो ।

निर्णय नं.२, प्रस्ताव नं. २ माथी छलफल गर्दा यस वडाको समग्र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यलाई प्रवंधन गर्न संकलित तथ्याङ्कहरुको आधारमा खत्याड गाउँपालिकाको खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाका लागि वडा नं. ४ को वडाबाट तपशिलका क्षेत्रलाई प्राथमिकता राखि योजना निर्माण गर्ने निर्णय पारित गरियो ।

तपशिल

सुरक्षित, दिगो तथा गुणस्तरीय खानेपानी सेवा

१. वडामा संचालनमा रहेका ८ वटा खानेपानी आयोजनाहरुको सुधारफना तथा पानीको गुणस्तर सुधारका साथै पानी सुरक्षा योजना तयारी तथा कार्यान्वयन गर्ने ।

२. एक घर एक धाराको अवधारणा बमोजिम संचालित गोठिखोला [illegible] खानेपानी आयोजना बाट हाल सम्म ७ घरधुरीमा खानेपानीका व्यक्तिगत धारा जडान भएकोले अन्य आयोजनाहरु पनि एक घर एक धाराको अवधारणा बमोजिम संचालन गर्ने ।

३. खानेपानीका आयोजनाहरुको प्रभावकारी संचालन तथा पानी सुरक्षा योजना सम्बन्धी उपभोक्ता समितिहरुको क्षमता अभिवृद्धि तथा समितिको गठन पुर्नगठन गर्ने ।

४. राम्रो संचालनमा रहेका खानेपानी आयोजनाहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने ।

सुरक्षित सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन

१.शौचालय विहीन घरमा शौचालय निमार्ण गर्न लगाउने तथा वडामा भएका साधारण खाल्डे शौचालय तथा कम्पोस्ट शौचालयलाई सुधारिएको वातरसिल शौचालयका रुपमा प्रवद्दन गर्ने ।

२.पूर्ण सरसफाइ अभियान संचालन गरी वडालाई पूर्ण सरसफाइ उन्मुख गर्ने कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

३. खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता सम्बन्धी बस्तीस्तरमा जनचेतनामूलक अभियान गरी स्वच्छता बनाउी कायम गर्ने ।

४ वस.वडाका ४ वटै विद्यालयलाई विद्यालयको खानेपानी तथा सरसफाइ अवस्थामा सुधार गरी गीन तारे विद्यालय बनाउन कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

५. वडा कार्यालय तथा बजार क्षेत्रमा सार्वजनिक शौचालय निमार्ण तथा संचालन गर्ने

स्थानीय सरकारको खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी संस्थागत क्षमता विकास

१. वडा स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति सबलीकरण: (पुन) गठन तथा नियमित बैठक गर्ने ।

विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ

१. विपद्मा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा सम्बन्धी योजना तर्जुमा तथा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी राहत कोष र सामाग्री व्यवस्थापन गर्ने ।

वडा नं : ५

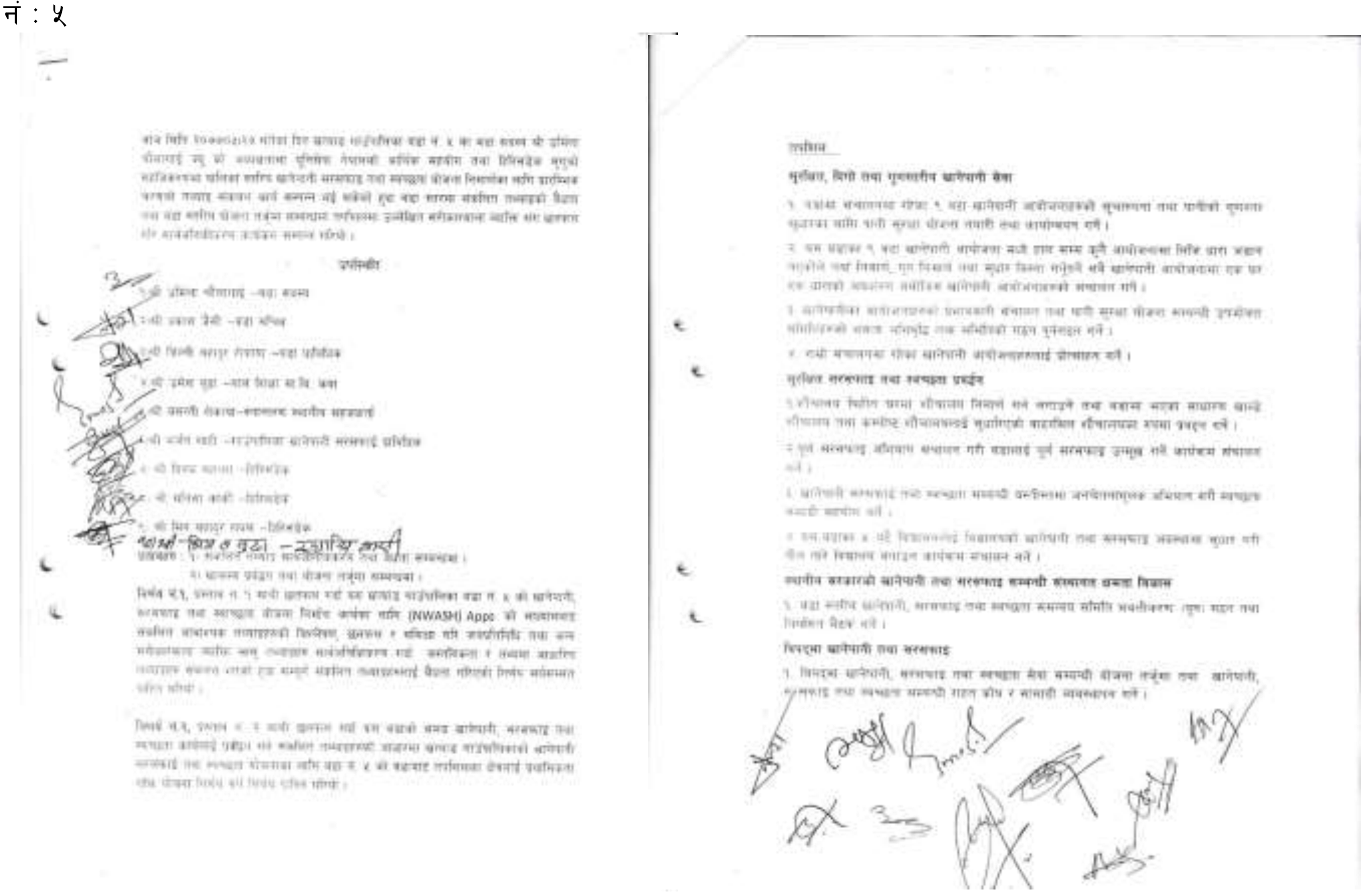
उपस्थिति
सुरक्षित, दिगो तथा गुणस्तरीय खानेपानी सेवा
सुरक्षित सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन
विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ

वडा नं : ६

१ वडामा रहेका साधारण खाल्डे शौचालय तथा कम्पोस्ट शौचालयलाई सुधारिएको वाटरसिल शौचालयमा स्तरमा प्रवर्द्धन गर्ने ।

२ शौचालय विहीन घरमा शौचालय निर्माण गर्न लगाउने ।

३ प्रत्येक घरमा साबुन पानी सहितको हात धुने स्थान निर्माण गर्न लगाउने ।

४ वडाका वार्डी स्तरमा बस्तीलाई [illegible] गर्ने आर.सि.सि गर्ने ।

५ घरपानी तहमा [illegible] व्यवस्थापन गर्ने [illegible] सञ्चालन गर्ने ।

६ पूर्ण सरसफाइ अभियान सञ्चालन गरी वडालाई पूर्ण सरसफाइ घोषणा गर्ने ।

७ वडाका सबै विद्यालयमा विद्यालय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता तीन तारे अवधारणा सम्बन्धी अभिमुखीकरण सञ्चालन गर्ने ।

८ वडाका सबै विद्यालयलाई विद्यालयको खानेपानी तथा सरसफाइ अवस्थामा सुधार गरी तीन तारे विद्यालय बनाउन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

स्थानीय सरकारको खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी संस्थागत क्षमता विकास

१ वडा स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति सबलीकरण: पुनः गठन तथा नियमित बैठक

२ वडा स्तरीय समन्वय समितिका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूलाई पूर्ण सरसफाइ, खानेपानी सुरक्षा योजना तथा सुधारात्मक सम्बन्धी तालिम, अभिमुखीकरण

विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ

१ विपद्का खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा सम्बन्धी योजना तर्जुमा

२ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी राहत कोष र सामग्री व्यवस्थापन

वडा नं : ७

आज मिति २०७७।०२।१५ गतेका दिन खत्याड गाउँपालिका वडा नं. ७ का वडा अध्यक्ष श्री [illegible] उपाध्याय ज्यू को अध्यक्षतामा [illegible] तथा हिरिमडेक [illegible] उपस्थितिमा गाउँपालिका स्तरीय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माणका लागि प्राथमिक [illegible] तथ्याङ्क संकलन कार्य सम्पन्न भई सकेको हुदा वडा स्तरमा संकलित तथ्याङ्कको वैधता तथा वडा स्तरीय योजना तर्जुमा सम्बन्धमा [illegible] उल्लेखित सरोकारवाला व्यक्ति संग छलफल गरि सार्वजनीकीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

उपस्थिती

१.श्री [illegible] उपाध्याय–वडा अध्यक्ष
२.श्री पुन्न प्रसाद [illegible] –वडा सदस्य
३.श्री [illegible] –महिला वडा सदस्य
४.श्री [illegible] –कार्यपालिका सदस्य
५.श्री [illegible] –वडा सचिव
६.श्री [illegible] –[illegible]
७.श्री [illegible] –[illegible]
८.श्री [illegible] –स्वास्थ्य चौकी [illegible]
९.श्री [illegible] –[illegible]
१०.श्री [illegible] –[illegible]
११.श्री [illegible] –[illegible]
१२.श्री [illegible] –महिला [illegible]
१३.श्री [illegible] –महिला [illegible]
१४.श्री [illegible] –महिला [illegible]
१५.श्री [illegible] –[illegible] इन्जिनीयर
१६.श्री [illegible] –[illegible] इन्जिनीयर
१७.[illegible]

१८.श्री [illegible] –हिरिमडेक
१९.श्री [illegible] –हिरिमडेक
२०.श्री [illegible] –हिरिमडेक

प्रस्तावहरु : १. संकलित तथ्याङ्क सार्वजनिकिकरण तथा वैधता सम्बन्धमा ।
२. आसन्न प्रवर्द्धन तथा योजना तर्जुमा सम्बन्धमा ।

निर्णय नं.१. प्रस्ताव नं. १ माथी छलफल गर्दा यस खत्याड गाउँपालिका वडा नं. ७ को खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माण कार्यका लागि (NWASH) Apps को माध्यमबाट संकलित आवश्यक तथ्याङ्कहरुको विश्लेषण, [illegible] गरि [illegible] तथ्याङ्कहरु सार्वजनिकिकरण गर्दा [illegible] तथ्याङ्क संकलन बाँकी हुदा सम्पूर्ण संकलित तथ्याङ्कहरुलाई वैधता गरिएको निर्णय [illegible] पारित गरियो ।

निर्णय नं.२. प्रस्ताव नं. २ माथी छलफल गर्दा यस वडाको समग्र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यलाई प्रवर्द्धन गर्न संकलित तथ्याङ्कहरुको आधारमा खत्याड गाउँपालिकाको खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाका लागि वडा नं. ७ को वडाबाट [illegible] योजना निर्माण गर्ने निर्णय पारित गरियो ।

तपसिल :

सुरक्षित, दिगो तथा गुणस्तरीय खानेपानी सेवा

१. वडामा सञ्चालनमा रहेका [illegible] खानेपानी आयोजनाहरुको सुधारमा तथा पानीको गुणस्तर सुधारका लागि पानी सुरक्षा योजना तयारी तथा कार्यान्वयन गर्ने ।

२.यस वडाका [illegible] खानेपानी आयोजना [illegible] आयोजनामा [illegible] खानेपानी [illegible] खानेपानी आयोजनाको संचालन गर्ने ।

३. खानेपानीका आयोजनाहरुको प्रभावकारी संचालन तथा पानी सुरक्षा योजना सम्बन्धी उपभोक्ता समितिहरुको क्षमता अभिवृद्धि तथा समितिको गठन पुर्नगठन गर्ने ।

४. [illegible] खानेपानी आयोजनाहरुलाई [illegible] गर्ने ।

सुरक्षित सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन

१. यस वडाका सबै घरधुरीमा शौचालय भएतापनि सुरक्षित व्यवस्थित नभएकोले वडामा भएका साधारण खाल्डे शौचालय तथा कम्पोष्ट शौचालयलाई सुधारिएको वाटरसिल शौचालयका रुपमा प्रवद्र्न गर्ने ।

२.पूर्ण सरसफाइ अभियान सञ्चालन गरी वडालाई पूर्ण सरसफाइ उन्मुख गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

३. खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता सम्बन्धी बस्तीस्तमा जनचेतनामूलक अभियान गरी स्वच्छता समाग्री सहयोग गर्ने ।

४. यस वडाका ३ वटा संस्थागत तथा ३ वटा सामुदायिक विद्यालयलाई विद्यालयको खानेपानी तथा सरसफाइ अवस्थामा सुधार गरी तीन तारे विद्यालय बनाउन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

५. वडा कार्यालय तथा बजार क्षेत्रमा सार्वजनिक शौचालय निमार्ण तथा संचालन गर्ने

स्थानीय सरकारको खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी संस्थागत क्षमता विकास

१. वडा-स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति सबलीकरण (पुनः) गठन तथा नियमित बैठक गर्ने ।

विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ

१. विपद्मा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा सम्बन्धी योजना तर्जुमा तथा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी राहत कोष र सामाग्री व्यवस्थापन गर्ने ।

वडा नं : ८

आज मिति २०७७/०५/[illegible] गतेका दिन खत्याड गाउँपालिका वडा नं ८ का अध्यक्ष श्री राम बहादुर रावत ज्यूको अध्यक्षतामा युनिसेफ नेपालको आर्थिक सहयोग तथा [illegible] खत्याड गाउँपालिका स्तरिय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माणका लागि [illegible] सञ्चालन [illegible] वडा स्तरिय [illegible] तथा वडा स्तरिय योजना [illegible] उपस्थित [illegible] सर्वसम्मतिले [illegible] सम्पन्न गरियो।

उपस्थिति

1) श्री राम बहादुर रावत – वडा अध्यक्ष
2) श्री [illegible] – वडा सदस्य
3) श्री [illegible] – वडा सदस्य
4) श्री [illegible] – महिला वडा सदस्य
5) श्री [illegible] – दलित वडा सदस्य
6) श्री [illegible] – [illegible]
7) श्री [illegible] – [illegible]
8) श्री [illegible] – [illegible]
9) श्री [illegible] – [illegible]
10) श्री [illegible] रावत – [illegible]
11) श्री [illegible] बहादुर रावत – [illegible]
12) श्री [illegible] – [illegible]
13) श्री [illegible] बहादुर [illegible] – [illegible]
14) श्री [illegible] – [illegible]
15) श्री [illegible] – [illegible]
16) श्री [illegible] – [illegible]

प्रस्तावहरू
1) [illegible] सार्वजनिकिकरण तथा [illegible]।
2) [illegible] तथा योजना [illegible]।

निर्णय नं 1. प्रस्ताव नं 1 माथि छलफल गर्दा यस खत्याड गाउँपालिका वडा नं ८ को खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माण कार्यका लागि (NWASH) Apps को माध्यम द्वारा संकलित [illegible] विश्लेषण [illegible] गरि [illegible] सार्वजनिकिकरण गर्दा [illegible] सम्पूर्ण संकलित तथ्याङ्कको [illegible] सर्वसम्मत पारित गरियो।

निर्णय नं 2. प्रस्ताव नं 2 माथि छलफल गर्दा यस वडाको [illegible] खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता [illegible] संकलित तथ्याङ्कको आधारमा खत्याड गाउँपालिकाको खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना का लागि वडा नं ८ को [illegible] प्राथमिकता सहित योजना [illegible] पारित गरियो।

[illegible]

1. सुरक्षित [illegible] तथा [illegible] खानेपानी सेवा यस वडामा संचालन [illegible] खानेपानी [illegible] को [illegible] गर्ने।
2) [illegible] खानेपानी आयोजना [illegible] खानेपानी आयोजनाको [illegible]।
3) खानेपानी आयोजनाको [illegible] तथा [illegible] उपभोक्ता समितिको [illegible] गर्ने।
4) [illegible]

सुरक्षित सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन
1. वडामा [illegible] शौचालयलाई सुधारिएको [illegible] शौचालयको रूपमा प्रवेश गर्ने।
2) पूर्ण सरसफाइ अभियान संचालन गरि वडालाई पूर्ण [illegible] उन्मुख गर्ने।
3) खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धि बस्तिहरूमा जनचेतना मूलक अभियान संगै स्वच्छता सामाग्री सहयोग गर्ने।
4) यस वडाका [illegible] विद्यालयहरूमा खानेपानी तथा सरसफाइ अवस्थामा सुधार गरि [illegible] विद्यालय बनाउन कार्यक्रम संचालन गर्ने।
5) शौचालय नभएको घरमा शौचालय बनाउन लगाउने।

स्थानिय सरकारको खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धि संस्थागत क्षमता विकास
1) वडा स्तरिय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति [illegible] (V-WASH-CC) गठन तथा नियमित बैठक गर्ने

विपदमा खानेपानी तथा सरसफाइ
1) विपदमा खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा सम्बन्धि योजना बनाउने तथा खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धि राहत कोष र सामाग्री व्यवस्थापन गर्ने।

वडा नं : ९

[illegible]

उपस्थित

[illegible]

[illegible]

निर्णय नं.१, [illegible]

निर्णय नं. २, [illegible] (NWASH) Apps [illegible]

निर्णय नं.३, [illegible]

[illegible]

सुरक्षित, दिगो तथा गुणस्तरीय खानेपानी सेवा

[illegible]

सुरक्षित सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन

१. वडामा भएको साधारण खाल्डे शौचालय तथा कम्पोष्ट शौचालयलाई सुधारिएको वाटरसिल शौचालयको रुपमा प्रवर्द्धन गर्ने ।

२. शौचालय विहीन घरमा शौचालय निर्माण गर्न लगाउने ।

३. प्रत्येक घरमा साबुन पानी सहितको हातधुने स्थान निर्माण गर्न लगाउने ।

४. वडा कार्यालय नजिक सार्वजनिक शौचालय निर्माण तथा संचालन गर्ने ।

५. घरायसी तहमा फोहोर व्यवस्थापन गर्ने कार्य सञ्चालन गर्ने ।

६. पूर्ण सरसफाइ अभियान संचालन गरी वडालाई पूर्ण सरसफाइ उन्मुख गर्ने ।

७. वडाका सबै विद्यालयमा विद्यालय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (तीन तारे अवधारण) सम्बन्धी अभिमुखीकरण संचालन गर्ने ।

८. वडाका सबै विद्यालयलाई विद्यालयका खानेपानी तथा सरसफाइ [illegible] गरी तीन तारे विद्यालय बनाउन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

स्थानीय सरकारको खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी संस्थागत क्षमता विकास

१. वडा स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति सबलीकरण: (पुन) गठन तथा नियमित बैठक

२. वडा स्तरीय समन्वय समितिका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुलाई पुर्ण सरसफाइ, खानेपानी सुरक्षा योजना तथा सूचारुपना सम्बन्धी तालिम/अभिमुखिकरण

बिपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ

१. विपद्मा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा सम्बन्धी योजना तर्जुमा

२. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी राहत कोष र सामाग्री व्यवस्थापन

वडा नं : १०

आज मिति २०७८।०५।१४ गतेका दिन खत्याड गाउँपालिका वडा नं. १० का अध्यक्ष श्री तिलक बहादुर रावलको अध्यक्षतामा युनिसेफ नेपालको प्राविधिक सहयोगमा, खत्याड गाउँपालिकाको समुदाय तथा वडा हितधारक मुख्य सहभागितामा पालिका स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माणका लागि तथ्याङ्क संकलनका लागि व्यापक कार्य गर्ने सन्दर्भमा वडा स्तरमा संकलित तथ्याङ्क हरुको वैधता तथा वडा स्तरीय योजना तर्जुमा सम्बन्धमा तपसिलका उपस्थितिहरुबीच छलफल गरि सार्वजनिकिकरण कार्यक्रम संपन्न गरियो।

उपस्थिति

1) श्री तिलक रावल — वडा अध्यक्ष
2) श्री अजविर शाही — वडा सदस्य
3) श्री विष्ण चन्द्र उपाध्याय — वडा सदस्य
4) श्री कौसि नेपाली — दलित महिला सदस्य
5) श्री मङ्गल सिंह — न पा स
~~6) श्री चन्द्र बहादुर रोकाया — ...~~
6) श्री चन्द्र बहादुर रोकाया — प्रधानाध्यापक
7) श्री चन्द्र शाही — स्वास्थ्यकर्मी
8) श्री आशेचन्द्र ... — वडा सचिव
9) " ... — ...
10) " ... — ...
11) " ... — ...
12) " ... — ...

प्रस्ताव : 1) संकलित तथ्याङ्क सार्वजनिकिकरण तथा वैधता सम्बन्धमा
2) खानेपानी ... तथा योजना ...

निर्णय

निर्णय 1) ... प्रस्ताव नं. १ ... माध्यमबाट संकलित आवश्यक तथ्याङ्कहरुको विश्लेषण छलफल र सहभागिता गरि उपस्थितिहरु तथा अन्य सरोकारवालाहरुको सार्वजनिकिकरणमा वास्तविकता र तथ्यमा आधारित तथ्याङ्क संकलन भएको हुँदा सम्पूर्ण संकलित तथ्याङ्कलाई वैधता गरि निर्णय सर्वसम्मत पारित गरियो।

निर्णय 2) प्रस्ताव नं. २ माथि छलफल गर्दा यस वडाको सम्पूर्ण खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता अवस्थालाई पूर्ण रूपले संकलित तथ्याङ्कहरुको आधारमा खत्याड गाउँपालिकाको खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाका लागि वडा नं. १० को वडा बाट तपसिलको क्षेत्रलाई प्राथमिकता राखि योजना निर्णय पारित गरियो।

तपसिल

सुरक्षित दिगो तथा उच्चस्तरीय खानेपानी सेवा

1) यस वडामा सञ्चालन रहेका ८ वटा खानेपानी आयोजनाको पुनःस्थापना तथा पानीको गुणस्तर सुधारका लागि पानी सुरक्षा योजना तयारी तथा कार्यान्वयन गर्ने।
2) नयाँ निर्माण हुने खानेपानी आयोजना एक घर एक धाराको अवधारणा अनुसार आयोजना सञ्चालन गर्ने।
3) राम्रो ढंग संचालनमा रहेका खानेपानी योजनालाई प्रोत्साहन गर्ने।
4) खानेपानी आयोजना समितिहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।

सुरक्षित सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन

1) यस वडामा भएका सार्वजनिक स्थानमा ...

3) यस वडामा रहेका ४ वटा विद्यालयलाई खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्थामा सुधार गरि तिन तारे विद्यालय बनाउने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।

स्थानिय सरकारको खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धि संस्थागत क्षमता विकास र विपदमा खानेपानी सरसफाइ

1) वडा स्तरिय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको नियमित बैठक तथा क्षमता विकास गर्ने।
2) विपदमा खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी योजना तर्जुमा तथा खानेपानी सरसफाइ सम्बन्धी सामग्री तथा सामाग्री व्यवस्था गर्ने।

वडा नं : ११

आज मिति २०७७।०३।२२ गतेका दिन खत्याड गा.पा. वडा नं. ११ का वडा अध्यक्ष श्री जङ्ग बहादुर कार्की ज्यू को अध्यक्षतामा युनिसेफ नेपालको आर्थिक सहयोग खत्याड गाउँपालिकाको समन्वय तथा हिरिसडेक मुगुको सहजिकरणमा पालिका स्तरिय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निमार्णका लागि प्रारम्भिक चरणको तथ्याङ्क संकलन कार्य सम्पन्न भई सकेको हुदा वडा स्तरमा संकलित तथ्याङ्कको वैधता तथा वडा स्तरीय योजना तर्जुमा सम्बन्धमा तपशिलमा उल्लेखित सरोकारवाला व्यक्ति संग छलफल गरि सार्वजनिकीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

<u>उपस्थिति</u>

१.श्री जङ्गबहादुर कार्की –वडा अध्यक्ष
२.श्री तीलक प्रसाद तीवारी–वडा सचीव
३.श्री अनीता कार्की–शीक्षिका
४.श्री बल बहादुर रावत –बीधालय परीषद
५. श्री राधीका भण्डारी –प्रा.स
६. श्री धनराज कार्की –स्वयं सेवक
७. श्री हस्त बहादुर शाही –कार्यालय सहयोगी
८. श्री गोकल कार्की –स्थानीयबासी
९.श्री प्रभा कार्की–समाजसेवी
१०.श्री नानकली कार्की–समाजसेवी
११.श्री रामकृष्ण कार्की–वाणिज्य शिक्षक संयोजक
१२.श्री नर बहादुर बोक –स्थानीयबासी
१३.श्री नार बहादुर कार्की –प्रा.स
१४.श्री मनकला कार्की –स्थानीयबासी
१५. श्री पीउरा कार्की–स्थानीयबासी
१६. श्री नन्द बहादुर बोक–स्थानीयबास
१७. श्री मिन बहादर रावल –कार्यकारी निर्देशक
१८. श्री मनीशा कार्की–हिरिसडेक मुगु
१९. श्री दीपक महतारा– हिरिसडेक मुगु

प्रस्तावहरु : १. संकलित तथ्याङ्क सार्वजनिकिकरण सम्बन्धमा ।
२. तथ्याङ्क वैधता सम्बन्धमा ।
३. खानेपानी प्रवर्द्धन तथा योजना तर्जुमा सम्बन्धमा ।

निर्णय नं.१, प्रस्ताव नं. १ माथी छलफल गर्दा यस खत्याड गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माण कार्यका लागि वडा नं. ११ को संकलित आवश्यक तथ्याङ्कहरुको विश्लेषण, छलफल र समिक्षा गरी जनप्रतिनिधि तथा अन्य सरोकारवाला व्यक्ति सामु तथ्याङ्कहरु सार्वजनिकिकरण गरेको निर्णय सर्वसम्मत पारित गरियो ।

निर्णय नं. २, प्रस्ताव नं. २ माथि छलफल गर्दा पालिका स्तरिय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माण कार्यका लागि वडा नं. ११ स्थित हिरिसडेक मुगुले (NWASH) App को माध्यमबाट संकलन गरिएका खानेपानी सम्बन्धीका सम्पूर्ण तथ्याङ्कहरुको हकि माथि उल्लेखित जनप्रतिनिधि तथा अन्य सरोकारवाला व्यक्तिहरु द्वारा पूर्ण रुपले विश्लेषण तथा रुजु गरि यथार्थिकता र तथ्यमा आधारित तथ्याङ्कहरु संकलन भएको हुदा सम्पूर्ण संकलित तथ्याङ्कहरुलाई वैधता गरिएको निर्णय सर्वसम्मत पारित गरियो ।

निर्णय नं.३, प्रस्ताव नं. ३ माथी छलफल गर्दा यस वडाको समग्र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यलाई प्रवर्द्धन गर्न संकलित तथ्याङ्कहरुको आधारमा खत्याड गाउँपालिकाको खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता योजनाका लागि वडा नं ११ को वडाबाट तपशिलका कार्यलाई प्राथमिकता राखि योजना निर्णय गर्ने निर्णय पारित गरियो ।

<u>तपशिल</u>

सुरक्षित, दिगो तथा गुणस्तरीय खानेपानी सेवा

१. वडामा संचालनमा रहेका ९ वटा खानेपानी आयोजनाहरुको मुल्याङ्कन तथा पानीको गुणस्तर सुधारका लागि पानी सुरक्षा योजना तयार तथा कार्यान्वयन ।

२. नियमित रुपमा गुणस्तरको निगरानी तथा अनुगमन संयन्त्रको स्थापना तथा संचालन गर्ने ।

३. एक घर एक धाराको अवधारणा कर्मीतिम संचालित निका आयोजना, बाट हाल सम्म १५ प्रतिशत खानेपानीका सामुहिक धारा बाहिर भएकैमा अन्य आयोजनाहरु पनि एक घर एक धाराको अवधारणा कर्मीतिम संचालन गर्ने ।

४. हाल संचालनमा रहेका खानेपानी आयोजनाहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने ।

५. खानेपानीका आयोजनाहरुको प्रभावकारी संचालन तथा पानी सुरक्षा योजना सम्बन्धी उपभोक्ता समितिहरुको क्षमता अभिवृद्धि तथा सबलिकरण ।

सुरक्षित सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन

१. वडामा भएको साधारण खाल्डे शौचालय तथा कम्पोष्ट शौचालयलाई सुधारिएको वाटरसिल शौचालयका रुपमा प्रवद्धन गर्ने ।

२. शौचालय विहिन घरमा शौचालय निमार्ण गर्न लगाउने ।

३. प्रत्येक घरमा साबुन पानी सहितको हातधुने स्थान निमार्ण गर्न लगाउने ।

४. वडा कार्यालय नजिक सार्वजनिक शौचालय निमार्ण तथा संचालन गर्ने ।

५. घरायसी तहमा फोहोर व्यवस्थापन गर्ने कार्य संचालन गर्ने ।

६. पूर्ण सरसफाइ अभियान संचालन गरी वडालाई पूर्ण सरसफाइ उन्मुख गर्ने ।

७. वडाका सबै विद्यालयमा विद्यालय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (तीन तारे अवधारण) सम्बन्धी अभिमुखीकरण संचालन गर्ने ।

८. वडाका सबै विद्यालयलाई विद्यालयको खानेपानी तथा सरसफाइ अवस्थामा सुधार गरी तीन तारे विद्यालय बनाउन कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

स्थानीय सरकारको खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी संस्थागत क्षमता विकास

१. वडा स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति सबलीकरण (पुन: गठन तथा नियमित बैठक

२. वडा स्तरीय समन्वय समितिका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुलाई पूर्ण सरसफाइ, खानेपानी सुरक्षा योजना तथा सूचारुपना सम्बन्धी तालिम/अभिमुखिकरण

विपद्मा खानेपानी तथा सरसफाइ

१. विपद्मा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा सम्बन्धी योजना तर्जुमा

२. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी राहत कोष र सामाग्री व्यवस्थापन

अनुसूची-८ : खासस्व योजना स्वीकृति सम्बन्धमा गाउँकार्यपालिकाबाट भएका निर्णय प्रतिलिपिहरू

आज मिति २०७७ साल फाल्गुण २६ गतेका दिन खत्याड गाउँकार्यपालिकाको १८ औं बैठक गाउँपालिकाका अध्यक्ष श्री उज्जन बहादुर शाहीज्यूको अध्यक्षतामा बसी तपसिल बमोजिमका विषयमा छलफल गरि निर्णय पारित गरियो।

तपसिल:

श्री उज्जन बहादुर शाही	अध्यक्ष
श्री जयनन्दा रावल	उपाध्यक्ष
श्री मेर बहादुर बुढा	सदस्य
श्री लाल बहादुर मल्ल	सदस्य
श्री सुकेन्द्र थानियाँ	सदस्य
श्री कालि बहादुर रोकाया	सदस्य
श्री मालसिं रोकाया	सदस्य
श्री भरत बहादुर शाही	सदस्य
श्री जयऋषि उपाध्याय	सदस्य
श्री धम बहादुर रावल	सदस्य
श्री नरेन्द्र बहादुर रोकाया	सदस्य
श्री तिलक बहादुर रावल	सदस्य
श्री जंग बहादुर कार्की	सदस्य
श्री अम्मकला भिउर्ता	सदस्य
श्री कमीजी टमाटा	सदस्य
श्री जसिमाय बिराल	सदस्य
श्री मनलाल वि.क.	सदस्य
श्री दिप बहादुर कार्की	सदस्य सचिव

आमन्त्रित

श्री नन्द बहादुर रोकाया	जि.स.स.स

यस खत्याड गाउँपालिकाको ... प्रस्तावित ... ... अनुसार ... गर्ने ... निर्णय पारित गरियो।

तपसिल
२ नं वडा ... - १५ लाख
३ नं वडा ... - १० लाख
४ नं वडा ... - १० लाख
५ नं वडा ... भवन - ५ लाख
" ... - ५ लाख
८ नं वडा ... - १० लाख
१० नं वडा ... - १० "
११ नं वडा ... - ५ लाख
" ...

निर्णय नं ३.
...
निर्णय नं ४.
...
निर्णय नं ४
...
निर्णय नं ५
यो ... खत्याड गाउँपालिकाको खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना २०७८ - २०८१ स्वीकृत गर्ने निर्णय गरियो।
निर्णय नं ६.
यस खत्याड गाउँपालिकाको ...

... २०७८ स्वीकृत गर्ने निर्णय गरियो।
निर्णय नं ७
...

निर्णय नं ८ ...
...

अनुसूची-९ : खासस्व कार्यदलका सदस्यहरूको विवरण

क.सं.	**नाम**	**आवद्द संस्था तथा पद**	**सम्पर्क नम्बर**
१.	जयनन्दा रावत	खत्याड गाउँपालिका उपाध्यक्ष –संयोजक	९८४८३१५२४४
२.	दिप बहादुर कार्की	खत्याड गाउँपालिका नि.प्र.प्र.अ. –सदस्य	९८६८२९९२४३
३.	नरेश शाही	खत्याड गाउँपालिका शिक्षा शाखा. –सदस्य	
४.	धन बहादुर थापा	खत्याड गाउँपालिका सव ईन्जिनियर –सदस्य	९८६८२९९३९४
५.	मिन बहादुर रावल	हिमाली ग्रामीण युवा समाज विकास केन्द्र कार्यकारी निर्देशक –सदस्य	९८५८३२२१२३
६.	आनन्द रोकाया	खत्याड गाउँपालिका खानेपानी सरसफाइ अधिकृत. –सदस्य सचिव	९८४८२२३२२

अनुसूची-१० : नयाँ तथा पुनर्निमार्ण हुने खानेपानी

अनुसूची-१०.१

SUMMARY OF COST

Project Name:Bhaisitarna WSS | Household (HH) 72

Location Khatyad-6 Raskotibada | Present Population 360

No.	Items	Unit	Unit Rate	Total			Total Amount (NRs.)
				Qty	Amount Contribution (NRs.)		
					WSUC	Implementing Agency	
A	**Community education awareness programme**	0	0				
1	Water supply system's operation, maintenance, and management	Nos.	50000	1		50000	50000
2	VMWs training shared by several WSUC	Nos.	25000	1		25000	25000
	Total A					**75000**	**75000**
B	**Total sanitation programme**						
1	WASH promotional training and sanitation campaign, post ODF total sanitation	Nos.	100000	1		100000	100000
	Total B					**100000**	**100000**
C	**Materials & equipments**						
1	GI & HDPE pipes procurement works	meter	152.6	2000		305200	305200
2	GI & HDPE fittings for maintenance works	%	15% of pipe cost	15%		45780	45780
3	Tools for maintenance works	LS	25000	1		25000	25000
	Total C					**375980**	**375980**
D	**Civil works**						

a	Spring intaketype I (Type A)	Nos.	147392.1	1		147392.11	147392.11
8	Private Tape	Nos.	9000	72		648000	648000
16	Pipe laying work						
a	Earth work excavation and refilling for maintenance works	Per meter	572.05	2000	228820	915280	1144100
b	Pipe jointing for maintenance works	Per meter	5.42	2000	2168	8672	10840
	Total D				**230988**	**1719344.11**	**1950332.11**
E	**RVT**						
i	Construction of RVT	Per Cum	45000	16.2	0	729000	729000
	Total E					**729000**	**729000**
	Total (A+B+C+D+E)				**230988**	**2999324.11**	**3230312.11**
F	**Contingencies and overhead**						
1	Contingencies 2.5 % of (A+B+C+D+E)			2.50%		80757.80275	80757.80275
	Total F					**80757.80275**	**80757.80275**
	Grand total (A+B+C+D+E+F)						
	Amount contribution				**230988**	**3080081.913**	**3311069.91**
	% of contribution				**6.98%**	**93.02%**	**100%**

अनुसूची-१०.२

SUMMARY OF COST

Project Name:Aarpata WSS | Household (HH) 58
Location Khatyad-6 Lamru | Present Population 290

No.	Items	Unit	Unit Rate	Qty	Total Amount Contribution (NRs.)		Total Amount (NRs.)
					WSUC	Implementing Agency	
A	**Community education awareness programme**	0	0				
1	Water supply system's operation, maintenance, and management	Nos.	50000	1		50000	50000
2	VMWs training shared by several WSUC	Nos.	25000	1		25000	25000
	Total A					**75000**	**75000**
B	**Total sanitation programme**						
1	WASH promotional training and sanitation campaign, post ODF total sanitation	Nos.	100000	1		100000	100000
	Total B					**100000**	**100000**
C	**Materials & equipments**						
1	GI & HDPE pipes procurement works	meter	152.6	1800		274680	274680
2	GI & HDPE fittings for maintenance works	%	15% of pipe cost	15%		41202	41202
3	Tools for maintenance works	LS	25000	1		25000	25000
	Total C					**340882**	**340882**
D	**Civil works**						
a	Spring intaketype I (Type A)	Nos.	147392.1	1		147392.11	147392.11
8	Private Tape	Nos.	9000	58		522000	522000
16	Pipe laying work						
a	Earth work excavation and refilling for maintenance works	Per meter	572.05	1800	205938	823752	1029690

b	Pipe jointing for maintenance works	Per meter	5.42	1800	1951.2	7804.8	9756
	Total D				**207889.2**	**1500948.91**	**1708838.11**
E	**RVT**						
i	Construction of RVT	Per Cum	45000	13.05	0	587250	587250
	Total E					**587250**	**587250**
	Total (A+B+C+D+E)				**207889.2**	**2604080.91**	**2811970.11**
F	**Contingencies and overhead**						
1	Contingencies 2.5 % of (A+B+C+D+E)			2.50%		70299.25275	70299.25275
	Total F					**70299.25275**	**70299.25275**
	Grand total (A+B+C+D+E+F)						
	Amount contribution				**207889.2**	**2674380.163**	**2882269.36**
	% of contribution				**7.21%**	**92.79%**	**100%**

अनुसूची-१०.३

SUMMARY OF COST

Project Name:Bihanikhola WSS — Household (HH) 139

Location Khatyad-7 Thara — Present Population 695

No.	Items	Unit	Unit Rate	Total			Total Amount (NRs.)
				Qty	Amount Contribution (NRs.)		
					WSUC	Implementing Agency	
A	**Community education awareness programme**	0	0				
1	Water supply system's operation, maintenance, and management	Nos.	50000	1		50000	50000
2	VMWs training shared by several WSUC	Nos.	25000	1		25000	25000
	Total A					**75000**	**75000**
B	**Total sanitation programme**						
1	WASH promotional training and sanitation campaign, post ODF total sanitation	Nos.	100000	1		100000	100000
	Total B					**100000**	**100000**
C	**Materials & equipments**						
1	GI & HDPE pipes procurement works	meter	152.6	1700		259420	259420
2	GI & HDPE fittings for maintenance works	%	15% of pipe cost	15%		38913	38913
3	Tools for maintenance works	LS	25000	1		25000	25000
	Total C					**323333**	**323333**
D	**Civil works**						
a	Spring intaketype I (Type A)	Nos.	147392.1	1		147392.11	147392.11
8	Private Tape	Nos.	9000	139		1251000	1251000
16	Pipe laying work						
a	Earth work excavation and refilling for maintenance works	Per meter	572.05	1700	194497	777988	972485

b	Pipe jointing for maintenance works	Per meter	5.42	1700	1842.8	7371.2	9214
	Total D				**196339.8**	**2183751.31**	**2380091.11**
E	**RVT**						
i	Construction of RVT	Per Cum	45000	31.275	0	1407375	1407375
	Total E					**1407375**	**1407375**
	Total (A+B+C+D+E)				**196339.8**	**4089459.31**	**4285799.11**
F	**Contingencies and overhead**						
1	Contingencies 2.5 % of (A+B+C+D+E)			2.50%		107144.9778	107144.9778
	Total F					**107144.9778**	**107144.9778**
	Grand total (A+B+C+D+E+F)						
	Amount contribution				**196339.8**	**4196604.288**	**4392944.09**
	% of contribution				**4.47%**	**95.53%**	**100%**

अनुसूची-१०.४

SUMMARY OF COST

Project Name:Badu Vadalna WSS | Household (HH) 115

Location Khatyad-8 Thamlekh | Present Population 575

No.	Items	Unit	Unit Rate	Total			Total Amount (NRs.)
				Qty	Amount Contribution (NRs.)		
					WSUC	Implementing Agency	
A	**Community education awareness programme**	0	0				
1	Water supply system's operation, maintenance, and management	Nos.	50000	1		50000	50000
2	VMWs training shared by several WSUC	Nos.	25000	1		25000	25000
	Total A					**75000**	**75000**
B	**Total sanitation programme**						
1	WASH promotional training and sanitation campaign, post ODF total sanitation	Nos.	100000	1		100000	100000
	Total B					**100000**	**100000**
C	**Materials & equipments**						
1	GI & HDPE pipes procurement works	meter	152.6	1900		289940	289940
2	GI & HDPE fittings for maintenance works	%	15% of pipe cost	15%		43491	43491
3	Tools for maintenance works	LS	25000	1		25000	25000
	Total C					**358431**	**358431**
D	**Civil works**						
a	Spring intaketype I (Type A)	Nos.	147392.1	1		147392.11	147392.11
8	Private Tape	Nos.	9000	115		1035000	1035000
16	Pipe laying work						
a	Earth work excavation and refilling for maintenance works	Per meter	572.05	1900	217379	869516	1086895

b	Pipe jointing for maintenance works	Per meter	5.42	1900	2059.6	8238.4	10298
	Total D				**219438.6**	**2060146.51**	**2279585.11**
E	**RVT**						
i	Construction of RVT	Per Cum	45000	25.875	0	1164375	1164375
	Total E					**1164375**	**1164375**
	Total (A+B+C+D+E)				**219438.6**	**3757952.51**	**3977391.11**
F	**Contingencies and overhead**						
1	Contingencies 2.5 % of (A+B+C+D+E)			2.50%		99434.77775	99434.77775
	Total F					**99434.77775**	**99434.77775**
	Grand total (A+B+C+D+E+F)						
	Amount contribution				**219438.6**	**3857387.288**	**4076825.89**
	% of contribution				**5.38%**	**94.62%**	**100%**

अनुसूची-१०.५

SUMMARY OF COST

Project Name:Bhuwadhuska WSS — Household (HH) 64

Location Khatyad-11 Rikhiya — Present Population 320

No.	Items	Unit	Unit Rate	Total			Total Amount (NRs.)
				Qty	Amount Contribution (NRs.)		
					WSUC	Implementing Agency	
A	**Community education awareness programme**	0	0				
1	Water supply system's operation, maintenance, and management	Nos.	50000	1		50000	50000
2	VMWs training shared by several WSUC	Nos.	25000	1		25000	25000
	Total A					**75000**	**75000**
B	**Total sanitation programme**						
1	WASH promotional training and sanitation campaign, post ODF total sanitation	Nos.	100000	1		100000	100000
	Total B					**100000**	**100000**
C	**Materials & equipments**						
1	GI & HDPE pipes procurement works	meter	152.6	2000		305200	305200
2	GI & HDPE fittings for maintenance works	%	15% of pipe cost	15%		45780	45780
3	Tools for maintenance works	LS	25000	1		25000	25000
	Total C					**375980**	**375980**
D	**Civil works**						
a	Spring intaketype I (Type A)	Nos.	147392.1	1		147392.11	147392.11
8	Private Tape	Nos.	9000	64		576000	576000
16	Pipe laying work						
a	Earth work excavation and refilling for maintenance works	Per meter	572.05	2000	228820	915280	1144100

b	Pipe jointing for maintenance works	Per meter	5.42	2000	2168	8672	10840
	Total D				**230988**	**1647344.11**	**1878332.11**
E	**RVT**						
i	Construction of RVT	Per Cum	45000	14.4	0	648000	648000
	Total E					**648000**	**648000**
	Total (A+B+C+D+E)				**230988**	**2846324.11**	**3077312.11**
F	**Contingencies and overhead**						
1	Contingencies 2.5 % of (A+B+C+D+E)			2.50%		76932.80275	76932.80275
	Total F					**76932.80275**	**76932.80275**
	Grand total (A+B+C+D+E+F)						
	Amount contribution				**230988**	**2923256.913**	**3154244.91**
	% of contribution				**7.32%**	**92.68%**	**100%**

अनुसूची-१०.६

SUMMARY OF COST

Project Name:Dhudekhola WSS — Household (HH) 65

Location Khatyad-11 Hodi — Present Population 325

No.	Items	Unit	Unit Rate	Total			Total Amount (NRs.)
				Qty	Amount Contribution (NRs.)		
					WSUC	Implementing Agency	
A	**Community education awareness programme**	0	0				
1	Water supply system's operation, maintenance, and management	Nos.	50000	1		50000	50000
2	VMWs training shared by several WSUC	Nos.	25000	1		25000	25000
	Total A					**75000**	**75000**
B	**Total sanitation programme**						
1	WASH promotional training and sanitation campaign, post ODF total sanitation	Nos.	100000	1		100000	100000
	Total B					**100000**	**100000**
C	**Materials & equipments**						
1	GI & HDPE pipes procurement works	meter	152.6	2000		305200	305200
2	GI & HDPE fittings for maintenance works	%	15% of pipe cost	15%		45780	45780
3	Tools for maintenance works	LS	25000	1		25000	25000
	Total C					**375980**	**375980**
D	**Civil works**						
a	Spring intaketype I (Type A)	Nos.	147392.1	1		147392.11	147392.11
8	Private Tape	Nos.	9000	65		585000	585000
16	Pipe laying work						
a	Earth work excavation and refilling for maintenance works	Per meter	572.05	2000	228820	915280	1144100

b	Pipe jointing for maintenance works	Per meter	5.42	2000	2168	8672	10840
	Total D				**230988**	**1656344.11**	**1887332.11**
E	**RVT**						
i	Construction of RVT	Per Cum	45000	14.625	0	658125	658125
	Total E					**658125**	**658125**
	Total (A+B+C+D+E)				**230988**	**2865449.11**	**3096437.11**
F	**Contingencies and overhead**						
1	Contingencies 2.5 % of (A+B+C+D+E)			2.50%		77410.92775	77410.92775
	Total F					**77410.92775**	**77410.92775**
	Grand total (A+B+C+D+E+F)						
	Amount contribution				**230988**	**2942860.038**	**3173848.04**
	% of contribution				**7.28%**	**92.72%**	**100%**

अनुसूची-१०.७

SUMMARY OF COST

Project Name:Kholibada WSS | Household (HH) 21

Location Khatyad-8 Kholibada Nakharji | Present Population 105

No.	Items	Unit	Unit Rate	Total			Total Amount (NRs.)
				Qty	Amount Contribution (NRs.)		
					WSUC	Implementing Agency	
A	**Community education awareness programme**	0	0				
1	Water supply system's operation, maintenance, and management	Nos.	50000	1		50000	50000
2	VMWs training shared by several WSUC	Nos.	25000	1		25000	25000
	Total A					**75000**	**75000**
B	**Total sanitation programme**						
1	WASH promotional training and sanitation campaign, post ODF total sanitation	Nos.	100000	1		100000	100000
	Total B					**100000**	**100000**
C	**Materials & equipments**						
1	GI & HDPE pipes procurement works	meter	152.6	1900		289940	289940
2	GI & HDPE fittings for maintenance works	%	15% of pipe cost	15%		43491	43491
3	Tools for maintenance works	LS	25000	1		25000	25000
	Total C					**358431**	**358431**
D	**Civil works**						
a	Spring intaketype I (Type A)	Nos.	147392.1	1		147392.11	147392.11
8	Private Tape	Nos.	9000	21		189000	189000
16	Pipe laying work						
a	Earth work excavation and refilling for maintenance works	Per meter	572.05	1900	217379	869516	1086895

b	Pipe jointing for maintenance works	Per meter	5.42	1900	2059.6	8238.4	10298
	Total D				**219438.6**	**1214146.51**	**1433585.11**
E	**RVT**						
i	Construction of RVT	Per Cum	45000	4.725	0	212625	212625
	Total E					**212625**	**212625**
	Total (A+B+C+D+E)				**219438.6**	**1960202.51**	**2179641.11**
F	**Contingencies and overhead**						
1	Contingencies 2.5 % of (A+B+C+D+E)			2.50%		54491.02775	54491.02775
	Total F					**54491.02775**	**54491.02775**
	Grand total (A+B+C+D+E+F)						
	Amount contribution				**219438.6**	**2014693.538**	**2234132.14**
	% of contribution				**9.82%**	**90.18%**	**100%**

अनुसूची-१०.८

SUMMARY OF COST

Project Name:Khatena WSS — Household (HH) 12

Location Khatyad-8 Khatean Nakharji — Present Population 60

No.	Items	Unit	Unit Rate	Total			Total Amount (NRs.)
				Qty	Amount Contribution (NRs.)		
					WSUC	Implementing Agency	
A	**Community education awareness programme**	0	0				
1	Water supply system's operation, maintenance, and management	Nos.	50000	1		50000	50000
2	VMWs training shared by several WSUC	Nos.	25000	1		25000	25000
	Total A					**75000**	**75000**
B	**Total sanitation programme**						
1	WASH promotional training and sanitation campaign, post ODF total sanitation	Nos.	100000	1		100000	100000
	Total B					**100000**	**100000**
C	**Materials & equipments**						
1	GI & HDPE pipes procurement works	meter	152.6	1500		228900	228900
2	GI & HDPE fittings for maintenance works	%	15% of pipe cost	15%		34335	34335
3	Tools for maintenance works	LS	25000	1		25000	25000
	Total C					**288235**	**288235**
D	**Civil works**						
a	Spring intaketype I (Type A)	Nos.	147392.1	1		147392.11	147392.11
8	Private Tape	Nos.	9000	12		108000	108000
16	Pipe laying work						
a	Earth work excavation and refilling for maintenance works	Per meter	572.05	1500	171615	686460	858075

b	Pipe jointing for maintenance works	Per meter	5.42	1500	1626	6504	8130
	Total D				**173241**	**948356.11**	**1121597.11**
E	**RVT**						
i	Construction of RVT	Per Cum	45000	2.7	0	121500	121500
	Total E					**121500**	**121500**
	Total (A+B+C+D+E)				**173241**	**1533091.11**	**1706332.11**
F	**Contingencies and overhead**						
1	Contingencies 2.5 % of (A+B+C+D+E)			2.50%		42658.30275	42658.30275
	Total F					**42658.30275**	**42658.30275**
	Grand total (A+B+C+D+E+F)						
	Amount contribution				**173241**	**1575749.413**	**1748990.41**
	% of contribution				**9.91%**	**90.09%**	**100%**

अनुसूची-१०.९

SUMMARY OF COST

Project Name:Hurilote-Karmasi WSS | Household (HH) 19

Location Khatyad-1 Karmasi | Present Population 95

No.	Items	Unit	Unit Rate	Total			Total Amount (NRs.)
				Qty	Amount Contribution (NRs.)		
					WSUC	Implementing Agency	
A	**Community education awareness programme**	0	0				
1	Water supply system's operation, maintenance, and management	Nos.	50000	1		50000	50000
2	VMWs training shared by several WSUC	Nos.	25000	1		25000	25000
	Total A					**75000**	**75000**
B	**Total sanitation programme**						
1	WASH promotional training and sanitation campaign, post ODF total sanitation	Nos.	100000	1		100000	100000
	Total B					**100000**	**100000**
C	**Materials & equipments**						
1	GI & HDPE pipes procurement works	meter	152.6	1600		244160	244160
2	GI & HDPE fittings for maintenance works	%	15% of pipe cost	15%		36624	36624
3	Tools for maintenance works	LS	25000	1		25000	25000
	Total C					**305784**	**305784**
D	**Civil works**						
a	Spring intaketype I (Type A)	Nos.	147392.1	1		147392.11	147392.11
8	Private Tape	Nos.	9000	19		171000	171000
16	Pipe laying work						
a	Earth work excavation and refilling for maintenance works	Per meter	572.05	1600	183056	732224	915280

b	Pipe jointing for maintenance works	Per meter	5.42	1600	1734.4	6937.6	8672
	Total D				**184790.4**	**1057553.71**	**1242344.11**
E	**RVT**						
i	Construction of RVT	Per Cum	45000	4.275	0	192375	192375
	Total E					**192375**	**192375**
	Total (A+B+C+D+E)				**184790.4**	**1730712.71**	**1915503.11**
F	**Contingencies and overhead**						
1	Contingencies 2.5 % of (A+B+C+D+E)			2.50%		47887.57775	47887.57775
	Total F					**47887.57775**	**47887.57775**
	Grand total (A+B+C+D+E+F)						
	Amount contribution				**184790.4**	**1778600.288**	**1963390.69**
	% of contribution				**9.41%**	**90.59%**	**100%**

अनुसूची-१०.१०

SUMMARY OF COST

Project Name:Syalapani Raskotibada WSS — Household (HH) 62

Location Khatyad-3 Raskotibada — Present Population 310

No.	Items	Unit	Unit Rate	Total			Total Amount (NRs.)
				Qty	Amount Contribution (NRs.)		
					WSUC	Implementing Agency	
A	**Community education awareness programme**	0	0				
1	Water supply system's operation, maintenance, and management	Nos.	50000	1		50000	50000
2	VMWs training shared by several WSUC	Nos.	25000	1		25000	25000
	Total A					**75000**	**75000**
B	**Total sanitation programme**						
1	WASH promotional training and sanitation campaign, post ODF total sanitation	Nos.	100000	1		100000	100000
	Total B					**100000**	**100000**
C	**Materials & equipments**						
1	GI & HDPE pipes procurement works	meter	152.6	1800		274680	274680
2	GI & HDPE fittings for maintenance works	%	15% of pipe cost	15%		41202	41202
3	Tools for maintenance works	LS	25000	1		25000	25000
	Total C					**340882**	**340882**
D	**Civil works**						
a	Spring intaketype I (Type A)	Nos.	147392.1	1		147392.11	147392.11
8	Private Tape	Nos.	9000	62		558000	558000
16	Pipe laying work						
a	Earth work excavation and refilling for maintenance works	Per meter	572.05	1800	205938	823752	1029690

b	Pipe jointing for maintenance works	Per meter	5.42	1800	1951.2	7804.8	9756
	Total D				**207889.2**	**1536948.91**	**1744838.11**
E	**RVT**						
i	Construction of RVT	Per Cum	45000	13.95	0	627750	627750
	Total E					**627750**	**627750**
	Total (A+B+C+D+E)				**207889.2**	**2680580.91**	**2888470.11**
F	**Contingencies and overhead**						
1	Contingencies 2.5 % of (A+B+C+D+E)			2.50%		72211.75275	72211.75275
	Total F					**72211.75275**	**72211.75275**
	Grand total (A+B+C+D+E+F)						
	Amount contribution				**207889.2**	**2752792.663**	**2960681.86**
	% of contribution				**7.02%**	**92.98%**	**100%**

अनुसूची-१०.११

SUMMARY OF COST

Project Name:Panseri WSS — Household (HH) 51

Location Khatyad-6Panseri — Present Population 255

No.	Items	Unit	Unit Rate	Qty	Total Amount Contribution (NRs.) WSUC	Total Amount Contribution (NRs.) Implementing Agency	Total Amount (NRs.)
A	**Community education awareness programme**	0	0				
1	Water supply system's operation, maintenance, and management	Nos.	50000	1		50000	50000
2	VMWs training shared by several WSUC	Nos.	25000	1		25000	25000
	Total A					**75000**	**75000**
B	**Total sanitation programme**						
1	WASH promotional training and sanitation campaign, post ODF total sanitation	Nos.	100000	1		100000	100000
	Total B					**100000**	**100000**
C	**Materials & equipments**						
1	GI & HDPE pipes procurement works	meter	152.6	1800		274680	274680
2	GI & HDPE fittings for maintenance works	%	15% of pipe cost	15%		41202	41202
3	Tools for maintenance works	LS	25000	1		25000	25000
	Total C					**340882**	**340882**
D	**Civil works**						
a	Spring intaketype I (Type A)	Nos.	147392.1	1		147392.11	147392.11
8	Private Tape	Nos.	9000	51		459000	459000
16	Pipe laying work						
a	Earth work excavation and refilling for maintenance works	Per meter	572.05	1800	205938	823752	1029690

b	Pipe jointing for maintenance works	Per meter	5.42	1800	1951.2	7804.8	9756
	Total D				**207889.2**	**1437948.91**	**1645838.11**
E	**RVT**						
i	Construction of RVT	Per Cum	45000	11.475	0	516375	516375
	Total E					**516375**	**516375**
	Total (A+B+C+D+E)				**207889.2**	**2470205.91**	**2678095.11**
F	**Contingencies and overhead**						
1	Contingencies 2.5 % of (A+B+C+D+E)			2.50%		66952.37775	66952.37775
	Total F					**66952.37775**	**66952.37775**
	Grand total (A+B+C+D+E+F)						
	Amount contribution				**207889.2**	**2537158.288**	**2745047.49**
	% of contribution				**7.57%**	**92.43%**	**100%**

अनुसूची-१०.१२

SUMMARY OF COST

Project Name:Biudi Malikanda WSS

Location Khatyad-8 Biudi Riga

Household (HH) 12

Present Population 60

No.	Items	Unit	Unit Rate	Total			Total Amount (NRs.)
				Qty	Amount Contribution (NRs.)		
					WSUC	Implementing Agency	
A	**Community education awareness programme**	0	0				
1	Water supply system's operation, maintenance, and management	Nos.	50000	1		50000	50000
2	VMWs training shared by several WSUC	Nos.	25000	1		25000	25000
	Total A					**75000**	**75000**
B	**Total sanitation programme**						
1	WASH promotional training and sanitation campaign, post ODF total sanitation	Nos.	100000	1		100000	100000
	Total B					**100000**	**100000**
C	**Materials & equipments**						
1	GI & HDPE pipes procurement works	meter	152.6	2000		305200	305200
2	GI & HDPE fittings for maintenance works	%	15% of pipe cost	15%		45780	45780
3	Tools for maintenance works	LS	25000	1		25000	25000
	Total C					**375980**	**375980**
D	**Civil works**						
a	Spring intaketype I (Type A)	Nos.	147392.1	1		147392.11	147392.11
8	Private Tape	Nos.	9000	12		108000	108000
16	Pipe laying work						
a	Earth work excavation and refilling for maintenance works	Per meter	572.05	2000	228820	915280	1144100

b	Pipe jointing for maintenance works	Per meter	5.42	2000	2168	8672	10840
	Total D				**230988**	**1179344.11**	**1410332.11**
E	**RVT**						
i	Construction of RVT	Per Cum	45000	2.7	0	121500	121500
	Total E					**121500**	**121500**
	Total (A+B+C+D+E)				**230988**	**1851824.11**	**2082812.11**
F	**Contingencies and overhead**						
1	Contingencies 2.5 % of (A+B+C+D+E)			2.50%		52070.30275	52070.30275
	Total F					**52070.30275**	**52070.30275**
	Grand total (A+B+C+D+E+F)						
	Amount contribution				**230988**	**1903894.413**	**2134882.41**
	% of contribution				**10.82%**	**89.18%**	**100%**

अनुसूची-१०.१३

SUMMARY OF COST

Project Name:Nuwakhet Bijukatiya WSS — Household (HH) 4

Location Khatyad-8 Nuwakhet — Present Population 20

No.	Items	Unit	Unit Rate	Qty	Total Amount Contribution (NRs.) WSUC	Total Amount Contribution (NRs.) Implementing Agency	Total Amount (NRs.)
A	**Community education awareness programme**	0	0				
1	Water supply system's operation, maintenance, and management	Nos.	50000	1		50000	50000
2	VMWs training shared by several WSUC	Nos.	25000	1		25000	25000
	Total A					**75000**	**75000**
B	**Total sanitation programme**						
1	WASH promotional training and sanitation campaign, post ODF total sanitation	Nos.	100000	1		100000	100000
	Total B					**100000**	**100000**
C	**Materials & equipments**						
1	GI & HDPE pipes procurement works	meter	152.6	2100		320460	320460
2	GI & HDPE fittings for maintenance works	%	15% of pipe cost	15%		48069	48069
3	Tools for maintenance works	LS	25000	1		25000	25000
	Total C					**393529**	**393529**
D	**Civil works**						
a	Spring intaketype I (Type A)	Nos.	147392.1	1		147392.11	147392.11
8	Private Tape	Nos.	9000	4		36000	36000
16	Pipe laying work						
a	Earth work excavation and refilling for maintenance works	Per meter	572.05	2100	240261	961044	1201305

b	Pipe jointing for maintenance works	Per meter	5.42	2100	2276.4	9105.6	11382
	Total D				**242537.4**	**1153541.71**	**1396079.11**
E	**RVT**						
i	Construction of RVT	Per Cum	45000	0.9	0	40500	40500
	Total E					**40500**	**40500**
	Total (A+B+C+D+E)				**242537.4**	**1762570.71**	**2005108.11**
F	**Contingencies and overhead**						
1	Contingencies 2.5 % of (A+B+C+D+E)			2.50%		50127.70275	50127.70275
	Total F					**50127.70275**	**50127.70275**
	Grand total (A+B+C+D+E+F)						
	Amount contribution				**242537.4**	**1812698.413**	**2055235.81**
	% of contribution				**11.80%**	**88.20%**	**100%**

अनुसूची-१०.१४

SUMMARY OF COST

Project Name:Jajja-Gimgaun WSS | Household (HH) 26

Location Khatyad-9 Gimgaun | Present Population 130

No.	Items	Unit	Unit Rate	Total			Total Amount (NRs.)
				Qty	Amount Contribution (NRs.)		
					WSUC	Implementing Agency	
A	**Community education awareness programme**	0	0				
1	Water supply system's operation, maintenance, and management	Nos.	50000	1		50000	50000
2	VMWs training shared by several WSUC	Nos.	25000	1		25000	25000
	Total A					**75000**	**75000**
B	**Total sanitation programme**						
1	WASH promotional training and sanitation campaign, post ODF total sanitation	Nos.	100000	1		100000	100000
	Total B					**100000**	**100000**
C	**Materials & equipments**						
1	GI & HDPE pipes procurement works	meter	152.6	1800		274680	274680
2	GI & HDPE fittings for maintenance works	%	15% of pipe cost	15%		41202	41202
3	Tools for maintenance works	LS	25000	1		25000	25000
	Total C					**340882**	**340882**
D	**Civil works**						
a	Spring intaketype I (Type A)	Nos.	147392.1	1		147392.11	147392.11
8	Private Tape	Nos.	9000	26		234000	234000
16	Pipe laying work						
a	Earth work excavation and refilling for maintenance works	Per meter	572.05	1800	205938	823752	1029690

b	Pipe jointing for maintenance works	Per meter	5.42	1800	1951.2	7804.8	9756
	Total D				**207889.2**	**1212948.91**	**1420838.11**
E	**RVT**						
i	Construction of RVT	Per Cum	45000	5.85	0	263250	263250
	Total E					**263250**	**263250**
	Total (A+B+C+D+E)				**207889.2**	**1992080.91**	**2199970.11**
F	**Contingencies and overhead**						
1	Contingencies 2.5 % of (A+B+C+D+E)			2.50%		54999.25275	54999.25275
	Total F					**54999.25275**	**54999.25275**
	Grand total (A+B+C+D+E+F)						
	Amount contribution				**207889.2**	**2047080.163**	**2254969.36**
	% of contribution				**9.22%**	**90.78%**	**100%**

अनुसूची-१०.१५

SUMMARY OF COST

Project Name:Nawakotikhola Dewal WSS — Household (HH) 5

Location Khatyad-9 Dewal — Present Population 25

No.	Items	Unit	Unit Rate	Qty	Total Amount Contribution (NRs.) WSUC	Implementing Agency	Total Amount (NRs.)
A	**Community education awareness programme**	0	0				
1	Water supply system's operation, maintenance, and management	Nos.	50000	1		50000	50000
2	VMWs training shared by several WSUC	Nos.	25000	1		25000	25000
	Total A					**75000**	**75000**
B	**Total sanitation programme**						
1	WASH promotional training and sanitation campaign, post ODF total sanitation	Nos.	100000	1		100000	100000
	Total B					**100000**	**100000**
C	**Materials & equipments**						
1	GI & HDPE pipes procurement works	meter	152.6	1900		289940	289940
2	GI & HDPE fittings for maintenance works	%	15% of pipe cost	15%		43491	43491
3	Tools for maintenance works	LS	25000	1		25000	25000
	Total C					**358431**	**358431**
D	**Civil works**						
a	Spring intaketype I (Type A)	Nos.	147392.1	1		147392.11	147392.11
8	Private Tape	Nos.	9000	5		45000	45000
16	Pipe laying work						
a	Earth work excavation and refilling for maintenance works	Per meter	572.05	1900	217379	869516	1086895

b	Pipe jointing for maintenance works	Per meter	5.42	1900	2059.6	8238.4	10298
	Total D				**219438.6**	**1070146.51**	**1289585.11**
E	**RVT**						
i	Construction of RVT	Per Cum	45000	1.125	0	50625	50625
	Total E					**50625**	**50625**
	Total (A+B+C+D+E)				**219438.6**	**1654202.51**	**1873641.11**
F	**Contingencies and overhead**						
1	Contingencies 2.5 % of (A+B+C+D+E)			2.50%		46841.02775	46841.02775
	Total F					**46841.02775**	**46841.02775**
	Grand total (A+B+C+D+E+F)						
	Amount contribution				**219438.6**	**1701043.538**	**1920482.14**
	% of contribution				**11.43%**	**88.57%**	**100%**

अनुसूची-१०.१६

SUMMARY OF COST

Project Name:Tala Dumana WSS — Household (HH) 35

Location Khatyad-10 Tala Dumana — Present Population 175

No.	Items	Unit	Unit Rate	Qty	Total Amount Contribution (NRs.) WSUC	Implementing Agency	Total Amount (NRs.)
A	**Community education awareness programme**	0	0				
1	Water supply system's operation, maintenance, and management	Nos.	50000	1		50000	50000
2	VMWs training shared by several WSUC	Nos.	25000	1		25000	25000
	Total A					**75000**	**75000**
B	**Total sanitation programme**						
1	WASH promotional training and sanitation campaign, post ODF total sanitation	Nos.	100000	1		100000	100000
	Total B					**100000**	**100000**
C	**Materials & equipments**						
1	GI & HDPE pipes procurement works	meter	152.6	1800		274680	274680
2	GI & HDPE fittings for maintenance works	%	15% of pipe cost	15%		41202	41202
3	Tools for maintenance works	LS	25000	1		25000	25000
	Total C					**340882**	**340882**
D	**Civil works**						
a	Spring intaketype I (Type A)	Nos.	147392.1	1		147392.11	147392.11
8	Private Tape	Nos.	9000	35		315000	315000
16	Pipe laying work						
a	Earth work excavation and refilling for maintenance works	Per meter	572.05	1800	205938	823752	1029690

b	Pipe jointing for maintenance works	Per meter	5.42	1800	1951.2	7804.8	9756
	Total D				**207889.2**	**1293948.91**	**1501838.11**
E	**RVT**						
i	Construction of RVT	Per Cum	45000	7.875	0	354375	354375
	Total E					**354375**	**354375**
	Total (A+B+C+D+E)				**207889.2**	**2164205.91**	**2372095.11**
F	**Contingencies and overhead**						
1	Contingencies 2.5 % of (A+B+C+D+E)			2.50%		59302.37775	59302.37775
	Total F					**59302.37775**	**59302.37775**
	Grand total (A+B+C+D+E+F)						
	Amount contribution				**207889.2**	**2223508.288**	**2431397.49**
	% of contribution				**8.55%**	**91.45%**	**100%**

अनुसूची-१०.१७

SUMMARY OF COST

Project Name:Tuldhara WSS- Bursu

Location Khatyad-11 Bursu

Household (HH) 10

Present Population 50

No.	Items	Unit	Unit Rate	Total			Total Amount (NRs.)
				Qty	Amount Contribution (NRs.)		
					WSUC	Implementing Agency	
A	**Community education awareness programme**	0	0				
1	Water supply system's operation, maintenance, and management	Nos.	50000	1		50000	50000
2	VMWs training shared by several WSUC	Nos.	25000	1		25000	25000
	Total A					**75000**	**75000**
B	**Total sanitation programme**						
1	WASH promotional training and sanitation campaign, post ODF total sanitation	Nos.	100000	1		100000	100000
	Total B					**100000**	**100000**
C	**Materials & equipments**						
1	GI & HDPE pipes procurement works	meter	152.6	1900		289940	289940
2	GI & HDPE fittings for maintenance works	%	15% of pipe cost	15%		43491	43491
3	Tools for maintenance works	LS	25000	1		25000	25000
	Total C					**358431**	**358431**
D	**Civil works**						
a	Spring intaketype I (Type A)	Nos.	147392.1	1		147392.11	147392.11
8	Private Tape	Nos.	9000	10		90000	90000
16	Pipe laying work						
a	Earth work excavation and refilling for maintenance works	Per meter	572.05	1900	217379	869516	1086895

b	Pipe jointing for maintenance works	Per meter	5.42	1900	2059.6	8238.4	10298
	Total D				**219438.6**	**1115146.51**	**1334585.11**
E	**RVT**						
i	Construction of RVT	Per Cum	45000	2.25	0	101250	101250
	Total E					**101250**	**101250**
	Total (A+B+C+D+E)				**219438.6**	**1749827.51**	**1969266.11**
F	**Contingencies and overhead**						
1	Contingencies 2.5 % of (A+B+C+D+E)			2.50%		49231.65275	49231.65275
	Total F					**49231.65275**	**49231.65275**
	Grand total (A+B+C+D+E+F)						
	Amount contribution				**219438.6**	**1799059.163**	**2018497.76**
	% of contribution				**10.87%**	**89.13%**	**100%**

अनुसूची-९ : खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तर्जुमाका सन्दर्भका केहि फोटोहरु

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निमार्णको प्ररम्भिक कार्यशालाको व्यानर बचान गर्नुहुदै पालिका अध्यक्ष

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माणको प्रारम्भिक कार्यशाला गोष्ठीमा प्रस्तुतीकरण गर्दे टिम लिडर

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निर्माणको प्रारम्भिक कार्यशालामा समूह-कार्य

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तर्जूमाका लागी वडा नं ३ मा वडा स्तरिय योजना तर्जमू कार्यशाला ।

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना निमार्ण कार्यशालामा आफ्नो धारण प्रस्तुत गर्दै पालिका अध्यक्ष

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको लागि संकलित तथ्याङ्कको वैधता तथा सार्बजनिकीकरणमा वडा नं ०८ का वडा अध्यक्ष आफ्नो धारण प्रस्तुत गर्दै ।

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको लागि संकलित तथ्याङ्कको वैधता तथा सार्बजनिकीकरण कार्यक्रम वडा नं ११

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तर्जूमाका लागी वडा नं ९ मा वडा स्तरिय योजना तर्जमू कार्यशाला ।